

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Міжнародна Академія культури безпеки, екології та здоров'я
Комітет менеджменту (МАКБЕЗ)
Комітет з питань антикорупційної діяльності та державної
безпеки (МАКБЕЗ)



МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції на тему:
«РЕФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В
СФЕРІ ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ»
(29 жовтня 2021 року)

Переяслав, 2021

УДК 35.08 (477)

ББК

Є

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Університетом Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 2 від 29 жовтня 2021 р.)*

Реформування процесів публічного управління в сфері освіти та науки України у глобалізаційному та інформаційному суспільстві: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (29 жовтня 2021 року) / за заг. ред. О.І. Пархоменко-Куцевіл. Переяслав, 2021. 359 с.

Уміщено матеріали доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Реформування процесів публічного управління в сфері освіти та науки України у глобалізаційному та інформаційному суспільстві» щодо проблем реформування процесів публічного управління в сфері освіти та науки України у глобалізаційному та інформаційному суспільстві, системи розвитку економічних, соціальних, безпекових сфер життєдіяльності суспільства.

Розраховано на фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів вищих навчальних закладів, які отримують освіту за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

ЗМІСТ

АВЕРБУХ Г. М. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В ПРАКТИКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ	8
АЛЬ-АТТІ І.В., КОЦУР В.В. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	11
БАЗАЛИЦЬКА Ж.М. ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА – ПОНЯТТЯ, СУБ'ЄКТИ ТА ОБ'ЄКТ	17
БАЛ МЮДЖАХІТ СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	21
БІЛИЙ В.І. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ – ПРИНЦИПИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ.....	26
БІЛОУС К.С. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	31
БИРКОВИЧ Т.І., АНДЯЛОШІЙ Б.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА.....	35
БУКОВСЬКИЙ Р. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	40
ВІВСЯННИК О.М., САЗОНЕЦЬ І.Л. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ОСНОВІ СПІВПРАЦІ З НАТО ТА НОВІ ФОРМИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ МЕДИКІВ.....	43
ВОВЧЕНКО А.Я. ПОВНОВАЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ	48
ГАВРИЧЕНКО Д.Г. ПУБЛІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	52
ГБУР З. В. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	56
ГЛУШКО О.І. ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА, ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ	59
ГОЙДИК В.С. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ	64
ГУБЕНКО В.В. ПІДГОТОВКА РЕЗЕРВУ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ РІЗНОГО РІВНЯ ЯК ПОТРЕБА І ВИКЛИК ЧАСУ	67
ГУЗАР І.Л. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	73
ГУЗІЄНКО О.О. ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ	78

ДІЖАК Т.Ю. УПРАВЛІННЯ КОМПЕТЕНТІСНИМ РОЗВИТКОМ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ – ФУНКЦІОНАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ.....	82
ДОЛГІХ М. В. МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ.....	87
ЖМУРИК Д.В. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	93
ЗАВАДА О.Г. РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ	97
ЗАХАРІНА О. В. СТАЛІЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД – СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	100
ІСМАІЛОВ Г.І. МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ.....	107
КАПУСТІН В. В. ПРИНЦИПОВІ ПОЛОЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ.....	111
КАРАБАЄВ Д.Т. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	116
КАРАПИШ С.П. ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	120
КАРПЕКО Н. М. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	124
КАРПЕНКО О.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ВІДПОЧИНОК	128
КАТЕРИНЮК Н.М. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	132
КИРИЛЬЧУК О.О. ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ	137
КОВАЛЕНКО В.С. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІЙ МІСЦЕВИХ РАД ТА ЇХ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ	141
КОВАЛЬ О.М., ПРОДАНИК В.М. ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	146
КОВАЛЬОВА О. В. НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З УРАХУВАННЯМ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	151

КОВАЛЬСЬКИЙ М.Р. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ І СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЇ.....	156
КОЛОМОЄЦЬ Ю. О. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	160
КОСТЮК Т.О. ДУАЛЬНІСТЬ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ЦИФРОВОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	164
КОСТЮК Т.О., ВИГОВСЬКА О.С., МАНЬКОВСЬКА І.М. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ТРАНСКОРДОННИМИ ПРОЦЕСАМИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ УРЕГУЛЮВАННЯ.....	169
КОСТЮНІНА Ю. О. ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДНОСТІ ОЗНАКАМ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЇ	174
КОШОВА С.П. КОСМІЧНА ГАЛУЗЬ ДЛЯ ПРИВАТНИХ ГРАВЦІВ	177
КРАСНОЛЮДСЬКИЙ О.М. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ ЯК СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.....	181
КРИВОШЕЄВА А.І. СТАНДАРТИ ЯКОСТІ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ	185
КРОПИВНИЦЬКИЙ В.С. ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	189
КРОХМАЛЬ В.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	194
ЛАЗОРЕНКО О.О. НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ З ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ.....	199
ЛИТВАК С.О. ВПЛИВ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ	205
МАГЛЬОНА В.В., МИХАЛЬЧУК В. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	208
НАУМЕНКО П.В. КЕРІВНИЦТВО ТА ЛІДЕРСТВО.....	213
ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ О.І. РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	218
ПЕРЦЕВ Р. В. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОВЕДЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	223

ПИРОГ В. В. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІННОВАЦІЇ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА СТРУКТУРНІ ЗМІННІ.....	227
ПОРАЙКО У.М. ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗОВНІШНІХ ЗАПОЗИЧЕНЬ І БОРГІВ УКРАЇНИ.....	230
ПУРНАК В. П. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ СУСПІЛЬСТВАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	236
ПУСТОВОЙТ Є.О. ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ.....	240
РАГУЛІНА О.О. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ДЕРЖАНИХ УСТАНОВ.....	244
РЕВКО Т.В. ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	248
РИБЧИЧ І. Є. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕФОРМ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДЛЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ КОНТЕКСТ.....	252
САЗОНЕНКО Л.В. ОСНОВИ ЗАХОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	256
СКИБА І.В. ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ.....	260
СОЛОВЕЙ Д. А. ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПЕРІОДИ ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИХ ВПЛИВІВ.....	265
СОЛОНИНКА Г.Я. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ.....	270
СТЕЛЬМАХ А.В. ОБҐРУНТУВАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ ЛОБІЗМУ ЯК ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	272
СТІЛЛ А. В. АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	278
СУРАЙ І.Г. МОДЕРНІЗАЦІЯ КОНКУРСНОЇ ПРОЦЕДУРИ В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ.....	281
УЛЦЬКИЙ А. Г. МИТНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	285
УЛЬЧЕНКО Ю.С. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	290
УСТИМЕНКО Т.М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ	

ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ.	295
ХАРЕНКО В.В. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	298
ХАНИНА О.І., САЗОНЕЦЬ І.Л. ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19	302
ХАРЕЧКО Д. О. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЧНИХ ЗАГРОЗ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	308
ЦУГОРКА О.П. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	311
ЧАЛА Н. Д., ПОПЛАВСЬКА О.М. РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПОДОЛАННІ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ ДЛЯ СФЕРИ ОСВІТИ.....	314
ЧАЛА Н. Д., КИТАЄВ А. С. ІННОВАЦІЙНА ЕКОСИСТЕМА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ- ЕЛЕМЕНТАРНА ОДИНИЦЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	317
ЧОУДРІ С. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	321
ЧУРИЛОВ В.В. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНО- ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	324
ШЕВЧУК Ю. Р. ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	327
ШИНКАРЬОВ А. М., КОРОБКА І. М. СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ЗАГРОЗАМИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	330
ЩИРІН О.Л. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	336
ЩИРІНА К.В. ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	340
ЯКИМЧУК А.Ю., ЯКИМЧУК Ю. О. ФОРМУВАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ЇХ РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ.....	344
ЯРОШИК Г.О. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	349
АБРІНІ Архума Мохаммед Ахмед ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ПРАВОВИХ СПОРІВ	353

АВЕРБУХ Г. М.

аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В ПРАКТИКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

Україна потребує сьогодні управлінських кадрів нової якості, здатних прискорити соціально-економічний розвиток як регіонів, так і України в цілому, здійснювати професійну діяльність в умовах ризиків і викликів, які постійно постають перед нашою державою. Все це вимагає модернізації системи професійного навчання, зміни формату підготовки сучасних посадовців, запровадження нових стандартів професійної освіти у сфері публічної служби.

Професійне навчання це процес набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок державними службовцями, головами місцевих державних адміністрацій, їх першими заступниками та заступниками, посадовими особами місцевого самоврядування, що забезпечує відповідний рівень їх професійної кваліфікації для їх професійної діяльності. Водночас *професійний розвиток* є безперервним, свідомим та цілеспрямованим процесом особистісного та професійного зростання, котрий базується на інтеграції знань, умінь та компетентностей.

Із прийняттям нового Закону України «Про державну службу» наша держава стала на шлях формування нової парадигми державно-службових відносин, їх соціального призначення та суспільного сприйняття. Закономірно, що докорінно змінилося розуміння, власне, сутності професійного навчання.

Національне законодавство збагатилося новими, принципово

важливими нормативно-правовими актами у цій сфері, суттєво змінилися вимоги до якості навчання.

Відтак, успіх реформування держави і розвитку суспільства залежить від рівня професіоналізму і якості підготовки управлінських кадрів, що працюють не тільки в органах державної влади і місцевого самоврядування, а й у всіх сферах суспільного життя. Необхідність докорінного поліпшення якості кадрового потенціалу, забезпечення його ефективного професійного розвитку зумовлена потребою у висококваліфікованих кадрах, ерудованих, компетентних управлінцях з інноваційним мисленням, здатних до відповідального прийняття управлінських рішень [1, с.3].

Впровадження освітніх реформ державного управління має відбуватися паралельно із професіоналізацією державної служби, головним компонентом якої є професійна освіта. Тому, пріоритетним завданням має стати покращення якості професійної підготовки публічних службовців у сфері освіти та науки України шляхом надання якісних наукових, експертно-аналітичних та освітніх послуг, у тому числі в системі підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування із високим рівнем професійних, ділових, патріотичних та морально-етичних якостей, спроможних ухвалювати ефективні управлінські рішення, бути конкурентоспроможними на внутрішньому та міжнародному ринках праці.

Зміна парадигми підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування повинна передбачати не тільки відхід від традиційного шаблону, а й запровадження нових нетрадиційних форм та методів навчання. На сьогоднішній день, необхідно запроваджувати механізм навчання впродовж життя, взаємодію та кооперацію, а також забезпечувати особистий розвиток кожного слухача [2, с.112]. Такі інноваційні підходи дозволять вчити мислити, конструювати та використовувати необхідні механізми реалізації, а це, у свою чергу, покращить ефективність і результативність роботи публічних службовців у сфері освіти та науки України та збалансує суспільні,

державні і приватні інтереси.

В центрах підготовки та перепідготовки державних службовців до роботи варто залучати висококваліфікованих викладачів та науковців, які зможуть надати ексклюзивні, науково обґрунтовані та практично орієнтовані освітні й науково-експертні послуги [3, с.49]. Для підвищення кваліфікації викладачів центри мають організовувати навчання як в Україні, так і за кордоном, у тому числі за участю міжнародних партнерів, шляхом проведення літніх шкіл і конференцій, на яких повинні обговорюватися актуальні методичні, дидактичні та андрагогічні проблеми з питань державного управління та місцевого самоврядування.

Вищезазначене сприятиме оновленню органів державного управління висококваліфікованими, ініціативними фахівцями, які взаємодіючи з громадянським суспільством успішно формуватимуть та реалізовуватимуть державну, регіональну й місцеву політику в галузі освіти та науки України, будуть здатними осучаснити діяльність владних структур, нешаблонно вирішувати поставлені завдання, приймати управлінські рішення, наблизивши державу до потреб суспільства.

Список використаних джерел:

1. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: наук. доп. [авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.]. Київ: НАДУ, 2012. 72 с.
2. Серьогін С. М. Система професійного навчання державних службовців фінансових органів регіону. *Фінанси України*. 2001. № 5. С. 111–117.
3. Синявіна М. Сучасні проблеми формування та пріоритети розвитку кадрового потенціалу публічної служби в Україні. *Публічне управління : теорія та практика*. 2011. № 2(6). С. 45–50.

АЛЬ-АТТІ І.В.

доктор філософії і галузі 281 «Публічне управління та адміністрування», адвокат, адвокатське об'єднання «Мірлекс»

КОЦУР В.В.

доктор історичних наук, доцент, ректор Університету Григорія Сковороди в Переяславі

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Проблеми реформування системи публічного управління виявили ряд проблем сучасних моделей реформування публічного управління, а також проблеми розвитку національної моделі публічного управління.

Вивчення проблем розвитку публічного управління дуже популярне у розвинутих країнах світу. Сьогодні ж в Україні ще не маємо навіть чіткого означення цього поняття, яке було б загальнозрозумілим. Поява нової форми управління у публічній сфері була спричинена потребою модернізувати організаційні структури і процедури, які вони використовують, для того щоб усі інституції публічної сфери працювали краще. Публічне управління стосується ефективного функціонування всієї системи політичних інституцій і сьогодні [1, с. 46].

Аналіз сучасних державно-правових тенденцій розвитку системи публічного управління свідчить про домінування трьох основних і взаємопов'язаних напрямів. Перший – адміністративно-правове вдосконалення державного апарату на засадах системного та комплексного підходів, адже цілісність держави може забезпечуватися лише через цілісність організації та функціонування її апарату. Другий напрям полягає у зміцненні механізмів публічного управління через удосконалення і практичне забезпечення постійних взаємозв'язків між інститутами громадянського суспільства та органами державної влади. Третій напрям – подальше оновлення адміністративних правил і процедур державно-службової

діяльності з метою підтримання внутрішньої безпеки держави [2].

Водночас, рівень системності організації державного управління в Україні залишається поки що невисоким, а такі риси, як цілісність і функціональна спеціалізація, виражені в ній недостатньо чітко

Багато науковців зауважують, що сучасна західна модель адміністрування пов'язана з економічним підходом до публічного управління. З урахуванням ускладнення взаємозалежностей між державними, приватними та некомерційними організаціями при формуванні та реалізації державної політики неминуче зростає роль ринкових відносин в державному секторі. В результаті концепція адміністративної держави заміщується концепцією ефективною, маловитратною держави. Таке трактування публічного управління укладається в парадигму теорії державного менеджменту. Його особливості знайшли своє вираження в принципах, сформульованих Д. Осборном і Т. Геблером в їх знаменитій праці «Перебудова уряду» [3]. До них віднесені субсидіарність сучасної організації управління, яке повинно бути ближче до клієнта; децентралізація управління, чіткий розподіл повноважень і функцій; вміння працювати в команді; поєднання громадських інтересів з інтересами конкретної людини; діяльність, орієнтована на результат, якість послуг і рентабельність. У зв'язку з цим Л. Сморгунов і Є.Морозова справедливо зауважують, що новий державний менеджмент базується на передумовах теорії раціонального вибору та ринкових установках щодо публічних справ, підкреслюють конкурентність, можливість вибору, обмін ресурсами і оптимальність [3]. Впровадження менеджеристських засад в управління дозволяє, як показує практика, здійснювати: 1) правовий контроль за діяльністю будь-якого чиновника (на відповідність його дій закону), 2) фінансовий контроль (в частині використання бюджетних коштів), 3) демократичний контроль (на предмет взаємодії з громадянами та громадськими об'єднаннями), 4) етичний контроль (на відповідність дій і вчинків етичним нормам).

Разом з тим це потребує виокремлення інноваційних механізмів

розвитку та реформування сучасного публічного управління.

Однією з головних складових реформування виконавчої влади й системи органів, які її здійснюють, є чітке визначення і нормативне закріплення функцій центральних органів виконавчої влади як і функцій всієї системи, різних ланок органів виконавчої влади. Проблема функціональної спеціалізації та додержання організаційної типологізації найбільш гостро стоїть для системи центральних органів виконавчої влади. Непоодинокими є випадки організаційного суміщення функцій, які мають реалізовуватися різними видами центральних органів виконавчої влади, в одному органі. Це не тільки не відповідає вимогам Закону України “Про центральні органи виконавчої влади”, але й не дозволяє чітко розмежувати функції та управлінські сфери відповідальності таких органів, несе потенційну загрозу конфлікту інтересів. Усуненню цього недоліку сприятиме уточнення функцій та компетенції відповідних органів управління на засадах організаційно-правового розмежування функцій міністерств як органів, що забезпечують формування та реалізують державну політику у визначеній сфері, здійснюючи при цьому забезпечення нормативно-правового регулювання, визначення пріоритетних напрямів розвитку, інформування та надання роз’яснень щодо здійснення державної політики, з функціями інших центральних органів виконавчої влади – наданням адміністративних послуг, здійсненням державного нагляду (контролю) та управлінням об’єктами державної власності [4, с. 6-7].

Фактична конструкція системи державного управління в Україні на сьогоднішній день має істотні відмінності від своєї нормативної моделі. Це пов’язано не лише з недостатнім додержанням вимог функціональної спеціалізації та організаційної типологізації органів виконавчої влади, але й невідповідністю створюваних центральних органів виконавчої влади тим, які передбачені у законах, або взагалі їх відсутністю. Наприклад, законами України у сфері управління транспортом передбачено створення та функціонування національної комісії, що здійснює державне регулювання у

сфері транспорту, яка й досі не сформована. Крім того, спостерігається невідповідність визначеного законами України та підзаконними нормативними актами, в тому числі й положеннями про центральні органи виконавчої влади, функціонального спрямування діяльності окремих таких органів [4, с. 6-7].

Проблема розвитку місцевої та регіональної ланки системи державного управління невід’ємна від розвитку інституту місцевого самоврядування, і вирішення її виходить за межі суто адміністративної реформи, спрямованої на оптимізацію системи та механізму реалізації виконавчої влади. Але тим актуальнішим є завдання цілеспрямованого формування та модернізації інститутів державної влади, утвердження демократичних засад їх діяльності, здатних найбільшою мірою забезпечити ефективний розвиток суспільства і держави [5, с. 284].

Останнім часом було здійснено низку заходів організаційного та нормативно-правового характеру з метою реформування системи адміністративних послуг. Вони сприяли спрощенню доступу громадян до адміністративних послуг, підвищенню зручності їх отримання, поліпшенню якості адміністративних послуг. Разом із цим подальшому реформуванню системи адміністративних послуг має сприяти прийняття Закону України “Про перелік адміністративних послуг та плату (адміністративний збір) за їх надання”, Адміністративно-процедурного кодексу України, а також вирішення питань оптимального розподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування щодо надання таких послуг [6, с. 51].

Поряд з цим вимагають подальшого цілеспрямованого розвитку механізми електронного урядування. Попри те, що запровадження їх визнано одним із стратегічних напрямів модернізації державного управління, постійно приймаються з цих питань акти нормативного та організаційно-розпорядчого характеру, останнім часом спостерігалися тенденції уповільнення впровадження електронного урядування. Це ставить завдання

щодо критичного перегляду державної політики, її раціоналізації та підвищення результативності у цій сфері.

Проведений аналіз дає підстави виокремити наступні проблеми публічного управління, зокрема:

по-перше, відсутність нормативно-правового регулювання поняття «публічне управління», як єдиної системи функціонування державного управління та місцевого самоврядування, а також органів влади, державних та комунальних підприємств, установ, організацій;

по-друге, відсутність системності реформування та розвитку публічного управління;

по-третє, відсутність дієвого корпусу публічної служби, яка не врегульована к інституція. Саме публічна служба є основою ефективних реформ системи публічного управління;

по-четверте, відсутність системного, комплексного механізму запровадження децентралізації в Україні;

по-п'яте, фрагментарність реформування публічного управління, яка пов'язана з постійними змінами політичного курсу країни;

по-шосте, відсутність правонаступництва та послідовності реалізації реформування в системі публічного управління. Це негативно впливає на це реформи, які це не були повністю реалізовані, оскільки це є проблеми у забезпечені розвитку певної галузі в даному означеному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Татаренко В. Б. Система публічного адміністрування в Україні: становлення та розвиток. *Державне управління: наукові праці*. 2012. Вип. 169. Том 181. С. 45-48.

2. Битяк Ю.П. Напрями розвитку системи державного управління та її правове забезпечення. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 4 (47). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-4/doc/1/01.pdf>

3. Osborne D., Gaebler T. *Reinventing Government: How the enterprencurial spirit is transforming the public sector*. N. Y., 1992.
4. Георгієвський Ю. До питання визначення критеріїв розмежування компетенції органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. *Віче*. 2014. № 14. С. 6–9
5. Домбровський О. Децентралізація влади: історія, проблеми, перспективи. *Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід* / наук. ред. М. Пухтинський. К. : Атіка – Н., 2006. С. 283–291.
6. Костюк І. Зарубіжний досвід реалізації адміністративних реформ: порівняльний аналіз правового забезпечення. *Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр.* 2013. Вип. 4 (19). С. 50–58.

БАЗАЛИЦЬКА Ж.М.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА – ПОНЯТТЯ, СУБ'ЄКТИ ТА ОБ'ЄКТ

Розвиток якісного і різнопрофільного кадрового потенціалу держави є питанням національної безпеки України, її міжнародного іміджу.

Державна кадрова політика полягає у визначенні стратегії роботи з кадрами на загальнодержавному рівні, метою якої є формування, розвиток і раціональне використання трудових ресурсів країни, забезпечення усіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, необхідними для реалізації національних інтересів у контексті розвитку України як демократичної, соціальної держави з розвинутою ринковою економікою.

Правовою основою для формування й реалізації державної кадрової політики в нашій державі є: Конституція України, Загальна декларація прав людини прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р., Цивільний кодекс України, Кодекс законів про працю України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, закони, укази та розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові акти, відповідно до яких держава створює умови для здійснення громадянами права на працю, права на охорону праці, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Державна кадрова політика переслідує такі цілі [1, с.166]:

- соціальна - досягнення високого рівня розвитку професійного, інтелектуально-творчого та морального людського потенціалу країни і задоволення очікувань населення щодо професійної самореалізації, гідного рівня оплати праці та умов її здійснення;

- економічна - забезпечення всіх галузей суспільного виробництва кваліфікованими кадрами, зростання економічної могутності країни, підвищення рівня добробуту населення і зменшення витрат, що забезпечують ці досягнення;

- інституційна - нормативно-правова забезпеченість, спроможність інститутів кадрової сфери до удосконалення управління персоналом та кадрової роботи на демократичних принципах;

- організаційна - розбудова системи управління нею на засадах реалізації норм права, соціального діалогу та партнерства зацікавлених суб'єктів державної кадрової політики.

Під суб'єктами державної кадрової політики можна розуміти носіїв визначених повноважень, прав та обов'язків, які здійснюють стратегічну діяльність з ціле визначення і програмного забезпечення формування й розвитку людських, трудових, кадрових ресурсів як головної передумови побудови демократичної, правової, соціальної держави [1, с.156].

Суб'єктами формування державної кадрової політики є: народ України, Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національне агентство України з питань державної служби, керівники апаратів центральних і місцевих органів державної влади, підрозділи з питань управління персоналом державних органів, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади; керівники та підрозділи з питань управління персоналом місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, які перебувають у державній власності; навчальні заклади різного спрямування; суб'єкти соціального партнерства приватного й громадського секторів.

Конституцією України визначено, що народне волевиявлення

здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. Отже, народ України впливає на формування кадрової політики шляхом референдуму, або шляхом виборів, зокрема, Президента України, народних депутатів України, тощо.

Відповідно до статті 106 Конституції України Президент України здійснює кадрові призначення на окремі ключові посади в державі в сфері виконавчої та судової влади; на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України.

За Конституцією України Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні. До повноважень Верховної Ради України щодо здійснення державної кадрової політики можна у першу чергу віднести повноваження щодо прийняття законів. Варто зазначити, що виключно законами визначаються: права і свободи людини і громадянина, у т.ч. й право на державну службу, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики; судоустрій, судочинство, статус суддів; засади судової експертизи; організація і діяльність прокуратури, нотаріату, органів досудового розслідування, органів і установ виконання покарань; порядок виконання судових рішень; засади організації та діяльності адвокатури; тощо. Отже, Верховна Рада України держави визначає основоположні засади державної кадрової політики, формує систему законодавства у зазначеній сфері та відповідно до своїх конституційних повноважень бере участь у формуванні кадрового складу органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Державна служба : підручник : у 2 т. // Нац. акад. держ. упр. при Президентові України // редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), О. Ю. Оболенський (заст.голови), С. М. Серьогін (заст. голови) [та ін.] // Київ // Одеса // НАДУ // 2012 //

http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/2aa8d08a-a24e-4579-a834-2b601099c0bd.pdf (04.08.2021)

БАЛ МЮДЖАХІТ

аспірант кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональної Академії управління персоналом

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Слід зазначити, що у чинних нормативно-правових документах України не врегульоване поняття та основні засади формування та забезпечення публічної безпеки. Разом з тим, врегульоване поняття національна безпека, інформаційна безпека, кібер-безпека, військова безпека, громадська безпека, громадський порядок тощо.

На нашу думку, публічна безпека в Україні важлива, адже вона забезпечує не лише внутрішню безпеку, а й форму позитивне сприйняття населенням країни спеціальних формувань, зокрема, поліції щодо захисту від небезпек.

Нормативно-правове регулювання підтримання публічної безпеки та порядку в Україні забезпечується цілою низкою нормативно-правових актів, зокрема: Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний і кримінальний процесуальний кодекси України, закони України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів», «Про національну гвардію України», «Про оперативнорозшукову діяльність», «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про правовий режим воєнного стану», наказ МВС «Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту» та інші закони та міжнародно-правові

угоди ратифіковані Україною.

Поняття «публічна безпека» врегульовано в Законі України «Про Національну поліцію». Так, центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку – це Національна поліція України [1]. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах зокрема: забезпечення публічної безпеки і порядку [1].

Закон України «Про національну безпеку України» [2] дає визначення термінів «національна безпека України», «воєнна безпека», «державна безпека» та «громадська безпека і порядок» [2]. Водночас, поняття «публічна безпека» у цьому важливому рамковому законі не визначено. На нашу думку, публічна безпека – важлива для формування національної безпеки та відображає захищеність суспільства від загроз. Крім того, у законі України «Про національну безпеку України» слід зазначити, що основою Стратегії національної безпеки України є Стратегія публічної безпеки України, яка базується на життєво важливих інтересах суспільства та спрямована прогнозування та мінімізацію основних викликів та загроз публічній безпеці.

Слід зазначити, що поняття «публічна безпека» частково врегульовується у деяких чинних нормативно-правових документах. Проаналізуємо такі нормативно-правові документи.

У Законі України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» [3] вживаються терміни «громадська безпека» та «громадський порядок». Так, громадська безпека - стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки. Громадський порядок - сукупність суспільних відносин, що забезпечують нормальні умови життєдіяльності людини, діяльності підприємств, установ і

організацій під час підготовки та проведення футбольних матчів шляхом встановлення, дотримання і реалізації правових та етичних норм [3].

У Законі України «Про правовий режим воєнного стану» вживається словосполучення «громадський порядок і безпека». Зокрема, на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадського порядку та безпеки, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян можуть утворюватися тимчасові державні органи - військові адміністрації [4].

Відповідно до Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» оперує поняттям «громадський порядок».

У Кримінальному кодексі України згадується терміни «громадський порядок» та «громадська безпека», які вживає як в окремих статтях, так і у назві розділів [5]. Термін «громадський порядок» використовує і Кодекс України про адміністративні правопорушення [6].

У наказі МВС «Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту» зазначено, що цей положення визначає основи створення функціональної підсистеми забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту, її склад, завдання та рівні. У цьому Положенні термін «функціональна підсистема забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту» означає складову частини єдиної державної системи цивільного захисту, до якої входять МВС, Національна поліція України, Національна гвардія України, органи управління та підпорядковані їм сили цивільного захисту, суб'єкти господарювання, що належать до сфери їх управління та виконують завдання цивільного захисту [7].

Разом з тим, у зазначеному нормативно-правовому документі не визначено поняття «публічна безпека». Водночас, поняття «публічна безпека» ототожнюється з поняття «громадська безпека».

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що в національному законодавстві не врегульоване поняття «публічна безпека» як основа формування та забезпечення національної безпеки України. Разом з тим, у чинному законодавстві України врегульовані такі поняття як: «національна безпека», «інформаційна безпека», «кібер-безпека», «військова безпека», «громадська безпека», «громадський порядок» та ін.

Орган державної влади, який забезпечує публічну безпеку в Україні визначено Національну поліцію України. Разом з тим, функції Національної поліції України мають обмежений характер та спрямовані в більшості на попередження та протидію правопорушенням, а також на проведення відповідних слідчих дій. Водночас, міжнародне законодавство регулює функції поліції щодо прогнозування, протидії виникненню загроз та небезпек у системі публічної безпеки, формування позитивної співпраці між органами поліції та суспільством, формування позитивного іміджу поліції серед населення, формування довіри до органів поліції, що також сприяє забезпеченню публічній безпеці.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну поліцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Закон України «Про національну безпеку України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17#Text>.
4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

5. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
7. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1199-19#Text>

БІЛИЙ В.І.

здобувач магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ – ПРИНЦИПИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ

Мета та сенс політики національної безпеки – це вільний розвиток та процвітання суспільства. На думку багатьох вчених, найбільш відповідає потребам суспільства рівень безпеки особистості, суспільства та держави, який досягається шляхом реалізації комплексу заходів, що спрямовані на попередження та нейтралізацію різних загроз її стабільному стану. Стійкий стан суспільства залежить від інтегруючої здатності влади, характеристик політичної системи суспільства, що проявляються в її адаптаційних можливостях в умовах ризику та загроз [2].

Серед основних принципів забезпечення національної безпеки держави можна виділити: принцип законності (дотримання всіма суб'єктами відносин законодавства у сфері забезпечення всіх видів безпеки); принцип системності та комплексності застосування політичних, організаційних, соціально-економічних, інформаційних, правових та інших заходів забезпечення безпеки, обумовлених, передусім, положеннями Стратегії забезпечення національної безпеки; принцип попередження (попередження суспільно небезпечних дій); принцип взаємодії (складена робота всіх ланок системи забезпечення безпеки).

Діяльність органів національної безпеки ґрунтується на сукупності принципів, від дотримання яких залежить безпека людини, суспільства та держави, їх подальший розвиток, а також захист від зовнішніх та внутрішніх

загроз. Від повноти реалізації основних принципів спеціальними суб'єктами залежить ефективність функціонування всього механізму забезпечення безпеки людини, суспільства та держави [6].

Національна безпека повинна ґрунтуватися на національних інтересах та включати в себе наступні основні рівні:

- безпека особистості, її прав та свобод;
- безпека суспільства, його матеріальних та духовних цінностей;
- внутрішня та зовнішня безпека держави.

Засобами забезпечення національної безпеки є технології, а також технічні, програмні та організаційні засоби, що включають телекомунікаційні канали, які використовуються в системі забезпечення національної безпеки з метою збирання, формування, обробки, передачі або прийому інформації про стан національної безпеки та заходи її укріплення.

Відповідно до ст.8 Закону України “Про основи національної безпеки” пріоритетними напрямками державної політики з питань національної безпеки України є [4]:

- зовнішньополітична сфера;
- сфера державної безпеки;
- військова сфера та сфера безпеки державного кордону;
- внутрішньополітична сфера;
- економічна сфера;
- науково-технологічна сфера;
- соціальна та гуманітарна сфери;
- інформаційна сфера.

В Україні 14 вересня 2020 року на засіданні Ради національної безпеки і оборони України було прийнято Стратегію національної безпеки України [5]. Дана Стратегія визначає напрями державної політики в сфері національної безпеки, зокрема:

- пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки;
- поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов;
- основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки;
- напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони [5].

У зв'язку з цим, актуалізуються питання діяльності всіх державних та недержавних структур, що беруть участь у забезпеченні національної безпеки держави, в частині виділення та реалізації в першочерговому порядку тих пріоритетних напрямів діяльності, що напряму пов'язані з виконанням завдань у даній сфері. Отже, конкретизація функцій елементів державного механізму управління системою забезпечення національної безпеки стає важливим чинником вдосконалення всієї політичної системи держави.

Отже, основними функціями суб'єктів забезпечення безпеки є:

- оцінка поточного стану безпеки держави, прогнозування можливих напрямів його розвитку;
- розробка та здійснення оперативних та довгострокових заходів з попередження, виявлення та прогнозування внутрішніх та зовнішніх загроз, а також нейтралізацію джерел їх виникнення;
- створення та підтримка засобів забезпечення національної безпеки в цілому та в конкретній сфері діяльності;
- контроль за ефективністю діяльності органів та громадських об'єднань в сфері забезпечення національної безпеки;
- виявлення суб'єктів, що представляють загрозу конкретній сфері;

- визначення об'єктів захисту на основі виявлення механізмів реалізації загроз;
- визначення ознак, що свідчать про здійснення дій, які завдають шкоду життєво важливим інтересам;
- прогнозування напрямів, сфер, методів та механізмів реалізації загрозливих дій;
- визначення та підготовка необхідних сил та засобів, використання яких може забезпечити виявлення, попередження та знешкодження загроз національній безпеці;
- взаємне інформування органами влади та управління, суб'єктами господарства один одного про виникнення загрозливих чинників, процесах та діях, сприяння в реалізації планів розвитку;
- виявлення недоліків механізмів, що впливають на забезпечення безпеки [3].

Джерелами загроз національній безпеці у напрямі підвищення якості життя українських громадян можуть стати кризи світової та регіональної фінансових систем, посилення конкуренції за дефіцитні сировинні, енергетичні, водні та продовольчі ресурси, відставання в розвитку передових технологічних укладів. Все це спричиняє стратегічні ризики залежності від змін зовнішніх чинників [1].

Список використаних джерел

1. Блистів Т.І., Колесник В.Т., Пригунов П.Я., Карпова К.В. Концептуальні підходи до визначення методологічної функції законодавчого забезпечення національної безпеки України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2015. Вип. № 4 (81). С. 13–26.
2. Варналій З. С., Буркальцева Д. Д., Наєнко О. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія. Київ : Знання України, 2011. 299 с.

3. Ліпкан В.А. Національна безпека України: монографія. Київ : Кондор, 2013. 437 с.
4. Про основи національної безпеки [Електронний ресурс]: Закон України №964-IV від 19.06.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення: 17.12. 2020).
5. Про Стратегію національної безпеки України [Електронний ресурс]: Указ Президента України №392/2020 від 14.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> (дата звернення: 17.12. 2020).
6. Шипілова Л. М. Порівняльний аналіз ключових понять і категорій основ національної безпеки України: автореф. дис. ... к. політ. н.: 21.01.01. Київ, 2007. 20 с.

БІЛОУС К.С.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ДЕРЖАВНА
ПОЛІТИКА У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ**

Для того, щоб розподілити функціональні обов'язки у сфері охорони праці та визначити певні цілі та завдання, створено головний орган виконавчої влади, який є підвідомчим Кабінету Міністрів та впливає на діяльність органів місцевого спрямування у напрямі охорони праці. Функції цього органу полягають у реалізації державної політики в сфері охорони праці таким чином, щоб роботодавці могли повністю забезпечити своїх працівників безпечними умовами праці, а контролюючі та регулюючі органи мали можливість здійснювати постійний контроль за даним процесом. Цим вже органом влади видаються дозволи на здійснення господарської діяльності підприємств, де є ознаки діяльності із підвищеним рівнем небезпеки [3].

Що стосується місцевих органів регулювання, то вони виконують функції захисту прав працівників, формують профспілки та забезпечують на місцевому рівні дотримання нормативів Закону «Про охорону праці». До компетенції цих органів відноситься також здійснення контролю з питань безпеки праці в господарських структурах всіх форм власності, а також забезпечення утримання ефективної експлуатації об'єктів ЖКГ, ведення торговельної, транспортної діяльності підприємств, які знаходяться у державній власності[3].

Державне управління у сфері охорони праці складає собою складну та багаторівневу функціональну структуру на всіх рівнях виконавчої ради, координує та контролює процеси діяльності найманих працівників підприємств різних організаційних форм та форм власності. Особливості регулювання державною безпеки трудових процесів відбуваються із врахуванням стану сучасного суспільного та державного розвитку. В умовах звуження сфери державного регулювання необхідно підсилювати значимість органів державної влади, які повинні здійснювати регулювання охорони праці на підприємствах[4]. Першочергово це пояснюється станом виробничого травматизму та професійних захворювань, а також неможливістю регулювати окреслену сферу соціально-трудових відносин з відвертим наголосом на ринкових засобах.

Науковцями Древаль Ю. Д. та Шароватовою О. П. [1] запропоновано розглядати державне управління охороною праці згідно із системними та структурно-функціональними характеристиками (підходами), що дозволяє з'ясувати компетентність усіх органів влади та організувати ефективне управління за відповідною сферою регулювання.

Науковці дійшли висновку, що різним органам влади властиві власні повноваження і функції, форми і методи реалізації поставлених ними завдань, проте, у сукупності вони спрямовані на реалізацію спільної мети – забезпечення надійного фундаменту для захисту людей та забезпечення гідних умов праці, безпечних від різноманітних загроз та ризиків [3].

Щоб забезпечити виконання підприємствами норм та правил із питань охорони праці, створюються урядові та громадські контролюючі органи, які займаються даним питанням. Що стосується державного нагляду, то такими уповноваженими органами є:

- Держгірпромнагляд – орган виконавчої влади, який має специфічну область діяльності, направлену на здійснення контролю за видобувними підприємствами;

- Комітет ядерного регулювання Міністерства охорони природного середовища, який є спеціальним уповноваженим органом, що регулює питання радіаційної безпеки;
- Департамент пожежної безпеки ДСНС України - регулюючий орган з питань пожежної безпеки;
- Головний державний санітарний лікар та санітарно-епідеміологічна служба при Міністерстві охорони здоров'я, що регулюють питання гігієни праці [3].

Зазначені вище органи влади є самостійними і не підпорядковуються іншим урядовим організаціями, не працюють на замовлення зацікавлених осіб, а несуть відповідальність у сфері своєї компетенції. Що стосується підзвітності підприємств даним організаціям, то вони це роблять самостійно, подаючи звіти про свою діяльність відповідним органам, що займається регулюванням процесів охорони праці в певній групі підприємств або галузі господарської діяльності. Громадський контроль із дотриманням законодавства щодо розроблення безпечних умов трудової діяльності забезпечується працівниками підприємства або групами чи уповноваженими особами, які формують професійні спілки, до функцій яких відноситься контроль за охороною праці. У випадку, якщо виникає загроза здоров'ю або життю найманих працівників, такі профспілки повинні повідомляти роботодавців про виникнення критичної ситуації, що може спричинити зупинку або закриття підприємства до моменту вирішення кризової ситуації [5,7].

Список використаних джерел

1. Древаль Ю.Д., Шароватова О.П. Сутність та особливості сучасного стану державного управління охороною праці. Вісник НУЦЗУ: зб. наук. пр. Серія «Державне управління». 2020. Вип. 2 (13). С. 473-483. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/11745> (дата звернення 12.03.2021)

2. Основи охорони праці: Підручник. З'є видання, доповнене та перероблене. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Д. В. Зеркалов, О. І. Полукаров, В. С. Коз'яков, Л. О. Мітюк, Ю. О. Полукаров, Т. Є. Луц. За ред. К. Н. Ткачука. – К. : Основа, 2014. – 456 с.

3. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668

4. Пшенишна Н. М., Портянко Т. М., Ротте С. В. Державне управління охороною праці: історія становлення та сучасні тенденції // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. - 2016. - Число 25, Вип. 9. - С. 118-125

БИРКОВИЧ Т.І.

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв

АНДЯЛОШІЙ Б.О.

магістрантка ПВНЗ «КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ
КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА**

Процес децентралізації який відбувся в Україні, передбачає передачу повноважень і бюджетів для їх реалізації від державних органів влади до органів місцевого самоврядування. Децентралізація повинна забезпечувати, в першу чергу, доступ місцевого населення до якісних послуг та комфортного середовище проживання для громадян взагалі, в тому числі і в культурно-мистецьких сфері. Важливо, щоб процесу децентралізації в сфері культури та мистецтва приділялася належна увага по забезпеченню їй гідного місця у сприйнятті українським суспільством, наданні рівного доступу до культурно-мистецьких послуг, збереженню закладів культури, зміні наповненості та оновленню змісту культурно-мистецьких послуг. Ліквідація закладів культурно-мистецької сфери яка має місце сьогодні є неприпустимою так як усі трансформаційні процеси пов'язані з децентралізацією в країні не повинні призводити до ліквідації бібліотек, клубів та мистецьких шкіл тощо.

Варто зазначити, що «в Україні процес децентралізації до середини 2016 року відбувався без урахування сфери культури. Наслідком цього є те, що питання культури в більшості нормативно-правових актах, програмах, концепціях розглянуті в загальному контексті, замість спрямування на вирішення проблем, що існують у цій сфері. Це призвело до тенденції

зменшення кількості закладів культури, особливо у малих містах і селах, відсутності успішних моделей для переорієнтації наявної культурної інфраструктури» [1, с. 80].

Децентралізація передбачає створення нових територіальних громад та ліквідації районних державних адміністрацій. Відповідно до підпункту 4 пункту 61 , підпункту 3 пункту 62 та абзацу четвертого пункту 10 розділу V Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

- сформована територіальна громада є правонаступником усього майна, прав та обов'язків розформованої територіальної громади;

- районна рада, яка представляє спільні інтереси територіальних громад новоутвореного району, з дня набуття нею повноважень є правонаступником всього майна, прав та обов'язків районних рад, які представляли спільні інтереси територіальних громад ліквідованих районів, території яких включені до складу новоутвореного району;

- правонаступник районної ради району, ліквідованого Верховною Радою України, після припинення відповідних районних рад як юридичних осіб, але не пізніше 1 липня 2021 року, зобов'язаний передати у комунальну власність територіальних громад усі об'єкти спільної власності територіальних громад району, які знаходяться на території цих територіальних громад, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, встановлених Бюджетним кодексом України [3].

Відповідно до підпункту 1 пункту 18 розділу I Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» (прийняття від 17.09.2020 № 907- IX) фінансування на районні заклади культури не буде передбачено у відповідних бюджетах районного рівня. Тобто, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, визначеного цим Кодексом, з 1 січня 2021 року видатки на функціонування зазначених установ і закладів плануються та здійснюються з бюджетів територіальних громад [2].

Питання по забезпеченню політики формування ефективної системи гарантування дотримання культурно-мистецьких прав та потреб населення

(незалежно від місця проживання та соціального статусу) щодо отримання якісних і доступних культурно-мистецьких послуг було унормовано та вирішено на законодавчому рівні із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг» від 29 квітня 2021 року № 1432-IX та Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій» від 17 листопада 2020 року № 1009-IX.

Формування ефективної системи по забезпеченню населення доступними і якісними культурно-мистецькими послугами та наявність низки проблем і невирішених питань щодо забезпечення прав громадян на достатній рівень надання культурних послуг загострилися із впровадження процесу децентралізації в Україні. Тому сьогодні підготовлений проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Мінімальних державних соціальних стандартів забезпечення громадян культурними послугами», метою якого є встановлення мінімальних стандартів доступності базового набору культурних послуг для всіх категорій громадян, є актуальним [6].

Міністерством культури та інформаційної політики України розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Мінімальних державних соціальних стандартів забезпечення громадян культурними послугами», яким пропонується затвердити мінімальні стандарти забезпечення громадян культурними послугами, які визначають базовий набір культурних послуг, критерії та показники виконання цих стандартів, а також вимоги до приміщень та обладнання закладів культури, що надають базові культурні послуги, в тому числі і щодо організації мереж клубних закладів та бібліотек, мистецьких шкіл та закладів кіномережі.

Отже, так як територіальні громади отримують 60% від податку на

доходи фізичних осіб та мають частину цих коштів спрямовувати на підтримку закладів культури, а відповідно до пункту 5 частини першої статті 4 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання [5] – оскільки відповідно до ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [6]. Конституційні норма є головними ідеями реформ децентралізації, Відповідно, населення України повинно мати доступ до однаково якісного рівня послуг не залежно від їх місця проживання.

Список використаних джерел:

1. Бовсунівська І. В., Бутник О. О. Децентралізація в сфері культури: досвід ефективної реформи європейських країн для України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 79–83. DOI: [10.32702/2306-6814.2018.24.79](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2018.24.79)
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг» від 29 квітня 2021 року № 1432-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1432-20#Text>
5. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
6. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Мінімальних державних соціальних стандартів забезпечення громадян культурними послугами». URL:

<https://mkip.gov.ua/files/pdf/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%93%D0%9E.pdf>

БУКОВСЬКИЙ Р. В.

здобувач Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ**

Термін «комунікація» належить до числа ключових загальнонаукових понять другої половини ХХ століття. Історія даної лексеми походить від латинського «communicatio» від «communicare» - «бути в відносинах з ким-небудь». Слово існувала спочатку в романських мовах і до ХІV століття означало «робити загальним, об'єднуватися». Починаючи з ХVІ століття з'являється нова конотація - «передача», пов'язана в Європі з розвитком пошти і доріг, а в ХІХ столітті і з розвитком сучасних засобів комунікацій, насамперед технічних - залізниці, автомобільного транспорту, авіації [1]. Два значення слова співіснують протягом усього ХХ століття і отримують свої термінологічні конотації в різних наукових дисциплінах.

У зарубіжній науці лексема «комунікація» набуває значення терміна в середині ХХ століття з появою двох робіт американських дослідників - Шеннона і Вінера, що ініціювали розвиток наукової дисципліни - теорії комунікації. Предметом цієї дисципліни стають явища, процеси, різного роду відносини (психологічні, соціальні, політичні, семіотичні), що виникають в ході і в результаті обміну інформацією між соціальними суб'єктами.

Сьогодні терміном «комунікація» найчастіше позначаються: 1) шлях повідомлення (наприклад, повітряний, водний); 2) форма зв'язку (наприклад, телеграф, радіо, телефон); 3) акт спілкування, зв'язок між двома і більше індивідами, заснована на взаєморозумінні; повідомлення інформації особою іншій особі або ряду осіб. Одне з найбільш повних тлумачень сутності комунікації Л. В. Гонюкова: «Комунікація - діяльність, що має на меті (необов'язково усвідомлювану), що припускає одного або більше учасників і

полягає в посилці і отриманні різного роду повідомлень, які використовують різні канали, можуть спотворюватися під впливом шуму, існують в деякому контексті, надають певний ефект на адресата і залишають можливості для зворотного зв'язку» [2, с.152].

В рамках цієї роботи під комунікацією ми будемо мати на увазі інформаційний обмін між учасниками комунікаційної діяльності, що має на меті передачу від актора до актору тих чи інших смислових значень за допомогою мови, зображень, жестів, виразів обличчя та інших символічних форм, які сприймаються різними органами почуттів.

Політична комунікація, як окремий випадок комунікації, виступає своєрідним соціально-інформаційним полем політики. У дослідженнях різних авторів ми знаходимо цілий ряд окремих уточнюючих аспектів даного концепту. Так, зазначено, що є підстави стверджувати, що політична діяльність має своє комунікаційне вимір, або - точніше - що політична комунікація як особливий, окремий випадок комунікації, що представляє собою інформаційний вплив політичних акторів один на одного і навколишнє соціальне середовище (суспільство) з приводу влади, владно-управлінських відносин в суспільстві, є атрибутом, невід'ємною властивістю політичної діяльності, без якого остання не може ні існувати, ні мислити [3, с.219].

Окремий випадок політичної комунікації, що передбачає наявність зворотного зв'язку, є не що інше, на думку інших дослідників, як політичне управління, що включає в себе і політичний діалог, який містить в собі, нехай і в неявному вигляді, управлінські моменти. Отже, політичне управління, що становить, відповідно до предмету «управлінської політології», строго кажучи, є не що інше, як область перетину перехресних понять «управління» і «політична комунікація». На характеристиці політичного управління як об'єкта теоретичних досліджень ми зупинимось трохи пізніше.

У роботах зарубіжних авторів зазвичай виділяються три основні способи політичної комунікації: комунікація за допомогою засобів масової інформації, в тому числі друкованих (преса, книги, афіші) та електронних

(радіо, телебачення тощо); комунікація з допомогою організацій, зокрема, політичних партій, які служать сполучною ланкою між керуючими і керованими, і груп тиску; комунікація з допомогою неформальних контактів.

У даній роботі під терміном «політична комунікація» розуміється, в першу чергу, процес передачі політичної інформації, який структурує політичну діяльність і надає їй нового значення, формує громадську думку і політичну соціалізацію громадян з урахуванням їх потреб та інтересів.

Становлення політичної комунікативності як наукової дисципліни в даний час не закінчене - дослідники піднімають все нові і нові проблеми теоретичної ідентифікації цієї галузі знання. Останнім часом політична комунікація все частіше розглядається як функціональний елемент політичної системи суспільства, що забезпечує взаємозв'язок між іншими її компонентами.

Список використаних джерел:

1. Чистов С.М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / С. М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // studentam.kiev.ua/content/view/636/76/
2. Гонюкова Л. В. Суспільно-політичні об'єднання: теорія і практика : навч.-метод. посіб. для вищ. навч. закл. / Л. В. Гонюкова, Б. М. Максимець. - К. : Генеза, 2009. - 240 с.
3. Дзюбко І. С. Політологія / І. Дзюбко, К. Левківський. - К. : Вища шк., 2002. - 372 с.

ВІВСЯННИК О.М.

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне)

САЗОНЕЦЬ І.Л.

доктор економічних наук, професор, професор кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет» м. Дніпро

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ОСНОВІ СПІВПРАЦІ З НАТО ТА НОВІ ФОРМИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ МЕДИКІВ

Ситуація на Сході України створила умови, при яких великого значення набуває співпраця органів державного управління з міжнародними організаціями в сфері вдосконалення військової медичної допомоги. Крім МОЗ України, одним з головних міністерств, яке співпрацює в цій сфері з міжнародними організаціями, є Міністерство оборони України. Ключовою міжнародною організацією, що працює в цій сфері в Україні, є НАТО. Велику увагу подіям, що відбуваються в Україні, було приділено на Уельському саміті НАТО. Цей саміт був 26-ою зустріччю на вищому рівні глав держав та голів урядів країн-членів Північноатлантичного альянсу, яка пройшла з 4 по 5 вересня 2014 року в Південному Уельсі (місто Ньюпорт). Один з найбільших самітів за всю історію Організації: у ньому взяли участь близько 60 вищих посадових осіб і високоповажних представників 33-х країн-партнерів, в тому числі міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ, ЄС, МВФ, Світовий банк). У відповідності до рішення саміту Міністерством оборони України систематизовано основні чотири напрями співпраці Україна – НАТО на найближчі роки, які подано в таблиці 1.

Таблиця 1

**Напрями співпраці Міністерства оборони України з НАТО
в оборонній сфері у світлі рішень Уельського саміту НАТО
[складено автором на основі [2]]**

№	Напрямок	Зміст співпраці
1	Воєнно-політичний діалог	<p>Передбачається закріпити досягнутий рівень регулярних контактів керівного складу Міноборони та Збройних Сил України з керівним складом політичних і військових структур НАТО та країн-членів Альянсу, у тому числі з питань проведення консультацій у рамках кризового консультативного механізму відповідно до пункту 15 Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО. У рамках політико-військового діалогу передбачається посилити інформаційну складову, спрямовану на широке висвітлення співробітництва між Україною та НАТО.</p>
2	Досягнення максимального рівня взаємосумісності Збройних Сил України з НАТО та нарощування спільних спроможностей	<p>Цілеспрямоване залучення (mission oriented) Збройних Сил України до участі у заходах освіти та підготовки НАТО, у тому числі спільних військових навчань у рамках нових ініціатив та програм Альянсу (Ініціатива взаємопоєднаних сил, Ініціатива взаємосумісності партнерів, Програма поглиблених можливостей) з метою досягнення взаємосумісності з військовими формуваннями країн-членів НАТО.</p> <p>У цьому зв'язку критично важливим є залучення підрозділів Збройних Сил України та інших військових формувань до участі у Силах реагування НАТО, а також багатонаціональних військових навчань та заходах цивільно-військового кризового реагування.</p> <p>Продовження роботи з імплементації проектів у рамках Ініціативи з розбудови потенціалу оборонних та безпекових інституцій, у тому числі з удосконалення національної системи військової освіти, боротьби з корупцією (building integrity), професійної підготовки цивільного персоналу сектору безпеки і оборони.</p> <p>Важливим елементом у вказаних процесах має стати ефективне використання консультативно-дорадчої допомоги, що надається радниками з питань оборони від країн-членів НАТО складовим сектору безпеки і оборони України.</p>
3	Оборонно-технічне співробітництво	<p>Взаємовигідний обмін військовими технологіями та впровадження стандартів НАТО при виробництві і модернізації озброєння та військової техніки на підприємствах оборонно-промислового комплексу України;</p> <p>використання кращих сучасних світових технологій, технічних стандартів в інтересах розвитку озброєння та військової техніки для забезпечення готовності Збройних Сил та інших військових формувань України до виконання завдань за призначенням;</p> <p>інтенсифікація запровадження національних систем кодифікації та стандартизації, сумісних з відповідними системами НАТО. Укладення між Україною та Групою Національних директорів з кодифікації НАТО (AC/135) Спонсорської угоди щодо переходу України на другий рівень співробітництва;</p> <p>удосконалення системи планування, координації та реалізації заходів у рамках Спільної робочої групи Україна – НАТО з оборонно-технічного співробітництва та Конференції національних директорів з озброєння з урахуванням реальних потреб оборони держави;</p> <p>подальше приєднання України до проектів Концепції «Розумна оборона», інших багатонаціональних проектів у сфері озброєнь, що становлять взаємний інтерес (Партнерських груп Агенції НАТО з забезпечення тощо).</p>
4	Забезпечення внеску у міжнародну безпеку	<p>Україна продовжуватиме виконувати взяті на себе міжнародні зобов'язання у рамках участі українського національного контингенту в операції Багатонаціональних сил в Косово та національного персоналу в тренувально-дорадчій місії Альянсу «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан. Окрім того, Україна докладатиме зусиль щодо відновлення діяльності Контактного пункту в рамках операції «Активні зусилля» та розглядає можливості розширення формату Програми обміну даними про повітряну обстановку.</p>

Стратегія національної безпеки України від 14 серпня 2020 року визначає, що для зміцнення особливого партнерства з НАТО та набуття повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору Україна планує:

досягти у максимально стислі строки достатньої взаємосумісності Збройних Сил України та інших складових сектору безпеки і оборони з відповідними структурами держав-членів Альянсу;

суттєво активізувати реформи, які необхідно впровадити з метою досягнення відповідності критеріям членства в НАТО у рамках імплементації річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО;

отримати запрошення та приєднатися до Плану дій щодо членства в НАТО[1].

У відповідності напрямів співпраці Міністерства оборони України з НАТО в оборонній сфері у світлі рішень Уельського саміту НАТО реалізується програма підготовки військових медиків. На базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки Національної Академії сухопутних військ ім. Гетьмана Петра Сагайдачного завершився перший в Україні випуск інструкторів з тактичної медицини, підготовка яких відбувалася за принципами НАТО 68W.

68W – це військова професійна спеціальність для бойового медика армії Сполучених Штатів. 68W відповідальні за надання невідкладної медичної допомоги в місці поранення на полі бою, обмежену первинну допомогу, а також охорону здоров'я та евакуацію з місця поранення чи хвороби.

Головна роль бойових медиків в армії США полягає в наданні медикаментозного лікування та, якщо необхідно, боротьбі з травматизацією поранених солдатів. 68W служать першим ешеленом медичної допомоги під час бойових дій, супроводжуючи підрозділи, як взводи, так і батальйони. 68W надають первинну невідкладну медичну допомогу, медичну евакуацію та нагляд за іншими солдатами, які проходять медичну підготовку

(наприклад, тих, хто навчається як бойові рятувальники), а також надають медичні консультації командуванню підрозділу. Окрім невідкладної медичної допомоги, 68W надають парамедичну допомогу у військових лікувальних установах солдатам, військовослужбовцям, полоненим та цивільному персоналу. 68W працюють під наглядом та компетенцією асистентів та лікарів [60].

Після закінчення базової бойової підготовки солдати продовжують навчання з метою підвищення індивідуальної кваліфікації. Навчання триває 16 тижнів і включає поєднання лекцій та практичних польових вправ. Перші два місяці курсу завершуються письмовими та практичними іспитами. Перспективні випускники повинні пройти іспит NREMT (максимум з трьох спроб), щоб перейти в специфічний курс армії США, відомий як "Фаза віскі". Солдати, які не в змозі пройти іспит NREMT, перекваліфікуються в інші професії відповідно до потреб американської армії. Також ці солдати можуть отримати кваліфікацію бойового рятувальника. Бойовий рятувальник (CLS) – солдат, який не має 68W, має мінімальну швидку медичну підготовку для надання допомоги в місці травми. Навички бойових рятувальників призначені для використання в бою, однак ці навички можуть бути застосовані до солдатів у небойових ситуаціях. Бойовий рятувальник може бути залученим в медичну практику в різних техніках лікування та стабілізації травм, пов'язаних з боєм. Доктрина бойових рятувальників була розроблена як прагнення підвищити живучість у бойових умовах, якщо бойовий медик не є доступним. Бойовий рятувальник – це поєднуюча ланка між самодопомогою чи допомогою друзів та військовою медициною [3].

«Фаза віскі» включає в себе останні два місяці навчання 68W і складається з таких компонентів, як військова медицина швидкої допомоги, військові операції у міській місцевості та спеціальні військові процедури евакуації. 68W навчаються додатковим медичним навичкам, які їм дозволено виконувати лише у військових умовах, оскільки їхня практика у цивільній медицині обмежена. Ці додаткові навички використовуються в роботі із

постраждалими від нещасних випадків і включають екстрену крихотиротомію, переливання крові, введення ліків, лікування поранень черевної порожнини, вогнепальних поранень та ефективно використання джгутів для мінімізації наслідків розривів та ампутацій [3].

68W, що закінчують мінімум 60 семестрових годин, можуть подати заявку на програму "Асистент лікаря" (IPAP). Інтенсивна дворічна програма призводить до отримання ступеня магістра – асистента лікаря медичного коледжу Університету Небраски, офіцерської атестації на лейтенанта та можливості скласти цивільну атестацію [3].

Таким чином, програма, що реалізується НАТО спільно з Міністерством оборони України, спрямована на досягнення більш тісного контакту фельдшерів та військових, які потребують медичної допомоги. Ціллю цієї програми є забезпечення наявності одного фельдшера на взвод, в той час як раніше один фельдшер забезпечував медичною допомогою роту бійців. Крім того, реалізація нових підходів в організації надання військової медичної допомоги спрямована на адаптацію цієї військової програми до умов життя солдат, які закінчили службу. Військові медичні кваліфікації можуть бути прирівняні до цивільних медичних кваліфікацій.

Список використаних джерел:

1. Відносини Україна-НАТО. Місія України при НАТО. Опубліковано 27 жовтня 2020 року о 10:57. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/vidnosini-ukrayina-nato>. (Дата звернення: 10.05.2021 р.);
2. Уельський саміт НАТО. URL : <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/> (дата звернення 10.10.2019).
3. 68W. URL : <https://www.goarmy.com/careers-and-jobs/browse-career-and-job-categories/medical-and-emergency/combat-medic-specialist.html> (дата звернення 10.10.2019).

ВОВЧЕНКО А.Я.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ПОВНОВАЖЕННЯ КАБІNETУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

У Концепція адміністративної реформи в Україні, затвердженій Указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 р. № 810/98, термін повноваження органу виконавчої влади визначено як закріплені за органом виконавчої влади права і обов'язки (в тому числі обов'язки нести відповідальність за наслідки виконання повноважень - так звані «юрисдикційні» обов'язки). Для визначення певного обсягу повноважень, закріпленого за кожним органом виконавчої влади відповідно до покладених на нього завдань і функцій, застосовується поняття «компетенція». [1]

Центральне місце і переважну частину серед повноважень органу виконавчої влади складають державно-владні повноваження, тобто повноваження щодо прийняття обов'язкових до виконання рішень і забезпечення їх здійснення тими, кому вони адресовані.

Основні повноваження Кабінету Міністрів України визначені статтею 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», і до цих повноважень відносяться повноваження у сфері економіки, фінансів, трудових відносин, зайнятості населення, трудової міграції, оплати та охорони праці; у сферах соціальної політики, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; у сферах правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина; у сфері зовнішньої політики; у сфері національної безпеки та обороноздатності; у сфері

вдосконалення державного управління та державної служби. [2]

Враховуючи важливість та значущість фінансово-економічної сфери, сфери трудових відносин та зайнятості населення законодавець наділив Кабінет Міністрів України досить широким колом повноважень у цих напрямках. Отже, у сфері економіки, фінансів, трудових відносин, зайнятості населення, трудової міграції, оплати та охорони праці Кабінету Міністрів України:

- забезпечує проведення державної економічної політики, здійснює прогнозування та державне регулювання національної економіки; забезпечує розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного та соціального розвитку;

- визначає доцільність розроблення державних цільових програм з урахуванням загальнодержавних пріоритетів та забезпечує їх виконання;

- здійснює відповідно до закону управління об'єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами, делегує в установленому законом порядку окремі повноваження щодо управління зазначеними об'єктами міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям та відповідним суб'єктам господарювання; подає Верховній Раді України пропозиції стосовно визначення переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації;

- приймає рішення про залучення радників для підготовки до приватизації та продажу об'єктів;

- сприяє розвитку підприємництва на засадах рівності перед законом усіх форм власності та соціальної спрямованості національної економіки, здійснює заходи щодо демонополізації та антимонопольного регулювання економіки, розвитку конкуренції та ринкової інфраструктури;

- забезпечує здійснення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності;

- забезпечує розроблення і виконання програм структурної перебудови

галузей національної економіки та інноваційного розвитку, здійснює заходи, пов'язані з реструктуризацією та санацією підприємств і організацій, забезпечує проведення державної промислової політики, визначає пріоритетні галузі промисловості, які потребують прискореного розвитку;

- забезпечує захист та підтримку національного товаровиробника;

- забезпечує захист прав споживачів та підвищення якості їх життя;

- визначає обсяги продукції (робіт, послуг) для державних потреб, порядок формування та розміщення державного замовлення на її виробництво, вирішує відповідно до законодавства інші питання щодо задоволення державних потреб у продукції (роботах, послугах); утворює згідно із законом державні резервні фонди фінансових і матеріально-технічних ресурсів та приймає рішення про їх використання;

- забезпечує проведення державної аграрної політики та продовольчу безпеку держави;

- забезпечує проведення державної фінансової та податкової політики, сприяє стабільності грошової одиниці України;

- розробляє та схвалює Бюджетну декларацію, розробляє проекти законів про Державний бюджет України та про внесення змін до Державного бюджету України, забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання; приймає рішення про використання коштів резервного фонду Державного бюджету України;

- обслуговує державний борг України, приймає рішення про випуск облігацій державних внутрішніх та зовнішніх позик;

- організовує державне страхування;

- забезпечує проведення державної політики цін та здійснює державне регулювання ціноутворення;

- забезпечує проведення зовнішньоекономічної політики України, здійснює в межах, визначених законом, регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

- організовує та забезпечує здійснення митної справи;
- бере участь у складанні платіжного балансу та організовує роботу із складання зовнішньоторговельного балансу України, забезпечує раціональне використання державних валютних коштів;
- виступає гарантом щодо позик, які у визначених законом про Державний бюджет України межах надаються іноземними державами, банками, міжнародними фінансовими організаціями, а в інших випадках - відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- виступає стороною соціального діалогу на національному рівні, сприяє його розвитку, відповідно до закону проводить консультації з іншими сторонами соціального діалогу щодо проектів законів, інших нормативно-правових актів з питань формування і реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних та економічних відносин;
- забезпечує здійснення державної політики у сферах трудових відносин, зайнятості населення, трудової міграції, оплати та охорони праці, розроблення та виконання відповідних державних програм, вирішує питання професійної орієнтації, підготовки та перепідготовки кадрів, регулює міграційні процеси, забезпечує виконання положень Генеральної угоди у межах взятих на себе зобов'язань.

Досить широкими повноваженнями Кабінету Міністрів України у сферах соціальної політики, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 р. № 810/98
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р «Деякі питання реформування державного управління України» //

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>

ГАВРИЧЕНКО Д.Г.

кандидат медичних наук, завідувач кафедри анестезіології, інтенсивної терапії та медицини болю Одеського медичного інституту Міжнародного гуманітарного університету

ПУБЛІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Ефективна комунікація має вирішальне значення для успішних масштабних змін в реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я. Формування комунікацій в медичній галузі розпочалася одночасно з сучасною сферою громадського здоров'я, наприкінці 1800-х років, з появою потреби передати інформацію про здоров'я від уряду та благодійних організацій до суспільства. Очолили ці ініціативи Томас Саутвуд Сміт, Флоренс Найтінгейл, Джейн Аддамс, Клара Бартон, Маргарет Сенгер. Дослідження комунікацій у сфері охорони здоров'я є зростаючою сферою, оскільки вчені, що займаються дослідженням комунікацій, почали застосовувати принципи та теорії спілкування до сценаріїв, пов'язаних із охороною здоров'я, таких як взаємодія «пацієнт – постачальник послуг», взаємодія «сім'я – опікун – постачальник», динаміка роботи медичних команд, громадські кампанії з охорони здоров'я, тощо.

Область комунікації у сфері охорони здоров'я можна розуміти як місток між спеціалістами та широкою громадськістю та має дуже практичний характер. Він спирається на дослідження в галузі громадського здоров'я та медицини як на основу наданої інформації, а також на психологію та соціологію як спосіб зрозуміти, як інформація впливає на окремих людей та групи.

Комунікації в сфері охорони здоров'я визначаються як методи та стратегії, які використовуються для інформування людей про факти та

найкращі практики охорони здоров'я, з метою покращення здоров'я суспільства та збагачення особистої та суспільної поведінки та практики охорони здоров'я.

Комунікація в медичній галузі – це експансивна сфера, яка включає медичну освіту, інформування про ризики, пропаганду охорони здоров'я та політики, комунікацію щодо спалахів хвороби, зв'язок між пацієнтами та постачальниками послуг та медичну грамотність.

Стратегії комунікації у сфері охорони здоров'я дозволяють медичному персоналу, громадським центрам здоров'я, лікарням та адміністраціям лікарень, будинкам престарілих, медичним працівникам, некомерційним організаціям, державним установам та іншим поширювати інформацію, яка може позитивно вплинути на поведінку та вибір особистого здоров'я.

Деякі з основних цілей медичного спілкування – це спонукати людей до дій, сприяти певним результатам здоров'я та підтримувати здоров'я громади. Спілкування у сфері охорони здоров'я включає міжособистісну комунікацію, таку як особисті зустрічі між медичним працівником та пацієнтом, а також спілкування, орієнтоване на спільноту, таке як публічні зустрічі, реклама в місцевих газетах, освітні заходи, комунікація в засобах масової інформації, через соціальні мережі, Інтернет, телебачення. Методи спілкування мають бути адаптовані залежно від аудиторії та враховувати вік, культуру, захворювання, мову, інвалідність, тощо.

На сьогодні спілкування у сфері охорони здоров'я інтегрувалося у багато сфер суспільства. Не дивлячись на те, що ця сфера має багато аспектів, існують чотири загальні типи сучасного спілкування у сфері охорони здоров'я:

зміцнення здоров'я – розробка та розвиток оздоровчих кампаній, спрямованих на охоплення певної аудиторії та передачу важливої медичної інформації. Цей тип медичного спілкування часто використовує стратегії масової комунікації, маркетингової комунікації та стратегічної комунікації. Увага зосереджена на створенні ефективних повідомлень, які мотивують

позитивні зміни у поведінці громадськості;

взаємодія між пацієнтом, медичним працівником та особою, яка здійснює догляд за сім'єю. Ефективне та чуйне спілкування між медичним персоналом та пацієнтами є основою покращення якості медичної допомоги та результатів лікування пацієнтів. У цій сфері медичного спілкування помітну роль відіграють міжособистісне спілкування, сімейне спілкування, організаційне спілкування та командна робота;

втручання у охорону здоров'я – сфера втручань у сфері охорони здоров'я поєднує в собі спілкування пацієнта та медичного працівника, оскільки воно передбачає розробку освітнього змісту та/або програми, яка зосереджена на зміні конкретної поведінки у сфері охорони здоров'я або на задоволенні конкретних потреб галузі охорони здоров'я;

комунікаційні технології. Оскільки кінцевою метою спілкування у сфері охорони здоров'я є заохочення людей до дій, медичний працівник має бути знайомий з багатьма навичками технічної комунікації, такими як письмо, дизайн документів, редагування та стратегії соціальних медіа. Медичні комунікаційні технології охоплюють не тільки медичні послуги, які використовують комунікаційні технології (мобільні медичні програми, послуги Telehealth, тощо), але й інформаційні технології, які допомагають організаціям охорони здоров'я працювати більш ефективно (електронні медичні записи). Технологія медичної комунікації може підтримувати все, починаючи від взаємодії пацієнта та медичного працівника до просування та втручання у сфері охорони здоров'я, шляхом упорядкування процесу спілкування між медичними експертами та громадськістю, між пацієнтами та медичними працівниками.

За своєю природою системи охорони здоров'я щоденно стикаються з проблемами, кризовими ситуаціями, які мають бути нівельовані ефективним застосуванням стратегічних комунікацій. Інформуючи та навчаючи громадськість, внутрішню та зацікавлену аудиторію точною та своєчасною інформацією, можливо побудувати довіру до всієї системи.

Дослідження доводять, що ефективність комунікацій в галузі охорони здоров'я є єдиним найпотужнішим чинником прихильності відносин у споживчих та професійних послугах. Використання стратегічних комунікацій та найкращих практик реалізації комунікаційних стратегій дозволяє спростити та покращити ініціативи щодо розвитку системи охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Ситенко О.Р., Кривенко Є.М. Роль комунікаційної діяльності у розвитку охорони здоров'я (огляд літератури). *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2015. № 4 (66). С.49-55
2. Грузєва Т.С., Литвинова Л.О., Гречишкіна Н.В., Донік О.М., Іншакова Г.В. Питання комунікативних компетенцій у підготовці фахівців громадського здоров'я. *Медична освіта*. 2018. № 2. С.112-117.
3. Самофалов Д. О. Зарубіжні концептуальні підходи до комунікацій у системі охорони здоров'я. *Держава та регіони*. 2019. № 2 (66). С.11-18.

ГБУР З. В.

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

В сучасних умовах демократичні процеси в Україні актуалізували дослідження проблематики впливу політичних процесів, що здатні забезпечити трансформаційний шлях розвитку суспільства. Для більшості країн Європи політичні процеси визначають подальшу перспективу організації публічної влади. Ефективність політичного процесу є дійсним показником динамічної характеристики розвитку держави. Так, наприклад, в результаті реформування політичної системи, переходу до демократії, відбувається формування нових політичних інститутів, що сприяють виникненню інноваційних методів та механізмів взаємодії суб'єктів політичних відносин між собою. При цьому основний упор робиться на вироблення оптимального політико-правового механізму функціонування політичної системи: діяльність суб'єктів політики повинна здійснюватися в рамках політико-правових норм та конфігурацій цивілізованої взаємодії.

Формування та розвиток державотворення в нормативній та емпіричній політології звично зводиться до створення законодавцем тих чи інших інститутів, а потім до їх закріплення в практиці державного управління. Даний підхід помітно обмежує поняття держави та фактичне функціонування політики. Самодостатнього значення набуває воля законодавця, яка фактично ототожнюється з волею держави.

Умовою виникнення та функціонування суверенних держав є не тільки монополізація влади в рамках чітко визначеної території, але й визнання права на подібну монополію з боку аналогічних монополістів за межами їх

території з боку різних політичних акторів всередині їх території.

Для характеристики самого процесу взаємодії в природі та суспільстві, а також змін, що відбуваються протягом даної взаємодії використовується поняття «процес». Таким чином, поняття політичного процесу, тобто процесу, що відбувається в сфері політики, відображає динамічну сторону буття політичної системи суспільства.

Вивчення теорії та практики політичного процесу має важливе наукове та прикладне значення. Виявлення закономірностей його протікання дозволяє політичним інститутам та політичним діячам управляти політичними змінами, спрямовувати їх в позитивне русло, виключаючи або пом'якшуючи їх негативні наслідки, оптимізувати діяльність політичної системи щодо державотворення [2, с. 58].

Необхідно відзначити, що в сучасній політичній науці існують різні точки зору на те, що таке політичний процес. На думку Р. Доуза політичний процес необхідно ототожнювати з політикою в цілому. Ч. Меріам розглядає політичний процес із усією сукупністю поведінкових акцій суб'єктів влади, зміною їх статусів та явищ. С. Хантінгтон пов'язує політичний процес з функціонуванням та трансформацією інститутів влади. Д. Істон розуміє його як сукупність реакцій політичної системи та виклики зовнішнього середовища. Д. Мангейм та Р. Річ трактують його як складний комплекс подій, що визначає характер діяльності державних інститутів та їх вплив на суспільство [1, с. 7.].

Політичний процес – це послідовна реалізація функцій політичної системи суспільства, що включає певну сукупність послідовних дій суб'єктів політики щодо завоювання, утримання та використання державної влади, регулювання соціальних, економічних, духовно-культурних та політичних відносин та вирішення практичних завдань в різних сферах суспільного життя, це послідовна зміна стану суб'єктів та об'єктів політики, а також відносин між ними в результаті їх взаємодії, це послідовність розвитку політичних подій та явищ [4, с. 340].

Об'єктом політичного процесу виступають різні явища та процеси, а також індивіди, соціальні інститути, що підпадають впливу суб'єктів політичного процесу з метою їх зміни та переведу в новий якісний або кількісний стан. Об'єктами політичного процесу є також новостворювані інститути, відношення тощо, наприклад, нові закони, нові політичні партії, нові органи державного управління [3, с. 101].

Ресурси політичного процесу співпадають з ресурсами політичної влади, оскільки діяльність політичних суб'єктів щодо управління політичним процесом за сутністю є реалізацією ними своєї влади.

Політичний процес це складна динамічна система політичної та соціальної взаємодії. Дана система включає в себе певні компоненти та може аналізуватися з різних точок зору.

Список використаних джерел

1. Батурина Т.Г. Информация в политическом процессе: автореф. дис. ... к.ф.н. : 09.00.11. Улан-Удэ, 2003. 22 с. Бурятский гос. Ун-т
2. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення. К.: Генеза, 1995. 608 с.
3. Осипова С. А. Процесс государствообразования в современном мире: особенности протекания и политические риски. *Актуальные проблемы политики*. 2015. № 54. С. 229–235.
4. Clarka E., Geppertb M. Socio-political processes in international management in post-socialist contexts: Knowledge, learning and transnational institution building. *Journal of International Management*. 2006. Vol. 12 (3). Pp. 340–357.

ГЛУШКО О.І.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

**ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА, ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ**

Визначальним для державного управління є суперечливість, нестійкість, гнучкість і різноманітність свідомості людини. Саме це і породжує багато проблем. Люди з різною свідомістю діють займають певні посади в органах виконавчої влади, тобто, і в суб'єктах державного управління в екологічній сфері. Одні й ті ж самі рішення вони пояснюють по різному, виходячи з власного розуміння. Так само вони ставляться до керованих об'єктів і умов їх функціонування. Люди, зайняті в керованих об'єктах, також керуються своєю свідомістю, яка може зовсім відрізнятись від тієї, відповідно до якої приймалися ті чи інші рішення [1, с.102].

Варто зазначити, що не лише стан природнього середовища залежить від свідомого ставлення до природи самих людей, а й добробут всього суспільства безпосередньо пов'язаний з природним середовищем.

Важливим аспектом у вирішенні проблеми збереження природних ресурсів є освіта людей в екологічній сфері, екологічне виховання всього населення, а особливо підростаючого покоління.

Статтею 7 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначено, що підвищення екологічної культури суспільства і професійна підготовка спеціалістів забезпечуються загальною обов'язковою комплексною освітою та вихованням в галузі охорони навколишнього природного середовища, в тому числі в дошкільних дитячих закладах, в

системі загальної середньої, професійної та вищої освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Екологічне виховання формує в особистості світогляд, що спрямований на забезпечення охорони довкілля та є платформою для екологічної освіти, яка є сукупністю різноманітних екологічних знань, екологічного мислення, екологічного світогляду, екологічної етики та екологічної культури.

Саме культурний розвиток громадян, який включає соціально-етичні норми та проявляється прагненні зберегти природу в якості елемента культурного середовища, екологічне виховання та освіту, активізацію участі громадянського суспільства у природоохоронній діяльності це ті напрямки, як мають удосконалюватися з метою формування світогляду в питаннях ефективного використання навколишнього природного середовища та вихованню нового покоління з бережливим ставленням до природних ресурсів і навколишнього середовища.

Шлях до високої екологічної культури лежить через ефективну екологічну освіту. Екологічна освіта, як цілісне культурологічне явище, що включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на формування екологічної культури, як складової системи національного і громадського виховання всіх верств населення України (у тому числі через екологічне просвітництво за допомогою громадських екологічних організацій), екологізацію навчальних дисциплін та програм підготовки, а також на професійну екологічну підготовку через базову екологічну освіту [2].

Рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України № 13/6-19 від 20.12.2001 «Про концепцію екологічної освіти в Україні» затверджено Концепцію екологічної освіти України (далі – Концепція), у якій зазначено, що підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи (не насильство, а гармонійне співіснування

з нею), повинна стати одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України.

Автори Концепції вважають, що головними складовими системи екологічної освіти та виховання мають бути її формальна й неформальна частини, форми й методи яких різні, а мета одна: різнобічна підготовка громадян, здатних визначати, розуміти й оптимально вирішувати екологічні та соціально-економічні проблеми регіонів проживання на основі наукових знань процесів розвитку біосфери, здорового глузду, загальнолюдських досвіду й цінностей.

Державна політика в галузі екологічної освіти повинна базуватися на принципах: розповсюдження системи екологічної освіти і виховання на всі верстви населення з урахуванням індивідуальних інтересів, стимулів та особливостей соціальних, територіальних груп та професійних категорій; комплексності екологічної освіти і виховання; неперервності процесу екологічного навчання в системі освіти, в тому числі підвищення кваліфікації та перепідготовки.

За Концепцією найголовнішими завданнями екологічної освіти мають бути [2]:

- Формування екологічної культури всіх верств населення, що передбачає: виховання розуміння сучасних екологічних проблем держави й світу, усвідомлення їх важливості, актуальності і універсальності, (зв'язку локальних з регіональними і глобальними); відродження кращих традицій українського народу у взаємовідносинах з довкіллям, виховання любові до рідної природи; формування усвідомлення безперспективності технократичної ідеї розвитку й необхідності заміни її на екологічну, яка базується на розумінні єдності всього живого й неживого в складно-організованій глобальній системі гармонійного співіснування й розвитку; формування розуміння необхідності узгодження стратегії природи і стратегії людини на основі ідеї універсальності природних зв'язків та самообмеженості, подолання споживацького ставлення до природи; розвиток

особистої відповідальності за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях, вміння прогнозувати особисту діяльність і діяльність інших людей та колективів; розвиток умінь приймати відповідальні рішення щодо проблем навколишнього середовища, оволодіння нормами екологічно грамотної поведінки; виховання глибокої поваги до власного здоров'я та вироблення навичок його збереження;

- Підготовка фахівців-екологів для різних галузей народного господарства, в тому числі: для освітньої галузі - вчителів, викладачів; для державних органів управління в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування, а також громадських екологічних організацій.

- Вдосконалення, узгодження і стандартизація термінології в галузі екологічних знань.

Концепцією визначено, що основними стратегічними напрямками розвитку екологічної освіти є: поступове поетапне реформування екологічної освіти та виховання особистості на наукових і духовних принципах з урахуванням національних традицій, надбань та світового досвіду; формування поколінь з новою екологічною культурою, новим екологічним світоглядом на принципах гуманізму, екологізації мислення, міждисциплінарної інтеграції, історизму та системності з метою збереження і відновлення природи України та її біологічного різноманіття; розвитку міжнародних зв'язків і співробітництва у галузі екологічної освіти і науки, охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, збереження біосфери і цивілізації.

Список використаних джерел

1. Державне управління // підручник // за ред. А.Ф.Мельник // Київ // Знання // 2009

2. Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України № 13/6-19 від 20.12.2001 «Про концепцію екологічної освіти в Україні» // <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text> (28.05.2021)

ГОЙДИК В.С.

здобувач магистратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ

Історія свідчить, що людство страждало на інфекційні хвороби протягом усього свого існування. Спогади про них зустрічаються в давньоєгипетських папірусах, датованих 4000-3000 рр. до н.е. Описання хвороб, схожих на натуральну віспу, чуму, лепру, можна знайти у творах древніх авторів, китайській древній писемності й навіть у Біблії.

Перші описи епідемій наведені в історичних творах. «Батько історії» Геродот описав епідемії прокази в Персії в V-VI століттях до н.е. Спартанський історик і воєначальник Фулід в «Історії Пелопоннеської війни» оповідав про морове захворювання, відоме також як «аттична чума». На думку одних авторів, мова йде про епідемію висипного тифу, на думку інших - про чуму, натуральну віспу або поєднання цих захворювань (430-425 рр. до н.е.). Пізніше опис подібної епідемії дав Гален (морвиця Антоніна з 165 по 170 р). Збереглися описи епідемій чуми IV століття («чорна смерть»), першої історично доведеною чуми (Юстиніанова чума, 527-565 рр.) і епідемій пізніших часів.

Епідеміологія як наука народжувалась у суспільному досвіді боротьби з інфекційними хворобами. Незважаючи на те, що люди вважали епідемії «божою карою» і намагалися боротися з ними за допомогою жертвопринесень, молитов, постів, уже в ті далекі часи поступово емпірично народжувались уявлення про природні причини походження епідемій.

Поступово приходило розуміння того факту, що необхідно вивчати умови (обставини) і загальні фактори виникнення епідемій. Вже на перших етапах їх вивчення почали використовувати так звані зіставлення часу і місця появи епідемій, а також характер їх проявів. У творах Гіппократа (460-377 рр. До н.е.) вже існують узагальнення щодо ознак епідемій («Сім книг про епідемії»). У них зазначено на «епідемічну конституцію місць і років», тобто приуроченість епідемій до певних місць і часових періодів. Також виділено і третя ознака прояви епідемій - нерівномірність ураження окремих соціальних груп. В есе «Про повітря, води і місцевості» Гіппократ припустив, що фактори навколишнього середовища і характеристики господарів, наприклад характер праці, поведінки, звичаї, можуть впливати на розвиток захворювання. Але це були тільки перші спроби пояснити і виявити причини підвищеної захворюваності.

У історичних джерелах залишилася згадка про великий спалах справжньої віспи в Японії, що відбувся впродовж 735—737 років у період Нара. Ця епідемія натуральної віспи була першою в Японії та однією з найперших зафіксованих у світовій історії. Під час її загинула щонайменше третина населення Японії того часу. Епідемія мала значні соціальні, економічні та релігійні наслідки для всієї країни. За кілька десятиліть до епідемії японські чиновники перейняли китайську практику щодо повідомлень про спалахи захворювань серед широких верств населення. Ця практика реєстрації значно полегшила ідентифікацію натуральної віспи як хвороби, від якої постраждала Японія. Епідемія не тільки вбила значну частину населення, але й спричинила значні зрушення, міграцію та дисбаланс робочої сили по всій Японії. Сильно постраждали будівництво та фермерство, особливо вирощування рису. Окрім надання звільнення від сплати податків, влада Японії вжила інші безпрецедентні дії у відповідь на епідемію, щоб допомогти зупинити широкомасштабну міграцію населення та пожвавити сільськогосподарські громади. За кілька років після епідемії японські лідери намагалися стимулювати продуктивність сільського

господарства, пропонуючи приватну власність на землю усім бажаючим обробляти сільськогосподарські угіддя.

Починаючи з XI ст., застосовувались ізоляція хворих, поховання померлих від заразних («повальних») хвороб на спеціальних кладовищах, а з XIV ст. упроваджувалися перші спроби карантинних і дезінфекційних заходів, хоча ще у 982 році в японській медичній книзі «Ісіньпу» згадується про ізолятори для хворих на натуральну віспу, за кілька століть до перших європейських закладів такого типу. Аж до XIX століття епідеміологічні дослідження носили описовий характер і ґрунтувалися на епізодичних спостереженнях за окремими епідеміями. Систематично накопичуваних кількісних характеристик епідемій вони не містили. Формування у XIX столітті медичної статистики, що відображає захворюваність і смертність населення в кількісних показниках, стало суттєвим фактором у розвитку епідеміології. Випала нагода перейти від якісних епізодичних описів окремих епідемій до систематичного накопичення кількісних показників, що характеризують здоров'я населення [1].

Список використаних джерел

1. Taubenberger J.K. 1918 influenza: the mother of all pandemics / J.K. Taubenberger, D.M. Morens // *Emerg. Infect. Dis. (CDC)*. – 2006. – Vol. 12, N 1. – P. 9-15.

ГУБЕНКО В.В.

викладач кафедри публічного управління та адміністрування факультету гуманітарно-природничої освіти та соціальних технологій Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ПІДГОТОВКА РЕЗЕРВУ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ РІЗНОГО РІВНЯ ЯК ПОТРЕБА І ВИКЛИК ЧАСУ

Територіальна реформа і передача більшості повноважень на рівень місцевих громад, децентралізація управління освітою націлюють на необхідність підготовки резерву управлінських кадрів галузі освіти на рівні регіонів і територіальних громад, з метою забезпечення якісного функціонування закладів в умовах трансформації галузі освіти, реалізації завдань Концепції «Нова українська школа», надання електронних послуг, цифрової трансформації..

Проведений аналіз результатів дослідження за даними про керівників закладів освіти (за матеріалами МОЗ, реєстраційними документами, інтернет-ресурсами), спостереження за конкурсами директорів шкіл, статистичними даними, зокрема, стаж роботи на посаді керівників, рейтинги закладів освіти, а також вивчення рейтингу закладів загальної середньої освіти за результатами складання зовнішнього незалежного оцінювання випускниками шкіл, думок батьківського активу окремих закладів, учнів-випускників щодо задоволеності школою, показали низку проблем, вирішення яких на пряму залежить від рівня управлінських компетентностей керівників закладів освіти.

У Законі «Про освіту» окреслено вісім основних напрямів діяльності керівника закладу освіти:

- організовує діяльність закладу освіти;
- вирішує питання фінансово-господарської діяльності закладу освіти;

- призначає на посаду та звільняє з посади працівників, визначає їх функціональні обов'язки;
- забезпечує організацію освітнього процесу та здійснення контролю за виконанням освітніх програм;
- забезпечує функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- забезпечує умови для здійснення дієвого та відкритого громадського контролю за діяльністю закладу освіти;
- сприяє та створює умови для діяльності органів самоврядування закладу освіти;
- сприяє здоровому способу життя здобувачів освіти та працівників закладу освіти.

Серед численних проблем, які негативно впливають на якість освітнього процесу, виокремимо такі:

- домінування авторитарного стилю управління закладом освіти (особливо у сільській місцевості);
- низький рівень командної роботи та делегування повноважень;
- недосконалість внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- низький контроль з боку керівника за якістю освітнього процесу, вся робота з організації та змістового забезпечення освітнього процесу перекладається на заступника директора;
- директори, у більшості своїй, займаються господарськими питаннями функціонування закладів освіти;
- значна частина керівників не є лідерами громадської думки на місцевому рівні (в т.ч. не є депутатами місцевих рад), тому слабо впливають на прийняття рішень щодо розвитку освіти у громаді;
- проблема автономії закладів освіти не набула практичного втілення для керівника, проголошується лише декларативно, оскільки більшість основних питань функціонування закладу вирішуються на рівні управлінь освіти територіальної громади;

- супротив на рівні місцевих органів управління освітою наданню фінансової самостійності закладам освіти;

- недостатній рівень підтримки на рівні місцевої громади...

В Україні вже проведено велику кількість конкурсів на зайняття посад керівників закладів освіти, які показують низький рівень зацікавленості молодих фахівців у роботі на посаді директора, що пояснюється як невисоким рівнем заробітної плати керівника, так і відсутністю системної роботи на місцях з виявлення, підтримки і підготовки резерву управлінських кадрів галузі освіти. Фактично резерв керівників існує на папері. За даними статистики, більше ніж четверта частина працюючих керівників закладів освіти є пенсіонерами і мають стаж роботи на посаді 20-25 років. Так, у 2020/2021 н. р. у закладах загальної середньої освіти працювало 3326 директорів-пенсіонерів, що становило 23,8 % від загальної кількості директорів шкіл:

- у міській місцевості таких директорів -1 274 особи,

- у сільській місцевості –2 052 особи.

Спостереження за конкурсом на заміщення вакантних посад директорів закладів освіти, зокрема, захистом Програм розвитку закладів, моделюванням Стратегій розвитку, показали, що майбутні керівники (а також і ті, хто має досвід роботи) мають низку труднощів у розумінні сучасних викликів і процесів трансформації галузі освіти, питаннях освітнього менеджменту, стратегії розвитку закладу, механізмах її формування, побудові демократичної моделі управління, створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти, реалізації своїх повноважень щодо автономії закладів освіти... Отже, робота з підготовки резерву управлінських кадрів галузі освіти – це виклик часу і на нього потрібно реагувати терміново. Це питання має координуватися на рівні Міністерства освіти і науки та його наукових установ, бути пріоритетним у державі та мати зацікавленість на рівні громад. Для призначених директорів і для пошуку кадрового резерву має бути створена Школа підготовки

управлінських кадрів, яка повинна об'єднувати зусилля кращих вітчизняних та зарубіжних практиків-учених і успішних директорів закладів освіти у формуванні дієвого резерву керівників на рівні територіальних громад і регіонів та курсової підготовки і перепідготовки діючих керівників.

Які мають бути головні завдання:

*пошук і підтримка потенційних лідерів серед числа педагогічних працівників і фахівців інших галузей, студентів випускних курсів університетів;

*навчання резерву за відповідною освітньою програмою, що має бути диференційована за формами і змістом, відповідно до категорій слухачів, їх мотивації до кар'єрного зростання;

*цільові направлення на навчання за магістерськими програмами підготовки управлінців за кошти місцевої громади, які підкреслюють зацікавленість на рівні громад, стратегічне планування, пошук шляхів розвитку;

*доповнити Типове положення про конкурс на посаду керівника державного, комунального закладу освіти пунктом про необхідність проходження навчання за програмою підготовки резерву управлінських кадрів галузі освіти для тих, хто претендує зайняти посаду керівника закладу освіти.

Навчання в Школі має дозволити вибудувати індивідуальну освітню траєкторію, що може реалізовуватися шляхом використання можливості Інтернет і базуватися на цифрових технологіях.

Міністерство освіти і науки України підготувало та пропонує для громадського обговорення проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, яка представляє комплексне системне стратегічне бачення цифрової трансформації цих сфер та відповідає засадам реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку, що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. №56, а також пріоритетним напрямом та завданням

(проектам) цифрової трансформації на період до 2023 року, схваленим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 365-р.

Сьогоднішня система освіти має зазнати докорінних цифрових змін і відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу, в тому числі і управлінського. На сьогодні дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових компетентностей і володіння новітніми технологіями. Ця потреба також поглиблена наслідками пандемії коронавірусу, яка загострила проблему розвитку та опанування технологіями в системі освіти задля забезпечення прав людей на якісну освіту.

Проект Концепції спрямований на подолання низки проблем, які в повній мірі є компетенцією директора освітнього закладу, зокрема:

- низький рівень цифрових компетентностей учасників освітнього процесу;
- застарілий зміст освіти з навчальних предметів інформатичної галузі;
- недостатня кількість комп'ютерного обладнання та відсутність широкосмугового доступу до Інтернету в закладах та установах системи освіти і науки;
- відсутність якісного цифрового освітнього контенту для здобуття освіти;
- відсутність актуальної, достовірної інформації про здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників, а також науковців для прийняття управлінських рішень та моніторингу ефективності політик;
- бюрократизованість процесів внутрішнього документообігу закладів та установ освіти і науки;
- незручність отримання послуг та сервісів у системі освіти;
- недоступність наукових ресурсів та інфраструктур...

Кінцевої мети планується досягти через такі стратегічні цілі:

- Керівник закладу освіти – є компетентним управлінцем, освіченим, креативним;
- Цифрове освітнє середовище є доступним та сучасним;
- Працівники сфери освіти володіють цифровими компетентностями;
- Зміст освіти відповідає сучасним вимогам;
- Послуги та процеси у сфері освіти є прозорими, зручними та ефективними;
- Дані у сфері освіти є доступними та достовірними.

Список використаних джерел

1. Освіта України: виклики та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2020. С. 49.
2. Наказ МОН України від 28.03.2018 № 291 Про затвердження Типового положення про конкурс на посаду керівника державного, комунального закладу загальної середньої освіти. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Професійний стандарт за професією «Керівник закладу загальної середньої освіти» URL : <http://www.mon.gov.ua>
4. Клокар Н.І. Сучасні технології післядипломної освіти у професійному розвитку фахівців. *Virtus: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurba*. 2019. № 37 (October). P. 102-105.
5. Цифрова трансформація в освіті URL: <https://mon.gov.ua/ua/search?key>

ГУЗАР І.Л.

здобувач магистратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Послідовна і ефективна імплементація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС повинна створити міцний базис подальшого стійкого політичного і економічного розвитку нашої країни, стати основою стратегії реформування усіх ключових сфер державного управління і впровадження європейських стандартів з метою підвищення якості життя населення. Ефективне державне управління передбачає здатність країни надавати адміністративні послуги і забезпечувати її економічне зростання і конкурентоспроможність на міжнародній арені.

Реформа державної служби значною мірою визначає успіх і інших реформ, результати яких безпосередньо залежать від якості управлінських рішень державних органів. Зобов'язання якнайшвидше провести реформу державного управління, зокрема державної служби, закріплене в Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020” та Програмі діяльності Кабінету Міністрів України. Законодавче закріплення нових принципів державної служби, гармонізованих з європейськими принципами, є одним із завдань Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106, і Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого Постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 року № 509-VIII.[1]

Реформа державної служби повинна забезпечити її нову якість відповідно до кращої європейської практики. Пріоритетами реформи

державної служби є: побудова професійної, не корумпованої, престижної, орієнтованої на потреби громадян державної служби; відділення політики від адміністрування; впровадження компетентнісної моделі управління людськими ресурсами; гармонізація державної служби і служби в органах місцевого самоврядування; впровадження прозорої моделі оплати праці і кар'єрної мотивації державних службовців; кадрове забезпечення процесу децентралізації.

Для виконання зобов'язань, визначених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, і за результатами проведення у 2018 році експертами програми SIGMA оцінки стану державного управління, аудиту комплексної реформи державного управління Рахункової палати України, з урахуванням консультацій із заінтересованими сторонами та у співпраці з державними органами влади, у тому числі з НАДС, за участю Представництва ЄС в Україні, міжнародних експертів і представників громадськості Кабінет Міністрів України розпорядженням від 18 грудня 2018 року № 1102-р затвердила нову редакцію Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року та план заходів з її реалізації на 2019-2021 роки, схвалених розпоряджень Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474.

Зазначена Стратегія відповідає європейським стандартам належного урядування та європейським принципам державного управління програми SIGMA. Також за участю міжнародних експертів ЄС, програми SIGMA і представників громадськості була забезпечена розробка та прийняття Закону України “Про державну службу” від 10 грудня 2015 року № 889-VIII, який набув чинності 1 травня 2016 року.[3]

З метою ефективного впровадження нової моделі державної служби та Закону України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII “Про державну службу” НАДС у співпраці з міжнародними експертами, зокрема експертами програми SIGMA, забезпечено прийняття усіх підзаконних актів визначених згаданим Законом.[3]

Також у червні 2016 року була сформована та розпочала роботу Комісія з питань вищого корпусу державної служби, яка включає 12 членів, представників всіх гілок влади України, і також 4 представників громадських об'єднань, наукових установ та навчальних закладів. Крім того, з метою забезпечення ефективного управління людськими ресурсами у сфері державної служби, контролю зайнятості на державній службі, сприяння прозорості витрат на персонал за підтримки Світового банку розроблено Концепцію впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах та плані заходів щодо її реалізації, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 грудня 2017 року № 844-р.[4]

Концепція визначає напрями, механізм і строки впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами (HRMIS) у державних органах. З метою забезпечення ефективного впровадження реформи державної служби, обговорення проблем і викликів у її реалізації, поширення кращих практик управління персоналом в органах державної влади та вироблення практичних рекомендацій утворено Раду управління людськими ресурсами державної служби при НАДС (наказ НАДС від 07 грудня 2017 року № 248), до складу якої входять керівники підрозділів управління персоналом центральних органів виконавчої влади.

Крім того, для досягнення цілей Стратегії, НАДС розроблено Концепцію створення команди фахівців з питань реформ, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2016 року № 905-р.[2]

Для забезпечення узгодженості, ефективності та результативності реалізації державної політики у відповідних сферах, підготовки та реалізації фахівцями національних реформ, забезпечення підзвітності і прозорості діяльності органів виконавчої влади, а також з метою впровадження в роботу органів державного управління сучасних інструментів оперативного моніторингу чисельності працівників органів державного управління та

витрат на оплату їх праці Стратегія передбачає проведення функціонального обстеження у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади.

Відповідно до плану заходів з реалізації Стратегії в 10 міністерствах, визначених Кабінетом Міністрів України як пілотних, робочими групами на чолі з їх керівниками та/або державними секретарями, утвореними Кабінетом Міністрів України, було проведено функціональне обстеження. За результатами функціональних обстежень, відповідно до визначених місій, цілей та сфер державної політики у цих міністерствах були утворені відповідні директорати, відповідальні за одну/декілька сфер державної політики.

Крім того, НАДС розроблено Концепцію оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, схвалено розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1013-р (із змінами, внесеними згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1102-р). Концепція керує принципами організації діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Також на цей час здійснюється гармонізація Закону України “Про державну службу” від 10 грудня 2015 року № 889-VIII і проекту нової редакції Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування” (реєстр. № 8369 від 17 травня 2018 року), розробленого НАДС. Передусім, це буде означати, що в загальних питаннях проходження служби в органах місцевого самоврядування застосовуватимуться ті ж підходи, що і в органах державної влади.[3]

Список використаних джерел

1. Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого Постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 року № 509-VIII.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2016 року № 905-р.
3. Закону України “Про державну службу” від 10 грудня 2015 року № 889-VIII

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 грудня 2017 року № 844-р.

ГУЗІЄНКО О.О.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, які відповідно до закону чи адміністративного договору мають повноваження забезпечувати виконання законів, діяти в публічних інтересах тобто, виконувати публічні функції, які є суб'єктами публічного адміністрування іменуються публічною адміністрацією.

За період з 1991 року в Україні практично сформовано більшість інститутів публічної адміністрації. Зокрема функціонують органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Однак, на сьогодні, в Україні є досить незгодженим питання про взаємовідносини суб'єктів публічного адміністрування, а саме органів місцевого самоврядування з місцевими державними адміністраціями. Доволі часто виникає питання про розмежування їх функцій та повноважень, оскільки ці органи часто вступають у конфлікти між собою через різне розуміння меж здійснення ними функцій, повноважень та відповідальності за здійснення цих функцій та повноважень.

Реалізація функцій та повноважень місцевими державними адміністраціями і органами місцевого самоврядування не тільки призводить до взаємних погоджених дій, але нерідко породжує різні питання щодо встановлення меж їхніх функцій та повноважень, способів вирішення

суперечок щодо їх компетенції. І така ситуація виникає тому, що на законодавчому рівні неможливо одноразово закріпити такі межі, оскільки саме розвиток суспільних відносин і породжує нові проблеми, які не можуть бути розв'язані в рамках діючого законодавчого розмежування функцій і повноважень органів місцевої влади, а також через те, що на законодавчому рівні майже не можливо закріпити і розмежувати окремі незначні питаннями розмежування функцій і повноважень органів влади на місцях, допускаючи інші, крім законодавчого, зокрема договірні, способи такого розмежування.

Розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування, які наділені власними, самоврядними і делегованими повноваженнями, та місцевими державними адміністраціями, які наділені відповідними розпорядчими та виконавчими повноваженнями, зумовлене:

- необхідністю встановлення конкурентної політичної та юридичної відповідальності цих органів за визначені їм Конституцією і законами ділянки роботи;
- порушенням встановленого Конституцією і законами балансу інтересів між цими органами;
- наявністю прогалин у регулюванні або дублюванням певних повноважень цих органів [1], тощо.

Слід зазначити, що на нашу думку, є досить суперечливим й питання делегування повноважень. Адже, ні Законом України «Про місцеві державні адміністрації», ні Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» не закріплена процедура делегування повноважень, відсутні чітко визначені механізми відмови місцевих рад тчи місцевих державних адміністрацій від виконання делегованих повноважень, зокрема, у разі незабезпеченості належними ресурсами, має місце протистояння між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями з приводу делегування повноважень.

Отже, питання законодавчого врегулювання проблем пов'язаних із реформуванням системи публічної адміністрації з розмежуванням їхніх

повноважень є одним з пріоритетних завдань держави.

Ще у 2008 році Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про утворення робочої групи з підготовки проекту Концепції реформування публічної адміністрації» було прийнято рішення про утворення робочої групи з підготовки проекту Концепції реформування публічної адміністрації.

Проектом Концепції реформування публічної адміністрації визначено, що реформування публічної адміністрації є виконанням суспільного замовлення на ефективні, відповідальні та відкриті інститути виконавчої влади і місцевого самоврядування, а відтак і на належне урядування.

Метою реформування є формування ефективної системи публічної адміністрації, що надаватиме якісні публічні послуги громадянам на рівні, що відповідає європейським стандартам, забезпечуватиме оптимальне використання публічних коштів та буде здатна вчасно і адекватно реагувати на соціально-економічні, зовнішньополітичні та інші виклики [2].

Для досягнення мети реформування публічної адміністрації в ході її проведення повинна впроваджуватись ідеологія «служіння суспільству» як принципу функціонування публічної адміністрації та мають бути вирішені завдання щодо:

- формування стабільної та ефективної організації та діяльності виконавчої влади насамперед шляхом інституційного розмежування політичних та адміністративних функцій в системі виконавчої влади;
- організації професійної, політично нейтральної та відкритої публічної служби шляхом відокремлення політичних посад від посад публічної служби, встановлення правових механізмів захисту публічних службовців від незаконних політичних впливів, запровадження відкритого конкурсу при прийнятті на публічну службу та службовому просуванні тощо;
- створення системи спроможного місцевого самоврядування шляхом децентралізації публічних завдань (повноважень) та ресурсів, створення економічно самодостатніх суб'єктів місцевого самоврядування у сільській місцевості;

- зміцнення статусу приватних осіб у відносинах з органами публічної адміністрації шляхом справедливого правового регулювання адміністративної процедури, впровадження нових організаційних форм та стандартів якості адміністративних послуг, удосконалення механізму правового захисту приватних осіб у відносинах з публічною адміністрацією;

- гарантування підконтрольності публічної адміністрації політичній владі та суспільству шляхом удосконалення і посилення контрольних функцій Верховної Ради України, місцевих рад та фінансового контролю, розвитку системи адміністративного судочинства, залучення громадськості до участі в управлінні публічними справами [2].

Список використаних джерел

1. Проблеми розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування // Ю. Буглак // <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/15.pdf> (02.01.2021)

2. Проект Концепції реформування публічної адміністрації в Україні // https://www.pravo.org.ua/files/stat/Concept_public_administration.pdf (17.01.2021)

ДІЖАК Т.Ю.

*Магістр факультету педагогічної освіти, менеджменту і мистецтва
Університету Григорія Сковороди в Переяславі спеціальності менеджмент*

УПРАВЛІННЯ КОМПЕТЕНТІСНИМ РОЗВИТКОМ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ – ФУНКЦІОНАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ

Управлінська компетентність відноситься до найбільш виразних видів професійної компетентності керівника ЗЗСО та визначається як сукупність особистісних якостей керівника, де розкривається зміст даної властивості особистості з позиції сучасної управлінської педагогічної діяльності керівника освітньої установи, або як здатність та готовність цілісно та глибоко аналізувати, виявляти, точно формулювати проблеми освітньої установи та знаходити з більшої кількості альтернативних підходів до їх вирішення найбільш доцільний та ефективний відносно конкретної ситуації даного ЗЗСО.

Управлінська компетентність може бути представлена у вигляді функціональних компонентів (табл.1): рефлексивно-когнітивного; ціннісно-сміслового; культурних цінностей; мотиваційно-діяльнісного.

Таблиця 1

Функціональні компоненти управлінської компетентності керівника

№ з/п	Компонент	Складові компоненти
1	Рефлексивно-когнітивний	<ul style="list-style-type: none"> • Рівень толерантності • Позитивна педагогічна діяльність • Психологічна індиферентність
2	Ціннісно-смісловий	<ul style="list-style-type: none"> • Творче мислення • Креативність • Толерантність • Відповідальність
3	Культурні цінності	<ul style="list-style-type: none"> • Комунікативність • Інтелект • Корисність

- 4 Мотиваційно-діяльнісний
- Допитливість
 - Пізнавальна активність
 - Компроміс як спрямованість контакту з аудиторією
 - Уникнення конфліктних ситуацій

Джерело: складено за [4, с. 59].

Управлінська компетентність керівника ЗЗСО як лідера проявляється у вмінні створювати ефективну систему управління закладом, об'єднувати педагогів для досягнення загальної мети, створювати команду. Керівник-лідер виділяється інтелектом, відповідальністю, порядністю та прагненням до нового.

Висококваліфікований керівник не тільки володіє необхідним об'ємом знань в галузі управління персоналом, розвитком установи, а й також вміє адекватно діяти в певних умовах, таким чином, володіючи здатністю контролювати ситуацію та керувати нею [2, с. 11].

Комунікативну компетентність керівника ЗЗСО можна розглядати як здатність ставити та вирішувати певні типи комунікативних завдань: визначати мету комунікації, оцінювати успішність та коректувати поведінку основних учасників комунікації. Вчені визначають комунікативну компетентність як систему психологічних знань про себе та про інших, вмінь та навичок у спілкуванні, стратегій поведінки в соціальних ситуаціях, що дозволяє будувати міжособистісне спілкування відповідно до його цілей та умов [3, с. 12].

Не менш важливою для керівника ЗЗСО є інноваційна компетентність, яка безпосередньо пов'язана із здатністю керівника приймати інноваційні рішення, що пов'язані з наявністю такої компетентнісної складової, як сукупність сформованих компетенцій, які дозволяють визначати стратегічний розвиток ЗЗСО в сучасних умовах, перетворювати освітнє середовище в інноваційному напрямку.

Вищезазначені характеристики професійної компетентності керівника ЗЗСО не можна розглядати ізольовано, оскільки вони носять інтегративний, цілісний характер, є продуктом професійної підготовки в цілому. Отже,

розвиток та підвищення рівня професійної компетентності керівника ЗЗСО – безперервний процес. Здійснення процесу розвитку професійного становлення керівника слід розглядати в двох аспектах: по-перше, як організацію цілеспрямованого та безперервного навчання підготовки керівника ЗЗСО; по-друге, як саморозвиток системи-особистості керівника, що виступає джерелом активності в процесі виконання професійної діяльності [3, с. 13].

Інтегрування в європейський освітній простір актуалізувало для України необхідність вдосконалення, модернізації та приведення освіти в відповідність до європейських освітніх стандартів, враховуючи при цьому національні особливості. В Україні триває реалізація державної політики реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», яка висуває нові вимоги до керівників ЗЗСО щодо їх ролі, функцій та компетенцій. Ключовою компетентністю Нової української школи є лідерська компетентність керівника як чинник формування управлінської структури ЗЗСО.

З метою впровадження трансформаційних змін, керівник ЗЗСО, як лідер має стати на позицію розвитку [5, с. 308]. Дана позиція передбачає визнання вмінь та потреб особистостей та установ знаходитися в постійному розвитку, який для лідера повинен розпочинатися з нього і закінчуватися на ньому самому, тобто лідеру постійно необхідно приділяти увагу власному розвитку.

Розвиток індивідуальних інтелектуальних та моральних лідерських якостей має велике значення в управлінській культурі керівника. До таких якостей відноситься: професійна компетентність; порядність (чесність, дотримання загальноприйнятих моральних норм), без якої, як правило, важко або неможливо завоювати авторитет; розвинутий інтелект, що проявляється в швидкості розуміння сутності проблеми; розумовій гнучкості, передбачуваності, вмінні планувати та ставити цілі; забезпечення соціальної компетентності лідера, його доброзичливість у відношеннях з членами

педагогічного колективу; культура спілкування, вміння ясно та чітко висловлювати думки, коректно вислуховувати педагогів, робити зауваження, давати поради; уважність, повага до людей, вміння їх розуміти, надавати підтримку; вміння та навички швидко та правильно оцінювати ситуацію, знати та враховувати особливості, інтереси та очікування усього колективу [5, с. 233].

В умовах сучасного ринку праці до рівня професійної діяльності керівників ЗЗСО пред'являються достатньо високі вимоги. Дані вимоги характеризуються:

- неможливістю забезпечення ефективної діяльності освітньої установи без врахування впливу зовнішнього соціокультурного середовища;
- формуванням нових механізмів матеріального стимулювання та мотивації праці педагогів;
- інтенсивною комп'ютеризацією навчального процесу та розвитком інформаційних технологій;
- підвищенням рівня вимог до організації навчально-виховного процесу;
- необхідністю вирішувати проблеми фінансового забезпечення та позабюджетного фінансування діяльності ЗЗСО;
- посиленням вимог, що пред'являються під час ліцензування ЗЗСО;
- зміною якісного складу учнів ЗЗСО;
- підвищенням уваги до всіх аспектів професійної діяльності керівників ЗЗСО;
- підготовкою резерву керівних кадрів, професіоналізацією управління [1, с.2].

Якщо окремі формулювання компетентності керівника ЗЗСО слугують для визначення знань, вмінь та навичок, то за створення набору унікальних характеристик особистості ідеального керівника ЗЗСО, необхідного для виконання конкретного робочого завдання, відповідає модель компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Вдовиченко Р. П. Між професійною підготовкою та компетентністю. *Управління освітою (Шкільний світ)*. 2003. № 15-16. С. 2–3.
2. Локшин В. С. Професійна компетентність майбутніх менеджерів соціокультурної сфери в контексті модернізації вищої освіти : автореф.дис. ...д. пед. н.: 13.00.04. Київ, 2015. 42 с.
3. Маслов В .І. Психологічна основа моделі компетентності директора школи. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2003. № 1. С. 12–14.
4. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. М.: Когито-Центр, 2002. 396 с.
5. Robert Kegan, Laskow Lahey. *Immunity to Change: How to Overcome It and Unlock the Potential in Yourself and Your Organization*. Brighton (MA): Harvard Business Publishing, 2009. 304 p.

ДОЛГІХ М. В.

доктор філософії у галузі «Публічне управління та адміністрування», лікар ортодонт

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Особливістю Європейських країн та сучасного світу, загалом, є зростання довіри до ринкових підходів, які пов'язані з регулюванням сектору охорони здоров'я за допомогою узгодження та прийняття державно-управлінських рішень. Однак, запровадження ринкових механізмів, останніми роками, у цій сфері, супроводжується вдосконаленням ролі держави як регулятора. У той же час, у всіх розвинених країнах у процесі реформування систем охорони здоров'я державна увага зосереджується, насамперед, не на збільшенні обсягу коштів, а на контролі дієвості та ефективності витрат, раціональному розподілі існуючих ресурсів та покращенні якості медичних послуг [1].

Так, публічне управління, у нашому розумінні, визначається як вплив суб'єкта управління на об'єкт управління, відповідно до покладених на нього суспільно значущих функцій і повноважень, для здійснення публічно-управлінських функцій та підвищення ефективності їх реалізації щодо суспільного прогресу у довгостроковій перспективі. При цьому, суб'єктом і, одночасно, об'єктом публічного управління є органи державної влади та місцевого самоврядування, громадянське суспільство, недержавні організації та ін.

Теоретичні основи формування механізмів державного управління в Україні досліджені досить детально. Тож, сьогодні, ми маємо інтерпретацію поняття «механізм державного управління» різними вченими, із різних точок зору. Категорія «механізми державного управління» не тільки роз'яснює вид діяльності державних службовців та певні особливості досягнення ними

державно-управлінських цілей, але, також, підкреслює важливість формальних та раціональних інструментів, засобів у науці про управління, загалом [2].

Тому, з огляду на вищесказане, у нашому дослідженні ми розглянемо поняття «механізм публічного управління», який існує в рамках механізму державного управління.

Отже, розглянувши попереднє твердження, ми можемо визначити, що термін «механізм державного управління» – це штучно сформована система *органів* і організацій, які за допомогою ряду інших елементів (функції, методи, інструменти, норми, принципи, стимули, заходи, ресурси тощо) забезпечують вплив на об'єкт управління, формують його зв'язок із зовнішнім інституційним середовищем, залежно від ситуації, коли ефективність об'єкта управління має важливе значення для досягнення конкретних цілей державного управління.

На сьогоднішній день, жодне з понять «здоров'я людини» не можна вважати універсальним. На сучасному етапі розвитку науки, сприйняття та розуміння явища людського життя передбачає визначення здоров'я людини, яке викладене у преамбулі Всесвітньої організації охорони здоров'я в 1948 році: «Здоров'я – чисто фізичне, духовне і соціальне благополуччя, а не тільки відсутність нездорового стану чи фізичних недоліків» [3]. Проте, для нас, це визначення дещо суперечливе. По-перше, визначення рівня «соціального благополуччя» залежить не тільки від індивідуальних поглядів, але і від соціальних відносин у конкретній країні. По-друге, духовне благополуччя людини не завжди характеризується її біологічним станом.

На нашу думку, охорона здоров'я – це наука та мистецтво запобігання захворюванням та інвалідності для продовження життя, підвищення фізичного та психічного станів шляхом докладання загальних зусиль щодо: покращення стану навколишнього середовища; боротьби з інфекційними та неінфекційними захворюваннями та із травматизмом; навчання людей

правилам особистої гігієни; розвитку соціальних механізмів забезпечення життя кожному члену суспільства, який може бути здоровим.

Таким чином, галузь охорони здоров'я – сукупність організацій та осіб, що здійснюють діяльність, пов'язану з наданням медичної допомоги, профілактикою захворювань та покращенням рівня охорони здоров'я населення країни.

Ми систематизували та графічно представили підходи щодо компонентів державного управління сферою охорони здоров'я на Рис. 1.



Рис. 1. Компоненти державного управління сферою охорони здоров'я

На наш погляд, компоненти державного управління сферою охорони здоров'я вимагають розробки відповідних механізмів управління та критеріїв оцінки, а, також, пошуку сучасних форм втручання держави у певні соціальні процеси, враховуючи неприйнятність державного розвитку управління для власного блага.

У більшості наукових досліджень, система управління охороною здоров'я та потреба у її реформуванні визначаються через призму джерел фінансування медичної галузі. Фінансова стійкість системи охорони здоров'я є стратегічно важливим завданням держави, що забезпечує реалізацію рівних можливостей отримання якісної медицини для людей з різними доходами. Система охорони здоров'я повинна фінансуватися таким чином, щоб кожен мав доступ до медичної допомоги, не маючи фінансових труднощів, не звертаючи увагу на її вартість.

На наш погляд, світовий ринок охорони здоров'я є особливим елементом ринкової системи, незалежним від виробництва нематеріальних товарів. Ринок охорони здоров'я – це сукупність існуючих, або потенційних, медичних товарів та послуг, спрямованих на захист і відновлення здоров'я населення.

У 21 столітті деякі держави посилили та розширили свою діяльність у галузі охорони здоров'я, а інші – просто вжили заходів у цьому напрямі. Що стосується впровадження нових підходів до стратегічного управління у галузі охорони здоров'я, ними є наступні [4, с. 97]:

- управляти сферою охорони здоров'я через тісну співпрацю;
- управляти сферою охорони здоров'я через підтримку та залучення громадян;
- управляти сферою охорони здоров'я через методи поєднання, переконань та регулювання;
- управляти сферою охорони здоров'я через нові незалежні установи та експертні організації;

– управляти сферою охорони здоров'я за допомогою адаптивних стратегій тощо. На наш погляд, для вибору та аналізу національної стратегії реформи охорони здоров'я необхідно включити конкретні механізми управління у процес її трансформації, адаптуючи їх до конкретних соціальних проблем та можливостей, особливо в умовах дефіцитних ресурсів.

Отже, сектор охорони здоров'я є ключовою складовою соціальної сфери і представляє особливий інтерес, адже визначає економічну безпеку країни, якість життя населення та формує людський капітал. Важливо врахувати кращі закордонні тенденції та практику сприяння розвитку науки про державне управління шляхом вдосконалення досягнень у публічному управлінні. У розвинених країнах спостерігається тенденція до збільшення державних гарантій у галузі охорони здоров'я, оскільки неефективне використання ресурсів системи охорони здоров'я знижує її стандарти та уповільнює інноваційний розвиток.

Список використаних джерел

1. Кульгінський Є. Механізми децентралізації державного управління системою охорони здоров'я: європейський досвід. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2015_2_17
2. Павлюк Н. В. Теоретичні засади організаційного і правового механізмів публічного управління в Україні. *Демократичне врядування*. 2016. Вип. 16-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2016_16-17_9
3. Самусь Т. В. Теоретичні підходи до проблеми формування здоров'язберезувальних компетенцій у студентів ВНЗ. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108.1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_1_108_30

4. Ціборовський О. М., Дзюба О. М. Теоретико-методологічні засади державного управління сферою охорони здоров'я. *Україна. Здоров'я нації*. 2014. № 4. С. 90-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2014_4_18

ЖМУРИК Д.В.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Термін державне управління, в Указі Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 р. № 810/98, тлумачиться як вид діяльності держави, що полягає у здійсненні нею управлінського, тобто організуючого впливу на ті сфери і галузі суспільного життя, які вимагають певного втручання держави шляхом використання повноважень виконавчої влади. У цьому ж Указі зазначено, що державне управління здійснюється і за межами функціонування виконавчої влади, наприклад, на рівні державних підприємств, установ і організацій. Завдяки цьому поняття «державне управління» за змістом є ширшим, ніж поняття «виконавча влада» [3].

В вищеназваному Указі надано визначення і системи державного управління, як складному поняттю, зміст якого охоплює такі складові елементи [3]:

- а) суб'єкти управління, тобто органи виконавчої влади;
- б) об'єкти управління, тобто сфери та галузі суспільного життя, що перебувають під організуючим впливом держави;
- в) управлінська діяльність (процес), тобто певного роду суспільні відносини, через які реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління.

Отже, державне управління – це вид діяльності держави, суттю якого є здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання

повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод [1, с.158].

Конституція України у статті 6 визначає, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Тому і державне управління в Україні здійснюється у таких видах як [2, с.321]:

- законодавчий – шляхом прийняття Верховною Радою України законів та інших нормативно-правових актів;
- президентський – шляхом прийняття нормативних актів Президента України;
- виконавчий – шляхом практичної реалізації норм законів та нормативно-правових актів Президента та Верховної Ради України;
- судовий – шляхом здійснення судочинства у цивільних, адміністративних, господарських та кримінальних справах, встановленню фактів, що мають юридичне значення та виявлення порушень законодавства;
- координаційний – шляхом координації діяльності всіх ланок державних органів та здійснення контрольних-наглядових функцій.

Такий вид державного управління як виконавчий здійснюється державними органами влади, діяльність яких полягає у владно-організуючому впливі суб'єкта управління на об'єкт, та забезпечується функціями державного управління. Функції державного управління – це складові змісту управлінської діяльності, що характеризуються певною самостійністю, однорідністю, складністю та стабільністю владно-організуючого впливу суб'єкта управління, спрямованого на забезпечення життєво значущих потреб об'єкта управління.

Основні функції державного управління породжуються основними його завданнями. Серед них можна виокремити: політико-адміністративні (що забезпечують функціонування державного механізму та стабільність конституційно встановлених суспільних відносин), економічні (уособлюють господарсько-організаційну діяльність держави), соціальні (покликані реалізовувати державну соціальну політику), гуманітарні (спрямовані на функціонування та розвиток духовно-інтелектуальної сфери).

Враховуючи, що право на працю належить до соціально-економічних прав, то його реалізація має забезпечуватися такими основними функціями державного управління як економічні та соціальні функції.

Економічна функція державного управління при реалізації права на працю полягає у забезпеченні правової бази і суспільної атмосфери, що сприяє ефективному функціонуванню економіки та контролю за оплатою праці, рівнем інфляції та зайнятості.

Соціальна функція державного управління при реалізації права на працю полягає, зокрема, у захисті трудових прав працівників.

Слід зазначити, що наявність негативних тенденцій у сфері трудових відносин безпосередньо впливає на економіку держави, а от же і на її благополуччя в цілому, і саме тому, потребує відповідної реакції з боку держави.

Необхідність державного регулювання трудових відносин впливає і з об'єктивно притаманних державі соціальних та економічних функцій.

Сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює вимоги до суспільства це – державне регулювання. Державне регулювання включає закони, формальні і неформальні розпорядження і допоміжні правила, що встановлюються державою. Також, можна зазначити, що державне регулювання реалізації права на працю, і впливаючих з цього права трудових відносин, це набір здійснюваних суб'єктами державного управління заходів, направлених на контроль за поведінкою учасників трудових відносин, які потрапляють під контроль цих структур.

Державне регулювання трудових відносин, насамперед, полягає в законодавчому закріпленні правових норм, що визначають умови і порядок реалізації конституційного права громадян на працю, юридичні засоби охорони даного права, а також юридичні засоби захисту цього права у випадку його порушення.

Список використаних джерел та літератури

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВРУ. – 1996 - № 30
2. Загальна декларація прав людини // прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права // прийнятий 16 грудня 1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

ЗАВАДА О.Г.

завідувач навчальним кабінетом кафедри ракетних військ факультету ракетних військ і артилерії Національної академії сухопутних військ імені Петра Сагайдачного

РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Реформування політичної системи це процес якісної трансформації всього державного та суспільного устрою, що сприяє змінам всіх її ключових параметрів. Як засвідчує політична практика, перетворення не завжди мають позитивний результат. Дійсно, якщо політичні реформи добре продумані, політична еліта своєчасно реагує на непередбачені обставини, основною метою маючи реалізацію інтересів та потреб суспільства. В цьому випадку своєчасно відбувається коректування призначених планів соціально-політичного та економічного розвитку держави. В результаті відбувається успішне реформування політичної системи, її успішна модернізація [1, с.101].

Україна приймає участь в глобальному політичному процесі в декількох напрямках:

- встановлення зв'язків з країнами-лідерами світового політичного процесу та побудова міждержавних відносин з країнами-сусідами;
- співпраця з міжнародними організаціями;
- інтеграційні відносини та регіональна співпраця.

В контексті зміни ролі держави в світі, українська державоцентристська модель участі в світовому політичному процесі є на сьогодні найбільш вигідною, але вона є сумнівною в довготривалій перспективі, оскільки несе в собі певні ризики, зокрема, загрози для ідентичного та прогресивного розвитку економічної, соціальної й культурної сфер.

Для сучасної політичної ситуації в Україні характерні криза державності, втрата політичного управління, криза національної ідентичності, оскільки ті політичні процеси, що на даний час відбуваються є

свідченням того, що влада не може знайти виходу з кризи. Як зазначає А. Пахарєв, сьогоднішня реальність справедливо відзначає змушує переосмислити питання про роль особи, її внесок у політичний процес перехідного періоду розвитку суспільства. [2, с. 161].

Органи державної влади та місцевого самоврядування є активними учасниками політичного процесу, чинять значний вплив на формування та реалізацію державної політики країни та процес державотворення. Внаслідок непродуманих реформ через некомпетентність вищого політичного керівництва зміни можуть носити негативний характер та сприяти негативному розвитку внутрішньодержавних явищ та процесів, які можуть призвести навіть до деградації та розпаду політичної системи. Головною причиною цього є втрата політичним керівництвом легітимності народу.

В різні історичні періоди для багатьох держав характерні проблемні питання державотворення. На даний час кризові явища в сучасному державотворенні зумовлені факторами трансформації суспільства, переходом від радянського владного механізму до демократичного функціонування держави з запровадженням верховенства права як визначної правового механізму гарантування для соціуму.

Серед ключових чинників впливу на процеси державотворення науковцями визначено наступні (рис. 1).

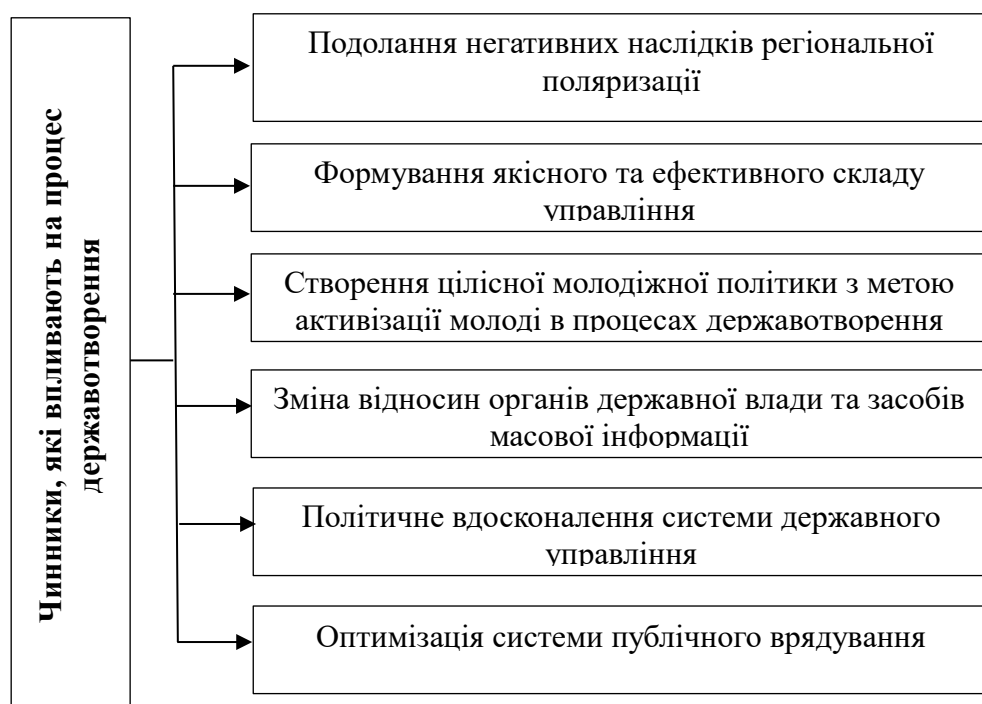


Рис. 2. Чинники, які впливають на процеси державотворення

Джерело: [3, с. 68].

Державотворення представляє собою вищий рівень теоретичної абстракції, що об'єднує в собі тотальність держави, державну владу, право, правову систему, політичний процес та державну волю. Складові державотворення, взаємопов'язані та інтегровані в даному понятті, не замінюють, а тісно взаємодіють та взаємодоповнюють один одного.

Список використаних джерел

1. Осипова С. А. Процесс государствообразования в современном мире: особенности протекания и политические риски. *Актуальные проблемы политики*. 2015. № 54. С. 229–235.
2. Українська державність: етапи становлення (2018). URL: <http://www.golos.com.ua/rus/article/302908> (дата звернення: 29.09.2021).
3. Шемшученко Ю. С., Скрипнюк О. В., Кресіна І. О. Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 632 с.

ЗАХАРІНА О. В.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Поліського національного університету, м. Житомир

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД – СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. ХХІ століття вже сьогодні називають «століттям сталого розвитку» [2, с. 7]. І хоча рух світової спільноти в цьому напрямку почався в минулому столітті, саме 2000 рік став точкою відліку в практичній реалізації глобальної стратегії сталого розвитку. Її розробка і реалізація вимагає високого професіоналізму і значних фінансових ресурсів. Однак визначальним для успішності даної стратегії є зміна системи цінностей. Ми поділяємо думку Ірини Запатріної, яка наголошує, що людина повинна перестати сприймати навколишній світ «як невичерпну комору – комору, в якій лежать всі необхідні блага для задоволення безперервно зростаючих потреб людей і їх егоїстичних прагнень», як «безмежну ємність, резервуар, звідки світ міг би черпати все те, що для нього є необхідним (навіть без прямої необхідності) і, водночас, скидаючи в Природу все те, що йому не потрібно або вже використано, без будь-яких думок про навколишнє середовище» [2, с. 8].

У сучасному трактуванні актуальним для України є формування науково обґрунтованих доктрин споживання як в бізнесі, так і в побуті [4, с. 5]. І змінювати систему цінностей потрібно починати з усвідомлення територіальними громадами необхідності переходу до сталого розвитку з метою забезпечення їх можливостей для покращення життєвих стандартів громади в умовах зменшення споживання ресурсів, а також зниження викидів шкідливих речовин в атмосферу. При цьому ефективність використання

ресурсів розглядається як в екологічному, так і в економічному контексті.

Фундамент вивчення проблем управління потенціалом національної економіки в контексті сталого розвитку заклади розробники інституціональної економіки та теорій суспільного розвитку О. Г. Булавка, Б. М. Данилишин, В. С. Дієсперов, М. І. Долішній, Ю. Е. Губені, Л. І. Лібанова, М. Й. Малік, Д. Л. Медоуз, Л. І. Михайлова, О. М. Могильний, О. М. Онищенко, М. К. Орлатий, О. І. Павлов, Т. М. Перріс, В. П. Рябоконт, П. Т. Саблук, М. П. Сахацький, В. К. Терещенко та ін. Водночас, недостатня дослідженість специфіки реалізації стратегії сталого розвитку в територіальних громадах свідчить про актуальність і гостроту проблематики управління соціально-економічним потенціалом територіальних громад в контексті національної безпеки України та вимагає більш глибоких досліджень.

Результати дослідження. Поняття «сталий розвиток» вперше визначено Всесвітньою комісією з навколишнього середовища і розвитку, яка була створена в 1983 р. Одним з результатів діяльності Комісії стала розроблена Концепція сталого соціально-економічного розвитку (1987 р.), сутність якої полягає в задоволенні реальних потреб людини без створення загрози задоволенню потреб майбутніх поколінь [3].

Переконані, що стратегія сталого розвитку спрямована на заохочення гармонії між людьми і природою. Це бачення прогресу, яке пов'язує економічний розвиток, захист навколишнього середовища та соціальну справедливість, а його цінності визнаються демократичними урядами і політичними рухами в усьому світі. Основні принципи сталого розвитку викладені у «Декларації з навколишнього середовища і розвитку», ухваленій в 1992 р. на Конференції ООН з питань сталого розвитку «Rio+20». Усього зазначений документ містить 27 принципів [1, с. 56], перший з яких свідчить, що турбота про людину є центральною ланкою діяльності, що спрямована на забезпечення сталого розвитку. Люди мають право на гідне життя, добре здоров'я та плідну працю в гармонії з природою [1, с. 57]. У зв'язку з цим

сталий розвиток включає в себе економічну (кількісне зростання і якісні зміни структури національного господарства), соціальну (поліпшення якості життя громади) і екологічну (охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів) складові.

На нашу думку, важливою складовою забезпечення національної безпеки України є сталий розвиток територіальних громад, під яким будемо розуміти забезпечення економічного зростання при мінімальних витратах, економічної, соціальної і екологічної безпеки, які сприяють більш повному задоволенню матеріальних і духовних потреб громади. Водночас, стійкість соціально-економічного розвитку територіальної громади залежить від рівня самозабезпеченості, самофінансування, самоокупності та економічної самостійності.

Рівень самозабезпеченості визначається самодостатністю територіальної громади ресурсами: виробничими, трудовими, природними та фінансовими.

В свою чергу, стійкість самофінансування економіки територіальної громади досягається через проведення ефективної місцевої бюджетної, фінансово-кредитної, податкової і цінової політики, розробку механізму регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності, підтримку малого і середнього бізнесу, збільшення обсягу виробництва власної продукції (або послуг), рівня доходів населення. Тоді як самоокупність територіальної громади досягається через отримання доходу від господарської діяльності громади з метою забезпечення розширеного відтворювального процесу на основі самоокупності витрат та отримання максимального прибутку.

Разом з тим, економічна самостійність територіальної громади виражає ступінь забезпеченості її економічними (в першу чергу фінансовими) ресурсами, що дозволяють проводити самостійну економічну політику, спрямовану на забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Дослідження проводилось на базі Станишівської об'єднаної територіальної громади, яка була утворена 19 липня 2016 р. згідно Закону

України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» шляхом об'єднання Станишівської, Зарічанської, Ліщинської, Луківської, Пісківської та Туровецької сільських рад в Станишівську об'єднану територіальну громаду (далі – СОТГ) з центром в селі Станишівка в межах Житомирського району, Житомирської області.

Так, доходи місцевого бюджету в розрахунку на одного мешканця громади у 2020 р. становили 3,4 тис. грн. [5]. Підвищення рівня життя населення громади в першу чергу залежать від її економічного розвитку. За результатами вибіркового опитування членів громади найбільш перспективним для розвитку визначено інфраструктуру та благоустрій – 52 % і природа, люди – 12 %; жителями громади схвалюються позитивні зміни – 8 %. До основних проблем СОТГ респондентами було віднесено необхідність ремонту доріг та об'єктів соціальної інфраструктури (18 %), а також вирішення питань екології (6 %). Жителі громади визначили образ своєї ОТГ як: комфортної для життя – 26,4 %, охайної – 23,2 % громади працюючих людей – 25,3 %. Без сумніву, обрані категорії достатку, комфорту, благоустрою, краси та чистоти працюватимуть на людей та будуть сприяти позитивному іміджу СОТГ.

Разом з тим, опитування підприємців громади (21 респондент) засвідчило, що 88 % з них вважають економіку СОТГ розвиненою порівняно з прилеглими територіями. До найбільш перспективних віднесено такі галузеві напрямки як: сільське господарство (71,4 % опитаних), переробна промисловість, будівництво, туризм (23,8 %), медицина, сфера послуг (14,3 %), торгівля (9,5 %). Пріоритетними напрями співпраці між органами влади, бізнесом та населенням визнано сфери освіти (71,4 %), медицина (23,8 %), розвиток інфраструктури, транспорт та туризм (19 %), будівництво (14, %), а механізмом забезпечення – залучення приватних інвестицій та партнерство. Перевагами для досягнення вказаних цілей є вдале географічне розташування та наявність робочої сили, транспортне сполучення, наявність об'єктів інфраструктури та лояльність ставок місцевих податків, а

перешкодами – чинна законодавча база, відсутність підтримки з боку держави, корупція та низька економічна активність громадян.

Опитування 11 голів підприємств дало змогу визначити найбільш важливі чинники для розвитку бізнесу на території СОТГ: кваліфікована робоча сила (38 %), постачальники (28,6 %), загальна економічна ситуація (23,8 %), територіальне розташування та вартість землі, внутрішня конкуренція, витрати на енергію (19 %). У співпраці з органами місцевого самоврядування найвищі оцінки підприємців отримали послуги надання дозволів та погоджень, надання земельних ділянок, найнижчі – питання безпеки, управління відходами, стан інфраструктури.

Переконані, що досягнення стійкості та конкурентоспроможності СОТГ має базуватися на розвитку людського капіталу (через освіту, соціальну мобільність, активізацію громади, здоровий спосіб життя та розвиток культури й творчості), комфортного безпечного середовища (через цивільний захист та безпеку населення, розвиток сільських територій, соціальний захист населення, збереження довкілля, охорону здоров'я) та збалансованого розвитку економіки (через місцеві фінанси, інвестиції та бізнес, туризм, міжмуніципальне співробітництво). Раціоналізація пропозицій мешканців може бути забезпечена за рахунок навчання новим видам діяльності, залучення додаткового фінансування (або співфінансування) проектів, розвиток підприємництва в громаді, створення нових робочих місць.

Насамперед жителі громади надають перевагу проектам споживчого характеру (витрачання коштів не передбачає їх повернення та примноження). Так, ними були подані на конкурс «Бюджет участі» проекти зі створення інформаційного порталу, встановлення огорожі навколо кладовища, придбання та встановлення стели в населеному пункті, благоустрій території (в тому числі встановлення баків для збирання ТПВ та облаштування автобусних зупинок), закупівлю обладнання для комп'ютерного класу школи, придбання та встановлення дитячих майданчиків та тренажерів для спортивних майданчиків, капітальний ремонт приміщення будинку культури

тощо.

Разом з тим, брак фінансових ресурсів стає гальмом у забезпеченні стійкості розвитку територіальної громади. Виходячи з цього, вважаємо за доцільне СОТГ провести дослідження з аналізу кругообігу фінансових ресурсів в громаді з метою вивчення тенденцій в зміні структури освіти, первинного розподілу, перерозподілу і кінцевого використання доходів. На основі цього можливим буде виявлення «проблемних» місць, що перешкоджають нормальному кругообігу фінансових ресурсів, і розроблення пропозицій з їх усунення.

Таким чином, сталий розвиток територіальної громади означає реалізацію трьох взаємопов'язаних і взаємообумовлених цілей:

- створення більш конкурентоспроможної, високоефективної і низьковитратної економіки;
- підвищення якості і рівня життя громади;
- екологічна безпека.

Очевидно, що управління сталим розвитком територіальної громади здійснюється через розробку прогнозів і програм її соціально-економічного розвитку. Не менш важливим при цьому є оцінка й економічного потенціалу, який є вихідною точкою формування науково-обґрунтованої концепції сталого і безпечного розвитку територіальної громади.

Висновки. Підсумовуючи відмітимо, що управління соціально-економічним потенціалом територіальних громад в контексті сталого розвитку є однією з найбільш важливих складових державної політики з забезпечення національної безпеки на національному і місцевому рівнях. Сутність поняття «сталий розвиток» полягає в максимізації економічних і соціальних вигід від розвитку національного господарства за умови захисту навколишнього середовища і забезпечення в довгостроковій перспективі відтворення природних ресурсів. З економічної точки зору сталий розвиток означає не лише зростання національної економіки і збільшення доходів на душу населення, але й поліпшення всіх елементів соціального забезпечення.

Таким чином, сталий розвиток має супроводжуватися необхідними структурними змінами водночас і в економічній, і в соціальній сферах.

Список використаних джерел:

1. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.] Херсон : Грінь Д. С., 2015. 264 с.
2. Запатрина И. В. Публично-частное партнерство для целей устойчивого развития. Киев : Либідь, 2017. 305 с.
3. Наше общее будущее : Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию [Электронный ресурс]. URL : <http://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>.
4. *Сталий розвиток місцевих громад: роль економічної освіти та науки. Матеріали науково-практичної конференції (9-10 листопада 2017 р.).* Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 160 с.
5. Станишівська об'єднана територіальна громада [Електронний ресурс]. URL : <http://stanyshivska.gromada.org.ua>.

ІСМАІЛОВ Г.І.

аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом

МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ

Аграрний сектор - одна з найважливіших сфер економіки України. На його частку припадає близько однієї третини внутрішнього валового продукту, одна чверть основних виробничих фондів. Високорозвинений, ефективно працюючий аграрний сектор завжди був визначальною умовою успішного функціонування всього господарського комплексу країни. В силу історично сформованого положення в системі суспільного розподілу праці сільське господарство в Україні є особливою галуззю, проблеми якої виходять далеко за її власні рамки, зачіпають інтереси всієї держави. Управління, що розглядається як реальний феномен, що має певну форму і зміст, може бути краще зрозуміле за умови чіткого уявлення його теоретичних аспектів. Теоретичний розгляд дозволяє краще зрозуміти його сутність, об'єктивні показники і риси, а також можливості і межі його здійснення. Про реальне існування управління можна говорити тільки тоді, коли об'єкт управління виконує команди суб'єкта управління [1, 2]. Для виконання цієї умови необхідно, по-перше, наявність у суб'єкта управління потреби і можливості управляти об'єктом управління, виробляючи для цього відповідні управлінські команди, і, по-друге, наявність у об'єкта управління готовності та можливості ці команди виконувати.

Такий підхід до управління змушує дивитися на нього не з позиції суб'єкта управління, а з позиції взаємодії суб'єкта та об'єкта управління. При реалізації управлінської взаємодії можна говорити про наявність управлінської зв'язку між двома суб'єктами, суть якої полягає в тому, що один

з них зацікавлений у певного виду функціонуванні другого і генерує управлінські команди, що задають бажане для нього поведінку цього другого суб'єкта, а другий в силу певних причин поводить відповідно управлінським командам першого. Здійснення управлінської взаємодії можливо лише при наявності відносин управління між двома суб'єктами, які є основою можливості здійснення управління. У господарській системі відносини управління базуються на економічних відносинах і, в першу чергу, на відносинах власності. Тому, якщо відносини управління слабшають, причиною цього в більшості випадків є відхилення, що виникають або в функціонуванні механізму реалізації відносин власності, або ж в самих відносинах власності. Як вже зазначалося вище, в основі управління лежить потреба і можливість суб'єкта управління управляти і потреба і можливість об'єкта керування виконувати управлінські команди. Управлінська діяльність суб'єкта управління базується на його потребах і набуває певну спрямованість в залежності від того, які цілі він переслідує. У тому випадку, коли цілі управління (тобто бажане стан об'єкта управління або бажаний результат його функціонування) збігаються з цілями, переслідуваними суб'єктом управління, останній зацікавлений в найбільш ефективному управлінні.

Такий стан виникає при дотриманні двох умов: 1) суб'єкт управління не повинен мати можливості досягнення своїх цілей за рахунок управлінської діяльності в незалежності від досягнення цілей управління; 2) ступінь досягнення суб'єктом управління своїх цілей за рахунок управлінської діяльності повинна знаходитися в прямій залежності від ступеня досягнення цілей управління. Максимальна ув'язка потреби суб'єкта управління управляти з результатами функціонування об'єкта управління має місце в тому випадку, коли суб'єкт управління є власником об'єкта управління. В іншому випадку суб'єкт управління може використовувати управління для задоволення своїх потреб, не орієнтуючись на цілі об'єкта управління і навіть всупереч їм. Державне управління в ринкових умовах здійснюється економічними методами. Держава повинна сприяти становленню ринку, його

нормальному функціонуванню, допомагати суб'єктам господарської діяльності пристосовуватися до ринкових конкурентних умов роботи, підтримувати нормальне конкурентне середовище, регулювати основні пропорції міжгалузевого обміну і доходів, визначати пріоритети і т.д. Введення механізмів державної підтримки та регулювання аграрного ринку зовсім не означає адміністративного втручання держави. Дані механізми повинні діяти паралельно ринкового і доповнювати його.

Головними напрямками державного регулювання аграрного ринку є: підтримка доходів сільськогосподарських товаровиробників (в тих випадках, коли ринкові ціни знижуються до рівня, при якому стає неможливим продовжувати нормальну господарську діяльність); сприяння розвитку ринкової інфраструктури; регулювання основних пропорцій міжгалузевого і внутрішньогалузевого обмінів; забезпечення умов для нормальної конкуренції на продовольчому ринку - підтримка щодо стабільного рівня аграрного виробництва і цін на сільськогосподарську продукцію; проведення протекціоністської політики по відношенню до вітчизняних-ним товаровиробникам і заохочення експорту. З метою вдосконалення системи державної підтримки товаровиробників може бути запропоновано наступне: - концентрувати, дотаційні кошти на особливо важливих напрямках, своєчасно переорієнтувати їх; - формувати склад беруть участь в програмах державної підтримки товаровиробників на строго конкурсній основі.

Список використаних джерел:

1. Andriushchenko, K., Datsii, O., Lavruk, O., Dmytrenko, R., Kutashev, I., Vinichenko I., Mishchenko, D., Kakhovych, Y., Pivovarov, K., & Ortina, G. (2021). Development of a matrix of food industry capacity for making management decisions in the formation of sustainable development of agroecosystems . *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 2(13 (110)), 16–27. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.227805>
2. Datsii, O., Levchenko, N., Shyshkanova, G., Dmytrenko, R., & Abuselidze, G. (2021). State Decoupling Audit of Low-Carbon Agricultural

Production. *Rural Sustainability Research*, Volume 45 Issue (340) pp. 94-112.
doi:10.2478/plua-2021-0011

КАПУСТІН В. В.

аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом

ПРИНЦИПОВІ ПОЛОЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Правовідносини соціального партнерства існують на принципах біпартизму і трипартизму. Термін «трипартизм» охоплює всі питання, які в єдиній системі соціального партнерства визначають структуру, функціонування і прерогативи різних сторін у виробничих відносинах, мирні взаємовідносини між ними.

В свою чергу, статті Закону України «Про колективні договори і угоди» передбачають укладення колективних договорів та угод на двосторонній основі, та, таким чином закріплюють принцип біпартизму. Так, у нормативно-правовому акті визначається, що «колективний договір, угода укладаються між власником або уповноваженим ним органом, з однієї сторони, і профспілкою, а у разі їх відсутності – представниками трудящих, обраними і уповноваженими трудовим колективом» [4].

Практика показала, що в Україні діє принцип трипартизму. Проте окремі елементи біпартизму присутні в соціально-трудових відносинах, що не виключає принципу трипартизму, відповідно до якого здійснюється соціальне партнерство в Україні. На рівні підприємства соціальне партнерство будується під впливом принципу трипартизму, адже при укладенні колективного договору сторони включають до його змісту норми колективних угод, які були укладені на тристоронній основі.

Наступним принципом правовідносин соціального партнерства є принцип багаторівневого співробітництва, який закріплює Рекомендація Міжнародної організації праці щодо консультацій та співробітництва між

державною владою та організаціями підприємців і працівників у галузевому та в національному масштабі. В ній визначається, що: «загальною метою таких консультацій і співробітництва має бути сприяння взаєморозумінню та добрим відносинам між державними органами влади й організаціями роботодавців і працівників, а також між цими організаціями, з метою розвитку економіки в цілому або її окремих галузей, поліпшення умов праці та підвищення життєвого рівня» [2].

Принцип добровільного і рівноправного партнерства визначає характер правових відносин між соціальними партнерами. Добровільність участі в системі соціального партнерства проявляється в тому, що сторони незалежно від волі будь-яких третіх осіб обирають форму співробітництва і визначають ступінь взаємодії. А зміст рівноправності полягає у наділенні рівними правами представників працівників і роботодавців у сфері соціально-партнерських відносин.

Наступний принцип обов'язковості і належного виконання колективних угод, укладених в результаті колективних переговорів, закріплений в Рекомендації Міжнародної організації праці де визначається, що «під колективним договором розуміють усяку письмову угоду щодо умов праці та найму [3].

Ще одним принципом правовідносин соціального партнерства слід виділити примирно третейське і арбітражне вирішення трудових спорів та конфліктів.

Отже, суспільне призначення соціального партнерства полягає у практичному втіленні узгодженої соціально орієнтованої політики, у сприянні врегулюванню соціальних конфліктів, подоланню кризових явищ, в кінцевому підсумку – зростанні якості життя громадян країни в найширшому розумінні [1].

Для досягнення поставлених цілей та вибору і застосування форм взаємодії необхідно враховувати як принципи соціального партнерства, так і принципи соціальної відповідальності. Водночас їхнє поєднання сприятиме

становленню специфічних принципів корпоративної соціальної відповідальності, які є найбільш важливими для організації на певному етапі її розвитку. До таких, зокрема, належать: інтеграція соціально-відповідальної поведінки в бізнес-процеси та прийняття рішень на всіх ієрархічних рівнях управління; відповідність потребам найманих працівників; соціальна справедливість.

Отже, основними принципами соціального партнерства мають бути: дотримання сторонами та їх представниками трудового законодавства та інших нормативно правових актів; визнання неоднаковості інтересів різних соціальних груп, права кожної групи мати власні економічні інтереси, що можуть не збігатися з інтересами іншої групи; рівноправність сторін; усвідомлене бажання сторін порозумітися, погоджуватися на компроміси, співпрацювати заради соціального миру; зацікавленість сторін в участі в договірних стосунках; повага і облік інтересів сторін; повноважність представників сторін; свобода вибору при обговоренні питань, які входять до сфери праці; добровільність прийняття сторонами на себе зобов'язань; реальність зобов'язань, перейнятих на себе сторонами; обов'язковість виконання колективних договорів, угод; контроль за виконанням прийнятих колективних договорів, угод; надання працедавцями можливостей найнятим робітникам брати участь в ухваленні рішень відносно управління виробництвом і в розподілі створеного продукту.

Окрім приведених базових принципів, на основі яких має функціонувати уся система соціального партнерства, повинні застосовуватися і специфічні принципи, які використовуватимуться на окремих етапах для конкретизації роботи між партнерами. Так соціальне партнерство у процесі здійснення колективних переговорів і взаємних консультацій повинне будуватися на наступних принципах: рівність сторін на переговорах без обмеження прав робітників і працедавців; довіра у взаєминах між робітниками і працедавцями; відкритість і доступність рівноправних переговорів робітників і працедавців; уміння прислухатися один до одного;

дотримання культури полеміки, дискусії, критики; обов'язковість і надійність, дотримання правила: переговори вирішувати домовленістю.

Спираючись на наведені вище принципи соціального партнерства суб'єкти партнерства в країні повинні враховувати і свої особливості, характерні для конкретних умов і рівнів.

Правовідносини соціального партнерства в країні також мають будуватися на принципах заборони дискримінації суб'єктів правовідносини соціального партнерства, багаторівневого співробітництва, добровільного і рівноправного партнерства, обов'язковості і належного виконання колективних угод.

Укладання колективних договорів і угод в ході соціального партнерства має здійснюватися на таких принципах: дотримання норм законодавства; повноважність представників сторін; рівноправність сторін; свобода вибору та обговорення питань, які складають зміст колективних договорів і угод; добровільність і реальність зобов'язань, які беруть на себе сторони; відповідальність за виконання взаємних зобов'язань; умови кожного наступного рівня колективних угод не можуть бути гіршими порівняно з умовами більш високого рівня, і, як правило, мають відрізнятися від умов вищих рівнів більшою вигідністю для працівників [4].

При взаємних консультаціях та контролі потрібно дотримуватися таких принципів як: регулярність проведення консультацій в ході співробітництва; систематичність контролю і неминучість відповідальності; відповідальність за ненадання інформації; гласність в ході здійснення контролю за дотриманням договорів і угод.

При вирішенні колективних трудових спорів «партнери повинні дотримуватися таких принципів: пріоритетність примирних методів і процедур, що застосовуються примирними комісіями і трудовим арбітражем; застосування страйку лише як надзвичайного заходу вирішення колективних трудових спорів (конфліктів); прагнення сторін до найшвидшого врегулювання колективних трудових спорів і підписання угоди» [2].

Список використаних джерел:

1.Грішнова О.А. Соціальна відповідальність у трудових відносинах: теорія, практика, регулювання ризиків : монографія. Рівне : НУВГП, 2014. 216 с.

2.Рекомендація щодо консультацій та співробітництва між державною владою та організаціями підприємців і працівників у галузевому та в національному масштабі №993_243 від 20 червня 1960 р.
[URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_243#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_243#Text)

3. Соціальне партнерство в Україні: форми та значення. URL: https://knowledge.allbest.ru/sociology/2c0b65625a2ac69a4c53b89421206d36_0.html

4.Соціальне партнерство: сутність, передумови виникнення, роль, форми, принципи, нормативно-правова база, чинники та напрями його розвитку. URL: <https://lectmania.ru/1x165f1.html>

КАРАБАЄВ Д.Т.

здобувач магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ**

Досліджуючи питання щодо регулювання діяльності окремих правоохоронних органів, необхідно дослідити регулювання діяльності Служби безпеки України.

Правову основу діяльності Служби безпеки України становлять Конституція України, Закон України «Про службу безпеки України» та інші акти законодавства України, відповідні міжнародні правові акти, визнані Україною. Основний же нормативно-правовий акт, що здійснює правове регулювання діяльності Служби безпеки України є Закон України «Про Службу безпеки України».

Служба безпеки України це державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України, на яку покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці.

До завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти

миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України.

Як зазначено на офіційному веб-сайті Служби безпеки України місія Служби безпеки України це безпека України та захист її громадян.

Отже, Служба безпеки України забезпечує захист важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх посягань. До суттєво важливих інтересів відносяться всі потреби, задоволення яких надійно забезпечує існування і можливість прогресивного розвитку кожної конкретної особистості, суспільства і держави в цілому.

Об'єктами захисту Службою безпеки України є права, свободи і законні інтереси громадян, матеріальні та духовні цінності всього суспільства; конституційний лад держави, її суверенітет і територіальна цілісність [1, с.147].

Діяльність Служби безпеки України, її органів і співробітників ґрунтується на засадах законності, поваги до прав і гідності особи, позапартійності та відповідальності перед народом України.

Законність це один із основних принципів, на якому базується діяльності не лише Служби безпеки України а і усіх правоохоронних органів.

Принцип поваги до прав і гідності особи відображений у статті 5 Закону України «Про Службу безпеки України», відповідно до якої діяльність Служби безпеки України здійснюється на основі дотримання прав і свобод людини. Законом України «Про Службу безпеки України» на органи і співробітники Служби безпеки України покладається обов'язок поважати гідність людини і виявляти до неї гуманне ставлення, не допускати розголошення відомостей про особисте життя людини. Лише у виняткових випадках з метою припинення та розкриття державних злочинів окремі права та свободи особи можуть бути тимчасово обмежені у порядку і межах, визначених Конституцією та законами України.

Законом України «Про Службу безпеки України» визначено, що

неправомірне обмеження законних прав та свобод людини є неприпустимим і тягне за собою відповідальність згідно з законодавством. Орган Служби безпеки України у разі порушення його співробітниками при виконанні службових обов'язків прав чи свобод людини повинен вжити заходів до поновлення цих прав та свобод, відшкодування заподіяної моральної і матеріальної шкоди, притягнення винних до відповідальності.

Позапартійність, як принцип діяльності Служби безпеки України, визначається у статті 6 Закону України «Про Службу безпеки України», відповідно до якої використання Служби безпеки України в партійних, групових чи особистих інтересах не допускається. Також, забороняється діяльність партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичні цілі, в Службі безпеки України. На період служби чи роботи за трудовим договором членство співробітників Служби безпеки України у таких об'єднаннях зупиняється.

При цьому, вищеназваним Законом, як виняток, дозволяється членство працівників, які уклали трудовий договір із Службою безпеки України, у професійних спілках.

Також, одним із принципів діяльності Служби безпеки України є поєднання гласності і конспірації, який відображений у статті 7 Закону України «Про Службу безпеки України». З однієї сторони діяльність Служби безпеки України включає елемент гласності, який проявляється в інформуванні про свою діяльність через засоби масової інформації, шляхом надання відповідей на запити на доступ до публічної інформації та в інших формах у визначеному законодавством порядку. Така інформація може містити відомості про загальний бюджет Служби безпеки України, її компетенцію та основні напрямки діяльності, а також про випадки протиправної діяльності чи протиправних дій працівників цієї служби. З іншої сторони вищеназваним Законом забороняється розголошувати інформацію з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законами України.

В оперативно-службовій діяльності Служба безпеки України дотримується принципів поєднання єдиначальності і колегіальності, гласності і конспірації.

Оперативно-розшукова діяльність це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Основним нормативно-правовим актом, що регулює питання здійснення оперативно-розшукової діяльності є Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами, зокрема, Служби безпеки України - контррозвідкою, військовою контррозвідкою, захисту національної державності, спеціальними підрозділами по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, оперативно-технічними, внутрішньої безпеки, оперативного документування, боротьби з тероризмом і захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів.

Під час здійснення оперативно-розшукової діяльності не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

Список використаних джерел

1. Судові, правоохоронні та правоохоронні органи України // навчальний посібник //Р.В.Баранік // Київ // КНТ // 2011

КАРАПИШ С.П.

ЗВО ступеня доктора філософії навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавського державного аграрного університету

**ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ У СФЕРІ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ**

Зміни, які відбулися впродовж останніх десятиліть в національному середовищі, зумовили необхідність комплексного реформування управління в галузі освіти, адаптації його освітнього середовища до інноваційно-орієнтованих умов, вдосконалення системи публічного управління. У сучасному світі трансформації в установах є результатом впровадження нових систематичних, спрямованих на зміну стратегічних орієнтирів. Проектування освіти і навчання управлінських кадрів зумовлене потребою у висококваліфікованих спеціалістах, яким властиві глибокий професіоналізм у сфері управління, творчість, морально-психологічна виваженість.

Сучасна концепція категорії «управлінські кадри» відображає основні особливості їх діяльності, а саме:

потреба високої кваліфікації, ініціативності і самостійності керівників;
особова сформованість з чітко певною метою, прагненнями і переконаннями;

уміння пристосовувати свій стиль керівництва і підходи до управління до різноманітних умов і мікроклімату в організації [1, с. 57].

Загальні програмні та фахові компетентності керівників закладів загальної середньої освіти визначені у Типовій освітній програмі організації та проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа» [2].

Професійні компетенції, відповідно до професійного стандарту керівника (директора) закладу загальної середньої освіти [3] об'єднані довкола п'яти трудових функцій: громадянська (демонструвати активну громадянську позицію), соціальна (ефективно взаємодіяти, розв'язувати конфлікти), культурна (цінувати національну самобутність та мультикультурність), когнітивна, у тому числі цифрова (критично мислити, працювати з інформацією) та підприємницька (бути ініціативним, підприємливим).

Керівник закладу загальної середньої освіти має дбати про стратегічний розвиток школи, управляти якістю освітньої діяльності, забезпечувати партнерську та мережеву взаємодію. Задля цього керівник школи повинен мати лідерські здібності, організовувати ефективну роботу колективу, залучених фахівців, створювати умови для громадського контролю. Також директор закладу організовує безпечне та здорове освітнє середовище та щорічно підвищує професійну майстерність (самоосвіта, онлайн-курси, тренінги, семінари, майстер-класи). А після призначення на посаду він має в перший же рік пройти курс з управлінської діяльності — не менш ніж 90 навчальних годин [4].

Інформатизація педагогічної освіти – це створення і використання інформаційних технологій для підвищення ефективності видів діяльності, що здійснюються в галузі педагогічної освіти. Основне завдання інформатизації – впливати на виконувані види діяльності так, щоб досягати поставлених цілей із меншими затратами ресурсів (часових, матеріальних, фінансових тощо). Великі можливості для професійного розвитку та саморозвитку надають електронні ресурси: спілкування на професійних онлайн-платформах, участь у професійних спільнотах у соцмережах. Зараз таких платформ більше, ніж достатньо, проте, потребує удосконалення нормативно-правова база щодо ліцензії сертифікатів, виданих об'єктами онлайн-сервісів та спростування чи обґрунтування ліцензування документів у формі дистанційних технологій навчання.

Закон України “Про освіту” визначив автономію закладів освіти як право суб’єкта освітньої діяльності на самоврядування, що полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом [5].

Закон “Про повну загальну середню освіту” закріплює та розширює автономію закладів загальної середньої освіти та деталізує кожен із її видів – академічну, організаційну, кадрову та фінансову [6].

Для прикладу, візьмемо фінансову автономію. Водночас, це потребує більшої відповідальності з боку адміністрації ЗЗСО, знання законодавства і вміння проводити тендери та прописувати тендерну документацію. Поки на державному рівні їх цього не навчають.

Ще одна автономія (організаційна) стосується безпосередньо змісту освіти. Міністерство освіти і науки України пропонує Типові освітні програми, на основі яких ЗЗСО затверджують свої – з можливістю зміни. Будь-який ліцензований заклад освіти має надавати освіту на рівні державного стандарту – отже і використовувати відповідні програми. Проте, в цьому аспекті також є питання щодо кваліфікації та компетентності укладачів чи забезпечення якісного рівня держстандарту випускника ЗЗСО.

В. Бахрушин зазначає, що особливою «специфікою реформування освіти в Україні є те, що ми сьогодні змушені розробляти професійні та освітні стандарти одночасно. А разом з ними розробляти і концепції реформування освіти взагалі та педагогічної освіти зокрема, і нове законодавство, що регулюватиме освіту. За загальною методологією це мало б відбуватися в певній послідовності та передбачати проведення експериментів, реалізацію пілотних проектів, моделювання та інші види попередніх досліджень» [7].

Кінцевою метою підготовки управлінських кадрів у галузі освіти

повинне стати формування стратегічного мислення, здібності мислити творчо і можливості працювати в ширшій перспективі. Оскільки система підготовки управлінського персоналу - це не просто отримання нових знань, знайомство з новими інформаційно-технологічними можливостями і рішеннями, це, в першу чергу, створення стійкої системи управлінської компетенції.

Список використаних джерел:

1. Чумаченко О. В., Шульгина Т. С. Проблемы определения категории «Управленческий персонал предприятия» и его классификация. *Устойчивое развитие экономики*. 2011. № 2. С. 57-62.
2. Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції "Нова українська школа". *Верховна рада України. Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1392729-18#Text>
3. Затверджено професійний стандарт керівника (директора) закладу загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profesijnij-standart-kerivnika-direktora-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
4. Яким має бути сучасний директор школи? URL: <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-buty-suchasnyj-dyrektor-shkoly/>
5. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145 VIII, із змінами (витяг). *Верховна рада України. Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145_19
6. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року № 463-IX, із змінами (витяг) *Верховна рада України. Офіційний вебпортал парламенту України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
7. Бахрушин В. Професійні та освітні стандарти педагогів: світовий досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/950-profesijni-ta-osvitnistandarti-pedagogiv-svitovij-dosvid>

КАРПЕКО Н. М.

Кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту НУЦЗУ

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ
ПОЛІТИКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Велика динаміка науково-технологічного і соціально-економічного розвитку суспільства значно змінила вимоги зовнішнього середовища до якості підготовки фахівців і оцінки діяльності самих навчальних закладів. Багаторівневі умови фінансування діяльності закладів вищої освіти, з певними обмеженнями бюджетного фінансування, істотно посилили конкуренцію на ринку освітніх послуг. Інтернаціоналізація вищої освіти внаслідок глобалізації економіки вимагає забезпечення міжнародного визнання якості підготовки фахівців в українських вишів.

Проте теорія і методологія розвитку державного управління не зважають на соціально-економічну специфіку діяльності у сфері вищої освіти. Освоєння державноуправлінських підходів до управління навчальними закладами вимагає, зокрема, пріоритетного розвитку кадрового потенціалу, як головного чинника конкурентоспроможності ЗВО. Державне управління, орієнтоване на розвиток кадрового потенціалу українських вишів, припускає розробку і впровадження інформаційної системи з проблем з кадрового забезпечення навчально-виховного процесу і відповідного механізму ухвалення управлінських рішень з кадрових питань.

Проблеми формування й розвитку освітніх систем представляються відносно новим феноменом на сучасному культурному просторі. Дійсно, традиційна система освіти носила винятково галузевий характер.

Виникнення проблематики розвитку сучасних освітніх систем пов'язане з початком демократичних змін у системі освіти (друга половина 80-х і

початок 90-х років), коли на рівні законодавства була закріплена багатофункціональність освіти й стала формуватися сучасна система державного управління освітою.

Специфіка нашого сьогодення розуміння людського потенціалу в освіті визначається не тільки й не стільки можливостями освітньої системи з мобілізації вже наявних людських ресурсів, скільки її здатністю акумулювати й інтегрувати індивідуальні очікування й потреби її суб'єктів, забезпечувати їхній особистісний і професійний розвиток, створювати умови для їхньої ефективної й неконфліктної взаємодії. Інакше кажучи, що визначальною характеристикою людського потенціалу освіти є властиво - ймовірна насиченість і перспективність освітньої системи, у тому числі її здатність до розвитку всіх залучених у взаємодію суб'єктів.

Традиційні уявлення про кадрову політику зв'язані більшою мірою з регламентацією системи добору, розміщення й підвищення кваліфікації кадрів. Нове поняття кадрової політики в системі державного управління реформуванням освіти не виключає цих фундаментальних значень, але доповнює їхньою сукупністю більш значимих і змістовних аспектів. Зараз кадрова політика набуває сенсу стратегії, тобто моделі діяльності, орієнтованої не тільки на відтворення існуючого кадрового й людського потенціалу освітньої системи, але також і її послідовний розвиток, адекватний потребам місцевого соціуму й держави. Ще один важливий аспект кадрової політики в освітній системі - у перевазі суб'єкт-об'єктного відношення кожного керівника до свого рівня підготовки й кар'єрним перспективам, що прямо протистоїть більш традиційним суб'єкт-об'єктним відносинам, характерним для «адміністративної» кадрової політики.

Відповідно до змін уявлення про мету й цінності кадрової політики змінюється поняття кадрових технологій, що розуміються тепер у якості моделей управлінської й самоуправлінської діяльності за рішенням специфічних завдань кадрової політики (діагностиці кадрового потенціалу,

залученню нових кадрів, проектуванню системи підвищення кваліфікації діючих кадрів і ін.).

Зміни цінностно -значимих підстав кадрової політики, пов'язані з переходом до управління персоналом, вимагають перевизначення всіх компонентів традиційної кадрової роботи, пов'язаних з виробленням стратегічних і тактичних цілей, механізмів і технологій кадрової роботи, нових засобів і моделей оцінки кадрового потенціалу. Усе це є компонентами кадрової політики як одного із провідних елементів корпоративної культури організації.

Формування сучасної кадрової політики опирається на визначення деяких базових категорій, загальних як для управління персоналом, так і для сучасної теорії державного управління в цілому.

Місія сучасного державного управління розвитком кадрової політики у вищій школі визначається як планований вплив результатів відповідно кадрової політики на освітнє середовище й соціокультурну сферу в цілому. Мету кадрової політики визначають внутрісистемні уявлення про те, який кадровий потенціал повинен сформуватися в організації. Зрозуміло, між місією й цілями немає непереборного кордону: відмінності зв'язані лише з рівнем спільності цих уявлень: місія, як правило, формується з орієнтацією на споживачів, а мета - з розрахунками на співробітників.

Список використаних джерел:

1. Ажажа М. А. Державна політика модернізація вітчизняної системи вищої освіти у напрямку євро інтеграції: *Науково-виробничий журнал "Держава та регіони" серія: "Державне управління"*. 2019. № 1(65). С.20–26.
2. Григанська С.В. Механізми реалізації державної політики в галузі вищої освіти. *Держава та регіони. Серія : Державне управління*. 2008. № 1. С. 59-69.

3. Курисько І. В. Державні інституційні механізми формування кадрової політики в закладах вищої освіти. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2019. № 2 (11). С. 360-366. (Серія «Державне управління»).

КАРПЕНКО О.В.

здобувач магистратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА
ВІДПОЧИНОК**

Відповідно до Конституції України громадяни нашої країни користуються правом на щорічне вільний від основної роботи час. Для відпочинку видаються щорічні оплачувані основні відпустки. У деяких випадках працівники можуть отримати додаткові відпустки без збереження заробітної плати.[1]

Право на щорічну оплачувану відпустку належить до основних трудових прав кожного працівника. Для набуття права на відпустку працівник повинен перебувати у трудових правовідносинах з підприємством. Наданням щорічних оплачуваних відпусток забезпечується право працівників на відпустку.

Закріплюючи право на відпочинок в якості невід'ємного права кожного, Конституція України, разом з тим, передбачає, що встановлений законом щорічну оплачувану відпустку гарантується не всім громадянам, які займаються тією чи іншою трудовою діяльністю, а тільки працюють за трудовим договором або знаходиться у трудових відносинах з підприємствами, установами, організаціями.

Там же, де трудовий договір відсутня немає трудових відносин, говорити про забезпечення права на відпустку не має сенсу. Особа, яка займається індивідуальною трудовою діяльністю, саме вирішує про відпустку.

Право на відпустку не залежить від місця роботи, займаної посади, форми оплати праці, режиму, умов праці, строку трудового договору. Право на щорічну оплачувану відпустку на загальних підставах мають і особи, які працюють за наймом в окремих громадян, у ролі хатньої робітниці, шофера, секретаря, няні і т.п.[1]

Адміністрація не може позбавити робітників і службовців відпустки повністю або частково. Це відноситься як до основного, так і до додаткових відпусток. Лише за прогул без поважних причин тривалість відпустки зменшується на число днів прогулу, але при цьому вона не може бути менше 12 робочих днів. За час відпустки за працівником зберігається місце роботи і середній зарібок (ст.74 КЗпП України), що є найважливішою гарантією використання відпустки за призначенням, тобто для відпочинку.

У відповідності зі ст.40 КЗпП звільнення працівника з ініціативи адміністрації під час перебування його в щорічній відпустці не допускається, за винятком випадків повної ліквідації підприємства, установи, організації. Забороняється в цей період і переведення на іншу роботу. Але сам працівник у праві під час відпустки подати заяву про звільнення за власним бажанням і розірвати трудовий договір.

Право на відпустку не може бути обмежена, скасовано або втрачено в період роботи. Заміна відпустки грошовою компенсацією не допускається, за винятком випадків звільнення працівника, що не використовував відпустку (ст.83 КЗпП). Сам працівник так само не має права відмовитися від відпустки.

Відпустки передусім поділяються на щорічні основні та додаткові. Обидва ці відпустки надаються за роботу і для відпочинку. Відмінність цих відпусток залежить від тривалості, підстави та порядок надання. Щорічна відпустка зазвичай виступає як сума основної і додаткової відпусток, на які працівник має право. Для отримання додаткової відпустки умови і характер роботи, а також деякі інші обставини, з якими пов'язане виникнення права на

його отримання, є визначальними. А основна відпустка гарантовано працівникові незалежно від того, де він працює і яку роботу виконує.[1]

Додаткова відпустка працівникам, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці, надається за Списком виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці тривалістю 35 календарних днів. Список затверджено Кабінетом Міністрів України.

Список повинен застосовуватися на всіх підприємствах, в установах, організаціях незалежно від їх організаційно-правової форми при наявності шкідливих умов праці. Тривалість додаткової відпустки, встановлена у Списку для виконують ту чи іншу роботу, що займають ту чи іншу посаду-це мінімальна гарантія для працівника будь-якого підприємства, зайнятого на даній роботі. Якщо раніше підприємство не мало права розширювати коло осіб, які користуються додатковими відпустками за роботу зі шкідливими умовами праці та збільшувати тривалість цих відпусток порівняно з Списком, то тепер ніяких обмежень немає. Перелік робіт, професій і посад із шкідливими умовами праці і тривалість додаткової відпустки по кожній з них зазвичай наводяться в колективному договорі.

Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням: право на освіту є одним з найважливіших конституційних прав громадян. Реальність і широта гарантій, що забезпечують право на освіту, дають можливість отримання його і без відриву від виробництва. З метою створення належних умов для поєднання роботи і навчання трудовим законодавством встановлено численні пільги робітникам і службовцям, успішно поєднують працю з навчанням. Серед цих пільг велике місце займає надання додаткових відпусток для навчання, мета яких - дати працівникам додатковий час для підготовки та складання іспитів і заліків, виконання лабораторних робіт і т.д.

Додаткові відпустки надаються у зв'язку з навчанням без відриву від виробництва, в середніх загальноосвітніх школах, професійно-технічних училищах, вищих і середніх спеціальних навчальних закладах, аспірантурі, а також деяким категоріям фахівців, підвищує кваліфікацію.

На практиці зустрічаються випадки порушення права на відпустку. Нагляд за дотриманням законодавства про відпустки здійснюють спеціально уповноважені на це державні органи та інспекції, які є незалежними у своїй діяльності від власника або уповноваженого ним органу.

Контроль за дотриманням законодавства про відпустки здійснюють у межах своєї компетенції центральні та місцеві органи державної виконавчої влади та профспілкові органи. Вищий нагляд за додержанням і застосуванням законодавства про відпустки здійснюється Генеральним прокурором України та підпорядкованими йому прокурорами. Особи, винні у порушенні законодавства про відпустки, несуть відповідальність згідно із законодавством. Спори, що виникають щодо надання відпусток, розглядаються в порядку, встановленому законодавством.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, електронний ресурс, режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

КАТЕРИНЮК Н.М.

магістранка з публічного управління та адміністрування, Поліського національного університету

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобальних викликів і загроз розвитку інноваційних публічно-управлінських відносин в Україні, які потребують особливої підтримки, адже вони мають потенційні можливості для майбутнього сталого розвитку всієї держави. Вельми багатий досвід накопичений в ЄС. Україна, всупереч наявним значним територіальним ресурсам досить молода держава. У зв'язку з чим, вивчення досвіду ЄС може бути корисно для адаптації інноваційних підходів у формуванні публічно-управлінських відносин.

Аналіз останніх досліджень. Розвиток публічно-управлінських відносин в Україні досліджували такі вчені: А. І. Гнатовська, О. Зіміна, О.В. Михайловська, А. Коляда, О.С. Проневич, І. Г. Шавкун інші.

Виклад матеріалу. Засади формування інноваційних публічно-управлінських відносин в Україні є «важливою передумовою формування європейського адміністративного простору як сукупності закріплених нормативно спільних стандартів діяльності публічних адміністрацій, практична реалізація яких забезпечується відповідними процедурами та механізмами відповідальності [5, с.15].

Безпосереднім наслідком інноваційних публічно-управлінських процесів є трансформація відносин на зазначеному рівні від субординаційної дихотомії «керівник – громадянин» до ствердження паритету «постачальник адміністративних послуг – клієнт (платник податків як замовник послуг)».

Принципи good governance, такі як транспарентність і підзвітність влади,

прозорість в ухваленні рішень, контроль діяльності влади, протидію корупції, можуть бути імплементовані в політичну практику за допомогою інструментів «електронного уряду».

При цьому, відсутні дослідження, які пов'язували б становлення в Україні «електронного уряду» і good governance. Перехід в комунікації між державними інститутами і по лінії держава - суспільство до електронних каналах і сервісів, в будь-якому випадку робить їх взаємодія більш відкритим. Але такого, інтуїтивного розуміння, що ця зв'язок є, недостатньо. Необхідно визначити - які саме складові «Електронного уряду» є найбільш ефективними в цій якості, а які - практично не надають позитивного впливу [6, с.37].

Виняткове значення для формування нової філософії відносин публічного управління мала Європейська стратегія інновацій та належного врядування на місцевому рівні, схвалена 15-ою Європейською конференцією міністрів, відповідальних за місцеве та регіональне управління (м. Валенсія, 15-16 жовтня 2007 року) [1].

Загалом у країнах Європи надання публічних послуг виступає однією з найважливіших функцій публічної влади, причому «категорія послуг у систему державного управління зарубіжних країн потрапила із бізнесу, де вона є предметом прагматичного інституційного впорядкування» [5, с.16]. Ці процеси супроводжувалися становленням «держави добробуту», що передбачало спрямування вектору публічної влади на забезпечення соціальних стандартів, причому чим далі – тим стандарти ставали все вищими й аж до сьогодні [3].

Досвід провідних європейських країн свідчить про важливість суто технологічного аспекту управління публічними справами на рівні територіальних громад. Так, стратегічним напрямом еволюції місцевого самоврядування є смарт-регулювання (розумне врядування). У зазначеному контексті категорія «місто» розширено тлумачиться як власне населені пункти та сукупність об'єктів інфраструктури. Натомість «розумність міста» оцінюється за шістьма базовими критеріями (розумна економіка, розумна

мобільність, розумне докiлля, розумні люди, якісне життя, розумне врядування) [4].

Принцип good governance в українські публічно-управлінські відносини вдається поступово імплементувати завдяки іншим інструментам, що належить «електронного уряду», наприклад, система електронних петицій.

Основним драйвером формування інноваційного публічного управління в Україні фактично вже є Міністерство цифрової трансформації України. Згідно з цими стратегічними цілями триває реалізація проекту «Цифрова держава», який здійснюється під брендом «Дія» та включає в себе 5 блоків: 1. портал (онлайн-сервіс) державних послуг; 2. мобільний додаток (з електронними документами і даними про людину з реєстрів); 3. освіта (портал з онлайн-курсами); 4. бізнес (портал допомоги МСБ); 5. центри надання адміністративних послуг. Уже зараз мобільний додаток «Дія» 1 дозволяє пред'являти документи, що засвідчують особу (наприклад, водійські права) в електронному вигляді.

У плані роботи Міністерства цифрової трансформації України на 2021 рік передбачається цілий ряд заходів прямо і опосередковано, пов'язаних з розвитком цифрових платформ: «Розвиток єдиного Веб-порталу електронних послуг «Дія»; «Розвиток єдиного електронного кабінету»; п.7 «Введення надання пріоритетних публічних послуг в електронній формі через портал»; «Підключення об'єктів соціальної інфраструктури до широкопasmового доступу до Інтернету»; «Впровадження MVP2 національної платформи цифрової грамотності»; «Введення Он-лайн платформи з е-курсом для школярів, кабінетом вчителя, завданнями, тестами, оцінюванням і інструментами комунікацій».

Одночасно виникають громадські ініціативи по агрегації всіх сервісів електронного управління в Україні. Наприклад, портал EGOV є агрегатор всеукраїнських та регіональних електронних сервісів на основі відкритих даних [6]. Він об'єднує 150 сервісів в 19 категоріях.

Таким чином, мають місце і державна і громадські ініціативи по

агрегування державних і регіональних сервісів, створення загальної цифрової платформи. При цьому формування базових умов для побудови формування інноваційного публічного управління виноситься за горизонт 2024 року, і на даний момент кінцевої мети у вигляді створення і розгортання інноваційних управлінських відносин немає. Однак в останні місяці спостерігається підвищення затребуваності цифрових платформ в умовах протидії пандемії COVID-19 і повсюдного введення жорстких карантинних заходів, що може активізувати створення національно-цифрової платформи.

Існування подібних електронних сервісів дозволяє спростити громадянам спілкування з органами державної влади та місцевого самоврядування, зробити їх послуги доступнішими і оперативними, підвищуючи таким чином їх ефективність. Вільний доступ громадян до систематизованої інформації органів влади підвищує їх відкритість.

Висновки. Впровадження інструментів «електронного уряду» в інноваційних публічно-управлінських відносин України надає позитивний вплив на становлення good governance, таких його принципів як відкритість, партисипація, відповідальність і ефективність. Вони забезпечують більш широку участь громадян в обговореннях, голосуванні Он-лайн, надають більш вільний доступ до публічної інформації, підзвітність представників публічної влади громадянам, завдяки оприлюдненню з декларацій, породжують нові канали комунікації з владою - електронні петиції і ін.

Список використаних джерел:

1. Гнатовська А. І. Концепція «сервісної держави»: досвід іноземних держав та особливості впровадження в Україні в умовах цифровізації. *НУ «ОЮА»*, 2021. с. 37-41.
2. Зіміна О. Становлення та розвиток публічного управління і можливості його впровадження в Україні. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України.*

2011. Вип. 1. С. 37–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2011_1_6. (дата звернення: 10.10.2021)

3. Михайловська О. В. Публічно-управлінська діяльність за умов демократичних змін. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020 . № 4 (27). С. 5 – 9

4. Михайловська О.В. Деякі аспекти комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості. *Науковий вісник Полісся*. 2016. № 1 (5). 136 с.

5. Проневич О.С., Коляда А. Європейські стандарти належного врядування на місцевому рівні. URL: http://eprints.kname.edu.ua/50098/1/ilovepdf_com-15-17.pdf (дата звернення: 10.10.2021)

6. Шавкун І. Г. Комунікація як ефективний інструмент забезпечення «доброго врядування» («GOOD GOVERNANCE»). *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку*. 2017. Вип. 1. С. 35-44

КИРИЛЬЧУК О.О.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

**ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ**

«Люди – це справжнє багатство нації». З цих слів Звіт про розвиток людини 1990 року (HDR) почав сильну справу для нового підходу до мислення про розвиток. Що метою розвитку має бути створення сприятливого середовища для того, щоб люди могли насолоджуватися довгим, здоровим і творчим життям, може здаватися самоочевидним сьогодні. Але це не завжди так. Головною метою HDR протягом останніх 20 років було підкреслити, що розвиток в першу чергу і принципово про людей [1].

Великий успіх був досягнутий в зниженні тягаря хвороби інструментами і концепціями в даний час в нашому розпорядженні. Ідея, що це право для всіх, була сформульована в концепції Alma-Ata в 1978 році [2].

Рух за зміцнення здоров'я виник в 1970-х роках і показав надзвичайно ефективні результати в управлінні новим вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) пандемії і в боротьбі з курінням та іншими факторами ризику неінфекційних захворювань (НКЗ). Концепція охорони здоров'я в усіх політиках з'явилася в 2006 році, пропагуючи, що здоров'я повинно бути базовим компонентом всіх державних і приватних політик для досягнення повного потенціалу громадського здоров'я і усунення нерівностей, пов'язаних з соціально-економічними умовами [3].

У сучасних умовах здоров'я населення являється одним із головних чинників економічного зростання та національної безпеки країни, у більшості визначається його санітарно-епідеміологічним благополуччям, реальним забезпеченням прав громадян на безпечне середовище проживання та профілактику захворювань. Так у світі відбуваються глибокі зміни, і здоров'я населення має вирішальне значення для відповідної реакції: масова міграція в міста, менша кількість дітей, тривалість життя, а також збільшення населення літніх людей, які схильні до більш хронічних захворювань і інвалідності в мінливому фізичному, соціальному та економічному кліматі. Системи охорони здоров'я оскаржуються з постійним розвитком нових медичних технологій і пов'язаних з ними реформ в клінічній практиці, при цьому відчуваючи сильний вплив фармацевтики і медикаментозного лікування, з профілактикою і просуванням охорони здоров'я менш центральними в пріоритетах і розподілу ресурсів.

Варто погодитися з думкою Р.М. Заріфзянова, який вважає, що санітарне та епідеміологічне благополуччя населення безпосередньо пов'язане з якістю навколишнього природного середовища, що виступає основним елементом в механізмі збереження здоров'я населення [4, с. 167].

Вчений І.А. Ракітін вважає, що санітарне та епідемічне благополуччя населення це – абсолютні умови для здійснення людиною здорового способу життя [5, с. 1].

У той же час, деякі вчені в зміст поняття санітарного та епідеміологічного благополуччя населення включають і карантин під яким слід розуміти – нормативні, адміністративні, організаційні, кадрові, медико-санітарні, ветеринарні, інженерно-технічні, інформаційні та інші заходи, спрямовані на запобігання поширення інфекційних захворювань і передбачають особливий режим господарської та іншої діяльності, обмеження пересування населення, транспортних засобів, вантажів, товарів і тварин [6]. Відмітимо, що зазначена позиція має як теоретичне, так і практичне значення. Саме карантин в умовах глобалізації, як обмежувальний

захід, відображає діяльність держави щодо забезпечення сприятливих умов життєдіяльності населення.

Глобалізація охорони здоров'я має багато значень: міжнародна торгівля, поліпшення глобальних комунікацій та економічні зміни зі зростанням потоків товарів, послуг та людей. Екологічні та кліматичні зміни приносять посухи, урагани, арктичне розтоплення та підвищення рівня моря. Глобалізація також має політичні наслідки, оскільки брак води та продовольства, тероризм та економічні труднощі впливають на мільярди людей. З точки зору здоров'я, хвороби можуть поширюватися з однієї частини світу на інші, як в пандемії або в тихому поширенні, як, наприклад, на лихоманку Західного Нілу, що рухається від свого первісного близькосхідного природного середовища проживання до Америки і Європи, або важкий гострий респіраторний синдром (ГРВІ), який поширювався з блискавичною швидкістю від китайських сіл до мегаполісів, таких як Торонто, Канада. Це також може означати, що НПЗ, характерні для промислово розвинених країн, тепер визнані провідними причинами смерті в країнах з низьким і середнім рівнем доходу, пов'язаним з харчуванням, рівнем активності та курінням, які самі є факторами ризику пандемії [6].

Потенціал глобальних дій у сфері охорони здоров'я також може бути драматичним. Викорінення віспи стало приголомшливою перемогою громадського здоров'я. Кампанія з викорінення поліомієліту є успішною, незважаючи на те, що кінцева стадія загрожує невдачами, а ліквідація кору виявилася більш складною, ніж очікувалося десять років тому, з відродженням у країнах, які вважають, що вона знаходиться під контролем. Глобальна політика охорони здоров'я також зробила досягнення державно-приватного партнерства великим значенням, особливо в вакцинації і придбаних програм контролю синдрому імунодефіциту (СНІД). Також були невдачі, з дуже обмеженим прогресом у розвитку людських ресурсів працівників охорони здоров'я в країнах з низьким рівнем доходів.

Список використаних джерел

1. Огляд: Звіт про розвиток людства 2010. Видання 20 - річчя. Справжнє багатство націй: шляхи розвитку людини. Нью -Йорк: Програма розвитку ООН; 2010. Електронний доступ: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_Complete_reprint.pdf
2. Всесвітня організація охорони здоров'я. Декларація Алма-Ати. Міжнародна конференція з питань первинної медичної допомоги, Алма-Ата, СРСР, 6–12 вересня 1978 р. Женева: ВООЗ. Електронний доступ: : http://www.who.int/hpr/NPH/docs/declaration_almaata.pdf
3. Аллен Л., де Бенуа Б., Дері О., Херрелл Р. ВООЗ. Настанови щодо збагачення харчових продуктів мікроелементами. Женева, 2006.
4. Зарифзянов Р.М. Правовое регулирование санитарно-эпидемиологического благополучия населения: дис... кандидата юрид. наук : 12.00.06. М.: 2003. 180 с.
5. Ракитин И.А. Санитарно-эпидемиологическое благополучие населения. М.: 2007. 18 с.
6. Хенкок Т. Еволюція, вплив та значення здорових міст/здорових громад. *Політика громадського здоров'я*. 1993. №14. С. 5–18.

КОВАЛЕНКО В.С.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІЙ МІСЦЕВИХ РАД ТА ЇХ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ

Регулювання функцій місцевих рад та їх виконавчих органів здійснюється на рівні Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування» та цілого ряду спеціальних нормативно-правових актів. Крім того, важливим аспектом регулювання діяльності місцевих рад та їх виконавчих органів є власне їх внутрішні акти.

Одним із таких актів є регламент місцевої ради. Так, відповідно п. 1 ч. 1 ст. 26 Закону, Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішується питання затвердження регламенту ради. Частиною 14 ст. 46 Закону передбачено, що регламент затверджується не пізніше як на другій сесії. Згідно з ч. 15 ст. 46 Закону, порядок проведення першої сесії ради, порядок обрання голови та заступника (заступників) голови районної у місті, районної, обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради, скликання чергової та позачергової сесії ради, призначення пленарних засідань ради, підготовки і розгляду питань на пленарних засіданнях, прийняття рішень ради про затвердження порядку денного сесії та з інших процедурних питань, а також порядок роботи сесії визначаються регламентом ради з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". До прийняття регламенту ради чергового скликання застосовується регламент ради, що діяв

у попередньому скликанні [1]. Отже, цілий ряд найважливіших питань організації діяльності рад віднесено до виключної компетенції цих рад.

Однак, на практиці, при тлумаченні численних норм права, якими врегульовано діяльність місцевих рад та їх виконавчих органів, виникає багато спірних питань, для врегулювання яких сторони звертаються до суду. Нерідко такі справи розглядаються і в касаційній інстанції Верховним Судом, висновки щодо застосування норм права якого є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права та враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права, відповідно до ч. 5,6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [2]. У зв'язку з цим, при дослідженні питань регулювання місцевого самоврядування, важливим є також звернення до практики вищої судової установи України.

Так, одним із проблемних питань, яке розглядалось Верховним Судом, є наявність підстав для скасування рішення місцевої ради у разі якщо один із депутатів мав конфлікт інтересів щодо питання що вирішувалося при голосуванні.

Так, Велика Палата Верховного Суду у справі № 442/730/17 [3] висловила позицію стосовно визначення підстав для скасування рішень колегіального органу (місцевої ради), які є наслідком вчинення корупційного правопорушення одним із членів цього органу (депутатом).

Суди попередніх інстанцій встановили, що сільська рада на сесії прийняла рішення про передачу у власність особі, який є сином одного з депутатів цієї сільради, земельну ділянку для будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських споруд. Депутат сільради всупереч вимогам статті 28 Закону України «Про запобігання корупції» під час прийняття вказаного рішення не повідомив про наявність у нього реального конфлікту інтересів і проголосував «за», вчинивши корупційне правопорушення, передбачене частинами першою, другою статті 172-7

Кодексу України про адміністративні правопорушення. Суд розглянув позов про визнання незаконним і скасування зазначеного рішення сільради про надання земельної ділянки у власність та її повернення у власність територіальної громади.

При вирішенні питання про наслідки прийняття рішення органом місцевого самоврядування в умовах конфлікту інтересів у депутата відповідного органу необхідно застосовувати вимоги Закону України від 21 травня 1997 року N 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні». Цим Законом врегульовано питання організації роботи органу місцевого самоврядування, яким є сільська рада, визначено обсяг повноважень і порядок діяльності вказаного органу, правовий статус депутата місцевої ради та обов'язки кожного депутата, порядок дій ради, органів ради у випадку конфлікту інтересів. Обов'язковими для застосування також є вимоги Закону України «Про запобігання корупції», у частині другій статті 35 якого зазначено, що у разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів у особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняної до неї особи, яка входить до складу колегіального органу (комітету, комісії, колегії тощо), вона не має права брати участь у прийнятті рішення цим органом, а заява про конфлікт інтересів заноситься в протокол засідання колегіального органу.

Велика Палата Верховного Суду вважає, що рішення, прийняті в умовах конфлікту інтересів, необхідно визнавати незаконними з урахуванням вимог Конвенції ООН проти корупції, національного законодавства і тих негативних наслідків для самого існування демократичного суспільства, яке спричиняє корупція. Не лише особа, у якої вбачається конфлікт інтересів, зобов'язана йому запобігати. Такий обов'язок прямо покладено на відповідну постійну комісію місцевої ради та на кожного депутата місцевої ради, який обізнаний з наявністю конфлікту інтересів у іншого депутата місцевої ради (статті 47, 59-1 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні").

Прийняте в умовах реального конфлікту інтересів у одного з депутатів

рішення органу місцевого самоврядування компрометує, нівелює таке рішення, та, як наслідок, нівелює довіру суспільства до органів місцевого самоврядування в цілому.

Велика Палата Верховного Суду вважає, що р сільської ради, прийняте з порушенням частини другої статті 35, статті 67 Закону України «Про запобігання корупції», статті 59-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», є незаконним, оскільки прийняте в умовах реального конфлікту інтересів однієї з депутатів, яка голосувала за прийняття такого рішення, та бездіяльності інших депутатів відповідної ради, які, як члени постійної комісії з врегулювання конфлікту інтересів, не вчинили жодних дій для врегулювання такого конфлікту, що є підставою для скасування рішень судів попередніх інстанцій та прийняття нового рішення про задоволення позову заступника керівника Дрогобицької місцевої прокуратури Львівської області.

Надзвичайно важливим прецедентом у цьому рішенні є те, що Верховний Суд погодився з Національним агенством по запобіганню корупції та визнав, що при колізії положень статті 59-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та частини другої статті 35 Закону України «Про запобігання корупції», у такій ситуації перевагу має спеціальний закон, яким є Закон України «Про запобігання корупції». Отже, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не можна розглядати як сталий та цілісний нормативно-правовий акт, адже по-суті будь-який спеціальний закон, який йому суперечить, може бути визнаний вищим.

Список використаних джерел

1. України, Закон. "Про місцеве самоврядування в Україні." Відомості Верховної Ради України 24 (1997): 170.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016, № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016 р., № 31, ст. 545

3. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 20 березня 2019 року, судова справа № 442/730/17 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80854671>.

КОВАЛЬ О.М.

к.держ.упр., доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОДАНИК В.М.

к.держ.упр., доцент кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук, ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Поточний стан розвитку нашої держави ускладнюється об'єктивною необхідністю нагального впровадження комплексу реформ усіх сфер життєдіяльності українського суспільства, зокрема регіонального та місцевого управління. Сьогодні домінуючу роль займають завдання наукового обґрунтування виявлення та подолання проблем функціонування цілісної системи публічного управління та регулювання її взаємозв'язку із регіональною та місцевою системою і дуже складним зовнішнім середовищем, зокрема на сході нашої країни [1].

Безперечно, питання формування та розвитку системи державного управління окреслюються проблемним і науково-пізнавальним полем галузі науки «Державне управління», однак зважаючи на складність і комплексність зазначених питань, дуже суттєві методологічні напрацювання інших галузей наук, вагомий світовий та практичний досвід щодо розвитку публічного, державного, регіонального управління. В такій ситуації виникає потреба інтеграційних досліджень проблеми макроекономічного управління та регулювання за допомогою правової, економічної, політичної, філософської,

соціальної, історичної та інших наук, які досліджують притаманні їм наукові закони та окремі господарські практики.

На думку відомого фахівця з публічного управління та адміністрування управління - Дж. Стігліца існують чотири основні причини систематичних невдач держави в досягненні поставлених цілей: обмеженість інформації уряду, обмежені можливості урядового контролю за окремими наслідками власної діяльності, обмеженість його впливу на бюрократію, обмеження, які накладаються політичними процесами. Міжнародний досвід свідчить, що ринкові невдачі стимулюють розробку головних урядових програм і напрямів макроекономічного регулювання. Визначення таких обмежень та невдач урядової діяльності є необхідною умовою для формування успішної макроекономічної політики держави, зокрема у сфері державного та регіонального управління, включаючи децентралізоване місцеве самоврядування. Україна не стала винятком серед країн що пройшли шлях глибоких ринкових реформ, але жодна країна не проводила свої реформи за умов військових дій та анексії значної частини її території одночасно. Такі складні події в Україні актуалізують нові стратегічні підходи та наукові розробки функціонування механізмів, інструментів, як складової системи управління та регулювання і саме цим повинна займатись галузь науки – державне управління [2].

Закони України „Про місцеве самоврядування в Україні”, „Про місцеві державні адміністрації”, інші законодавчі акти та нормативні документи не повною мірою врегульовують питання організації влади на місцях. Особливо невдалим виявилось співвідношення положень законів про місцеве самоврядування та місцеві держадміністрації, особливо в частині чіткого розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Зіткнулися два основних підходи: європейський системно-функціонально-цільовий і прорадянський традиційно-галузевий. Перший – виходив з того, що необхідно розробляти закон про місцеве самоврядування із визначенням статусу кожного елемента його системи, передусім,

територіальної громади; що слід цілеспрямовано розподілити функції, а вже потім повноваження органів місцевого самоврядування різних рівнів, а також їхні повноваження і повноваження відповідних місцевих державних адміністрацій щодо надання населенню адміністративних і громадських послуг. Другий підхід був традиційно спрямований не на територіальну громаду, як певну спільноту, а на органи та їх повноваження: виключні, власні, делеговані [3].

Саме дві останні групи повноважень (власні та делеговані) носять галузевий характер і не розмежовуються щодо надання відповідних послуг населенню по різних рівнях системи місцевого самоврядування. На жаль, пріоритетним був визначений традиційно-галузевий підхід. На практиці це породило чисельні колізії і прояви суб'єктивізму.

В сучасні Україні об'єктивними базовими рушійними силами виступає реформа місцевого самоврядування та децентралізація владних повноважень разом із фінансовими повноваженнями. Основним задання цього руху – забезпечення реальної децентралізації шляхом бюджетної та податкової децентралізації, об'єднання громад і забезпечення повсюдності спроможного місцевого самоврядування. Нові процеси передачі на баланси об'єктів спільної власності територіальних громад іде активно та незворотною силою.

Найвищі показники мають Житомирська, Львівська, Полтавська та Чернівецька області, де передано 100 % об'єктів. Разом з тим, практично без змін лишається динаміка процесу передачі майна в Луганській, Донецькій, Вінницькій, Кіровоградській, Київській Хмельницькій, Закарпатській та Одеській областях (рівень – 98 %) [4].

Відзначимо, що в Україні, в результаті реформи адміністративно-територіального устрою, склад більшості громад змінився, стало більше великих за площею та кількістю населення громад. Мешканцям багатьох міст, селищ і сіл з цього року треба вчитися жити та розвиватися разом з новими сусідами. Звичайно, на місцях мають бути люди, які допомагатимуть і жителям, і місцевій владі створити відчуття єдності в громаді. І цими людьми

є старости. Отже на етапі становлення громад варто дуже зважено підійти до розвитку цього інституту.

Таким чином подальше проходження процесу децентралізації та ресурсного забезпечення функціонування місцевого розвитку потребує певного уточнення алгоритму дій. Так у Комітеті Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування утворено спеціальна робоча група, яка за участі представників Уряду, асоціацій органів місцевого самоврядування та експертів має розробити пропозиції щодо майбутнього функціонування та ресурсного забезпечення місцевого самоврядування, зокрема районних рад.

Існує вже розуміння, що функції, штати, бюджети районних рад вже не будуть такими, якими були раніше, бо більшість повноважень і ресурсів з початку цього року перейшли громадам [5]. В той же час, існує розуміння занепокоєності районних рад і їхнє бажання мати чіткий перелік своїх повноважень і достатні для їх виконання джерела доходів. Це має бути закріплено у законодавстві, зокрема, – у новій редакції закону про місцеве самоврядування. В першу чергу це необхідно, щоб уникнути в майбутньому непорозумінь між райрадами і громадами, особливо для тих райрад, які традиційно намагаються адмініструвати громади. Тому очікується завершення розроблення законопроекту про місцеве самоврядування. З іншого боку, є чимало поточних питань, які потребують невідкладного вирішення на рівні парламенту та уряду, зокрема функціонування старостатів і ресурсного забезпечення місцевого самоврядування, спрямування коштів ПДФО до районних бюджетів, можливе передбачення в Державному бюджеті для районних рад фіксованої додаткової дотації для виконання районними радами мінімального пакету повноважень, що буде виглядати як тактичні інновації в сфері регіонального та місцевого управління.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на

2021-2027 роки / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

2. Воротін В. Є. Модернізація сфери освіти та науки як об'єкта державного управління: конкурентні переваги для України / В.Є. Воротін // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 6. С. 153-160.

3. Воротін В. Є., Проданик В. М. Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України. / В.Є Воротін, В.М. Проданик // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 1. С. 95–102.

4. <https://decentralization.gov.ua/news/13266>

5. Воротін В. Є., Шевченко А.В. Підтримка міждержавного регіонального співробітництва: інституційні перспективи розвитку єврорегіонів / В.Є. Воротін, А.В. Шевченко // *Науковий вісник: державне управління: журнал*. 2020. №3 (5) 2020. С. 22-34.

КОВАЛЬОВА О. В.

доктор економічних наук, директор Навчально-наукового інституту неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України

**НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З УРАХУВАННЯМ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ**

На сьогодні активно відбуваються зміни у всіх сферах життєдіяльності суспільства, у тому числі в системі публічного управління. Змінюють концептуальні підходи, оновлюють методи та інструменти публічного управління. Тому виникла об'єктивна необхідність теоретичного осмислення сучасних проблем реформування системи публічного управління з урахуванням глобалізаційних викликів.

В Україні прийнято низку нормативно-правових документів, які стосуються реформування державного управління, децентралізаційних процесів, оновлення складу державної служби тощо. Разом з тим, на сьогодні реформування системи публічного управління з урахуванням глобалізаційних викликів здійснюється хаотично, не системно, без визначення індикаторів ефективності тощо.

Реформування державного управління передбачає підвищення ефективності надання адміністративних послуг. Активно розвивається мережа центрів надання адміністративних послуг та запроваджується надання електронних послуг. Проте доступність послуг та якість обслуговування в різних територіальних громадах відрізняється. Залишаються перешкоди до інтеграції окремих популярних послуг до центрів надання адміністративних послуг у зв'язку з надмірною централізацією повноважень щодо їх надання [1].

Відповідно до Європейських принципів державна служба повинна бути професійною, добросовісною, політично нейтральною, базуватися на заслугах, бути орієнтованою на громадян. Згідно з висновками експертів Програми SIGMA, Україна відповідає багатьом Європейським принципам, зокрема в частині повноти та чіткості законодавчого регулювання державної служби, розмежування посад державної служби, політичних посад та інших посад в державних органах [1].

Сьогодні світ змінився з урахуванням сучасних світових викликів, геополітики, а також враховуючи наслідки та перебіг пандемії COVID-19. На сьогодні виникла потреба переосмислення процесів реформування публічного управління та виокремленні інноваційних форм та моделей розвитку публічного управління.

Пандемія коронавірусу не тільки поставила перед керівництвом України питання ефективності функціонування системи охорони здоров'я, а й позначила проблеми діяльності всієї системи забезпечення національної безпеки держави. І якщо економічні наслідки пандемії COVID-19 вже зрозумілі - рівень виробництва і споживання істотно знизився, і постраждали підприємства середнього і малого бізнесу, то ефективність системи забезпечення національної безпеки ще належить оцінити.

Крім того, слід звернути увагу, що основою забезпечення ефективної діяльності системи публічного управління є впровадження електронного урядування, електронного документообігу, формування механізмів захисту електронної інформації.

Одним з інструментів відкритості влади є електронне урядування, що забезпечує нові форми комунікації між громадянами, бізнесом та владою, безперешкодний доступ до публічної інформації та сприяє участі громадян у виробленні та впровадженні державної політики, наданні більш якісних послуг.

Електронне управління пов'язане, перш за все, з концепцією електронного уряду (е-уряду). Крім того, на практиці використовуються й

інші терміни, які відповідають змісту електронного урядування, як наприклад: цифровий уряд, онлайн-уряд, дигітальний уряд (управління) тощо. В принципі, електронне урядування є терміном, який підсумовує використання інформаційних та комунікаційних технологій урядом і державними і місцевими органами влади у сфері надання послуг громадянам. Основною метою електронного урядування є підвищення ефективності роботи й якості послуг, що надаються виконавчими, судовими і законодавчими органами влади. Крім того, електронний уряд своїми послугами забезпечує обмін інформацією між різними адміністративними системами. У цих системах і структурах послуги повинні бути значно швидшими і ефективнішими у порівнянні з етапом, де не застосувалося електронне урядування. Галузь електронного урядування забезпечує можливість заощадити в управлінні людські ресурси, а також забезпечує економію інших витрат. В цілому, із застосуванням електронних послуг підвищується якість обслуговування громадян і підприємств. Крім того, мінімізуються прояви корупції.

Саме електронне урядування має стати основою реформування системи публічного управління з урахуванням глобалізаційних викликів.

Сьогодні в більшості розвинених країн починає отримувати підтримку ідея Т. О'Рейлі про державу як платформу, яка здійснює поточний моніторинг відкритих даних і алгоритмізує на їх основі регулювання державної політики [2]. У багатьох країнах, у тому числі і в Україні, така ідея стала знаходити практичну реалізацію і була використана як основа для нового етапу реформування системи публічного управління. Це зумовлює появу «платформних досліджень» як нового ключового напрямку суспільно-політичних досліджень [3; 4; 5].

Оскільки цифрова мережна платформа виступає відповідною основою для прояву громадянської активності, то ідея держави як платформи не може бути результативно втілена в життя поза суспільно-політичного контексту. Платформи є медіа інструментами (посередниками), на основі яких

відбувається виробництво рішень по суспільно значущих проблем [6]. І якщо розуміти цифрову платформу як комплекс технологій, орієнтований на використання веб-додатків на одному сервері для інтерактивної громадської участі, то сучасне публічне управління (як участь в управлінні) використовує такі технології в форматі «Електронної участі» (e-participation), що розуміється «як комплекс методів та інструментів, що забезпечують електронну взаємодію громадян і органів влади з метою врахування думки громадян в державному і місцевому управлінні при прийнятті політичних та управлінських рішень» [7].

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що цифрові мережеві платформи - це відкриті і технічно нейтральні інструменти обміну ресурсами між представниками зацікавлених сторін. Водночас, цифрові мережеві платформи в системі публічного управління – це відкриті, об'єктивні, незалежні механізми співпраці інститутів громадянського суспільства з органами державної влади та місцевого самоврядування. Такими чином, головний акцент робиться на такому аспекті взаємодії держави з її громадянами як співпраця (діалог і партнерство).

На нашу думку, розвиток платформної держави є основою формування інноваційної моделі публічного управління з урахуванням глобалізаційних викликів та інтеграційних можливостей.

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що основою модернізації та реформування системи публічного управління є запровадження платформної держави та запровадження надання всіх адміністративних послуг через електронні засоби зв'язку. Платформна держава – це забезпечення основи для взаємодії інститутів громадянського суспільства з урядом, органами державної влади та місцевого самоврядування під час співпраці в частині прийняття державно-управлінських та політичних рішень. Зокрема, на нашу думку, потребує запровадження Національного агентства забезпечення адміністративних послуг, до функцій зазначеного агентства слід віднести формування он-лайн платформ для різноманітних послуг, обслуговування

таких платформ, закупівля спеціального програмного забезпечення та формування кібер-безпеки.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р «Деякі питання реформування державного управління України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>
2. O'Reilly T. Government as a Platform. Open Government: Collaboration, Transparency, and Participation in Practice (ed. by D. Lathrop, L. Ruma). Sebastopol, Calif.: O'Reilly Media, 2010.
3. Leorke D. Rebranding the platform: the limitations of 'Platform Studies'. *Digital culture and education*. 2012. № 4: 257-268.
4. Apperley Th., Parikka J. Platform studies epistemic threshold. *Games and Culture*. 2018. №13 (4): 349–369.
5. Plantin J.-Ch., Lagoze C., Edwards P.N., Sandvig Ch. Infrastructure studies meet Platform Studies in the age of Google and Facebook. *New Media and Society*. 2018. Vol. 20. № 1. P. 293-310.
6. Gillespie T. Custodians of the Internet: Platforms, Content Modernization, and the Hidden Decisions that Shape Social Media. New Haven, CT: Yale University Press, 2018. 296 p.
7. Чугунов А.В. Электронное участие как канал обратной связи власти и граждан: проблемы институционализации. *Азимут научных исследований: экономика и управление*. 2016. № 4 (17): 453-459.

КОВАЛЬСЬКИЙ М.Р.

*к.держ.упр., Центрально-Західне міжрегіональне управління
Міністерства юстиції (м. Хмельницький), заступник начальника,
м. Житомир*

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ І СОЦІАЛЬНИМ
РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЇ**

У регіональній політиці слід виходити з того, що економічний і соціальний розвиток території повинно базуватися в першу чергу на більш ефективне використання природно-ресурсного, економічного, фінансового, соціального, кадрового потенціалу даної території. Державне регулювання має бути спрямоване на створення умов, що стимулюють саме такий розвиток.

Відповідні умови можуть створюватися як в рамках окремого регіону, так і у взаємодії з іншими регіонами на основі кооперування їх потенціалів і узгодження зусиль по використанню виникають в результаті додаткових можливостей зростання.

Цілі та напрямки свого економічного і соціального розвитку, форми взаємодії регіони визначають самостійно з обов'язковим урахуванням кількісних і якісних параметрів, що задаються стратегій соціально-економічного розвитку України, державними цільовими програмами. Цю роботу органи державної влади регіонів здійснюють спільно з органами місцевого самоврядування, суб'єктами економічної діяльності, діловим співтовариством, суспільно-політичними об'єднаннями своїх територій, а також у взаємодії з центром.

Узгоджені зусилля регіонів України спрямовані на вирішення таких основних завдань регіонального розвитку:

поліпшення ділового та інвестиційного клімату в регіоні,

налагодження господарських зв'язків з іншими регіонами, в тому числі -

через різні форми економічної інтеграції з ними;

оптимальне участь в реалізації державних програм соціально-економічного розвитку України;

участь у зовнішньоекономічній діяльності, збалансоване з точки зору інтересів як самого регіону, так і країни в цілому.

Регулююча роль державного центру в сфері регіональної політики полягає в наступному [2, с.33]:

ув'язка розвитку регіонів з національною стратегією, державними програмами соціально-економічного розвитку України;

усунення або ослаблення дії макроекономічних факторів, що негативно впливають на розвиток територій; створення інституційних, структурних, законодавчих та інших умов, що сприяють формуванню в регіонах сприятливого ділового та інвестиційного клімату;

підтримка регіонів України, які перебувають у важкому або кризовому становищі;

розробка і здійснення заходів, спрямованих на зниження розриву в рівнях соціально-економічного розвитку регіонів України.

Проведення в життя. викладених принципів додасть якісно новий характер регіональної політики. З державно-патерналістської вона стане політикою, спрямованою на саморозвиток регіонів України [3, с.41].

Дуже важливим є питання про нормативно-правовий статус стратегії. Тут можливі два варіанти.

Перший варіант полягає в тому, що стратегія виступає в якості індикативного плану. У ньому формулюється набір кількісних і якісних показників, досягнення яких вважається бажаним, і вказівка шляхів досягнення цих показників. В цьому випадку стратегія постає як система орієнтирів для органів державної влади регіонів України, місцевого самоврядування, вітчизняного і зарубіжного бізнесу. Її положення для влади, для суб'єктів економічної діяльності носять тільки рекомендаційний характер. Другий варіант полягає в тому, що стратегія виступає не тільки як орієнтир, а й як

інструмент загальної політики, як знаряддя узгоджених і спільних дій органів державної влади регіонів України в економічній і соціальній сфері. В цьому випадку, приймаючи стратегію, її учасники приймають тим самим на себе зобов'язання сприяти її виконанню шляхом здійснення сформульованих в стратегії інституційних і структурних реформ, створення умов, що сприяють поліпшенню підприємницького та інвестиційного клімату, безпосередньої участі у фінансуванні здійснення ряду програм і проектів.

Розгляд проблем розмежування повноважень державного центру і регіонального центру в управлінні розвитком регіоном змушує нас звернутися до дослідження суті сучасного розуміння децентралізації, вузлового поняття, яке у відповідність до нині чинної Конституції України визначає ці повноваження.

Визначення децентралізації, дані вітчизняними і зарубіжними авторами, ґрунтуються головним чином на трьох критеріях - наявності [1, с. 291]:

дволанкової територіальної структури державного управління;

хоча б однієї сфери діяльності, в якій нижче, регіональна ланка не залежить від вищого, загальнонаціонального;

гарантій самостійності двох рівнів управління в межах їх компетенції.

До цього можна додати, що головний критерій істинно децентралізації держави - використання насамперед територіального принципу в організації рівного політичного представництва громадян на регіональній основі або, іншими словами, конституційне забезпечення участі регіонів в процесі прийняття рішень в загальнонаціональному центрі і права регіонів на збереження своєї «особливості». Цей принцип в децентралізації може бути порушений лише за допомогою застосування надзвичайних конституційних процедур. З цього випливають два важливих наслідки:

Нормальне функціонування децентралізації держави можливо лише на основі партнерства, постійного пошуку компромісів, прихильності переговорного процесу, прояви взаємної терпимості і визнання законних специфічних інтересів як центром - у регіонів України, так і суб'єктами - у

центру і у один одного.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В.Б. Державне управління: теорія і практика. К.: Основи, 1998. 431 с.
2. Адміністративна реформа в Україні: шлях до Європейської інтеграції. Збірник наукових праць. К.: Основи, 2003. 322 с.
3. Азнар М. Французький приклад регіоналізації, децентралізації та деконцентрації Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу. *Спеціальне доповнене видання Українсько-Європейського Журналу з Міжнародного та Порівняльного права*. К., 2005. С.38-49.

КОЛОМОЄЦЬ Ю. О.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри менеджменту і права
Дніпровського державного аграрно-економічного університету*

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Права й свободи людини і громадянина сформульовані в декларативному вигляді та залишаються не забезпеченими механізмом їх захисту. Доцільно усунення правової невизначеності в уже діючих нормах права, що стосуються забезпечення прав і свобод особистості. Вони породжують труднощі для правозастосування, обмежують права людини.

Разом з тим, проблеми забезпечення прав і свобод людини часто порушуються під час здійснення реформування усіх сфер життєдіяльності суспільства, особливо, якщо це стосуються реформування кадрової політики, скорочення кадрів, а також під час реалізації заходів на територіях проведення антитерористичної операції та ін.

На сьогодні можемо констатувати, що в Україні існує певна законодавча база, яка гарантує права та свободи людини, створені спеціальні інституції, які забезпечують права та свободи людини, однак існують проблеми забезпечення та реалізації таких прав на практиці.

24 березня 2021 року був прийнятий Указ Президента «Про Національну стратегію у сфері прав людини» [1], який прийнято у зв'язку з необхідністю вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвих механізмів їх реалізації та захисту, розв'язання системних проблем у зазначеній сфері. В умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією частини територій у Донецькій та Луганській областях, території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя

проблема захисту прав і свобод людини є особливо гострою [1]. У кризових ситуаціях ризику непропорційного обмеження прав і свобод людини зростають, що потребує особливого контролю з боку суспільства [1].

Разом з тим, слід звернути увагу, що передня Національна стратегія у сфері прав людини до 2020 року [2] була виконана не в повному обсязі. Розпорядженням Кабінету Міністрів України було затверджено План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини до 2020 року [3]. Разом з тим, зазначені документи були частково виконані з наступних причин: по-перше, нерозуміння змісту заходів Плану дій центральним органом виконавчої влади – виконавцем та низька кваліфікація службовців; по-друге, небажання використовувати експертний потенціал правозахисного середовища; по-третє, відірваність (автономність) Плану дій від інших різноманітних планів та програм, які існують паралельно; неврахування під час розроблення Плану дій процесів децентралізації; по-четверте, те, що моніторинг виконання Стратегії і Плану дій базується на індикаторах, розроблених для Плану дій, а не для Стратегії; по-п'яте, фактичну необізнаність громадян та посадовців органів влади про Стратегію і План дій та в цілому низький рівень обізнаності про права людини, домінуючу роль негативних стереотипів у суспільстві [4, с. 34-35].

На сьогодні можна виокремити наступні кластери проблем забезпечення прав і свобод людини в системі публічного управління:

по-перше, формування дієвих механізмів забезпечення прав і свобод людини в системі публічного управління, врахування попереднього досвіду виконання Національної стратегії у сфері прав людини та плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року;

по-друге, посилення співпраці з інституціями громадянського суспільства та формування спеціальних інтернет-платформ для моніторингу забезпечення прав і свобод людини в системі публічного управління;

по-третє, зміну концептуальних засад проведення конкурсів в системі державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з метою

забезпечення прав громадян на доступ до державної служби;

по-четверте, формування інституційної спроможності органів державної влади виконувати такі функції. Можливо запровадження консультативно-дорадчого органу при Президенті України, діяльність якого спрямована на виконання Національної стратегії у сфері прав людини, а також здійснення постійного моніторингу забезпечення прав та свобод людини в системі публічного управління;

по-п'яте, формування нової концепції системи публічного управління через впровадження інноваційної моделі публічного управління запровадження електронної держави та надання всіх державних (адміністративних) послуг через електронні засоби. Це зменшить прояви корупції, зменшить час отримання послуг, покращить довіру населення до органів державної влади;

по-шосте, формування етичних принципів поведінки державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, спрямованих, перш за все, на посагу людини та громадянина та забезпечення прав і свобод людини;

по-сьоме, формування дієвих механізмів співпраці органів державної влади та місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента від 24.03.2021 р. № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>

2. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: Указ Президента України від 25 серп. 2015 р. № 501/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.

3. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1393-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/>

cardnpd?docid=248740679.

4. Резюме Звіту за результатами моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини (1 груд. 2015 р. – 01 груд. 2017 р.) / ред. кол. : К. Семьоркіна, А. Блага, Б. Мойса та ін. ; за заг. ред. О. Мартиненко, О. Павліченко, Б. Крикливенко ; Укр. Гельсін. спілка з прав людини. Київ : [б. в.], 2017. 36 с.

КОСТЮК Т.О.

*Доктор наук з державного управління, доцент,
старший науковий співробітник НДЛ інтернаціоналізації вищої освіти
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ДУАЛЬНІСТЬ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ЦИФРОВОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Вища освіта, з одного боку, завжди була індикатором успішності державної стратегії розвитку, потужним інструментом реалізації державної соціальної та економічної політики та спільним плацдармом для ведення діалогу із закордонними партнерами. З іншого боку, вища освіта може виступити сильним антагоністом по відношенню до проголошеного в державі курсу управління суспільними змінами, опиратись існуючим принципам реалізації освітньої політики і навіть стати осередком супротиву і каталізатором започаткування реформ і змін. Для цього університети повинні мати достатню автономію від держави з дотриманням пріоритетності служіння суспільству (соціальна відповідальність) та адекватного осмислення процесу врядування, підпорядкування і побудови взаємовідносин зі всіма стейкхолдерами – від держави до учасників освітнього процесу.

Таким чином, вища освіта в однаковій мірі служить і державі, і суспільству. Як справедливо відзначають у своїй публікації Грішнова О. та Бех С., «основою соціальної відповідальності вищих навчальних закладів є надання високоякісних і затребуваних суспільством навчальних послуг, а також проведення актуальних наукових досліджень. Водночас відповідальність університету виявляється і у виконанні ним функцій роботодавця для співробітників, учасника соціальних відносин в суспільстві і місцевій громаді, учасника економічних і політичних відносин з державою,

ділового партнера» [1, с.11].

Світова парадигма розвитку вищої освіти вичерпно артикульована у Статті 1 «Всесвітньої декларації про вищу освіту для XXI століття ЮНЕСКО», яка проголошує, що найпершою місією вищої освіти є сприяння стійкому розвитку та загальному прогресу суспільств [2, с.19]. Виходячи з того, що наразі всі суспільства опинились у стані турбулентних змін і глобальних викликів та постали перед потребою вироблення нових стратегій розвитку всіх сфер публічного адміністрування, спостерігається тенденція до звуження альтернативності шляхів формування таких стратегій з орієнтацією на уніфіковану вимогу впровадження швидкої і тотальної цифровізації в усіх сферах життєдіяльності суспільства, а надто – у вищій освіті.

В цьому контексті, на нашу думку, формулюється дуальність завдань для органів публічного управління у сфері освіти, стратегій та наслідків їх застосування на глобальному та локальному рівнях в контексті вимог цифрового та інформаційного суспільства.

Перше і вкрай важливе завдання для органів публічного управління галуззю вищої освіти в усьому світі без виключення наразі полягає у переході на максимальне послуговування цифровими технологіями в навчальному та адміністративному процесах. Для України реалізація цього завдання гальмується через тотальний брак фінансового, інтелектуального та матеріально-технічного ресурсу, тому дистанційне навчання в Україні досягло досить повільного прогресу, а його численні недоліки викликали суперечки серед учасників ринку освітніх послуг, про що свідчать ряд соціологічних досліджень щодо дистанційного навчання. Статистика свідчить, що пік суспільного опору було досягнуто вже за кілька місяців дистанційного навчання, у травні 2020 року, коли петицію під назвою «Заборонити дистанційне навчання у всіх навчальних закладах» було розміщено на офіційному веб-сайті Президента України, яка зрештою отримала підтримку у понад 25 тисяч голосів [3].

Звісно, такий ступінь неприйняття нагального імперативу

диджиталізації в освітній сфері був спричинений слабким рівнем інформування суспільства про переваги переходу на онлайн платформи, браком практичного досвіду користування засобами ІКТ у всіх учасників освітнього процесу та відсутністю освітніх послуг з удосконалення навичок електронного навчання. Варто відмітити, що наразі вдалося частково розширити можливості дистанційного навчання завдяки введення в дію низки онлайн-платформ з хорошими освітніми ресурсами, таких як “Прометей”, “EdEra”, “iLearn” та інших. Але цього катастрофічно мало для того, щоб говорити про успішність політики диджиталізації вищої освіти органів публічного управління. Левова доля відповідальності за організацію навчального процесу лежить на закладах освіти, які напряду залежать від державного фінансування для належного матеріально-технічного оснащення. Вважаємо за необхідне органам публічного управління сферою вищої освіти України запозичити «добрі практики» зарубіжних країн, які є визнаними лідерами у проведенні цифровізації освіти, а саме Естонії, Сінгапуру та Південної Кореї. Варто відзначити, що ці країни закріпили свій «цифровий успіх» задовго до пандемії вірусу Ковід-19, тому наслідувати їх варто, в першу чергу, в тому, що стосується методик та послідовності вжитих заходів, проте враховувати прогрес в розвитку ІКТ, брати на озброєння вже сучасні технології та враховувати потенціал та можливості нашої держави. Однак слід обов’язково дотримуватись курсу тісної взаємодії держави, органів муніципального управління, великого бізнесу, інвесторів та самих університетів для модернізації освітнього простору, оснащення освітніх закладів сучасною технікою, підвищення компетентностей та ролі викладачів через систему грантів, проєктних конкурсів та формату мастерпланів.

Попри те, що важливість процесу диджиталізації освітнього середовища не викликає сумнівів та заперечень, сам він породжує паралельну проблему, яка через свою вагомість конкурує за статус першочергової до вирішення у сфері університетської освіти. Це проблема читання у цифровому світі. Йдеться, звісно, не про вміння складати букви в склади та

склади в слова. Йдеться про усвідомлене читання, здатність аналізувати прочитане, а, відтак, і про найважливішу навичку для сучасного громадянина - критичне мислення.

Цифрові технології дозволили поширювати будь-яку інформацію, витіснивши традиційні формати зазвичай більш ретельно вивіреної та достовірної інформації, такі як енциклопедії та газети. Величезний інформаційний потік цифрової ери вимагає, щоб читачі могли розрізняти факти та думки. Споживачі інформації повинні бути обізнаними зі стратегіями виявлення упередженої інформації та шкідливим контентом, як, наприклад, фейкові новини та фішинг-листи. Це стає вкрай актуально у сучасний період інформаційних війн, надто – для України.

Дуже актуальним та промовистим у цьому контексті нам видається Звіт PISA «Читачі XXI століття» [4], який показує, що доступ студентів до цифрових технологій та навчання їх використанню значно відрізняються між країнами та соціально-економічними характеристиками студентів. У цьому звіті досліджується, як 15-річні студенти розвивають навички аналітичного споживання інформації, щоб орієнтуватися у технологічно перевантаженому 21 столітті. Звіт також пропонує можливі шляхи посилення спроможності здобувачів освіти орієнтуватися в новому світі інформації.

Виходячи з неабиякої актуальності та важливості двох магістральних проблем, окреслених у цьому огляді, вважаємо стратегічно правильним розпочинати реформи в освіті на рівні загальноосвітньої школи, де так звані «м'які навички» варто приділяти значно більше уваги, ніж зараз. Доречним видається запозичити досвід впровадження «креативного навчання», коли учителі виступають дизайнерами освітнього середовища, які самі вибудовують заняття з використанням нових технологій. Це дозволяє зробити навчальний процес більш персоналізованим, а надто важливою є доступність засобів навчання в контексті ідеї навчання впродовж життя.

Паралельно органи державного управління повинні подвоїти свої зусилля з подолання існуючого цифрового розриву між Україною та більш

прогресивними країнами, адже від цього залежить якість отримуваної інформації та спроможності її обробки та сприйняття.

В свою чергу публічне адміністрування сферою освіти повинно ставити за мету досягти співвідношення кількості здобувачів освіти та девайсів на кожного з них до 1:1, прискорити перехід на електронні навчальні матеріали, створити можливості для підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу та їх цифрових компетентностей, сприяти залученню здобувачів освіти до обговорення стратегій розвитку ЗВО та проектної діяльності і продовжувати популяризацію дистанційної освіти.

Список використаних джерел:

1. Грішнова О., Бех С. Соціальна відповідальність університетів України: порівняльний аналіз та основні напрями розвитку / О. Грішнова, С. Бех // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2014. – № 5(158). – С. 11-18.
2. Реформа и развитие высшего образования. Программный документ (Париж, 1995). Высшее образование в XXI веке. Заключительный доклад. – ЮНЕСКО Париж, 5–9 октября 1998. – С. 19–33.
3. Сайт Президента України. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/97016> (петиція №22/097016-еп від 25.05.2020).
4. OECD (2021), 21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a83d84cb-en>.

КОСТЮК Т.О.

доктор наук з державного управління, доцент, СНС НДЛ інтернаціоналізації вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

ВИГОВСЬКА О.С.

к.політ.н, завідувач НДЛ інтернаціоналізації вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

МАНЬКОВСЬКА І.М.

науковий співробітник НДЛ інтернаціоналізації вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ТРАНСКОРДОННИМИ ПРОЦЕСАМИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ УРЕГУЛЮВАННЯ

Вільне переміщення громадян для проживання, працевлаштування та навчання в будь-якій країні-члені ЄС розглядається як найбільш позитивний результат інтеграційних інтенцій цього об'єднання та отримало найвищий рівень підтримки з-поміж інших політичних пріоритетів. Програма Erasmus, започаткована більше трьох десятиліть назад з метою популяризації європейського стилю життя та мислення, академічних та соціальних цінностей та інтеграційної політики, справедливо вважається четвертим за впливовістю та ефективністю результатом діяльності цього наднаціонального утворення, після політики з підтримання миру, скасування кордонів та спільної монетарної політики. Підтримка прийнятних умов для трансферу досліджень та знань в межах Європейського простору вищої освіти та запровадження механізмів фінансування через різні напрями програми Еразмус+ значно пожвавили транскордонне співробітництво, зробивши міжнародні студентські та професорські обміни та мобільність невід'ємною частиною освітнього процесу більшості європейських держав, включаючи

Україну.

Варто відзначити, що загалом дієвість інтернаціоналізації вищої освіти (ІВО) на національному рівні досягається за рахунок адекватної державної політики у сфері вищої освіти в контексті загальносвітової та регіональної парадигм розвитку галузі. Традиційно виділяють три виміри врядування у вищій освіті:

- внутрішній або інституційний – управління і адміністрування ЗВО;
- зовнішній або системний – управління і адміністрування системою вищої освіти;
- міжнародний або глобальний – управління і адміністрування системами вищої освіти у межах міжнародних (глобальних) перспектив, приклад чого слугує Болонський процес [1, с. 118]

Виходячи із вищезазначеного, логічною видається стратегія розбудови внутрішнього (інституційного) та зовнішнього (системного) рівнів з урахуванням тенденцій та імперативів міжнародного, а міжнародний рівень, у свою чергу, варто формувати з урахуванням можливостей та темпів зовнішнього (системного, національного), а відтак – і інституційного виміру (візія, місія, стратегія розвитку тощо). Побудова національного каркасу стратегії розвитку вищої освіти, фінансових інструментів її забезпечення, гарантування якості, управління дослідженнями в такий спосіб набуває інтернаціонального характеру. І тут слід зазначити перший виклик сучасного періоду – асиметрія партнерства.

Професор Харківського національного університету імені В. Казаріна О. Хижняк у своїй доповіді на конференції у Німеччині у вересні 2021р. зазначає, що асиметричне партнерство в контексті інтернаціоналізації вищої освіти має системні, структурні, функціональні та динамічні прояви [2].

- 1) асиметрія системи;
- 2) асиметрія будови;
- 3) функціональна асиметрія;
- 4) динамічна асиметрія.

Будь-який прояв асиметрії накладає відбиток на характер інтерінституційної співпраці, ставить під сумнів паритетність у взаємовідносинах та створює підстави для проявів зверхності та/ або меншовартості у само презентації ЗВО. До прикладу, асиметрія у фінансових можливостях породжує консьюмеризм та грантоїдство з боку інституції зі слабшими ресурсами, різниця у матеріально-технічному забезпеченні спричиняє звуження можливостей для співпраці та інформаційну асиметрію, а асиметрія в розмірах та системах заохочення та мотивації викладачів спричиняє загрозову тенденцію загальнодержавної значущості – відтік мізків та міграцію.

Наступним викликом сучасної доби для розбудови транскордонної співпраці університетів є невизначеність, спричинена тривалою пандемією коронавірусної хвороби Covid-19. Ця невизначеність стосується багатьох аспектів: непрогнозовано, коли може статись наступна хвиля катастрофічного зростання захворюваності та нових локдаунів в кожній окремій країні та в регіоні загалом, що ускладнює планування кредитної студентської академічної мобільності; тривалість пандемії та її наслідки для ринку праці робить невизначеною стратегію розвитку ЗВО загалом та окремих факультетів, затребуваність напряму підготовки яких слугувала б основою інтенсифікації двосторонніх відносин із провідними профільними закордонними ЗВО та налагодження обміну досвідом для підвищення якості освіти; стабільно складно планувати міжнародні заходи у форматі живої участі, адже процеси отримання дозволу для перетину кордону тієї чи іншої держави, перелік та форми дозвільних документів, щеплення вакцинами затверджених виробників та Covid-сертифікати досі не уніфіковано та не унормовано.

Ще однією обтяжливою обставиною для збереження допандемічного статусу кво у дво- та багатосторонніх відносинах ЗВО різних країн є віртуалізація процесу академічної мобільності з поступовою втратою цінності цих програм. Фізична академічна мобільність сприяла не лише

отриманню, закріпленню та примноженню професійних навичок (так званих «hard skills»), першочергово вона в своїй основі мала на меті сприяти розвитку мультикультуралізму, полілінгвізму, компетентностей та «м'яких навичок», особливо – критичного мислення. Крім того, фізична академічна мобільність до країн-членів ЄС сприяла поширенню європейських цінностей завдяки щонайменш шестимісячному перебуванню в європейському освітньому середовищі. Наразі учасники цих іммобільних програм «мобільності» відділені від основоположних пріоритетів академічних обмінів моніторами комп'ютерів. При цьому професійне становлення майбутніх спеціалістів поки що не страждає.

Не менш впливовою видається також розстановка політичних сил і країнах Європи, євроскептицизм та поширення неонаціоналістичних та популістських тенденцій в ЄС у зв'язку з пандемією Covid-19, яка спричинила напруженість та поставила згуртованість держав-членів ЄС під загрозу, посиливши існуючу внутрішню напруженість кожної з них. Зі спалахом вірусу на початку 2020 року всі країни-члени ЄС вдалися до націоналістично-протекціоністських рішень та закрили свої кордони. І хоча питання кордонів згодом де-юре було вирішено, але відмежованість від спільності прийняття рішення чітко відчувається. Звісно, наслідки такої політики будуть зрозумілі згодом.

Виходячи з існуючих викликів та тенденцій, що спостерігаються у галузі ІВО, вкрай важливим є консолідована регіональна (європейська) політика управління міжнародною співпрацею у сфері університетської освіти з акцентом на збереження за університетами статусу промоутера інтеграційних інтенцій, збереження соціетальних цінностей та дотримання соціальної відповідальності. Варто розуміти, що лише налагоджена співпраця із закордонними партнерами сприятиме розвитку вітчизняної науки та досліджень, збагаченню викладацького досвіду, академічних навичок та управлінських практик, стимулюватиме здорову конкуренцію та проєктний менеджмент, утверджуючи за нашою державою статус прогресивного

освітнього хабу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Костюк Т. О. Світовий досвід державного управління транскордонними процесами у вищій освіті: цінності, переваги, завдання для України : монографія. Київ : ЦУЛ, 2019. 300 с.

2. Internationalisation in Higher Education - Perspectives from the THEA Ukraine Project and Beyond / Матеріали конференції. URL: https://en.fh-muenster.de/WWWeiterbildungen/downloads/Khyzhniak_Assymetric_Partnership_s.pdf

КОСТЮНІНА Ю. О.

аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом

ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДНОСТІ ОЗНАКАМ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЇ

Ґрунтуючись на принципах публічного управління та беручи до уваги ключові процеси механізму публічного управління, сформулюємо поняття результативності функціонування механізму публічного управління, а саме: задоволення суспільних потреб населення за допомогою надання публічних послуг та виконання публічних функцій відповідно до стандартів, адміністративним регламентам, встановлених для даного тимчасового періоду граничними обсягами послуг, з урахуванням досягнення цільових показників та темпів соціально-економічного розвитку території та відношення досягнутих результатів до витрачених бюджетних коштів.

Відмітимо, що відповідність ознакам ефективності механізму публічного управління соціально-економічного розвитку території стримується низкою проблем, які вимагають свого невідкладного вирішення.

По-перше, незважаючи на позитивні процеси, пов'язані з формуванням системи формальних інститутів в механізмі публічного управління соціально-економічного розвитку території, забезпечення прозорості діяльності органів державної влади та місцевого самоуправління, участь громадянського суспільства в даному процесі ще слабо реалізовано. При розробці стратегій, концепцій, програм соціально-економічного розвитку при визначенні пріоритетів розвитку рішення приймаються виключно органи державної влади та місцевого самоуправління. Соціологічні опитування, як правило, охоплюють окремі напрями діяльності органів влади та управління

й не орієнтовані на загальну оцінку задоволеності громадян результатами публічного управління соціальними й економічними процесами в регіоні та їх збалансованості.

По-друге, діюча система показників для оцінки ефективності діяльності органів виконавчої влади в регіонах, є громіздкою, що ускладнює процес моніторингу та вимагає значного ресурсного забезпечення.

По-третє, немає інструментів, що дозволяють в режимі реального часу вимірювати ступінь збалансованості й швидкість реакції соціальних та економічних процесів, що протікають на території, на керуючий вплив, що, по суті, є ключовим ознаками ефективності стратегічної архітектури механізму публічного управління соціально-економічного розвитку території в умовах мінливості зовнішніх та внутрішніх факторів .

По-четверте, до нині відсутня чітка система оцінки ефективності бюджетних витрат. Проектування бюджетних призначень здійснюється без чіткої диференціації на вирішення поточних завдань і стратегічних питань соціально-економічного розвитку, що ускладнює оцінку ефективності використання стратегічних фінансових ресурсів механізму публічного управління [3].

По-п'яте, управління громадськими фінансами досі не прозоро для більшості представників громадянського суспільства, що багато в чому визначається складністю й громіздкістю бюджетного законодавства, а також недостатнім рівнем фінансової грамотності громадян.

По-шосте, фінансова політика держави, яка об'єднує в собі бюджетну, податкову і грошово-кредитну політики, все ще слабо орієнтована на вирішення проблем сталого соціально-економічного розвитку території, особливо в стратегічній перспективі [2].

По-сьоме, не розроблені та відповідно не прийняті на законодавчому рівні стандарти діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій з урахуванням їх особливостей і специфіки, а також

стандарти соціально-економічного розвитку території, що не дозволяє всім зацікавленим сторонам (органам публічного управління, громадянському суспільству, незалежним експертно-аудиторським співтовариствам, бізнес-спільноті) оцінити відповідність досягнутого рівня розвитку соціальних та економічних процесів в конкретному регіоні встановленим стандартам.

По-восьме, офіційно не прийняті критерії вимірювання рівня механізму публічного управління соціально-економічного розвитку території, що дозволяють оцінити ступінь участі громадян в управлінні соціальними та економічними процесами на конкретній території, незважаючи на те, що вченими активно проводяться дослідження в даній сфері, розроблено та апробовано відповідні методики [1, 4].

По-дев'яте, для суб'єктів публічного управління в особі влади, бізнесу та структур громадянського суспільства не розроблена, а значить і офіційно не прийняті професійні компетенції, що пред'являють певні вимоги до знань, умінь, навичок, типу мислення, здатності до сприйняття та аналізу інформації, а також вмінню приймати рішення в умовах мінливості зовнішніх та внутрішніх факторів.

Список використаних джерел:

1. Алескеров Ф.Т., Головщинский К.И., Клименко А.В. Оценки качества государственного управления. М. : ГУ ВШЭ, 2006. 36 с.
2. Білик Р. Критерії ефективності діяльності районної державної адміністрації. *Вісник УАДУ*. 2001. № 2/1. С. 68-71.
3. Сороко В.М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування : навч. посіб. К. : НАДУ, 2012. 260 с.
4. Чемерис А., Лесечко М., Рудніцька Р., Чемерис О. Аудит адміністративної діяльності : навч. посіб. Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2003. 212 с.

КОШОВА С.П.,

к.держ.упр., доцент кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика

КОСМІЧНА ГАЛУЗЬ ДЛЯ ПРИВАТНИХ ГРАВЦІВ

Ефективність від відкриття космічної галузі для приватних гравців визначається наступними чинниками:

- необхідності та можливість перерозподілу видатків бюджету на задоволення потреб держави при реалізації аутсорсингової схеми взаємодії;
- можливості залучення комерційного кредиту для реалізації великих інвестиційних проектів в космічній галузі;
- формуванні потенційно конкурентоспроможних на світовому ринку компаній – операторів космічних послуг;
- участі недержавного сектору економіки у розвитку функціональних та виробничих космічних технологій.

В загальному прийняття даного закону має сприяти більшому залученню у космічну галузь приватного капіталу з метою інноваційних технічних розробок та збереження науково-технологічного потенціалу вітчизняного космічного сектору.

Відповідно до Закону України «Про космічну діяльність», космічна діяльність здійснюється на базі Загальнодержавної цільової науково-технічної програми України, що розробляється Верховною радою України і затверджується терміном на п'ять років. З 1994 по 2017 роки в Україні було прийнято чотири космічні програми. Але, нажаль, через їх фінансування на 30–35% жодна з них не була реалізована [4].

В січні 2021 року Кабінет Міністрів України ухвалив Концепцію

Загальнодержавної цільової науково-технічної програми України на 2021–2025 рр., що визначає ключові проблеми науково-технічного розвитку у вітчизняній космічній галузі шляхом впровадження сучасного механізму державного регулювання та саморегулювання, напями їх вирішення, зокрема шляхом створення та забезпечення розвитку внутрішнього ринку космічних технологій, інформації та послуг, здійснення повномасштабного співробітництва із приватним сектором економіки та стимулювання і розширення міжнародного співробітництва з іншими провідними космічними агентствами. В результаті реалізації даної програми буде розроблено проект закону України «Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної програми України на 2021–2025 роки». Обсяг фінансування для виконання даної програми складає біля 30 млрд грн, в тому числі з державного бюджету 15 млрд грн [3].

Космічна галузь як одна з високотехнологічних галузей має свою специфіку. Дану специфіку варто враховувати при розробці базової концепції державного управління космічною галуззю на різних рівнях піраміди планування. Це вимагає вирішення двох взаємопов'язаних завдань:

- важелі та механізми державного регулювання зробити більш дієвими, використовуючи метод фінансово-економічного стимулювання господарюючих суб'єктів у виробництві інноваційної продукції;
- на перспективу створити стимули та необхідні механізми для залучення приватних інвестицій у потенційні та ринкові конкурентні сегменти галузі, а також для інноваційного розвитку підприємств.

Для вирішення поставлених завдань необхідна концентрація всіх функцій та важелів регулювання вітчизняної космічної галузі, що повинна здійснюватися у відповідності до основних принципів [2]:

- концентрації ресурсів щодо створення конкурентоспроможних продуктів в обмеженій кількості великих інтегрованих структур;
- створення високотехнологічних виробництв;
- жорсткий контроль за фінансовими потоками.

Ефективне державне регулювання з метою розвитку космічного сектору дозволяє прискорити процес модернізації економіки держави, забезпечити ефективний розвиток науки, техніки та соціально-економічної сфери та укріпити обороноздатність держави.

Беззаперечно, що вітчизняна космічна галузь є складовою частиною глобального космічного простору, оскільки існує науково-технічна та виробнича кооперація, розвиток галузі передбачає розвиток міжнародних проектів та програм. Співпраця між Україною та іноземними країнами у дослідженні та використанні аерокосмічного простору в мирних цілях відбувається на основі чинного законодавства та міжнародних домовленостей, досягнутих із закордонними країнами в космічному секторі. Зокрема, міжнародна співпраця в космічній діяльності регулюється низкою нормативно-правових актів за напрямками [1]:

- багатосторонньої співпраці в інноваційних дослідженнях та використанні аерокосмічного простору;
- двосторонньої співпраці України в космічній галузі;
- космічне співробітництво шляхом участі у міжнародних програмах та проектах.

Космічна галузь є важливим чинником забезпечення національної безпеки та відіграє велику роль в інноваційному розвитку наукоємних виробництв та становленні економічних знань, завоюванні міжнародного престижу, досягненні та збереженні паритету та безпеки, ефективному вирішенні багатьох науково-технічних та соціально-економічних проблем.

Беззаперечно, важливою умовою забезпечення ефективного науково-технічного прогресу космічної галузі є обґрунтований вибір пріоритетних напрямів та концентрація наукового, фінансового та матеріального потенціалу на їх реалізацію. Для реалізації пріоритетних проектів в галузі космічної діяльності необхідна розробка орієнтованого механізму регулювання та стимулювання державних інвестицій. При цьому інвестиційні механізми повинні ґрунтуватися на специфічних умовах, за яких галузь буде

використовувати максимум своїх можливостей для досягнення поставленої мети. Подальший розвиток космічної галузі безпосередньо пов'язаний із значним обсягом саме бюджетного фінансування, оскільки більшість підприємств, що функціонують в даній сфері переважно є державної форми власності. І тільки жорстке державне регулювання та управління розвитком даної галузі здатно створювати умови для підвищення конкурентоспроможності та інноваційного розвитку.

Список використаних джерел

1. Гавриш О.А., Войтко С.В., Бухун Ю.В. Особливості інноваційного розвитку космічної галузі України на початку ХХІ ст. *Економіка України*. 2014. № 8. С.34–46.
2. Джур О. Є. Державне регулювання підприємств космічної галузі України: нові реалії та виклики. *Ефективна економіка*. 2015. № 1. URL : [file:///C:/Users/User/Downloads/efek_2015_1_43%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/efek_2015_1_43%20(5).pdf) (дата звернення: 20.02.2021).
3. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2021–2025 роки [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.01.2021 р. № 15-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2021).
4. Уряд схвалив концепцію космічної програми України на 5 років. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3170189-urad-shvaliv-koncepciu-kosmicnoi-programi-ukraini-na-5-rokiv.html> (дата звернення: 20.02.2021).

КРАСНОЛЮДСЬКИЙ О.М.

бакалавр публічного управління та адміністрування Поліського національного університету

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ ЯК СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Публічне управління має на меті забезпечувати підвищення ефективності управлінської діяльності загалом, внаслідок високого рівня підтримки громадськості та згуртувати суспільство навколо спільних цілей.

В умовах сьогодення через систему публічного управління формується солідарність між суспільством країни та державою як системою відносин, спрямованих на реалізацію цінностей суспільства, досягнення цілей публічної політики, а також створення конкурентно спроможної держави, визначальними характеристиками якої є верховенство права і розвинена правова культура, збалансована представницька демократія, сильне самоврядування, дисциплінований і мобільний державний менеджмент. У контексті активізації формування громадянського суспільства в Україні найактуальнішими питаннями сьогодення є налагодження ефективної взаємодії між владою та суспільством, створення дієвих механізмів цього процесу [3].

Взагалі публічне управління в класичному розумінні визначається як вплив суб'єкта управління (що володіє публічною владою) на об'єкт – суспільство (суспільні процеси, відносини) відповідно до покладених на нього суспільнозначущих функцій і повноважень. Тобто публічне управління виникає як результат певного суспільного договору між державою і суспільством, коли владними повноваженнями наділяються відповідні органи і посадові особи.

Суб'єктом і одночасно об'єктом системи публічного управління є громадянське суспільство, недержавні організації (різні самоврядні структури (громадські організації, об'єднання) та їхні органи), органи державної влади.

Основними цілями публічного управління є:

- створення, підтримка і забезпечення умов для належного економічного добробуту та позитивного розвитку добробуту громадян, суспільства (і його соціальних груп) і країни загалом; забезпечення та реалізація імперативів соціальної держави, зокрема надання (перерозподіл) благ і надання якісних публічних послуг;
- створення умов для комфортності конфесій у публічному просторі;
- гарантування, охорона і захист прав та свобод людини і громадянина;
- легітимне самовідтворення системи публічної влади і публічного управління, забезпечення підзвітності діяльності органів публічної влади та можливості участі громадян держави в процесі прийняття політичних рішень;
- реалізація та забезпечення функціонування і відтворення національного публічного порядку
- реалізація, забезпечення, охорона та захист правопорядку і громадського порядку, боротьба зі злочинністю та її профілактика;
- забезпечення цілісності системи публічної влади, належної функціональності, продуктивності та ефективності діяльності по здійсненню публічного управління, а також ефективне управління публічними фінансами, майном і іншими ресурсами
- охорона та оборона держави від зовнішніх загроз, забезпечення державної безпеки тощо.

Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або

юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [1].

Громадське об'єднання за організаційно-правовою формою утворюється як громадська організація або громадська спілка. Громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи. Громадська спілка – це громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи [1].

Під час створення громадської організації засновники повинні визначитись, чи вони бажають створити громадську організацію зі статусом юридичної особи чи без. Водночас, необхідно відмітити, що створення громадської організації зі статусом юридичної особи має свої переваги та недоліки.

Переваги створення громадської організації зі статусом юридичної особи полягають в наступному: може мати власне відокремлене майно; бути учасником цивільних правовідносин; мати зареєстровану у встановленому порядку символіку; засновувати засоби масової інформації; створювати свої відокремлені підрозділи; бути позивачем та відповідачем у суді; здійснювати господарську діяльність; мати власну печатку, розрахунковий рахунок у банку.

Водночас, поряд з перевагами, які надають створення громадської організації зі статусом юридичної особи є й певні недоліки. Перш за все, це складніша процедура реєстрації, якщо порівнювати з реєстрацією громадської організації без статусу юридичної особи, а по-друге, це обов'язок вести податкову та фінансову звітність, тобто необхідно наймати бухгалтера громадської організації.

Отже, в процесі проведеного дослідження можна зробити висновок, що необхідно обирати шлях створення громадської організації зі статусом

юридичної особи при умовах, якщо головною метою громадської організації є:

- діяльність, пов'язана зі здійсненням господарської діяльності;
- якщо мета громадської організації не може бути реалізована без найманих працівників;
- якщо засновники громадської організації мають на меті в майбутньому створювати відокремлені підрозділи або ж осередки громадської організації;
- якщо засновники громадської організації мають на меті засновувати газети чи періодичні видання;
- якщо засновники громадської організації мають бажання брати участь у різноманітних проектах та грантах, що передбачають фінансування певних цілей, на які спрямована діяльність громадської організації.

Успішна взаємодія між органами влади та організаціями громадянського суспільства в сучасних умовах господарювання є запорукою якісної державної політики, яка має бути спрямована на задоволення потреб суспільства, а також відповідність стратегічним національним інтересам.

Список використаних джерел:

1. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон, від 15.05.2003 N 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Рачинська О. А. Сучасні підходи в організації комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/3.pdf

КРИВОШЕЄВА А.І.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

СТАНДАРТИ ЯКОСТІ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

За Законом України «Про безоплатну правову допомогу» адвокат або працівник Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який надає безоплатну вторинну правову допомогу, зобов'язаний:

- неухильно дотримуватися вимог Конституції України, Закону України «Про безоплатну правову допомогу», міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів;

- надавати якісно та в необхідному обсязі безоплатну вторинну правову допомогу;

- приймати до провадження справи осіб, які потребують безоплатної вторинної правової допомоги, відповідно до договорів, укладених з Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, або наказів, виданих Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

- не розголошувати конфіденційну інформацію про особу, яка стала відомою у зв'язку з наданням безоплатної вторинної правової допомоги.

За Законом України «Про безоплатну правову допомогу» адвокат, з яким укладено договір про надання безоплатної вторинної правової допомоги, зобов'язаний надати таку допомогу якісно в обсязі та у строки, визначені договором.[2]

З метою своєчасного та якісного надання в необхідному обсязі

безоплатної вторинної правової допомоги; забезпечення ефективного використання коштів державного бюджету, виділених на оплату діяльності адвокатів з надання безоплатної вторинної правової допомоги; методичної підтримки та підвищення професійного рівня адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу розроблено та впроваджено Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільному, адміністративному процесі та представництва у кримінальному процесі (далі – Стандарти), затверджені Наказом Міністерства юстиції України 21.12.2017 № 4125/5 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 22 грудня 2017 р. за № 1554/31422.

Стандарти є комплексом основних характеристик моделі гарантованого державою захисту, передбачених міжнародними правовими актами, законодавством України, у межах яких та з урахуванням узгодженої правової позиції із суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу (далі - клієнт) адвокат є незалежним в обранні правової позиції для здійснення активного та розумного захисту прав, свобод та законних інтересів всіма не забороненими законом способами.

Стандарти ґрунтуються на принципах верховенства права, законності, незалежності адвокатської діяльності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів, пріоритету інтересів клієнта, компетентності та добросовісності у виконанні адвокатом своїх професійних обов'язків. Дотримання Стандартів є обов'язковим для адвокатів при наданні ними безоплатної вторинної правової допомоги. За порушення Стандартів адвокати відповідають в обсязі, встановленому законодавством та умовами контракту (договору) з центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги.[1]

Оцінювання якості надання адвокатами безоплатної вторинної правової допомоги здійснюють відповідно до цих Стандартів комісії, утворені для цієї мети радами адвокатів регіонів, за поданням відповідних центрів у встановленому порядку. Моніторинг якості надання адвокатами безоплатної вторинної правової допомоги здійснюють Координаційний центр

з надання правової допомоги та регіональні центри. Загальні стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільному, адміністративному процесі та представництва у кримінальному процесі передбачають надання адвокатом безоплатної вторинної правової допомоги в межах повноважень, визначених дорученням центру. Адвокат не може одночасно надавати безоплатну вторинну правову допомогу більш як у 30 справах за дорученнями. У разі якщо на виконанні у адвоката одночасно перебуває 30 доручень, надання безоплатної вторинної правової допомоги за якими не завершено, прийняття ним нових доручень не допускається.

Не пізніше семи робочих днів після отримання доручення адвокат проводить перше конфіденційне побачення з клієнтом, з'ясовує обставини справи, отримує від нього інформацію, що має правове значення, ознайомлюється з наявними у клієнта документами та з'ясовує бажаний для клієнта результат. У разі необхідності отримання інформації чи документів, що можуть бути надані виключно клієнтом, адвокат повідомляє про це клієнта та роз'яснює неможливість подальшого виконання доручення без наданих клієнтом інформації чи документів. У разі якщо клієнт не має можливості самостійно пересуватися (особи з інвалідністю), конфіденційне побачення з адвокатом відбувається у зручному для клієнта приміщенні.

Після вивчення обставин справи адвокат переконується у наявності фактичних і правових підстав для виконання доручення та доводить їх до клієнта. Адвокат повідомляє клієнту, який час і обсяг роботи вимагатимуться для виконання цього доручення та які правові наслідки досягнення результату, що бажає клієнт. При цьому адвокат не гарантує клієнтові досягнення певного результату виконання доручення та не сприяє прямо або опосередковано формуванню у нього необґрунтованих сподівань, а також уявлення, що адвокат може вплинути на результат іншими засобами, крім сумлінного виконання своїх професійних обов'язків. За результатами обговорення адвокат з клієнтом узгоджує правову позицію у справі.

Список використаних джерел

1.Звіт «Безоплатна правова допомога 2020» // <https://www.legalaid.gov.ua/publiczna-informatsiya/bezoplatna-pravova-dopomoga-2020/> (12.08.2021)

2. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. // ВВРУ 2011, № 51 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>

КРОПИВНИЦЬКИЙ В.С.

докторант навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України

**ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ДІЯЛЬНІСТЮ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ
ВИКЛИКІВ**

В умовах глобальних змін клімату і посилення антропогенного навантаження на навколишнє середовище, особливого значення набуває питання своєчасного виявлення та відстеження можливих надзвичайних ситуацій та визначення шляхів їх запобігання та подолання. Більш того, активізація глобальних інтеграційних процесів в сучасних умовах означає необхідність більш інтенсивного включення України в міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту, в тому числі шляхом підвищення ефективності публічного управління діяльністю міжнародних організацій у сфері цивільного захисту в умовах глобалізаційних викликів.

Метою публічного управління діяльністю міжнародних організацій в сфері цивільного захисту є зниження ризику і пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, підвищення гарантованого рівня безпеки особистості, суспільства і навколишнього середовища в межах показників прийнятної ризику в глобальному вимірі.

Цього неможливо досягти без побудови дієвого механізму міжнародного співробітництва України в сфері цивільного захисту. Тим більше, що одним з завдань публічного управління у сфері цивільного захисту в Україні, згідно з Кодексом цивільного захисту України, є міжнародне співробітництво [2].

До складових та інструментів механізму міжнародного співробітництва

в сфері цивільного захисту можна віднести:

- чинні міжнародні договори, що стосуються цієї сфери;
- заходи органів державної влади щодо розвитку міжнародного співробітництва;
- розвиток міждержавної та міжрегіональної інтеграції в сфері цивільного захисту;
- забезпечення моніторингу та аналізу ефективності виконання міжнародних програм допомоги в сфері цивільного захисту;
- ефективність виконання міжнародних зобов'язань в зазначеній сфері;
- забезпечення гармонізації українського законодавства у сфері цивільного захисту до міжнародних норм та законодавства ЄС;
- розвиток співпраці в зазначеній сфері з усіма прикордонними країнами;
- узагальнення існуючої зарубіжної практики застосування законодавства з питань, пов'язаних зі сферою цивільного захисту та розробка пропозиції щодо його вдосконалення і адаптації до українських реалій [2].

Слід зазначити, що Державна служба з надзвичайних ситуацій (ДСНС) України здійснює двостороннє співробітництво відповідно до положень 21 міжурядової Угоди; 1 рамкової конвенції; 1 рамкової програми дій; 3 меморандумів про взаєморозуміння; 1 адміністративної домовленості, а також планів спільних дій. ДСНС України та її територіальні органи здійснюють активну транскордонну співпрацю з установами та територіальними органами 12 зарубіжних країн, в тому числі з 6 країнами, які межують з Україною, а саме: Польщею, Білоруссю, Словаччиною, США, Угорщиною, Молдовою, Естонією, Литвою, Німеччиною, Швейцарією, Грецією, Китаєм.

Ключовими напрямками співробітництва ДСНС України з міжнародними організаціями є контакти і програми взаємодії зі структурами ООН, ЄС, НАТО, Організації Чорноморського економічного співробітництва, Організації за демократію і економічний розвиток,

Всесвітньої метеорологічної організації, Німецького товариства міжнародного співробітництва тощо [3].

Що стосується європейської інтеграції, як напрямки та інструменту реалізації механізму міжнародного співробітництва України у сфері цивільного захисту, слід вказати на співробітництво в рамках інструменту ЄС «Східне партнерство». А ДСНС України є основним бенефіціаром Проєкту ЄС «Програма з попередження, готовності та реагування на катастрофи природного та техногенного характеру для країн Східного партнерства».

Метою зазначеної Програми є посилення та розвиток потенціалу країн-учасниць Східного партнерства в сфері цивільного захисту шляхом залучення експертної та технічної підтримки ЄС. Фінансована Європейським Союзом ця Флагманська ініціатива Європейського Союзу, має загальний бюджет 5500000 євро, впроваджена в шести країнах Східного партнерства (Азербайджані, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдові та Україні) [1].

Участь в Програмі сприяє підвищенню можливостей ДСНС України щодо подолання катастроф на місцевому, регіональному та національному рівнях шляхом налагодження ефективної взаємодії з ЄС і державами-учасниками Східного партнерства в сфері цивільного захисту. В межах зазначеної Програми представники ДСНС України беруть участь в міжнародних семінарах, тренінгах та навчаннях з питань цивільного захисту. Участь у зазначених заходах дає можливість поліпшити професійний рівень і досвід українських експертів, дозволяє оволодіти спеціальними процедурами ЄС і стандартами з планування, підготовки та проведення рятувальних операцій, підвищити обізнаність щодо організації цивільного захисту в країнах-учасницях Східного партнерства і сприяє налагодженню взаємодії з відповідними структурами країн учасниць Східного партнерства в сфері попередження, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Що стосується такого інструменту міжнародного співробітництва України, як міжнародні пошуково-рятувальні операції у сфері цивільного

захисту, слід вказати, що Україна бере активну участь в наданні допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій під егідою ООН, міжнародних організацій, а також на двосторонній основі.

Для підвищення ефективності надання допомоги в проведенні міжнародних аварійно-рятувальних та пошуково-рятувальних операцій, своєчасному наданню кваліфікованої медичної допомоги постраждалому населенню в зонах надзвичайних ситуацій, підвищення ефективності обміну інформацією, а також підвищення готовності до реагування на міжнародному та національному рівнях, подано заявку на вступ українського «Мобільного рятувального центру» ДСНС України в Міжнародну дорадчу консультативну групи ООН з проведення пошуково-рятувальних операцій в умовах міста.

Також на особливу увагу заслуговує участь ДСНС України в міжнародних навчаннях з реагування на катастрофи відповідно до Програми НАТО «Партнерство заради миру». Починаючи з 2000 р. ДСНС України (МНС України) взяло участь у 10 повномасштабних міжнародних навчаннях НАТО з залученням сил і спеціального устаткування [3].

Отже, вирішення існуючих проблем ефективності публічного управління діяльністю міжнародних організацій у сфері цивільного захисту в умовах глобалізаційних викликів має бути спрямоване на запобігання та ліквідацію надзвичайних ситуацій як на території України, так і в світі, а співробітництво України з міжнародними організаціями та іншими країнами у сфері цивільного захисту має враховувати національні інтереси нашої держави та сприяти удосконаленню національної системи публічного управління та адміністрування у зазначеній сфері.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В.М. Міжнародна інтеграція діяльності пожежно-рятувальних служб країн ЄС. *Ефективність державного управління: зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ. Вип. 39: у 2 ч. Ч. 1 : Державне управління / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2014. С. 272-279.*

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI
[Текст] // *Офіційний вісник України*. 2012. № 89. Ст. 3589.

3. *Міжнародна діяльність ДСНС України. URL. :*
<http://www.dsns.gov.ua/ua/Mizhnarona-diyalnist.html>.

КРОХМАЛЬ В.В.

здобувач магистратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Державні соціальні стандарти — це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій. Державні соціальні гарантії - встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму. Соціальні норми і нормативи - показники необхідного споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг та забезпечення освітніми, медичними, житлово-комунальними, соціально-культурними послугами. Нормативи витрат (фінансування) — показники поточних і капітальних витрат з бюджетів усіх рівнів на забезпечення задоволення потреб на рівні, не нижчому від державних соціальних стандартів і нормативів.[1]

Метою встановлення державних соціальних стандартів і нормативів є:

- 1) визначення механізму реалізації соціальних прав та державних соціальних гарантій громадян, передбачених Конституцією України;
- 2) визначення пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації;

3) визначення та обґрунтування розмірів видатків бюджетних коштів і коштів соціальних фондів на соціальний захист і забезпечення населення та утримання соціальної сфери. Державні соціальні стандарти обов'язково враховуються при розробці програм економічного і соціального розвитку. Класифікація соціальних нормативів здійснюється за характером задоволення соціальних потреб та за рівнем задоволення цих потреб. За першим критерієм виділяють: [1]

1) нормативи споживання — розміри споживання в натуральному вираженні за певний проміжок часу (за рік, місяць, день) продуктів харчування, непродовольчих товарів поточного споживання та деяких видів послуг;

2) нормативи забезпечення — визначена кількість наявних в особистому споживанні предметів довгострокового користування, а також забезпечення певної території мережею закладів охорони здоров'я, освіти, підприємств, установ, організацій соціально-культурного, побутового, транспортного обслуговування та житлово-комунальних послуг;

3) нормативи доходу — розмір особистого доходу громадянина або сім'ї, який гарантує їм достатній рівень задоволення потреб, що обчислюється на основі визначення вартісної величини набору нормативів споживання та забезпечення.

За другим критерієм соціальні нормативи поділяються:

1) на нормативи раціонального споживання — рівень, що гарантує оптимальне задоволення потреб;

2) нормативи мінімального споживання — соціально прийнятний рівень споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг з огляду на соціальні або фізіологічні потреби;

3) статистичні нормативи — нормативи, що визначаються на основі показників фактичного споживання або забезпеченості для всього населення чи його окремих соціально-демографічних груп.

Таблиця 1. [1]

Державні і соціальні стандарти та гарантії 2020-2021 років (грн.)

	2020 рік				2021 рік			
	з 1 січня		з 1 липня		з 1 грудня	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
Прожитковий мінімум (ПМ) в розрахунку на місяць на одну особу	2027		2118		2189	2189	2294	2393
для дітей віком до 6 років	1779		1859		1921	1921	2013	2100
для дітей віком від 6 до 18 років	2218		2318		2395	2395	2510	2618
для працездатних осіб	2102		2197		2270	2270	2379	2481
для осіб, які втратили працездатність	1638		1712		1769	1769	1854	1934
Мінімальна заробітна плата	4723		4723	5000 (з 1 вересня)	5000	6000	6000	6500
(у % до ПМ для працездатних осіб)	224,7		215,0	227,6	220,3	264,3	252,2	262,0
Мінімальна пенсія	1638		1712		1769	1769	1854	1934
(у % до ПМ для осіб, які втратили працездатність)	100,0		100,0		100,0	100,0	100,0	100,0
Мінімальна пенсія для осіб, які мають повний страховий стаж (30/35 років) віком від 65 років	2000	(з 1 травня) 2100	2100		2100	2400	2400	2600
(у % до ПМ для осіб, які втратили працездатність)	122,1	128,2	122,7		118,7	135,7	129,4	134,4
віком від 60 до 65 років	х	х	х		х	2100	2200	2200
(у % до ПМ для осіб, які втратили працездатність)	х	х	х		х	118,7	118,7	113,8

закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)						
для осіб з інвалідністю I групи та дітей з інвалідністю	2129,40	2225,60	2299,70	2299,70	2410,20	2514,20
для осіб з інвалідністю II групи	1883,70	1968,80	2034,35	2034,35	2132,10	2224,10
для осіб з інвалідністю III групи	1638	1712	1769	1769	1854	1934

* Загальний розмір допомоги на сім'ю розраховується як сума розмірів допомоги на кожного члена сім'ї та не може перевищувати 3000 грн, для сім'ї, до складу якої входять особи з інвалідністю або діти з інвалідністю, - 3400 грн, для багатодітної сім'ї - 5000 гривень

Список використаних джерел

1. Міністерство праці та соціальної політики. Офіційна статистика. Офіційний сайт. Електронний ресурс, режим доступу <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html>

ЛАЗОРЕНКО О.О.

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник Інституту філософії імені Григорія Сковороди НАН України та президент ГО «Жіноча Професійна Ліга»

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ З ЦІЛЕЙ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ**

У вересні 2015 року Україна прийняла Порядок денний ООН зі сталого розвитку до 2030 року (скорочено- Порядок денний до 2030 р.). Порядок денний до 2030 року включає бачення, принципи, що зосередженні на людях, планеті, процвітанні, мирі та партнерстві; 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР); впровадження, подальші дії та процес перегляду ЦСР. У Звіті Сталого Розвитку 2021р. [1] представлений Індекс ЦСР та інформаційні профілі для всіх держав - членів ООН, Україна отримала 75,51 балів і займає 36 місце серед 165 країн. Для ефективною реалізації цілей сталого розвитку важливим є розроблення і запровадження національного інституційного механізму на рівні уряду, зі включенням місцевих органів влади, парламенту, а також сприяючи залученню організацій громадянського суспільства, громадян та інших зацікавлених сторін. У Порядку денному до 2030 року підкреслюється важливість посилення інституційної бази для сталого розвитку на національному та регіональному рівнях, яка збалансовано інтегрує три виміри сталого розвитку (економічний, соціальний та екологічний), реагує на поточні та майбутні виклики та долає прогалини у реалізація Порядку денного сталого розвитку в країні.

Мета дослідження цього питання полягає у виявленні та аналізі документів, політик та дій, спрямованих на підтримку та вдосконалення національного інституційного механізму країни у галузі досягнення ЦСР із використанням даних організацій громадянського суспільства та широкого

кола «зацікавлених сторін».

Національний інституційний механізм - це політика, системи та процеси, які інституції та організації використовують для узгодженості політики, планування та управління своєю діяльністю та для ефективної координації з іншими для виконання своїх повноважень у певній сфері діяльності. *Завданнями* національного інституційного механізму з ЦСР є залучення представників уряду та інших зацікавлених сторін (як-то парламенту, громадянського суспільства, наукових кіл та бізнесу) до (а) створення, (б) впровадження, (в) моніторингу та (г) звітування щодо політик і стратегій з ЦСР, а також (д) сприяти досягненню консенсусу у шляхах реалізації «а-б-в-г» напрямків. Щодо *функцій* інституційного механізму з ЦСР, який працює як дорадчий орган уряду щодо ЦСР, то тут може бути наступні: розробка або координація стратегій реалізації ЦСР; взаємодія з ключовими зацікавленими сторонами; розробити національні рамки моніторингу та супровідний відбір національних завдань та показників; дослідження з ЦСР та національних завдань у ЦСР; підготовка, обговорення та представлення національних добровільних оглядів; рекомендувати заходи щодо фінансування впровадження ЦСР; підготовка до регіональних та глобальних діалогів щодо впровадження ЦСР. Серед *функцій* національного інституційного механізму також розглядається участь у створенні політики та програм сталого розвитку, часто спеціально розроблених для реалізації національних стратегій сталого розвитку.

Розташування національного інституційного механізму в адміністративній структурі уряду використовується як ознака політичної сили органу впливу на рішення та дії щодо питань сталого розвитку. Крім того, це місце може бути свідченням політичної волі уряду до ефективного вирішення проблем сталого розвитку. Досвід країн показує, що розміщення національного інституційного механізму у складі міністерства не дає йому необхідної політичної сили для ефективної координації питань сталого розвитку. Країни з національним інституційним механізмом, який

розташований під егідою офісу президента або прем'єр-міністра вважаються такими, що позиціонують питання сталого розвитку на вищому рівні, що забезпечує, у свою чергу, більш ефективну координацію діяльності різних установ, які дотичні до його роботи.

Наприклад, **в Україні** роль національного інституційного механізму виконує «Міжвідомча робоча група високого рівня», яка була створена в 2016-17 роках. Вона у цей період очолювалася Міністром економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) та координувалася цим міністерством. МЕРТ також було координатором уряду України, який підготував Національний базовий звіт за 2017 рік. З вересня 2019 року розпочався перехідний процес в українських органах державної влади, які відповідальні за виконання та звітування щодо впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року в Україні. Відповідно до Указу Президента від 30 вересня 2019 року № 722/2019, Кабінет Міністрів України несе відповідальність за впровадження, моніторинг та звітність щодо Цілей сталого розвитку в Україні. Згодом, *«Міжвідомчу робочу групу з питань координації впровадження та моніторингу ЦСР в Україні»* у 2020 р. очолювали спільно віце -прем'єр -міністр з питань європейської інтеграції; заступник Міністра економічного розвитку та сільського господарства України та голова Державної служби статистики України. В цій структурі не передбачена вільна участь громадськості та інших зацікавлених сторін. Водночас, представники організацій громадянського суспільства, наукових та бізнес кіл, серед яких і авторка, брали участь в консультаціях, який проводив уряд спільно з міжнародними структурами щодо «Добровільного національного огляду України» у 2020 р.; також громадські експерти представляли коротке резюме роботи інституційного механізму під час Віртуального форуму громадських організацій регіону Європи (UNECE, 18.03.2020). Надалі ця інформація була включена до звіту Регіонального форуму зі сталого розвитку Економічної Комісії ООН для Європи (UNECE, 19.03.2020) [2].

Залучення зацікавлених сторін або участь громадськості є життєво

важливим для реалізації Порядку денного до 2030 та Цілей сталого розвитку (ЦСР). «Участь громадськості» - це інклюзивна концепція, яка охоплює всіх зацікавлених сторін, включаючи фізичних чи юридичних осіб, які зацікавлені або потенційно зацікавлені в цій діяльності або проекті, в його результатах. Серед таких зацікавлених сторін - це неурядові організації, місцеві громади, жінки, вразливі особи та інші. За часів пандемії COVID-19 їхня роль зросла, адже в світі загалом посилилась нерівність. Пандемія непропорційно вплинула на тих, хто вже перебував у нестабільних умовах праці, серед яких багато жінок, молодь, ВПО, люди з інвалідністю, літні люди та інші вразливі групи населення. Згідно з опитуванням, проведеним у 2020 році Департаментом економічних та соціальних питань ООН (UN DESA) [3], 68% урядових респондентів вважають, що потреба у залученні та партнерстві зацікавлених сторін зростає у відповідь на COVID-19. Однак ті ж респонденти також висловлюють свою стурбованість тим, що проблеми з залученням зацікавлених сторін може зменшити рівень впровадження та подальші дії щодо ЦСР.

Роль парламенту має вирішальне значення для реалізації ЦСР через його законодавчі, бюджетні та наглядові функції, а також необхідністю глибинних перетворень економічної, соціальної, екологічної політики держави у відповідності до національних Цілей сталого розвитку і приведення національного бюджету у відповідність до прийнятих зобов'язань у сфері ЦСР. Верховна Рада України, як і інші парламенти, не має інституційної бази, яка від початку відповідає ЦСР і забезпечує узгодженість політики в контексті різних цілей. Можна розглянути три різні підходи до функціонування інституційного механізму в парламенті: створення нового комітету, включення ЦСР до порядку денного чинних комітетів або створення нового міжфракційного об'єднання з ЦСР. В Україні може бути доцільно поєднати різні моделі. *Серед інструментів*, які Верховна Рада України може використовувати для досягнення ЦСР в Україні, рекомендуємо розглянути: проведення оцінки потреб змін у національному

законодавстві, пов'язаних з впровадженням ЦСР; розглядати звіти урядових структур щодо виконання ЦСР та вести розслідування по цих питанням, наприклад на базі «Добровільного національного огляду України» у 2020 р.; включення тематики ЦСР до бюджетного процесу.

На останок, підсумовуючі, звернемо увагу уряду України на доцільність створення відкритої загальнонаціональну коаліцію з ЦСР під егідою органів державної влади, і забезпечення вільної та інклюзивної участі в її діяльності в очному або \i цифровому форматі. Це сприятиме ширшому залученню та консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін (серед яких організації громадянського суспільства, наукові колективи, представники бізнесу та активні громадяни) у впровадженні ініціатив сталого розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Див.: Sustainable Development Report 2021 <https://www.sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2021/>
2. Див.: Olena Lazorenko. Nina Chala. Brief Statement on the Current Civil Society Organizations Review of SDGs Process in Ukraine // Presented under 2020 Virtual Civil Society Forum, UNECE RFSD 18.03.2020. Кув. –5р. <https://communitylpw.wixsite.com/publish/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-articles> ; Олена Лазоренко, Ольга Гомілко, Ніна Чала. Аналітична записка: Коментарі до проєкту від 14.05.2020 «Добровільного національного огляду: Цілі Сталого Розвитку Україна»-К.: ГО «Жіноча Професійна Ліга», електронний документ: 26.05.2020.- 7 с. https://download-files.wixmp.com/raw/44f0b8_14e26b872dbe4b71bc507ee7568ad285.pdf?token=eyJ0eXAiOiJKV1QiLCJhbGciOiJIUzI1NiJ9.eyJpc3MiOiJlcm46YXBwOmU2NjYz
3. Див.: UN DESA (2021). The Impacts of COVID-19 on Stakeholder Engagement for the SDGs. <https://sdgs.un.org/publications/impacts-covid-19-stakeholder-engagement-sdgs-32589>

ЛИТВАК С.О.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ВПЛИВ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Аналіз впливу зовнішніх чинників на трансформацію механізмів публічного управління випереджаючим розвитком економіки України виявив, що у загальному вигляді можна виділити три типи зовнішніх чинників, які впливають на механізми державного управління: об'єктивні, умовно-об'єктивні, суб'єктивні. Об'єктивні чинники - це чинники, які впливають на всі країни незалежно від рівня і типу економічного розвитку і, які кидають виклики урядам усіх країн.

Умовно-об'єктивні - це чинники, які формуються внаслідок участі країни у тих, чи інших міжнародних організаціях, чи інтеграційних угрупованнях. Як правило, вони є результатом переговорів і узгодження інтересів всіх учасників організації і по-різному впливають на економіку різних країн. Суб'єктивні - це зовнішні чинники, які з'являються, чи діють внаслідок зовнішніх подій локального характеру. Можуть посилювати свій вплив на окремі країни в залежності від рівня економічного розвитку цих країн, чи політичного устрою. [1]

З розроблених сценаріїв розвитку України у середньостроковому періоді тільки 3% імовірність реалізації позитивного сценарію збалансованого розвитку, реалізація песимістичних сценаріїв має значно більшу імовірність «чужа суб'єктність» (25%); «сіра зона» (15%); «дезінтеграція» (5%). На сьогодні в Україні розмір державного боргу

наблизився до 80% ВВП, що дає підстави для дуже песимістичних прогнозів. Саме економічна ситуація спричинила потрапляння країни у борговий зашморг, що може призвести до технічного дефолту та потрапляння у «коло бідності». В таких умовах жодне державне рішення не приймається без узгодження з кредиторами, отже маємо прямий зовнішній вплив на трансформацію механізмів державного управління розвитком економіки країни. Більш оптимістичною є ситуація, коли прямий зовнішній вплив на нормативно-правовий механізм державного управління розвитком економіки зумовлено міжнародними угодами і реалізацією свідомого вибору країни.

Наприклад, набуття чинності Угоди про асоціацію зумовило необхідність гармонізації українського законодавства з європейським за цілою низкою напрямків технічного регулювання, мита, питань сертифікації, тощо. Очікується, що це полегшить умови міжнародної торгівлі, збільшить товарообіг та позитивно вплине на зовнішньоекономічний баланс країни.

Таким чином зовнішній вплив на трансформацію механізмів державного управління може здійснюватися процесами глобалізації. Дія таких чинників є об'єктивною реальністю і не залежить від рівня економічного розвитку країни, містить у собі як ризики, так і відкриває нові можливості. Крім цього, на трансформацію нормативно-правового механізму державного управління розвитком здійснюється вплив зовнішніх чинників, який зумовлений зовнішньоекономічною політикою країни, а саме інтеграційними прагненнями. У такому разі, ці трансформаційні процеси є свідомими і передбачуваними, а ризики такого впливу мають бути розраховані і пояснені суб'єктам господарювання. [2]

Пропонуються вдосконалення механізмів публічного управління випереджаючим розвитком економіки: для організаційного механізму через систему моніторингу прогресу за індикаторами авторитетних світових рейтингів; для ресурсного механізму - забезпечення капіталізації інноваційного потенціалу, для мотиваційного механізму - обов'язкове включення соціо-культурних чинників, які визначають ціннісно-поведінковий

базис суспільства, для правового механізму - передбачення у нормативно-правових документах положень щодо реалізації принципів випереджаючого розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Структурні зміни та економічний розвиток України: монографія / [Геєць В.М., Шинкарук Л.В., Артьомова Т.І. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук Л.В. Шинкарук; НАН України; Ін-текон. та прогнозув. Київ, 2011. 696 с.

2. Ткаченко В. С. Зовнішньоекономічна стратегія держави як засіб забезпечення конкурентоспроможності національної економіки: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Донецьк, 2011. 20 с.

МАГЛЬОНА В.В.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

МИХАЛЬЧУК В. М.

доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика, Заслужений працівник охорони здоров'я України

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО
ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Проблематика електронного управління набуває своєї актуальності з розвитком інформаційних технологій та мережі Інтернет починаючи з середини 90-х років минулого століття. За цей час в науковій літературі сформувалися певні теоретичні підходи до пояснення суті електронного урядування. В силу різної мети дослідження та умов реалізації концепцій електронного урядування зауважимо, що у фаховій літературі немає єдиного підходу до пояснення сутності електронного урядування. Однак аналізуючи праці вітчизняних та зарубіжних вчених відмітимо комплексний підхід дослідження специфіки електронного урядування відображеного в працях американських вчених Фінгер М. та Пеко Дж., які виділяють три основні підходи до розуміння сутності поняття «електронне урядування». Так, відповідно до першого підходу електронне урядування трактується як механізм задоволення потреб населення і бізнесу за допомогою надання послуг через мережу Інтернет. Такий підхід описує початкові етапи становлення електронного урядування в країнах, що розвиваються, які

спрямовані на спрощення бюрократичних процедур для отримання багатьох довідок або інших адміністративних послуг, які є не надто значущими як для населення і бізнесу, так і для держави. Другий підхід трактує електронне урядування як специфічну форму співпраці між громадянами, приватним сектором та державою як у виробленні політики, так і в наданні послуг. Тобто даний підхід акцентує увагу на тому, що електронне урядування ґрунтується на створенні умов для взаємного обміну інформацією між надавачем адміністративних послуг (державою) та їх споживачами (населення, бізнес). Третій підхід визначає електронне урядування як набір певних інструментів для демократизації суспільства, що є досить широким, а тому невизначеним [1, с. 6].

Досить широке визначення електронного урядування наводиться

В К Н И З І «Електронне урядування в Україні – ефективна влада для мешканців», де електронне урядування розуміють не як часткове технологічне рішення, а цілісну новітню концепцію здійснення управління державою, яка є необхідним елементом масштабного інформаційного перетворення суспільства. Нова ідеологія (філософія) та технологія формування і здійснення регуляторної політики, розробки та реалізації регуляторних актів, перерозподіл компетенції державних і суспільних структур, додержання ціннісних парадигм суспільства – усе це разом з багатьма іншими компонентами життєдіяльності суспільства є основою для інжинірингу державного управління, для створення і функціонування інформаційного суспільства [2, с. 7]. На наш погляд, дане визначення описує загальну концепцію державного управління в умовах розвитку Інтернет-технологій та інформаційно-комп'ютерних технологій, що розмиває сутність базового поняття електронне урядування, яке передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення конкретних завдань державної влади спрямованих на забезпечення ефективного виконання державою своїх функцій.

Уособленням наукових доробок у сфері електронного урядування в Україні є Концепція розвитку електронного урядування в Україні (далі – Концепція), де під електронним урядуванням розуміють форму організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [3]. На відміну від багатьох визначень електронного урядування визначення наведене в Концепції акцентує увагу на таких важливих складових електронного урядування як підвищення ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування, однак не зважаючи на це, на наш погляд

все ж не в повній мірі розкриває зміст електронного врядування.

Так, виходячи з аналізу наукової літератури та практики державного управління в Україні в контексті запровадження елементів електронного врядування, при визначенні сутності даного поняття необхідно звернути увагу на запит суспільства, де головним акцентом є не зменшення бюрократичних процедур та скорочення часу отримання адміністративних послуг, а зменшення корупційної складової державного управління, що є найкращим показником ефективності держави.

Таким чином, на наш погляд, електронне врядування повинно включати в себе чотири ключових складових:

1) максимальне використання можливостей комп'ютерних технологій та мережі Інтернет для спрощення бюрократичних процедур щодо надання населенню і бізнесу адміністративних послуг;

2) спрощення комунікації між всіма органами державного управління і місцевого самоврядування шляхом максимального скорочення кількості паперових документів і процедур прийняття управлінських рішень;

3) підвищення прозорості і відкритості органів державної влади не лише в сфері прийняття рішень та публікації різного роду відомчих документів у відкритому доступі, але й у сфері самого процесу надання адміністративних послуг, наприклад, проходження митного контролю, проведення податкової перевірки, складання кваліфікаційних іспитів кандидатів на обіймання посад в органах державного і місцевого управління та інших;

4) максимальне залучення населення до вирішення проблем функціонування держави шляхом подання пропозицій, правок до законопроектів, організації дискусій та створення електронних майданчиків для голосування за проекти державного і місцевого врядування на зразок голосування за проекти партисипаторного бюджету.

Таким чином, виходячи з вищенаведеного можемо зробити висновок, що електронне врядування – це інноваційний механізм прийняття і реалізації

управлінських рішень державними органами влади та місцевого самоврядування шляхом використання можливостей комп'ютерних технологій та мережі Інтернет в сфері спрощення бюрократичних процедур управлінських процесів, надання адміністративних послуг населенню та бізнесу, залучення населення до управління державою, а також створення умов для забезпечення верховенства права в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Finger M., Pecoud G. From e-Government to e-Governance? *Towards a model of e-Governance. Electronic Journal of e-Government*. 2003. Vol. 1, Issue 1. P. 1-10.
2. «Електронне урядування в Україні – ефективна влада для мешканців». – Київ: ПРООН/ МПВСР, 2011. – XX с.
3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р від 20.09.2017 р. URL : [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).

НАУМЕНКО П.В.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

КЕРІВНИЦТВО ТА ЛІДЕРСТВО

Слід відзначити, що проблема управлінської підготовки недостатньо вивчена у вітчизняному педагогічному досвіді, теоретичне і практичне вирішення деяких питань в області педагогічного менеджменту не виходить за рамки розробок окремих педагогічних завдань.

Важливим чинником у розробці проблеми є інтеграційний, багаторівневий, безперервний ієрархічний характер управлінської підготовки.

Аналіз теорій управління з метою визначення ролі і місця, що відводяться в них управлінню кар'єрою керівника, показує, що якнайповніше це питання розроблене в галузях економіки, менеджменту, соціології, психології, в літературі по управлінню персоналом.

Лідерський потенціал — це сукупність психологічних якостей, які відповідають потребам колективу і є найбільш корисними для вирішення проблемних ситуацій її функціонування. Лідерський потенціал визначає здатність до лідерства — верховенства у стимулюванні, плануванні та організації активності у колективі. Керівник — це особа, на яку офіційно покладені функції управління колективом й організації його діяльності. Лідер — це особистість, яка користується визнанням і авторитетом в групі, і за якою група визнає право приймати рішення в значущих для неї ситуаціях (делегує відповідальність), бути організатором і регулювати взаємини в ній. Керівництво та лідерство можна розглядати як способи організаторської діяльності, спрямованої на забезпечення управління групою чи колективом,

на мобілізацію, координацію зусиль та взаємозв'язок людей, яких об'єднує спільна справа.[1]

Характеристика керівника як лідера передбачає наявність у нього певних особистісних якостей:

- організаторські здібності;
- авторитетність;
- активна життєва позиція;
- впевненість у собі;
- сильна воля;
- вміння ставити проблему і розв'язувати її;
- гострий розум;
- оригінальність;
- володіння ґрунтовними науковими знаннями;
- розвинене почуття інтуїції;
- вміння співпрацювати з працівниками колективу;
- вміння слухати інших;
- уміння бути приємним, привабливим у спілкуванні для інших;
- уміння психологічно грамотно впливати на ситуацію в колективі;
- постійна робота над своїм особистісним зростанням.

Успішність управління людьми значною мірою залежить від того, які архетипні образи лідерства має керівник. Так Манфред Кетс де Вріес виділяє 8 архе типів лідера: стратег, каталізатор змін, посередник, будівельник, інноватор, процесник, тренер, комунікатор. Визначення архетипу лідерства сприятиме нарощенню особистісного лідерського потенціалу керівника. Зокрема Олівія де Фонтана з Інститут освітнього управління та розвитку якості м.Грац (Австрія) запропонувала наступну градацію архетипів образів лідерства, які впливають на сприйняття нами керівництва (таблиця 1.)

Таблиця 1

**Архетипні образи лідерства, які впливають на сприйняття
керівництва**

Лідер-герой	<i>Лідерство як героїчний вчинок</i>	Герой є лідером, бо він є винятковим
ЛІДЕР-МАЙСТЕР	<i>Лідерство через експертизу</i>	Майстер є лідером, тому що він знає та вміє більше ніж інші
ЛІДЕР-ГЕНЕРАЛ	<i>Лідерство завдяки посаді</i>	Генерал є лідером, тому що він уповноважений ним бути
ЛІДЕР-БАТЬКО	<i>Лідерство завдяки емоційному зв'язку</i>	Батько є лідером, тому що він будує емоційні зв'язки в сім'ї.

Стиль лідерства визначається типовою для лідера системою засобів психологічного впливу на підлеглих, що відображає рівень делегування повноважень керівником своїм підлеглим, типи влади та впливу, які використовує керівник, а також напрямок основної уваги керівника.

Існують різні стилі лідерства: авторитарний,

- ліберальний,
- демократичний,
- ситуативний,
- непослідовний,
- партисипативний,
- фасилітативний,
- трансформаційний.

Ефективність лідера залежить від потреб та особистісних якостей персоналу, від характеру завдань, від вимоги та впливу середовища, від наявної інформації у лідера та від того, наскільки його стиль керівництва відповідає критеріям людей, яких він веде за собою. Керівник у своїй управлінській діяльності має надавати перевагу демократичним підходам до здійснення лідерства. Це означає орієнтація на продуктивність, а не на реактивність, співробітництво на протигагу конкуренції, збільшення

можливостей кожного члена організації, вміння ризикувати, а не контролювати, децентралізація прийняття рішень як механізм «виправлення помилок», та колегіальні відносини на протигагу авторитарності й пресингу.[2]

Сучасний лідер визначається як людина, хто:

- мислить глобальними категоріями, передбачає потенційні можливості, створює загальне бачення майбутнього;
- вітає зміни, демонструє знання новітніх технологій, заохочує конструктивний виклик, досягає успіхів у змаганні з конкурентами;
- сприяє розвитку здатностей людей, делегує їм повноваження, цінує в людях автентичність;
- проявляє готовність до спільного керівництва, розвиває командний підхід до роботи, почуття партнерства, забезпечує задоволення людей;
- демонструє особисті досягнення, високий рівень компетентності, діє гнучко, як того вимагає ситуація, відповідно до проголошених цінностей і місії.

Керівник закладу освіти як лідер має володіти певними навичками і здібностями:

- здатність управляти собою та своїм часом;
- громадянські та суспільно значущі особисті цінності;
- стратегічне мислення;
- особиста відповідальність;
- орієнтація на постійне особистісне зростання;
- навички вирішувати проблеми;
- креативність і здатність до інновацій;
- знання сучасних методів впливу;
- здатність впливати на оточуючих, переконувати їх;
- уміння навчати і розвивати підлеглих;
- здатність формувати та розвивати ефективні команди.

Закладений у людини лідерський потенціал можна удосконалювати та розвивати. В міру набуття професійної майстерності та різноманітного життєвого досвіду здатність до лідерства істотно підвищується.

Список використаних джерел

1. Погоріляк Р. Ю., Гульчій О.П. Вивчення проблеми підготовки сучасних керівних кадрів охорони здоров'я в Україні. *Україна. Здоров'я нації*. 2015. № 4 (36). С. 76–78.

2. Смірнова В. Л., Панчишин Н. Я. Роль керівників охорони здоров'я в її реформуванні. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2013. № 3. С. 26–28.

ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ О.І.

доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Університету Григорія Сковороди в Переяславі

**РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ
ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ**

На сьогодні питання щодо формування державної гендерної політики, яке постає перед нашою державою, є надзвичайно важливим. Також це вимога Копенгагенської угоди про вступ до Європейського Союзу. Створення умов рівності між жінками та чоловіками надає можливість суспільству гармонійно розвиватися, забезпечувати потреби населення.

В Україні в даний час активно реалізується державна гендерна політика, приймаються відповідно нормативно-правові документи, запроваджено статистична звітність з урахуванням гендерних аспектів, запроваджені курси підвищення кваліфікації для державних службовців тощо.

Разом з тим, нормативно-правові механізми, на жаль, носять фрагментарний характер та не встановлюють концептуальних засад формування та розвитку державної гендерної політики України з урахуванням сучасних тенденцій розвитку глобалізаційного світового співтовариства. Тому, виникла потреба у систематизації сучасних нормативно-правових механізмів та визначення пріоритетних засад формування національної державної гендерної політики.

Базовим документом, в якому створюються засади державної гендерної політики, є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», метою якого є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України [1].

Крім того, державну гендерну політику формують такі нормативно-правові документи: Закон України «Про протидію торгівлі людьми» (2011); Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012); Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017); Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»; Національний план дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року; Питання проведення гендерно-правової експертизи; Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі; Указ Президента «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» (2020); Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 р. (2021); Інструкція щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових; Методичні рекомендації щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у трудових відносинах; Методичні рекомендації щодо ідентифікації випадків гендерної дискримінації та механізм надання правової допомоги та ін.

У вказаних нормативно-правових документах встановлюються поняття та основні визначення державної гендерної політики, надаються механізми формування гендерно чутливих бюджетних програм, концепцій, формується єдиний механізм проведення гендерно-правової експертизи нормативно-правових документів, а також проєктів нормативно-правових документів.

Важливим аспектом розвитку державної гендерної політики в Україні є запровадження гендерного підходу у галузеві реформи.

14 квітня 2020 року були прийняті Методичні рекомендації щодо оцінювання гендерного впливу галузевих реформ. Метою оцінювання гендерного впливу галузевих реформ є визначення прямого або опосередкованого впливу (позитивного, негативного, нейтрального), коротко- та довгострокових результатів / наслідків реалізації державної політики на становище різних груп хлопців і дівчат, жінок і чоловіків для своєчасного усунення диспропорцій та гендерної нерівності [2].

Крім того, виокремлення статистичних даних щодо жінок та чоловіків є важливою складовою гендерної політики України, особливо для визначення гендерної рівності в різних сферах життєдіяльності суспільства. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України [3] були запроваджені основи формування звітності відповідно до розподілу на статі.

Важливим документом, який формує державну гендерну політику в Україні є Концепція комунікації у сфері гендерної рівності [4], оскільки інформаційно-роз'яснювальна робота щодо важливості забезпечення принципу гендерної рівності, формування принципу «гендерних окулярів», виховання дітей за принципами рівності та поваги до статей є важливими засадами формування гендерної політики й позитивної громадської думки щодо гендерної рівності та сприйняття змін, що відбуваються у суспільстві з урахуванням гендерних принципів формування політики та реформ.

Нині триває робота щодо розроблення важливого стратегічного документа - Національної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року [5]. Метою зазначеної стратегії є створення умов для зменшення фактичної нерівності жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства та впровадження європейських стандартів рівності [5].

На нашу думку, зазначений вище документ повинен мати більше стратегічних цілей, зокрема таких, як: забезпечення та повага сімейних

цінностей та підтримка й розвиток сімей з урахуванням принципу гендерної рівності; повага до статей; формування професійного розвитку жінок та дівчат; встановлення відповідальності за дискримінацію, особливо при працевлаштуванні та кар'єрному зростанні; встановлення показників моніторингу державної гендерної політики протягом 1, 3, 5 та 10 років; запровадження позитивних дій, у тому числі при працевлаштуванні.

Національна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року має містити такі розділи:

Розділ 1. Формування сімейних цінностей з урахуванням гендерної рівності.

Розділ 2. Формування дієвих інформаційних кампаній щодо формування гендерної рівності в українському суспільстві.

Розділ 3. Проведення освітніх заходів та занять з формування гендерної рівності.

Розділ 4. Запровадження навчання фахівців з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Розділ 5. Перегляд усіх нормативно-правових документів з урахуванням забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків протягом 5 років.

Розділ 6. Посилення міжнародної співпраці та запровадження міжнародних позитивних практик, спрямованих на формування гендерної рівності.

Розділ 7. Формування гендерної чутливості громадян.

Розділ 8. Навчання державних службовців, осіб місцевого самоврядування, інших осіб, які працюють на комунальних та державних підприємствах, основам формування та реалізації гендерної політики.

Розділ 9. Прийняття в усіх органах державної влади, організаціях, закладах, на підприємствах (незалежно від форми власності) стратегій забезпечення гендерної рівності.

Розділ 10. Запровадження показників моніторингу діяльності органів державної влади щодо формування та реалізації гендерної політики.

Розділ 11. Співпраця з інститутами громадянського суспільства щодо формування та реалізації гендерної політики.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

2. Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1517-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>.

3. Методичні рекомендації щодо оцінювання гендерного впливу галузевих реформ : наказ Міністерства соціальної політики від 14.04.2020 р. № 257. URL: <https://www.msp.gov.ua/documents/5701.html?PrintVersion>.

4. Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09. 2020 р. № 1128-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>.

5. Проект Національної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. URL : https://www.msp.gov.ua/files/gend_pol/str_2030.pdf.

ПЕРЦЕВ Р. В.

*аспірант кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Інституте права ім. Князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії
управління персоналом*

**НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОВЕДЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

Адміністративно-правова діяльність поліції у сфері проведення криміналістичних досліджень (на відміну від інших видів поліцейської діяльності) є важливою, оскільки від її якості та ефективності залежать практично всі інші види діяльності органів внутрішніх справ, а це впливає на рівень довіри населення до органів внутрішніх справ та відчуття населення країни захищеності. В роботі поліції досить багато правових і організаційних проблем, які поступово вирішуються, удосконалюються форми і методи адміністративно-правової діяльності, поліпшується технічне і інформаційне забезпечення діяльності поліції у найширшому спектрі напрямків. Водночас, існують проблеми щодо якості забезпечення цієї важливої функції.

Відповідно до Закону України «Про національну поліцію» до основних повноважень поліції відносяться, зокрема: здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності; здійснює оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону [1].

Водночас, більшість німецьких криміналістів солідарні в тому, що криміналістична техніка - це невід'ємна частина науки криміналістики, зміст якої утворює систему знань, методів і засобів природних і технічних наук в тій частині, в якій вони можуть бути використані з метою розкриття, розслідування і попередження злочинів. При цьому не всі криміналісти ФРН

вважають за необхідне надавати підвищену увагу теоретичним дослідженням предмета і природи криміналістичної техніки. На їхню думку, важливіше інше - практична здатність техніко-криміналістичних знань, методів і інструментів вирішувати нагальні проблеми, пов'язані з виявленням і подальшим використанням матеріальних слідів злочину з метою виявлення невідомих злочинців і отримання доказів для кримінального судочинства [2].

Важливим аспектом якісного проведення криміналістичних досліджень є існування спеціальних наукових закладів та установ, які не лише здійснюють дослідження кримінальних доказів, а й формують базу даних для подальшого використання у кримінальних дослідженнях. Та, у Німеччині заснована земельним відомством кримінальної поліції «Кримінологічна науково-дослідницька організація» [3]. Завданням цієї організації є проведення практико-орієнтованих кримінологічних досліджень і забезпечення наукового консультування підрозділів земельної поліції всіх рівнів з питань кримінологічної спрямованості. Цілями досліджень є: отримання актуальних відомостей про зміни в розвитку злочинності; розробка концепцій для адекватного реагування на нові види злочинності; аналіз умов реалізації, ефективності та надійності проектів і заходів земельної поліції; розгляд актуальних і значних випадків злочинності. Для цього здійснюється співпраця з університетами і іншими дослідницькими установами [3].

Окремо стоїть проблема спеціальної професійної освіти, постійного удосконалення знань у сфері проведення криміналістичних досліджень.

Криміналістична освіта, будучи елементом системи криміналістичного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ, в свою чергу, є системою заходів, спрямованих на вироблення «вуличного» вміння використовувати криміналістичні знання, методи і засоби криміналістики для вирішення службово-оперативних завдань з розкриття, розслідування та запобігання злочинам [4]. Криміналістичну освіту пов'язує криміналістична наука і практика боротьби зі злочинністю, забезпечуючи впровадження криміналістичних знань в діяльність органів внутрішніх справ [5].

Крім того, використання спеціальних знань в процесі розслідування є одним із дієвих заходів протидії злочинності. Як наголошується в ряді наукових публікацій [3-5], їх застосування в діяльності правоохоронних органів є одним з пріоритетних напрямків інтенсифікації розслідування окремих видів складних у виявленні та доведенні злочинів.

Тому, на сьогодні є потреба у формуванні інноваційних методів навчання осіб, які здійснюють криміналістичні дослідження з урахуванням сучасних потреб та розвитку інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну поліцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Сокол В. Ю. Особенности криминалистической техники в Германии. *Общество и право*. 2009. №4 (26). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-kriminalisticheskoy-tehniki-v-germanii>.
3. Бертель Ральф, Кравчук Л.С. К вопросу о научном обеспечении деятельности полиции Германии: научно-аналитические центры как инновационный инструмент борьбы с преступностью. *ППД*. 2017. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-nauchnom-obespechenii-deyatelnosti-politsii-germanii-nauchno-analiticheskie-tsentry-kak-innovatsionnyy-instrument-borby-s>.
4. Коломацкий В. Г. К истории криминалистического обеспечения расследования преступлений. *Криминалистическое обеспечение борьбы с преступностью: информ. бюл. № 13 по материалам криминалистических чтений*. М., 2001. С. 19-21.
5. Чиненов Е. В., Щукин В. И., Малыхина Е. А. Криминалистическое образование как элемент криминалистического обеспечения раскрытия и расследования преступлений в сфере экономики, совершаемых на железнодорожном транспорте. *Право: история и современность*. 2020.

№1 (10). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kriminalisticheskoe-obrazovanie-kak-element-kriminalisticheskogo-obespecheniya-raskrytiya-i-rassledovaniya-prestupleniy-v-sfere>.

ПИРОГ В. В.

*аспірант кафедри фінансів, банківської та страхової справи
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

**ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІННОВАЦІЇ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА
СТРУКТУРНІ ЗМІННІ**

Зміни в організації відбуваються постійно. Але далеко не всі вони можуть бути віднесені до організаційних. Скажімо, деяке зростання продуктивності праці за попередній місяць, вихід на пенсію співробітника і прийняття на місце, що звільнилося молодого працівника, надходження двох інших співробітників на заочне відділення технічного вузу - всі ці зміни відбуваються в організації, але не є тим не менше організаційними. Організаційні зміни впливають на організацію в цілому. Це системні зміни організації.

Система - безліч взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, кожен з яких приносить щось конкретне в унікальні характеристики цілого. Не всяке організаційне зміна є інновацією. Щоб стати інновацією, воно повинно нести собою певну новизну. Новизна - головна відмітна особливість організаційних інновацій. Інновація (нововведення) «є таке цілеспрямована зміна, яка вносить в середу впровадження (підприємство, поселення, товариство тощо) нові, відносно стабільні елементи» [1].

Одні фахівці розглядають інновацію як універсальний метод, набір інструментів забезпечення оптимального технологічного процесу організації шляхом планованого управлінського впливу на соціальну структуру підприємства (технологічний підхід) [2]. Тим часом інновація, - як справедливо відзначає інша група фахівців [3], - це не тільки система періодично вводяться разових нововведень, які вигідно відрізняються товарні і технологічні змінні організаційної структури. Це і комплексний

соціокультурний процес, що розвивається за деякими об'єктивними законами, тісно взаємопов'язаний з історією та традиціями розглянутих соціальних систем і кардинально перетворює їх структуру. Це і соціально-психологічний феномен, що характеризується своєрідним життєвим циклом, з особливими фазами, послідовностями і залежностями відбуваються в свідомості індивідів когнітивних і емоційних процесів (процесний підхід).

Важливе методологічне значення для розуміння інноваційних процесів має положення про єдність об'єктивного і суб'єктивного у змісті нововведень. Сприйняття новизни, як такої, носить суб'єктивний характер і залежить від того, чи існував розглянутий; об'єкт як новий раніше або індивід сприймає його як новий. Соціальний суб'єкт стає; прихильником и інновації, коли може адекватно оцінити стан навколишнього середовища і спрогнозувати свій стан в контексті інноваційного процесу в термінах придбання, втрат, соціальних переваг. Цей феномен отримав назву інноваційного сприйняття.

Інноваційний сприйняття може розвиватися в індивіда в процесі придбання нових знань і перегляду своїх цінностей, установок та очікувань. Інноваційну сприйнятливість можна визначити як особливе уявлення суб'єкта, пов'язане з певною ситуацією і суб'єктивною оцінкою ймовірності зміни своїх соціальних параметрів в кращу сторону. Сприятливі інноваційні можливості формуються в контексті аналізу конкретної соціальної ситуації, яка не піддається чіткому прогнозуванню. Відносно організаційних інновацій зауважимо, що їх об'єктивна сторона виражається в реальному оновленні організації, суб'єктивна сторона - в тому, як цей процес сприймається і розуміється.

Суб'єктивні уявлення людей можуть по-різному ставитися до об'єктивного змісту організаційних інновацій - збігатися або не збігатися. При цьому можливі три варіанти розбіжності: суб'єктивні уявлення про організаційні інновації випереджають їх об'єктивну логіку і ритм; суб'єктивні уявлення про організаційні інновації відстають від їх об'єктивного змісту; суб'єктивні уявлення про організаційні інновації принципово розходяться з їх

об'єктивним змістом. Збіг суб'єктивної і об'єктивної сторін організаційних інновацій є вираженням їх цілісності і повноти, умовою їх успішного здійснення. Єдність об'єктивного і суб'єктивного елементів інноваційного процесу проявляється також в самому характері інноваційної діяльності. Згідно з третім діяльнісним підходом, інновація постає як «особлива сфера теорії і практики, система дій соціального суб'єкта, спрямована на вдосконалення якостей соціокультурного об'єкта і дозволяє придбати як винагороду бажані ресурси і позитивну репутацію в очах референтних аудиторій релевантного соціального простору» [3]. Під інноваційною діяльністю мається на увазі "сукупність всіх заходів щодо створення, придбання, освоєння і поширення нових і вдосконалених видів продукції, послуг, технологій, сировини і матеріалів, методів організації виробництва та управління" [3].

При системному підході зазначені підпроблеми взаємно обмежують області можливих рішень, відсікаючи більшість альтернатив. Такий підхід не тільки є перспективним, але і вельми економічним, тому що спрощення може виявитися більш значним, ніж ускладнення за рахунок одночасної роботи з трьома підпроблемами.

Список використаних джерел:

1. Драган О.І. Соціально-економічна безпека: конспект лекцій. К.:НУХТ, 2013. 114 с.
2. Іляш О.І. Принципи побудови індикаторів соціальної безпеки. Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону. 2011. № 1. С. 72–75.
3. Дацій О.І. Інновації — основна діюча сила науково-технічного прогресу для збереження природного середовища. Економіка та держава. 2017. № 5. С. 4-9.

ПОРАЙКО У.М.

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

**ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ
ЗОВНІШНІХ ЗАПОЗИЧЕНЬ І БОРГІВ УКРАЇНИ**

Питання управління та обслуговування державних запозичень і боргів є особливо важливим в контексті тих економічних труднощів, які впродовж останніх років переживає Україна. Розв'язання проблеми обслуговування державного боргу є одним із ключових факторів економічної стабільності в країні. Від характеру врегулювання боргової проблеми в значній мірі залежить бюджетна дієздатність держави, стабільність її національної валюти, а відтак фінансова підтримка міжнародних фінансових організацій. Необхідність розв'язання цих питань потребує пошуку шляхів вдосконалення механізму управління та обслуговування державного боргу в Україні.

Важливий внесок в дослідження проблеми державного боргу зробили західні економісти: Д. Рікардо, А. Сміт, М. Браунриг, С. Вайнтрауб, Х. Джонсон, О. Екстайн, Дж. Кейнс, А. Лаффер, А. Лернер, Р. Масгрейв, М. Фрідман та інші. Теоретичні основи державного боргу та питання щодо його управління висвітлюються в працях таких українських вчених, як: О.Д.Василик, А.С.Гальчинський, Г.Н.Климко, В.В.Корнєєв, О.В.Плотніков, І.Я. Софіщенко, В.М.Суторміна, В.О.Степаненко, та інших.

В той же час в Україні недостатньо досліджені питання, що стосуються проблем управління державним боргом, особливостей його формування та розвитку в умовах формування ринкових взаємовідносин в економіці. переходу до ринкової економіки. В цілому, державний борг - сума заборгованості держави по випущених і не погашених державних внутрішніх

позиках, а також сума фінансових зобов'язань держави по відношенню до зовнішніх кредиторів.

В умовах переходу до розвинених ринкових умов господарювання в національній економіці важливою складовою публічних фінансів є зовнішні запозичення та державний борг. Дефіцит державного бюджету, залучення та використання програм зовнішніх запозичень для його покриття призвели до формування та значного зростання державного боргу в Україні. Великі розміри внутрішнього та зовнішнього боргу, а також відповідно значне зростання витрат щодо його обслуговування обумовлюють необхідність вирішення цієї проблеми, а відтак і пошуку шляхів вдосконалення механізмів його макроекономічного (державного) управління. Як свідчить досвід багатьох з розвиненими ринковими відносинами, чим обтяжливим стає для держави нагромаджений зовнішній і внутрішній борг, тим його обслуговування активніше включається в взаємодію з функціонуванням системи національної економіки та її фінансової системи.

В сучасній економіці України державні запозичення все більше набувають характеру не лише фінансової, але і соціально-політичної проблеми, яка повинна вирішуватись впровадженням дієвих механізмів і інструментів публічного управління та адміністрування в цій сфері. Державний борг прямо пов'язаний і з проблемою економічної безпеки країни [1].

Відзначимо, що залежно від того, з внутрішніх чи зовнішніх джерел здійснюються запозичення, державний борг визначається як внутрішній чи зовнішній борг. Зовнішній державний борг виникає у зв'язку із залученням державою зовнішніх позик. Державний внутрішній борг відображає підсистему економічних відносин між державою (включаючи місцеві органи влади) та кредиторами з числа юридичних і фізичних осіб. Класичною формою державного внутрішнього боргу є борг центрального уряду та місцевих органів влади [2].

Стан державного боргу залежить від щорічних операцій пов'язаних з

отриманням нових позик, з одного боку, і розмірів погашень і виплат процентів по цих позиках – з іншого. Державні позики – це кредитні відносини між державою та фізичними і юридичними особами, в результаті яких держава одержує обумовлену суму грошових коштів на визначений термін за встановлену плату, вони є розповсюдженою формою мобілізації фінансових ресурсів. Розмір державної позики включається в суму державного боргу країни. За їх допомогою мобілізуються тимчасово вільні кошти юридичних і фізичних осіб для фінансування потреб держави. Державні позики з одного боку, спричинені дефіцитом державного бюджету, з іншого – обумовлюють подальше збільшення дефіцитності бюджету, що пов'язано з виплатою процентів по раніше випущених позиках, необхідністю сплачувати капітальну суму боргу. Випуск позик дає змогу уряду покрити дефіцит бюджету та розширити фінансування державних потреб. Щоправда, випуск облігацій державних позик без ретельного та всебічного врахування всіх факторів і обставин може загрожувати економічній безпеці, витісненню приватних інвестицій тощо.

Аналіз зарубіжних і вітчизняних джерел відзначає, що з усіх напрямів дослідження проблеми державного боргу можна виділити два. Перший напрямок – це дослідження А.Лернера, який розглядаючи наслідки державного боргу, виділяв дві його частини – внутрішній і зовнішній борг. Погоджуємось із такою думкою, що внутрішній борг не можна розглядати як тягар, перекладений на майбутні покоління, а зовнішній борг тільки тоді стає тягарем, коли залучені кошти ідуть на поточні цілі й не призводять до створення нової вартості та багатства. Зовнішні позики, залучені на фінансування об'єктів промислового чи сільськогосподарського виробництва, тобто витрачені продуктивно, створюють можливість повернути кошти з процентами та водночас збільшити національне багатство. Даний погляд з окремими корекціями можна застосувати до умов перехідної економіки України.

Другий напрямок обґрунтовується кейнсіанським підходом до

посилення макроекономічного управління та регулювання сукупного попиту і пропозиції, стимулювання споживання в довгостроковому періоді, що спонукає розглядати державний борг в контексті “ефективного попиту” та його безперечного стимулювання.

Досліджуючи економічні передумови формування державного боргу відзначимо, що бюджетний дефіцит виникає як результат кризових явищ в економічному та політичному житті держави і призводить до утворення та зростання державного боргу. Бюджетний дефіцит збільшує державний борг, а зростання боргу, в свою чергу, потребує додаткових витрат бюджету на його обслуговування і тим самим збільшує бюджетний дефіцит. Дефіцит може бути пов'язаний з необхідністю здійснення значних державних вкладень у розвиток економіки. В цьому випадку він відображає не кризовий стан суспільних процесів, а державне регулювання економічної кон'юнктури, прагнення забезпечити прогресивні зрушення в структурі суспільного виробництва. Дефіцит може відображати кризові явища в економіці, її розвал, неефективність фінансово-кредитних зв'язків, нездатність уряду тримати під контролем фінансову ситуацію в країні. В цьому випадку бюджетний дефіцит – явище надзвичайно загрозливе, яке вимагає здійснення не лише термінових економічних заходів по стабілізації економіки, фінансовому оздоровленню господарства, але і відповідних політичних рішень [3].

Проведений аналіз основних законодавчих актів з питань формування та обслуговування державного боргу в Україні засвідчив необхідність подальшого їх вдосконалення та доповнення. Забезпечення стабільної та науково обґрунтованої правової бази є головною передумовою регулювання та зменшення державної заборгованості.

Щодо економічних показників, то необхідно відзначити, що за даними Уряду, станом на початок жовтня 2021 року державний та гарантований державою борг України становив 1 997,75 млрд грн або 82,95 млрд дол. США, в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 1 159,84 млрд грн (58,06% від загальної суми державного

та гарантованого державою боргу) або 48,16 млрд дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 837,91 млрд грн (41,94%) або 34,79 млрд дол. США.

Державний борг України становив 1 758,01 млрд грн (88, 00% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 73,00 млрд дол. США. Державний зовнішній борг становив 931,20 млрд грн (46,61% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 38,67 млрд дол. США. Державний внутрішній борг становив 826,81 млрд грн (41,39% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 34,33 млрд дол. США.

Гарантований державою борг України становив 239,74 млрд грн (12,00%) або 9,95 млрд дол. США, в тому числі: гарантований державою зовнішній борг – 228,64 млрд грн (11,44%) або 9,49 млрд дол. США; гарантований державою внутрішній борг – 11,10 млрд грн (0,56%) або 0,46 млрд дол. США.

І останнє. На сьогодні найбільш використовувана модель залучення та використання фінансових коштів, зокрема в частині дерегуляцій, що надходять до України з-за кордону визначається урядовою стратегією максимального збільшення обсягів фінансових надходжень від зарубіжних джерел, включаючи міжнародні фінансові організації [4]. Для зниження державної заборгованості необхідно впровадити дієві заходи щодо оптимізації заборгованості, зокрема забезпечення публічної політики щодо оптимальних розмірів державної заборгованості, яке можливе шляхом законодавчого встановлення відповідних розмірів внутрішнього та зовнішнього боргу на певну дату відносно макроекономічних показників. Важливо, постійне вдосконалення системи державного управління та обслуговування державного боргу через подовження терміну обороту боргових зобов'язань і реструктуризації боргових зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Антикризове управління національною економікою: монографія / за

заг. ред. І.Й. Малого. – К.: - КНЕУ, 2017. – 368 с.

2. Воротін В.Є. Макроекономічне регулювання в умовах глобальних трансформацій: Моногр. – К: Вид-во УАДУ, 2002. – 392 с.

3. Глобальні тенденції і перспективи: світова економіка та Україна / наук. ред. В. Юрчишин, - Київ: Заповіт, 2018. – 202 с.

4. Воротін В. Є., Проданик В.М. Від регуляторії політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України / В.Є. Воротін, В.М. Проданик / *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, 2019. - № 1. – С. 95-102.

ПУРНАК В. П.

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ СУСПІЛЬСТВАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Завданням військовослужбовців на етапі служби в лавах збройних сил є формування ціннісного ставлення до виконання військових обов'язків, підвищення усвідомленості процесу проходження військової служби, підвищення соціальної зрілості. Зазначене має полягати в підвищенні психологічної готовності до проходження військової служби, оптимізації адаптаційного процесу до армійського життя, формуванні соціально-значущих установок для виконання обов'язку. Морально психологічна готовність до проходження військової служби - це відповідна система, яка передбачає досить високий рівень розвитку моральної, мотиваційної та вольової сфер [2].

Готовність до служби в збройних силах виступає наслідком синтезу соціально-психологічної, військово-професійної та емоційно-вольової готовності, носить соціально обумовлений характер і визначається ступенем включення в діяльність, об'єктивно призводить до формування необхідних якостей. Морально-психологічна готовність включає в себе рівень розвитку спрямованості особистості на майбутню службу, в її основі лежить система мотивів і моральних якостей. Метою морально-психологічного становлення військовослужбовців є оптимізація морально-психологічної адаптації, результатом якої стане ефективна взаємодія з військовим колективом та здійснення військової діяльності.

Виховання дисциплінованості та відповідальності має здійснюватися у взаємодії та єдності поглядів, громадськості та виховного простору. Морально-психологічний супровід, як етап психологічного забезпечення уособлює комплекс системних заходів з відстеження та підтримки здатності військовослужбовців протистояти страхітливим факторам. Основними критеріями успішного проходження цього етапу є адаптація військовослужбовців за призовом до умов армійської служби, прийняття ролі військовослужбовця. Визначальними і головними компонентами готовності до служби в збройних силах є розуміння цінності військової служби, стійкість психіки, готовність і здатність зберігати високу інтелектуальну стійкість до несприятливих впливів навколишнього середовища.

Повинно відбуватися переосмислення суспільних цінностей та визначення якості діяльності такої соціально-професійної групи, як офіцери армії, вони не тільки суб'єкти професійної діяльності, а й активні учасники всіх змін у державі. При цьому, фактором, який безпосередньо впливає на вироблення орієнтирів і норм поведінки та діяльності офіцерів, виступає їх професійна соціалізація. Важливо і те, що в умовах гострої економічної кризи і обмеженості ресурсів витрати на військову діяльність стали одними з пріоритетних. Система цінностей військових має відображати стан, динаміку та протиріччя суспільної свідомості, закономірно, що існує тенденція до збільшення значущості цінностей культури.

У зв'язку з цими об'єктивними обставинами актуалізується необхідність домінанти суб'єктивного людського фактора. Він відображає можливість мобілізації військовослужбовцям своїх внутрішніх ресурсів, які можна використовувати для досягнення більш вигідної соціальної позиції. Забезпечення успішної соціалізації військовослужбовців - це проблема і особистісна, і державна, вирішення цієї проблеми дозволить звільненим військовослужбовцям безболісно перейти до нових видів діяльності, дозволить суспільству ефективно використовувати підготовлених фахівців в інтересах економічного розвитку, а також допоможе цій категорії населення

на рівних умовах конкурувати на ринку праці [5].

Військово-патріотичні організації повинні відігравати найважливішу роль у патріотичному вихованні, важливою є орієнтація виховання дисциплінованості та відповідальності як тривалого і цілеспрямованого процесу на вироблення власної поведінки відповідно до прийнятих норм у збройних силах [1]. Сукупність впливів залежить від якості засвоєння нових соціальних функцій, рівня соціального входження військовослужбовця до нової соціальної групи. Специфіка процесу соціалізації військовослужбовців полягає в принципових відмінностях військової та цивільної сфер життя. Важливу роль в успішній соціалізації військовослужбовців відводиться діяльності органів державного та військового управління у сфері соціальної активності.

В результаті ефективної державної соціальної політики доповнюються і збагачуються соціальні-економічні гарантії військовослужбовців, формується належний рівень соціальних стандартів їх життєдіяльності [3]. Соціальні гарантії забезпечують умови розвитку потреб і здібностей, умов професійного зростання, оновлення всієї системи життєдіяльності військовослужбовця. Система даних гарантій формує додаткові компоненти, що визначають захисні функції держави, інтегрується вся система гарантій військовослужбовців, а також створюються умови відновлення і саморозвитку їх потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Быченко Ю. Г. Современная социологическая интерпретация общественного воспроизводства. Известия Саратовского государственного университета. Новая серия. Серия Социология. Политология. Т. 15. Вып. 3. 2015. № 3. С. 54-56.
2. Ершов Д. О. Формы проявления социальных потребностей и способы их оценки. Вестник Поволжской академии государственной службы. 2014. № 4 (43). С. 9-12.

3. Карп'як О. М. Адаптація особистості в системі політичних відносин (теоретико-методологічний аналіз): монографія. Дніпродзержинськ: Середняк Т.К., 2012. 194 с.
4. Коваленко О. Державне управління в процесі соціалізації суспільного відтворення. Держава та регіони. Сер.: Державне управління. 2013. № 2. С. 71-75.
5. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії. Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf

ПУСТОВОЙТ Є.О.

аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом

ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Завдання успішного функціонування господарських комплексів в нових конкурентних умовах лібералізації митних обмежень, інтернаціоналізації та інтеграції виробничо-господарських відносин актуалізували пошуки нових підходів в публічному менеджменті соціально-економічного розвитку регіонів. Розробка, що відповідає сучасним вимогам, парадигми прийняття рішень, спрямованої на досягнення системних змін в управлінні господарськими комплексами, зміни пріоритетів державної політики від екстенсивного освоєння природних багатств до постіндустріальної економіки, зумовлюють необхідність узагальнення світового та вітчизняного досвіду в галузі стратегічного публічного управління, виділення принципів і вдосконалення методів регіонального публічного менеджменту.

Формування і функціонування будь-якої формації суспільного розподілу праці знаходяться в безпосередній взаємозалежності від структури економічних відносин. Такі взаємозалежності утворюють територіальні ринки (на рівні міждержавних союзів, окремих держав, регіонів і місцевостей), що визначають тенденції розвитку в відповідно до виробничих можливостей реальної економіки і соціальними потребами індивідуумів. Починаючи з епохи становлення капіталістичних відносин основні ринкові процеси в країнах, економіка яких пішла по шляху індустріалізації, визначається господарською діяльністю, що забезпечує найбільші структурні частки і приріст доданої вартості в сфері матеріального виробництва, формує

товарно-грошовий обіг і задоволення суспільства засобами і предметами праці. У процесі подальшої еволюції громадських і виробничих відносин, галузі хазяйновитість, як сукупності однорідних за спрямованістю своєї діяльності господарюючих суб'єктів, стали виконувати наступні функції: формування бюджетної складової економіки, що дозволяє здійснювати відтворювальні процеси, в тому числі в соціальній сфері (соціальні інститути громадської підтримки індивідуумів) ; перерозподіл трудових ресурсів, включаючи їх внутрішньоструктурної трансформації (спочатку перетікання зайнятих у сільськогосподарській діяльності в господарський персонал, а в даний час - в сферу обслуговування); інфраструктурне забезпечення (комунікації, включаючи шляхи сполучення, вантажні термінали, логістику, енерго- і теплоносії, водопроводи і так далі), яке розвинулося з функції підтримки господарського виробництва конкретних господарюючих суб'єктів до складового елементу соціальної сфери, що сприяє підвищенню загальнотериторіального ділової активності; регулювання тарифних відносин і ціноутворення як в галузевому розрізі, так і міжструктурні товарообмін; синергетичне забезпечення загальногосподарських, системних процесів соціального і економічного розвитку, в тому числі в негосподарських галузях і сфері обслуговування [1, 2].

Виходячи з викладеного, можна констатувати, що сьогодні значення господарського виробництва в розвинених країнах розвинулося від вузько галузевих господарських функцій до забезпечення соціальної складової формування ефективної структури економіки на рівні суверенних держав і міжнаціональних спільнот. Досягнення цього зумовили дозвіл завдань узгодженості зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності держав в питаннях інтеграції різних напрямків господарської діяльності, в тому числі в хазяйновитість - уніфікація, стандартизація технологічних процесів і продукції, що випускається, солідарне забезпечення найважливішими ресурсами, транснаціоналізація науково-дослідної та освітньої діяльності тощо. Всі ці процеси зумовлюють підвищення ролі державного регулювання

у сфері господарської політики, що здійснюється за допомогою механізмів субсидіарної бюджетної підтримки виробничої діяльності, а також формуванням інфраструктури матеріальної, наукової, технологічної, а також інших напрямків, що забезпечують сприятливі умови розвитку економіки. Це зумовило широке застосування в розвинених країнах інституту стратегування, що передбачає реалізацію стратегій і програм, спільно здійснюваних органами державного управління (часто виступають ініціаторами) і суб'єктами господарської діяльності (реалізаторами), а також організаціями кредитно-фінансової і страхової сфер, венчурними організаціями (забезпечення) і ін. Така взаємодія, який утворює горизонтальні господарсько фінансові зв'язки і вертикальне управління реалізації стратегій, забезпечує дієву інтеграцію суб'єктів міжнаціональних відносин в області виробничих відносин на основі лібералізації зовнішньоекономічної діяльності.

У зв'язку з розглянутими функціями неминує впливає питання про побудову регіональної інтегрованої системи стратегічного публічного управління розвитком господарського комплексу регіону, що дозволяє менеджерам оптимізувати на основі комплексної автоматизації інформаційні потоки, прогнозування, планування, управління ресурсами, логістикою і фінансами. Необхідна модель стратегічного публічного управління розвитком, яка повинна складатися з двох блоків - блоку інформаційного забезпечення, що передбачає заходи щодо впровадження в практику менеджменту сучасних і однаково доступний для всіх суб'єктів регіональної хазяйновитість інформаційно-управлінських технологій, і блоку консолідуючого актуальні напрями вдосконалення публічного менеджменту, що дозволяє підвищити якість управлінського процесу по формуванню диверсифікованого, конкурентоспроможного і інтеграційно-адаптивного господарського комплексу регіону, який орієнтований на досягнення постіндустріального суспільства.

Список використаних джерел:

1. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є.Г. Карташов, В.В. Євдокимов, І.О. Драган, О.І. Дацій та ін.; за заг. ред. Є.Г. Карташова. Київ : Освіта України, 2019. 248 с.

2. Децентралізаційна реформа в Україні у контексті європейської інтеграції: монографія / Є.Г. Карташов Київ : Освіта України, 2018. 250 с.

РАГУЛІНА О.О.

аспірант кафедри управлінських технологій Університету «КРОК»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ДЕРЖАНИХ УСТАНОВ

Значимість підвищення ефективності формування і використання людського капіталу в системі державних установ визначає необхідність розробки механізму управління цим процесом, який розуміється як сукупність інструментів, механізмів, засобів і способів впливу на людський капітал, які використовують органи державної влади, місцевого самоврядування, державні підприємства (організації, установи) з метою підвищення темпів економічного зростання та інноваційного розвитку.

Реалізація механізму управління людським капіталом державних установ має сприяти вирішенню таких основних завдань:

- створення умов для формування людського капіталу;
- створення умов для ефективної реалізації людського капіталу [1].

Сталий розвиток національної економіки на даний час знаходиться в прямій залежності від якісних характеристик людського капіталу. Формування людського капіталу, затребуваного його споживачами, є складним процесом трансформації вихідних характеристик підготовки професійного фахівця до характеристики людського капіталу, затребуваного сучасної ринкової інноваційно-орієнтованої соціально-економічною системою.

Основним інструментом розвитку людського капіталу є інвестування з урахуванням повернення таких інвестицій в майбутньому. В цілому, будь-які придбані знання, навички або навіть інформація, які допоможуть людині підвищити продуктивність і збільшити дохід, можуть розглядатися як одна з форм людського капіталу [2].

Основними формами інвестування в людський капітал державних установ є наступні:

1. Охорона здоров'я та харчування (охорона здоров'я і організація харчування допомагають зберегти здоров'я, знижують захворюваність і смертність, збільшують віддачу від діяльності та, тим самим, тривалість продуктивного періоду життя).

2. Освіта (отримання освіти і, в подальшому, її продовження).

3. Навчання (загальне, професійне, спеціальне; може проводитися як в процесі роботи, так і з відривом від діяльності).

4. Міграція і пошук роботи (зміна місця проживання, пошук роботи ведуть до підвищення заробітку і до кращого використання компетенцій людини) [3].

В системі формування і реалізації людського капіталу ринок виконує визначальну функцію у виявленні властивостей затребуваного фахівця і оптимальному перерозподілі людського капіталу в просторово-часовому континуумі господарської системи.

Таким чином, першою важливою проблемою формування людського капіталу державних установ є формування адекватної кадрової політики щодо людського капіталу країни. У цій кадровій політиці слід враховувати інноваційні вимоги до фахівців та передбачати методи, механізми, інструменти навчання, підвищення кваліфікації, формування державних замовлень, формування резерву тощо.

Наступна проблема – це формування інноваційної інфраструктури знань з урахуванням вимог сучасного суспільства, а також розвитку міжнародної інтеграції, глобалізаційних процесів.

Інфраструктура знань виконує певні функції, серед яких формування і поширення наукових і технологічних знань, включаючи освіту та підготовку кадрів; створення умов для появи інноваційних навичок та знань; розробка стандартів; регулювання і правовий захист освітньої діяльності [4]. На сьогодні в нашій країні формується інфраструктура знань покликана замінити

неефективні зв'язку, організаційні форми і механізми, які стримують реалізацію інноваційних можливостей.

У сучасному світі зростає значення освіти як найважливішого чинника формування нової якості економіки і суспільства в цілому. Збільшується вплив освіти і на формування людського капіталу. У зв'язку з цим актуалізується вивчення одного з суб'єктів людського капіталу – освітніх закладів для кадрів державних установ і управлінських кадрів публічного управління, їх соціально-професійної діяльності, ціннісних орієнтацій і соціально-економічного становища.

Таким чином, наступною проблемою, є формування закладів вищої освіти для формування інноваційних кадрів системи державних установ. На нашу думку, потребує запровадження не лише уніфікованих освітньо-професійних програм для підготовки кадрів державних установ, а формування інноваційного закладу, спрямованого на розвиток кадрів державних установ. Освіта виступає як джерело розвитку кожної людини і як основний фактор розвитку людського капіталу державних установ, накопичення і формування якого в конкретній установі залежить від рівня розвитку системи освіти, правового забезпечення діяльності освітніх установ, кадрового забезпечення та фінансування.

Крім того, слід звернути увагу, що людський капітал конкретного підприємства мають певні особливості, які формуються за допомогою взаємодії і взаємовпливу різних елементів, зокрема: функціональних обов'язків фахівця, функції державних установ, компетенції, впливу на формування державної політики тощо. Ці особливості проявляються в трансформації елементів людського капіталу (їх кількісних і якісних характеристик), в ступені їх затребуваності (отже, ефективності використання людського капіталу). На сьогодні відсутні вимоги до людського капіталу державних установ, що впливає на неефективність його формування та розвиток.

Для цілеспрямованого розвитку людського капіталу державних установ

необхідні: аналіз потреб державних установ та стану людського капіталу, система публічного управління (зокрема: розробка програми соціально-економічного розвитку з урахуванням розвитку людського капіталу, формування спеціальних освітньо-професійних програм, формування державного замовлення, проведення прозорих конкурсних процедур тощо), залучення додаткових інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Солодухина О.И., Пархомчук М.А. Разработка методики оценки эффективности формирования и использования человеческого капитала. *Экономические науки*. 2016. № 3. С. 30–33.
2. Галимова Э. З. Человеческий капитал – основа эффективного развития России. *Экономика и управление: анализ тенденций и перспектив развития*. 2013. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/chelovecheskiy-kapital-osnova-effektivnogo-razvitiya-rossii>.
3. Варфоломеев А. Г. Современные базовые показатели человеческого капитала в Украине и России. *Вестник МГОУ. Серия: Экономика*. 2021. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-bazovye-pokazateli-chelovecheskogo-kapitala-v-ukraine-i-rossii>.
4. Третьяченко Т. В. Инфраструктура знаний – как институт формирования конкурентного рынка человеческого капитала. *Гуманитарные и социальные науки*. 2012. №6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/infrastruktura-znaniy-kak-institut-formirovaniya-konkurentnogo-rynka-chelovecheskogo-kapitala>.

РЕВКО Т.В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, обліку та фінансів Рівненського інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

**ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ
ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Сучасне суспільство характеризується високим ступенем інформатизації та глобалізації. У зв'язку з чим актуалізуються питання формування та забезпечення національної безпеки.

Проблеми національної безпеки достатньою мірою дослідженні науковцями та законодавчо врегульовані. Зокрема Законом України «Про національну безпеку» визначено цілий перелік понять а також механізмів їх практичної реалізації [1]. Серед науковців які досліджували питання національної безпеки у сфері економіки можна назвати таких як Козак В.С., Козак Л.С., Федорук О.В. [2], Кулько-Лабинцева І.В. [3], Нестеренко С.А., Шевчук І.В., Дубровський В. та інші. [4] Вчені достатньо глибоко досліджують проблеми національної економічної безпеки беручи до уваги вплив різних факторів.

Не достатньо досліджені сучасні суспільні фактори в сфері національної безпеки держави.

Потребує додаткового вивчення одночасного впливу та взаємозв'язку таких чинників як інформатизація, глобалізація та безпека діяльності.

Щоб визначити вплив вказаних факторів потрібно володіти основними поняттями. Законом України «Про Національну програму інформатизації» визначено, що інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для

задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки. В цьому ж законі спорідненим з національною безпекою є визначення інформаційного суверенітету держави, який визначається як здатність держави контролювати і регулювати потоки інформації з-поза меж держави з метою додержання законів України, прав і свобод громадян, гарантування національної безпеки держави. [5]

Згідно до Закону України «Про національну безпеку» державна безпека – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру. [1]

Мережа Інтернет дає універсальне визначення що таке глобалізація [6]. Отже, глобалізація – перетворення певного явища на світове, планетарне; те, яке стосується усієї Землі, земної кулі. Глобалізація – це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками цього процесу є розподіл праці, міграція у масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Також це процес розповсюдження інформаційних технологій, продуктів і систем по всьому світі, що несе за собою економічну та культурну інтеграцію.

Відповідно до наведених категорій можемо стверджувати що процес інформатизації суспільства явище безумовно позитивне. Також визначене поняття інформаційного суверенітету що відповідає категорії національної безпеки. Проте існують суперечності в національній безпеці держави з поширеними поняттями глобалізації та інформатизації суспільства. В процесів глобалізації є як і прихильники так і опоненти зважаючи на позитивні та негативні сторони цього процесу. Лише потрібно, на нашу

думку, взаємоузгодити ці поняття та врегулювати на законодавчому рівні. Адже, там де є інформатизація, уніфікація, стандартизація та інтеграція процесів та явищ важко а то і не можливо дотримуватися принципів національної безпеки. Тому ці питання мають регулюватися і втілюватися у відповідних державних планах, стратегіях розвитку і тому подібних документах чи директивах.

Перспективами подальших наукових досліджень може бути визначення більш конкретних напрямків та механізмів реалізації політики національної економічної безпеки з позиції всезагальної інформатизації та поширення розвитку глобалізації у сферах суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну безпеку» № 2469-VIII від 01.08.2021р. URL: zakon.rada.gov.ua
2. Козак В.С. Міжнародна економічна безпека: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л.С. Козак, О.В. Федорук; М-во освіти і науки України, Нац. транспорт. ун-т. – Київ: НТУ, 2016 - 228с.
3. Кулько-Лабинцева І.В. Виробнича безпека як складова економічної безпеки країни // Сучасні проблеми та перспективи розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., 19-20 квіт. 2019р. (Хмельницький-Сатанів). – Хмельницький, 2019. – С.153-155.
4. Нестеренко С.А., Шевчук І.В., Дубровський В. Економічна безпека: макроекономічні загрози та фіскальний вимір // Дзеркало тижня. – 2019. – 20-25 квіт. – С 1, 7.
5. Закон України «Про Національну програму інформатизації» № 74/98 від 16.10.2020 р. URL: zakon.rada.gov.ua
6. Що таке глобалізація // Голос України. URL: golos.com.ua

РИБЧИЧ І. Є.

кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри спортивної медицини, здоров'я людини Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕФОРМ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДЛЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ КОНТЕКСТ

Суспільство змінюється настільки швидко, що реформаторські зусилля за цими змінами просто не встигають. Необхідно змінювати спосіб мислення в підході до вирішення різних проблем, тому що він повинен виходити з потреб сучасного суспільства. Здоров'я населення - це стан, який характеризується комплексом демографічних показників: народжуваність, смертність, рівень фізичного розвитку, захворюваності, середня очікувана тривалість життя [3]. Сучасна політика охорони здоров'я соціальних аспектів ґрунтується на тому, що уряди країн несуть відповідальність за стан здоров'я і благополуччя населення, а не тільки за стан і фінансування системи надання медичної допомоги, яка працює в країні.

Державна політика служить одним із способів легітимації влади і оперує нормативними уявленнями про здоров'я і благополуччя, як бажаний рівень соціально-демографічних показників. Система охорони здоров'я та соціального забезпечення не може функціонувати як єдине ціле, вона діє тільки завдяки зусиллям відповідних працівників, а в складових частинах відбуваються неузгоджені процеси, в результаті чого саме існування галузей знаходиться під загрозою. Під час реалізації всього спектру заходів важливо зберегти оптимальне співвідношення новацій і спадкоємності, перспективності та прагматизму. Кадри є найбільш стабільним соціальним елементом суспільства і держави, носієм їхніх традицій і досвіду [5].

Динамічний розвиток законодавчого забезпечення різних аспектів діяльності системи охорони здоров'я та соціальної політики, перехід на нову модель медичної допомоги, необхідність законодавчого забезпечення прав співробітників відповідних сфер обумовлює актуальність правової підготовки кадрів. Важливу роль у правовому вихованні відіграють такі засоби масової інформації як інтернетні видання, газетні, журнальні статті, кіно і телебачення, які допомагають особистості зрозуміти і засвоїти процес різноманітної соціальної практики [1]. Ці кошти створюють спеціальний інструментарій з донесення до розуму і почуттів кожної людини правових цінностей, таких як життя і здоров'я людини.

Суспільне здоров'я і соціальне благополуччя будується на взаєминах із соціумом і визначається тими моральними принципами, які є основою соціального життя людини в суспільстві. Програма та заходи такого характеру мають передбачати механізми впровадження екосистемного підходу в управлінську діяльність, впровадження сталого споживання та виробництва, підвищення рівня обізнаності суспільства про значення та переваг його застосування з метою збереження здоров'я та соціального благополуччя громадян країн з перехідними спільнотами. Значним недоліком є те, що національні плани соціальної політики і в галузі охорони здоров'я знаходяться в проектних стадіях і їх прийняття постійно відкладається.

Серед проблем соціальної державної політики та охорони здоров'я, залишається відсутність цільової компоненти, яка орієнтується на створення сприятливих умов для виховання, розвитку особистості в повсякденному і суспільному житті [2]. Важлива необхідність відстоювання права людини на здоров'я і соціальну справедливість на основі різнорівневого партнерства, лобіювання сприятливої державної політики та її підтримки, розвиток відповідної рекреаційної інфраструктури, активізація громад у площині підготовки лідерів і волонтерів у сфері формування здорового і благополучного способу життя. Істотним недоліком у політиці громадського здоров'я і соціального благополуччя є відсутність розуміння у людини всіх

рівнів цінності власного здоров'я і соціального благополуччя, відсутності умов для формування позитивного мислення на збереження таких цінностей.

Зволікання з прийняттям стратегічно важливих рішень для охорони здоров'я та соціального забезпечення призвели до того, що в даний час вони знаходяться в критичному стані і не можуть належним чином виконувати покладені на них функції [4]. Як вихід, вбачається прийняття і введення національних програм, в основі яких буде покладено принцип збереження здоров'я і благополуччя у здорової і соціально успішної людини, а також принцип профілактики та попередження захворювань і соціальних потрясінь. Запропоновані зміни щодо вирішення проблем державної соціальної політики та охорони здоров'я, значною мірою можуть вплинути на свідомість громадян цих країн і на їх спосіб життя, а потім поліпшити стан здоров'я і підняти рівень життя населення.

Ніхто не повинен піддаватися дискримінації, право на здоров'я і благополуччя не може обмежуватися, до всіх слід ставитися з однаковою повагою. Якщо держава досягає успіху у створенні системи, орієнтованої на людей, результат і втілення, то можна очікувати досягнення таких основних цілей: зростання показників здоров'я населення, тривалості життя, зниження захворюваності, смертності, збільшення фінансової захищеності, щоб не було причини зубожіння або відсутності коштів, забезпечення готовності та здатності системи ефективно реагувати на кризові ситуації, які несуть загрози для окремої людини, суспільства або всього населення.

Список використаних джерел:

1. Європа і коронавірус. Вдала антикризова стратегія ЄС і що говорять аналітики. URL: https://24tv.ua/investment/evropa_i_koronavirus_naskilki_vdala_antikrizova_strategiya_a_yes_i_shho_govoryat_analitiki_n1316553.%202020.%2012.04 (дата звернення: 04.04.2020).

2. Заха Д., Мовчан В., Кравчук В., Економічний вплив пандемії Covid-19 на Україну. Аналітичне дослідження. URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/GET_UKR_PS_01_2020_ua.pdf (дата звернення: 01.10.2021).
3. Колодяжний М.Г. Вплив карантину на стан злочинності в Україні. *Правові засади епідемічної безпеки: виклики та перспективи*: матеріали Інтернет конф., (м. Полтава, 29 квіт. 2020 р.). Харків: Право, 2020. С. 160-153.
4. Комісаренко С.В. Полювання вчених на коронавірус SARS-COV2, що викликає COVID-19: наукові стратегії подолання пандемії. *Вісник НАН України*. 2020. № 8.
5. Коронавірус може призвести до масштабного економічного шоку в Європі – Лагард. URL: <https://suspilne.media/18912-koronavirus-moze-prizvesti-do-masstabnogoeconomicnogo-soku-v-evropi-lagard/> (дата звернення: 12.10.2021).

САЗОНЕНКО Л.В.

здобувачка магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

**ОСНОВИ ЗАХОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Управління сучасними підприємствами здійснюється в умовах високої нестабільності зовнішнього економічного середовища. Вірогідність настання кризи існує для кожної організації, зокрема, закладу охорони здоров'я. Охорона здоров'я – особлива сфера, в якій послуги реалізуються через прямий контакт зі споживачем. Медичні установи надають соціальні послуги, і саме суспільство визнає їх значущість. Зміни потребує подолання застарілих практик та інертного мислення, “розповсюджених стереотипів”, що домінують у вітчизняній сфері охорони здоров'я.

Характерною особливістю ринкової економіки є те, що кризові ситуації можуть виникати на всіх стадіях життєвого циклу підприємства. Короткострокові кризові ситуації можуть бути нейтралізовані за допомогою оперативних заходів. Якщо робота підприємства в цілому неефективна, економічна криза набуває затяжного характеру, аж до банкрутства. Гостроту кризи можна знизити, якщо врахувати її особливості, вчасно розпізнати та побачити її початок. У цьому відношенні будь-яке управління повинно бути антикризовим, тобто побудованим на врахуванні можливості та небезпеки кризи.

Управляти медичною установою зі старим багажем знань з кожним роком стає все складніше. Щоб медична установа в складний час ефективно функціонувала потрібно вчасно реагувати на зміну норм, стандартів, законодавства, а також необхідно застосовування грамотної системи антикризового управління.

В рамках процесу антикризового управління велика увага повинна приділятися заходам, які дозволили б стабілізувати стан установ сфери медичних послуг, запобігти або вивести їх з кризового становища. Основою для вибору комплексу оперативних заходів є діагностика їх фінансово-економічного стану та зовнішнього середовища. Управлінські відносини, що виникають в процесі формування механізму антикризового управління, обумовили необхідність розробки принципів, яким повинна відповідати превентивна діагностика, мета якої полягає в передбаченні кризових тенденцій для запобігання системної кризи установ охорони здоров'я.

В даний час в умовах сучасних глобалізаційних процесів та соціально-політичної кризи потребує системного вивчення питання стратегії антикризового управління закладом охорони здоров'я з метою забезпечення його стабільного функціонування та розвитку. Галузь охорони здоров'я – надзвичайно важлива сфера національної економіки, через те, що її діяльність пов'язана з відновленням найскладнішого ресурсу нашої країни – людського. Саме тому шляхи впровадження стратегій стабільного розвитку в результаті виконання завдань антикризового управління у сфері охорони здоров'я є на сьогодні актуальними завданнями.

Теоретичні та практичні аспекти розвитку та управління закладами охорони здоров'я висвітлено у наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених Авдошиної З. А., Ахламова А. Г., Гайдаєва Ю. О., Дем'янишина В.Г., Жаліло Л. І., Заколюдяжної М.О., Кусик Н. Л., Лехан В.М., Овсяннікової Л. М., Полянської С. В., Сіташ Т.Д., Слабкого Г.О., Тарасюк Г. М., Шевченко М.В., Штоддарт Г. Враховуючи думки зазначених авторів, можна зробити висновок, що на даний час вітчизняна система охорони здоров'я вимагає розробки ефективних заходів щодо попередження та ліквідації кризових явищ та впровадження стратегії антикризового управління медичною галуззю.

Основною проблемою дослідження кризи є те, що немає єдиного визначення цього поняття, тому що криза – це особливий стан об'єкта

управління, який розглядається в динаміці. Безліч об'єктів управління та різноманітність станів систем, різні способи оцінки кризових явищ різними суспільними групами (акціонерами, менеджерами, персоналом, споживачами, постачальниками, органами влади, конкурентами) – усе це перешкоджає будь-якій “науковій стандартизації” цього явища. До того ж, кожна наступна криза відрізняється від попередньої.

Загалом, криза – це здебільшого несподівана глибока зміна, що часто трактується як негативна, але одночасно несе в собі нові можливості для розвитку. Кризи як спосіб оновлення систем є основою навчання соціально-економічних систем. Криза викриває властивості системи, які в нормальній ситуації не проявляються та створюють умови, що стимулюють розвиток системи. Позитивною функцією кризи для систем управління є руйнування тих її елементів, які найменш стійкі та життєздатні й порушують її системну єдність. За допомогою такого спрощення відбувається зростання її стійкості [1].

В економічних системах криза руйнує безліч слабких і найменш організованих економічних суб'єктів, завершуючи розвиток застарілих способів виробництва, форм організації на користь нових, більш сучасних для нових умов, способів і форм. Системи управління для виходу з кризи обов'язково повинні стимулювати розвиток інновацій, які забезпечують потрібну ефективність способів діяльності на основі підвищення її технічного рівня і зменшення витрат.

Причинами виникнення фінансової кризи в закладі охорони здоров'я є як зовнішні, так і внутрішні чинники. До зовнішніх чинників відносять усі, що стосуються організації ззовні, наприклад, державне регулювання, фінансові кризи, політичні зміни та ін. До внутрішніх відносять: неефективність менеджменту, негнучкість системи управлінського обліку.

Основними проблемами у сфері охорони здоров'я, що призводять до кризового стану в медичній установі є [2]:

- несприйняття процесів трансформації сфери охорони здоров'я;

- зростання вартості медичних послуг та неможливість оплати за послугу;
- низька якість медичних послуг та медичної допомоги;
- недостатність кваліфікованих управлінських та медичних кадрів;
- наявність проблем з доступністю медичної допомоги, особливо в сільській місцевості;
- недостатність здійснення заходів щодо профілактики захворювань;
- демографічна криза населення;
- недостатність фінансових ресурсів у сфері охорони здоров'я; наявність екологічних проблем;
- економічна криза та погіршення економічного стану країни, який призводить до зниження життєвого рівня, добробуту населення, що має вплив на сферу охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Маковоз О. В., Глазкова А. С. Теоретико-методологічна сутність кризових явищ в розвитку економічних систем. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С. 271–273.
2. Сазонець І. Л. Визначення проблем та основних напрямів реформування системи охорони здоров'я України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 12. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1343> (дата звернення: 11.12.2020). DOI: [10.32702/2307-2156-2018.12.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2018.12.2).

СКИБА І.В.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ

Цивільно-правовий договір є однією з головних підстав виникнення цивільно-правових відносин, а отже і зобов'язань. Тому висвітлення порядку його укладення є однією з його характеристик. Верховною Радою України, як суб'єктом державного управління, у Цивільному кодексі України визначено загальний порядок укладення цивільно-правових договорів.

Першою стадією укладення цивільно-правового договору є оферта. Оферта це волевиявлення особи, спрямоване на укладення цивільно-правового договору на певних умовах. За статтею 641 Цивільного кодексу України оферту, тобто пропозицію укласти договір може зробити кожна із сторін майбутнього договору. Пропозиція укласти договір має містити істотні умови договору і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття. Тобто, офертою не є будь-яка пропозиція про вступ у договірні відносини, а тільки та, яка направлена конкретній особі або декільком конкретним особам і при цьому містить вказівку на конкретні положення, які пропонується включити в договір.

Пропозицією укласти договір є, зокрема, документи (інформація), розміщені у відкритому доступі в мережі Інтернет, які містять істотні умови договору і пропозицію укласти договір на зазначених умовах з кожним, хто звернеться, незалежно від наявності в таких документах (інформації) електронного підпису. Реклама або інші пропозиції, адресовані невизначеному колу осіб, є запрошенням робити пропозиції укласти договір,

якщо інше не вказано у рекламі або інших пропозиціях. Враховуючи зазначене, можна визначити наявність таких характерних ознак оферти [2, с.472]:

- вона адресується одній або декільком особам. Коли пропозиція розрахована на невизначене коло особи, то вона розглядається як запрошення до оферти, якщо інше прямо не зазначене в цій пропозиції;

- оферта повинна містити вказівку на істотні умови майбутнього договору, тобто такі, які є істотними згідно з законом або необхідними для договору такого виду, або в узгодженні яких зацікавлений оферент;

- пропозиція виражає твердий намір оферента вважати себе зв'язаним договором і запропонованими умовами у випадку їх прийняття іншою стороною.

Пропозиція укласти договір може бути відкликана до моменту або в момент її одержання адресатом. Пропозиція укласти договір, одержана адресатом, не може бути відкликана протягом строку для відповіді, якщо інше не вказане у пропозиції або не впливає з її суті чи обставин, за яких вона була зроблена.

Цивільним законодавством визначено, що якщо у пропозиції укласти договір вказаний строк для відповіді, договір є укладеним, коли особа, яка зробила пропозицію, одержала відповідь про прийняття пропозиції протягом цього строку. А якщо пропозицію укласти договір зроблено усно і в ній не вказаний строк для відповіді, договір є укладеним, коли особа, якій було зроблено пропозицію, негайно заявила про її прийняття.

Статтею 644 Цивільного кодексу України встановлено, що у разі, якщо пропозицію укласти договір, в якій не вказаний строк для відповіді, зроблено у письмовій формі, договір є укладеним, коли особа, яка зробила пропозицію, одержала відповідь протягом строку, встановленого актом цивільного законодавства, а якщо цей строк не встановлений, - протягом нормально необхідного для цього часу.

Якщо відповідь про прийняття пропозиції укласти договір одержано із

запізненням, особа, яка зробила пропозицію, звільняється від відповідних зобов'язань. Варто зазначити, що якщо відповідь про прийняття пропозиції укласти договір було відправлено своєчасно, але одержано із запізненням, особа, яка зробила пропозицію укласти договір, звільняється від відповідних зобов'язань, якщо вона негайно повідомила особу, якій було направлено пропозицію, про одержання відповіді із запізненням.

Цивільним кодексом України визначено, що відповідь, одержана із запізненням, є новою пропозицією. За згодою особи, яка зробила пропозицію, договір може вважатись укладеним незалежно від того, що відповідь про прийняття пропозиції укласти договір було відправлено та (або) одержано із запізненням. За статтею 646 Цивільного кодексу України відповідь про згоду укласти договір на інших, ніж було запропоновано, умовах є відмовою від одержаної пропозиції і водночас новою пропозицією особі, яка зробила попередню пропозицію.

Варто наголосити, що відповідь особи, якій адресована оферта, про її прийняття є акцептом. Цивільним кодексом визначено, що відповідь особи, якій адресована пропозиція укласти договір, про її прийняття (акцепт) повинна бути повною і безумовною. Якщо особа, яка одержала пропозицію укласти договір, у межах строку для відповіді вчинила дію відповідно до вказаних у пропозиції умов договору (відвантажила товари, надала послуги, виконала роботи, сплатила відповідну суму грошей тощо), яка засвідчує її бажання укласти договір, ця дія є прийняттям пропозиції, якщо інше не вказане в пропозиції укласти договір або не встановлено законом.

За нормами цивільного права особа, яка прийняла пропозицію, може відкликати свою відповідь про її прийняття, повідомивши про це особу, яка зробила пропозицію укласти договір, до моменту або в момент одержання нею відповіді про прийняття пропозиції. Важливим є встановлення моменту, з якого договір вважається укладеним. За статтею 640 Цивільного кодексу України договір є укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції. У разі,

якщо відповідно до акта цивільного законодавства для укладення договору необхідні також передання майна або вчинення іншої дії, договір є укладеним з моменту передання відповідного майна або вчинення певної дії.

В юридичній енциклопедії надано визначення поняттю конклюдентних дії. Конклюдентні дії, це дії особи, що виражають її волевиявлення на встановлення правовідносин, зокрема, на укладання угоди, висловлені не в формі усної чи письмової пропозиції, а безпосередньо через поведінку, з якої можна зробити висновки про такий намір. Конклюдентні дії, як юридичний факт, що породжує цивільні правовідносини, набувають дедалі більшого поширення в умовах зростання ролі автоматизації процесів придбання товарів та послуг, систем магазинів самообслуговування. Угоди, що укладаються шляхом конклюдентних дії, (наприклад, використання автоматів для продажу певних товарів, газет, білетів чи жетонів на проїзд у транспорті, автоматизованих камер схову, придбання попередньо зважених та розфасованих товарів тощо), виконуються, як правило, одночасно з їх здійсненням, особливо в роздріб, торгівлі. В деяких передбачених законодавством випадках юридичні наслідки породжує і умовчання особи, що розглядається як спосіб вираження волі цієї особи, спрямованої на виникнення прав чи прийняття на себе зобов'язань (наприклад, відсутність заперечень проти оплати платіж, вимоги контрагента за договором, що надійшла до банківської установи, вважається згодою на здійснення такого платежу; відсутність заперечень у наймодавця проти продовження користування майном наймачем після закінчення строку дії договору, у результаті чого договір вважається пролонгованим на невизначений строк тощо) [1].

Список використаних джерел та літератури

1. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління». Тернопіль, 2015. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/14482/%D0%9E%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0>

[%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%94%D0%A0%D0%A3.pdf](#).

(13.08.2021)

2. Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 р. № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text>

СОЛОВЕЙ Д. А.

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПЕРІОДИ ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИХ ВПЛИВІВ

Зволікання з прийняттям стратегічно важливих рішень для охорони здоров'я та соціального забезпечення призвели до того, що в даний час вони знаходяться в критичному стані та не можуть належним чином виконувати покладені на них функції. Запропоновані зміни щодо вирішення проблем державної соціальної політики та охорони здоров'я значною мірою можуть вплинути на свідомість громадян цих країн і на їх спосіб життя, а потім поліпшити стан здоров'я і підняти рівень життя населення. Втілення такої стратегії має значну економічну ефективність і може сприяти підвищенню особистої відповідальності за умови створення соціального та фізичного середовища, що дозволить людям підтримувати особисте здоров'я та суспільний добробут.

Зростає явне і приховане безробіття, відновлення після кризи вже не призведе до вихідного рівня попиту і зайнятості, особливо у сфері послуг [4]. Соціальні та економічні цілі державного контролю, що зачіпають життєві ресурси малого бізнесу, самозайнятих, працівників і всіх тих, хто працює в тіні, забезпечуючи трудову зайнятість всередині і поза державою, можуть викликати закономірне відторгнення в значній частині соціальних груп. Своїм втручанням держава може зруйнувати матеріально-економічну базу їх існування, але навряд чи здатна запропонувати натомість щось суттєве в плані зайнятості, а це загрожує лише зростанням протестних настроїв.

Тому, державі має сенс утриматися від негативного втручання в економічну повсякденність і регулятивного руйнування природно створених соціальних обмінів і зв'язків на низовому рівні. Слід очікувати подальшого розширення сервісів електронної держави, починаючи від доступу до різного роду держпослуг і закінчуючи розвитком електронної демократії. Розвиток отримують онлайн-сервіси, від електронної комерції до телемедицини і традиційної пошти, які отримують стимул використовувати технології, що дозволяють знизити число можливих контактів клієнтів один з одним і з співробітниками відділень зв'язку.

Електронні технології все активніше застосовуються з метою дисциплінарного контролю громадян, але самі по собі гаджети і технології не програмують певного типу соціального устрою. Держпослуги в реальності виявилися обмеженим занадто вузьким спектром, а повна зайнятість швидко вибрала свої резерви, які виявилися не такими великими за загальною кількістю зайнятих в економіці. Коли будуть вирішені легкі, технічні проблеми, тоді з'ясується якою мірою ми хочемо жити в оптимізованому онлайн-світі, в якому ступені для нашого морального і фізичного комфорту виявиться необхідним збереження соціальних практик.

Програма та заходи такого характеру мають передбачати механізми впровадження системного підходу в управлінську діяльність, впровадження сталого споживання та виробництва, підвищення рівня обізнаності суспільства про значення та перевагу його застосування з метою збереження здоров'я та соціального благополуччя громадян країн [2]. Серед проблем соціальної та гуманітарної державної політики та охорони здоров'я, залишається відсутність цільової компоненти, яка орієнтується на створення сприятливих умов для виховання, розвитку особистості в повсякденному і суспільному житті.

Забезпечення медичної галузі фінансовими ресурсами є головним чинником, спрямованим на забезпечення ефективного розвитку галузі на сучасному етапі її реформування та розвитку для проведення ефективної

державної політики реформ системи охорони здоров'я. Період дії карантину і соціальної ізоляції в багатьох країнах виявився більш тривалим, ніж очікувалося, що завдало істотних втрат ділової активності. Прогнози, як і раніше, досить високо невизначені, пов'язані з подальшим поширенням коронавірусу, а також з неочевидною ефективністю прийнятих країнами заходів в області політики, економіки та охорони здоров'я.

Проте в розвинених країнах очікується більш істотне зростання бюджетного дефіциту, що пояснюється більш вираженим прогнозованим економічним спадом порівняно з країнами, що розвиваються [5]. Масове поширення бюджетного дефіциту обумовлено зниженням державних доходів у міру спаду економічної активності і світової торгівлі, безпрецедентними за обсягом заходами підтримки домашніх господарств і сектора для пом'якшення наслідків епідемії.

Проблеми в реальному секторі економіки, на ринку праці, в соціальній сфері та банківському секторі в результаті цього шоку мають особливу природу і не можуть трактуватися з точки зору стандартних підходів до аналізу економічних і фінансових криз або стадій ділового циклу. Також некоректно розглядати закриття бізнесу в цій ситуації з точки зору конкурентоспроможності компаній або товарів. В умовах же карантину максимальні обмеження відносяться до сфери послуг, де виробничі ланцюжки переважно прості і короткі. Отже, час спаду може бути скорочений періодом збереження регуляторних обмежень, а відновлення економіки може відбутися досить швидко.

Оскільки в світі скорочення торгівлі і попиту значною мірою є наслідком різних обмежувальних заходів і розриву господарських і логістичних зв'язків, природа і тривалість такого падіння буде обмежена часом суворих карантинних заходів, після чого попит відновиться [1]. Важливим фактором, що визначає масштаби зменшення, а також збільшення попиту є стан світової економіки перед шоком, однак, надії на розширення попиту вище докризових обсягів попиту і торгівлі, швидше за все, не

обґрунтовані.

Так чи інакше, це означає різке скорочення зовнішнього і внутрішнього попиту в переважній кількості країн, додаткове падіння сукупної пропозиції в результаті обмежень. Пояснимо вихід підприємців з тіньового сектора, адже в силу розвитку цифрових технологій і поширення цифровізації працювати в тіньовому секторі стає все складніше, банки блокують рахунки з сумнівними операціями [3]. В рамках песимістичного сценарію можна очікувати відхід з активного бізнесу або остаточного переміщення в тіньову економіку до половини суб'єктів малого і середнього бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Arthur K. Cebrowski Network-Centric Warfare: Its Origin and Future [Електронний ресурс] / К. Arthur. – Режим доступу : http://www.kinecton.com/ncoic/ncw_origin_future.pdf
2. European Union (Офіційний сайт) / Implementation of “education and training 2020” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef020_en.htm
3. Lombardi J. Quality Engines: The American Research University Prototype / J. Lombardi, D. Graig, E. Capaldi, D. Gater, S. Mendonca // The Competitive Context for Research Universities. – The Center for Measuring University Performance, An Annual Report from The Lombardi Program on Measuring University Performance. – July, 2001 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://mup.asu.edu/research2001.pdf>
4. Manners J. The EU's Normative Power in Changing World / Normative Power Europe in a Changing World: A Discussion. Edited by A. Gerrits. Amsterdam: Netherlands Institute of International Relations, 2010. P. 9-10.
5. Mills D. Coalition Interoperability: An International Adventure // Air and Space Power Journal. Chronicles Online. 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airpower.au.af.mil/airchronicles/mills.html>

СОЛОНИНКА Г.Я.

здобувач магистратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Творення правової держави зумовлене прагненням людей до побудови вільного суспільства, спробою контролювати діяльність органів центральної влади. Зазначені фактори дуже актуальні для пострадянських держав. Довготривале перебування України у складі Радянського Союзу зумовило побудову соціуму, який мирився з насильством з боку державного апарату. Саме тому формування правової української держави є дуже важливим чинником для її повноцінного розвитку як складової частини Європи [2].

На думку більшості вчених правова держава в першу чергу характеризується верховенством права в соціумі. Головний принцип права полягає в рівності всіх членів суспільства перед законом, іншими словами загального балансу свободи, як для центральних органів влади, так і для всіх громадян. Подібна ознака права характеризує поняття справедливості в соціумі, яка гарантується на законодавчому рівні. Саме право має суспільну виваженість у вигляді нормативно-правових актів. Виходячи з цього, можна стверджувати, що рівність громадян та їх об'єднань в державі може гарантуватися лише за наявності законодавчої бази [1, с. 88].

Законодавство будь-якої держави має бути якісним, тобто характеризуватися гуманністю, рівністю, затвердженням основних прав і свобод особистості. В той же час, свобода особистості не може бути абсолютною і повинна допускати визначені обмеження, які, в свою чергу, повинні бути однаковими для всіх членів суспільних відносин. Загалом, права

громадянина повинні мати своє вираження в культурних, політичних, особистих та інших сферах життєдіяльності [3].

Таким чином, державна влада захищає свободу громадянина, забезпечує її безпеку та захист, визнає права людини в якості основи формування правої держави. Створена державними органами нормативно-правова база має підкорятися принципу непорушності прав людини та громадянина. Виходячи зі сказаного, можна констатувати той факт, що непорушність прав людини, її честі й гідності, її інтересів, їх охорона і гарантування – один із принципів правової держави [4].

Список використаних джерел

1. Загальна теорія держави і права // навчальний посібник // за ред. акад. АПрН України, д-ра юрид. наук, проф. В.В.Копейчикова // Київ, Юрінком Інтер // 2000

2. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія // Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. // за ред. М. П. Требіна // Харків // Право //2013 // http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10902/1/Gromad_suspilstvo_2013.pdf (23.07.2021)

3. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 р. // ВВРУ, 2014, № 13 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 5 листопада 2008 р. № 976 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>

СТЕЛЬМАХ А.В.

кандидат наук з державного управління, викладач кафедри публічного управління та адміністрування Університету Григорія Сковороди в Переяславі

**ОБҐРУНТУВАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ІНСТИТУТУ ЛОБІЗМУ ЯК ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

З метою запровадження діяльності лобістів та закріплення даного інституту в чинних нормативно-правових нормах України, на нашу думку, слід розробити та прийняти Кодекс законів про суб'єктів лобістської діяльності в Україні як основи забезпечення державної безпеки України.

Міжнародний досвід функціонування інституту лобізму різноманітний щодо впровадження нормативно-правових документів, що регулюють лобістську діяльність. Цілісні кодифіковані акти з питань лобізму існують в більшості зарубіжних країн (США, Канада, Франція, Великобританія, Німеччина та ін.) [1].

Північноамериканська модель організації та правового регулювання лобістської діяльності передбачає здійснення докладної нормативної регламентації різних аспектів лобізму, зокрема процедур реєстрації лобістів, подання ними звітності, а також супроводжується встановленням жорстких етичних стандартів роботи лобістів. У той же час європейська модель передбачає більш м'які і гнучкі організаційно правові механізми, головної метою формування яких є диференціація структур, що представляють інтереси певної групи осіб, від тих організацій, які відстоюють свої приватні інтереси в процесі підготовки і прийняття державно-управлінських рішень [1].

Проведений аналіз закордонного досвіду врегулювання інституту лобізму, його контроль та звітність дає нам можливість виокремити наступні розділи Кодекс законів про суб'єктів лобістської діяльності в Україні.

Розділ 1. Загальні положення. Визначення основних загроз державній безпеці, яка виникає у зв'язку з запровадженням інститут лобізму.

Розділ 2. Концепція щодо інформаційної кампанії розвитку лобізму в Україні.

2.1. Основна мета та завдання концепції.

2.2. Етапи проведення інформаційної кампанії розвитку лобізму та формування позитивного сприйняття лобізму в Україні.

2.3. Шляхи і способи розв'язання проблеми.

2.4. Відповідальні виконавці.

2.5. Прогноз впливу на ключові інтереси заінтересованих сторін.

2.6. Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів

Розділ 3. Організаційні засади створення та діяльності суб'єктів лобізму.

Передбачити запровадження інституцій, як регулюють лобізму, зокрема: Реєстраційна палата з питань лобіювання та лобістської діяльності України, Урядового Уповноваженого з питань лобізму та лобістської діяльності, запровадження посад уповноважених з питань лобізму в органах державної влади, які співпрацюють з лобістами.

Розділ 4. Запровадження діяльності Реєстраційної палати з питань лобіювання та лобістської діяльності в Україні.

Реєстраційна палата з питань лобіювання та лобістської діяльності в Україні є органом виконавчої влади, який підпорядкований Кабінету Міністрів України.

До основних функцій Реєстраційної палати з питань лобіювання та лобістської діяльності в Україні належать наступні:

- 1) проведення аналізу стану розвитку лобістської діяльності в Україні;
- 2) здійснення державної реєстрації суб'єктів лобістської діяльності відповідно до вимог чинного законодавства;
- 3) внесення інформації про лобістів до Єдиного електронного реєстру лобістів України;

- 4) здійснення контролю, в тому числі шляхом перевірок, за дотриманням суб'єктами лобізму та лобістами вимог чинного законодавства;
- 5) розгляд скарг щодо діяльності лобістів та їх діяльності;
- 6) прийняття рішення щодо виключення лобістів за порушення законодавства з Єдиного електронного реєстру лобістів України;
- 7) розробка та затвердження Положення про з Єдиного електронного реєстру лобістів України;
- 8) формування міжнародного співробітництва з питань лобістської діяльності;
- 9) співпраця з правоохоронними органами щодо лобістської діяльності.
- 10) розробка правил державної реєстрації суб'єктів лобістської діяльності;
- 11) звітування раз в рік перед Верховною Радою України за результатами діяльності з питань лобіювання та лобістської діяльності в Україні;
- 12) перевірка даних лобістів тв. встановлення правомірності отримання коштів;
- 13) раз на три року проведення повної перевірки діяльності лобістів.
- 14) застосування заходів до лобістів та інших учасників лобістської діяльності у випадках, передбачених Законом України "Про запобігання корупції";
- 15) здійснення інших функцій, передбачених чинним законодавством України.

Розділ 5. Умови здійснення лобістської діяльності.

Розділ 6. Етичний кодекс працівників секретаріату Кабінету Міністрів України, Офісу Президента України.

Передбачає норми поведінки, у тому числі норми поведінки з лобістами та з особами, які здійснюють лобістську діяльність.

Розділ 7. Етичні норми поведінки державного службовців.

Передбачає норми поведінки, у тому числі норми поведінки з лобістами

та з особами, які здійснюють лобістську діяльність.

Розділ 8. Етичні норми поведінки посадової особи місцевого самоврядування.

Передбачають норми поведінки службовців з лобістами, а також умови здійснення лобістської діяльності на місцевому та регіональному рівні.

Розділ 9. Етичний кодекс поведінки працівників Верховного Суду України.

Передбачає норми поведінки, у тому числі норми поведінки з лобістами та з особами, які здійснюють лобістську діяльність.

Розділ 10. Етичний кодекс поведінки працівників Генеральної прокуратури України.

Передбачає норми поведінки, у тому числі норми поведінки з лобістами та з особами, які здійснюють лобістську діяльність.

Розділ 11. Етичні норми поведінки лобістів та осіб, які здійснюють лобістську діяльність.

Передбачає норми поведінки, у тому числі норми поведінки з лобістами та з особами, які здійснюють лобістську діяльність.

Розділ 12. Права та обов'язки лобістів.

Передбачає виконання лобістами норм законодавства України, принципів доброчесності, відкритості, прозорості, незалежності, підзвітності тощо.

Розділ 13. Форми звітності учасників відносин лобізму. Вимоги до проведення контрольних заходів.

Лобіст зобов'язаний не пізніше, ніж через місяць після закінчення кожного календарного півріччя, а також після завершення своєї діяльності подати до Реєстраційної палати з питань лобіювання та лобістської діяльності України звіт про свою діяльність.

Розділ 14. Відповідальність лобістів.

Лобісти несуть адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність відповідно до чинного законодавства України.

Розділ 15. Методи, форми комунікації та діяльності лобістів.

Розділ 16. Запровадження діяльності Урядового Уповноваженого з питань лобізму та лобістської діяльності.

Урядовий Уповноважений з питань лобізму та лобістської діяльності є уповноваженою Кабінетом Міністрів України посадовою особою, на яку покладено функцію з організації здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень у сфері розвитку інституту лобізму, формування єдиних підходів до вирішення проблем запровадження інституту лобізму.

Розділ 17. Запровадження діяльності Єдиного електронного реєстру лобістів України.

Так, наприклад у Чилі прийнятий в 2014 р «Закон про лобізм», який вводить обов'язкову реєстрацію лобістських груп, встановлює підзвітність державних структур про зустрічі з лобістами, а також вимога до лобістів чітко заявляти про своїх представників, замовників і інтересах, а до уряду - складати звіти про зустрічі з бізнесом. Тепер партії повинні вказувати в своїх програмах не тільки ті організації та бізнес-асоціації, які їх підтримують, а й характер та обсяг цієї «підтримки». Обов'язковим стає реєстрація осіб і організацій, які беруть участь в обговоренні тих чи інших питань як на партійних засіданнях, так і на урядовому рівні. Уряд Чилі підтримав проекти «Poderopedia» і «Inspector de Interesses» - формування електронної загальнодоступної бази з інформацією про лобістів, групах інтересів і їх діяльності [2].

Список використаних джерел:

1. Зензинов Г. А. Правовое регулирование лоббистской деятельности: конституционно-правовой аспект. *Инновации и инвестиции*. 2013. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovoe-regulirovanie-lobbistskoy-deyatelnosti-konstitutsionno-pravovoy-aspekt>.
2. Кузнецов Д. А. Лоббизм в Республике Чили: опыт регулирования и национальная специфика. *Вестник Пермского университета. Серия: Политология*. 2019. №1. URL: [https://cyberleninka.ru/article/n/lobbizm-v-](https://cyberleninka.ru/article/n/lobbizm-v)

respublike-chili-opyt-regulirovaniya-i-natsionalnaya-spetsifika-lobbyism-in-chile-
regulation-experience-and-national.

СТІЛЛ А. В.

аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом

АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Ефективна модель управління соціально-економічною безпекою дозволяє вибрати механізми та інструменти, які сприятимуть підвищенню рівня економічної безпеки регіону. Забезпечення соціально-економічної безпеки є, перш за все певну ієрархічно вибудовану систему.

Основна проблема розвитку методології, теорії і практики публічного управління соціально-економічною безпекою полягає в тому, що в Україні до теперішнього часу не вироблено чіткої доктрини публічного управління, в той час як в континентальній системі адміністративного права існуючі адміністративно-правові доктрини, їх зміст і значення визначені значимістю розкритих в них публічних інтересів. Аналіз наукових публікацій показав безліч точок зору на сутність публічного управління [1, 2]. Деякі автори ототожнюють публічне управління з державним управлінням, проте більшість авторів сходяться на думці, що поняття публічне управління по відношенню до поняття державне управління відрізняється більшою ємністю [1].

Аналіз авторських підходів до побудови моделей управління соціально-економічною безпекою регіону дозволяє відзначити, що наявні варіанти моделювання не дають комплексного вирішення проблеми економічного становища територій [1, 2]. Кожна із запропонованих моделей має як свої переваги, так і недоліки, які пов'язані з можливими неточностями статистичних даних, зниженням рівня оперативності їх надання, похибки в обчисленнях тощо, а також не враховує наявний регіональний ресурсний

потенціал.

Алгоритм формування політики соціально-економічної безпеки в публічному управлінні може виглядати наступним чином (рис.).



Рис. Алгоритм формування політики соціально-економічної безпеки в публічному управлінні

Об'єктами управління в пропонованій моделі виступає наявний ресурсний потенціал регіону, який при ефективному управлінні може впливати на рівень соціально-економічного розвитку регіону та рівень його соціально-економічної безпеки.

Самі показники рівня соціально-економічної безпеки також виступають об'єктом управлінського впливу.

Суб'єктами управління в пропонованій моделі виступають: законодавчі органи влади суб'єкта, які наділені повноваженнями прийняття регіональних законів і контролю за виконанням даних нормативних актів шляхом створення відповідних контролюючих органів; виконавчі органи влади регіону, які беруть участь в розробці регіональної стратегії соціально-економічної безпеки і беруть участь в розробці стандартів соціально-економічної безпеки, а також виконують наглядові та контрольні функції; підприємства та організації, які виступають безпосередніми учасниками економічних відносин; організації соціальної сфери повинні приймати пріоритетні заходи з протидії дискримінаційним тенденціям в регіональній економіці, перш за все, в галузях і напрямках соціальної сфери; населення регіону є визначальним суб'єктом.

Список використаних джерел:

1. Драган О.І. Соціально-економічна безпека: конспект лекцій. К.:НУХТ, 2013. 114 с.
2. Іляш О.І. Принципи побудови індикаторів соціальної безпеки. *Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону*. 2011. № 1. С. 72–75.

СУРАЙ І.Г.

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

**МОДЕРНІЗАЦІЯ КОНКУРСНОЇ ПРОЦЕДУРИ В ДЕРЖАВНІЙ
СЛУЖБІ УКРАЇНИ**

З набуттям чинності останнього Закону України «Про державну службу» [1] конкурсній процедурі в державній службі України приділяється багато уваги, що зумовлює її модернізацію.

Сьогодні проведення конкурсів на посади державної служби здійснюється відповідно до: Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. №889-VIII у редакції від 13.10.2021р. [1] та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби» від 25 березня 2016 р. №246 із змінами [2]. Саме ці зміни, внесені Постановами Кабінету Міністрів України: № 457 від 04.07.2017; № 648 від 18.08.2017; № 694 від 06.09.2017; № 815 від 25.10.2017; № 1056 від 20.12.2017; № 374 від 10.05.2018; № 434 від 23.05.2018; № 462 від 05.06.2019; № 728 від 14.08.2019; № 844 від 25.09.2019; № 888 від 28.10.2019; № 903 від 03.11.2019; № 962 від 27.11.2019; № 98 від 12.02.2020; № 230 від 16.03.2020; № 369 від 13.05.2020; № 574 від 08.07.2020; № 1139 від 18.11.2020; № 207 від 17.03.2021; № 237 від 24.03.2021; № 798 від 28.07.2021), наочно підтверджують активні модернізаційні процеси конкурсної процедури в сучасній державній службі України.

Наразі конкурс на посади державної служби проводиться такими етапами:

1) прийняття рішення про оголошення конкурсу (приймає рішення на зайняття посади державної служби категорії "А" суб'єкт призначення, на посади державної служби категорій "Б" і "В" – керівник державної служби);

2) оприлюднення оголошення про проведення конкурсу (оголошення разом з інформацією про проведення конкурсу оприлюднюється на Єдиному порталі вакансій державної служби <https://career.gov.ua/>);

3) прийняття та розгляд інформації від осіб, які бажають взяти участь у конкурсі (необхідно подати: посвідчення особи; Заяву про участь у конкурсі із зазначенням основних мотивів; Заяву щодо не застосовуються заборони, визначених ст. 1 Закону України "Про очищення влади", та щодо згоди на проходження перевірки й оприлюднення відомостей; підтвердження наявності відповідного ступеня вищої освіти; витяг з реєстру Державних сертифікатів про рівень володіння державною мовою, що підтверджує рівень володіння державною мовою, визначений Національною комісією зі стандартів державної мови; відомості про стаж роботи, стаж державної служби (за наявності), досвід роботи на відповідних посадах згідно з вимогами; підтвердження подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік (на посаду державної служби категорії "А"). Прийняття документів на вакансію здійснюється онлайн;

4) проведення тестування та визначення його результатів (проведення тестування, розв'язання ситуаційних завдань та проведення співбесід, у тому числі з метою визначення суб'єктом призначення або керівником державної служби переможця (переможців) конкурсу, здійснюються за фізичної присутності кандидата у Центрі оцінювання кандидатів на заняття посад державної служби, державному органі, в якому проводиться конкурс, чи іншому відповідно обладнаному приміщенні, визначеному суб'єктом призначення або керівником державної служби. За рішенням суб'єкта призначення або керівника державної служби може проводитися дистанційно);

5) розв'язання ситуаційних завдань та визначення їх результатів (тільки для посад категорій "А" і "Б" та у разі визначення Комісією Вищого корпусу державної служби або конкурсною комісією державного органу необхідності розв'язання ситуаційних завдань);

б) проведення співбесіди та визначення її результатів (1. Співбесіда з членами Комісії Вищого корпусу державної служби (посади державної служби категорії "А") та конкурсною комісією державного органу (для посад категорій "Б" і "В"); 2. Співбесіда з суб'єктом призначення. Для посад категорій "Б" і "В" – співбесіда з суб'єктом призначення або керівником державної служби);

7) складення загального рейтингу кандидатів;

8) визначення суб'єктом призначення або керівником державної служби переможця (переможців) конкурсу;

9) оприлюднення результатів конкурсу (на Єдиному порталі вакансій державної служби не пізніше ніж протягом 45 календарних днів з дня оприлюднення оголошення про проведення такого конкурсу).

Отже, у порівнянні з конкурсною процедурою в державній службі України до 1 травня 2016 року, сучасна конкурсна процедура є значно удосконаленою: оголошення про конкурс містить значно більше інформації, зокрема, про функції за посадою, вимоги до претендента на посаду, особливості, рівень оплати праці; оголошення разом з інформацією про проведення конкурсу оприлюднюється на Єдиному порталі вакансій державної служби (що забезпечує відкритість достовірної інформації для потенційних претендентів на посаду); прийняття інформації від осіб, які бажають взяти участь у конкурсі онлайн; можливість проведення тестування, розв'язання ситуаційних завдань та проведення співбесід у Центрі оцінювання кандидатів на заняття посад державної служби та онлайн; оприлюднення результатів конкурсу на Єдиному порталі вакансій державної служби. Крім цього, триває удосконалення методів оцінювання (тестування, ситуаційні завдання, співбесіда).

Водночас, вважаємо за необхідно звернути увагу на те, що в сучасній конкурсній процедурі в державній службі України не достатньо бере участь безпосередній керівник державного службовця, насамперед категорії "В", що негативно позначається як на адаптацію нового працівника, так і не полегшує, а іноді ускладнює, організацію роботи підрозділу. Зауважимо, що для посад категорії "В" нормативно-правовими актами передбачена співбесіда з членами конкурсної комісії державного органу та фінальна співбесіда з суб'єктом призначення або керівником державної служби. Це питання піднімалося нами [3] ще на етапі підготовки останнього Закону України «Про державну службу» [1] та на жаль залишилося не врегульованим.

Список використаних джерел:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. №889-VIII. Редакція від 13.10.2021р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#n336>

2. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. №246 (із змінами). Редакція від 06.08.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text>

3. Сурай І. Г. Участь безпосереднього керівника в управлінні персоналом (модернізація законодавства України про державну службу). *Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., Київ, 24 черв. 2015 р. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. Київ: Ліра-К, 2015. С. 135–138.

УЛІЦЬКИЙ А. Г.

аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України

МИТНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Митний кодекс України визначає, що митна служба України - це єдина загальнодержавна система, яка складається з митних органів та спеціалізованих митних установ і організацій. Митними органами є спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі митної справи, регіональні митниці, митниці.

Відзначимо, що розглядаючи митну службу комплексно, можна вжити і наступне визначення митної служби, зокрема в контексті національної безпеки. Митна служба України - це спеціалізований організаційно-правовий інститут державної виконавчої влади, який шляхом виконання фіскальних, захисних, регулюючих, контрольних і інших функцій забезпечує реалізацію митної політики з метою захисту та задоволення економічних, політичних та соціально-культурних інтересів, прав і свобод суспільства в цілому та окремих його громадян.

Україна як суверенна держава самостійно створює власну митну систему та здійснює митну справу [1]. Саме ці основні поняття складають великий напрямок державної діяльності щодо забезпечення економічних інтересів України та її національної безпеки.

Динаміка входження України в систему міжнародної торгівлі та характер соціально-економічних процесів у державі вимагають від митної служби якомога швидше та якісніше вирішувати завдання, що ставляться керівництвом держави та обумовлюються міжнародною спільнотою.

Статтею 3 Митного кодексу України визначено, що митна справа становить собою порядок переміщення через митний кордон України товарів

і транспортних засобів, митне регулювання, пов'язане з встановленням та справлянням податків і зборів, процедури митного контролю та оформлення, боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, спрямовані на реалізацію митної політики України.

Митна справа є складовою зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності України. У митній справі Україна додержується визнаних у міжнародних відносинах систем класифікації та кодування товарів, єдиної форми декларування експорту та імпорту товарів, митної інформації, інших міжнародних норм і стандартів.

Визначення ролі та місця митної служби України в системі органів державної влади потребує детального розгляду, адже ще навіть на початку 90-х років минулого століття Указом Президента України “Про утворення Державного митного комітету України” (на даний час втратив чинність) було чітко визначено, що Державний митний комітет України є центральним органом державного управління. Отже, митна служба з початку функціонування незалежної України стала невід’ємною складовою системи публічного управління та адміністрування.

Нами пропонується розглядати сучасний стан діяльності митної служби, а саме – з моменту створення Державної митної служби України у 1996 році. Тобто, з метою ґрунтовного та всебічного визначення ролі митної служби в системі публічного управління, необхідно розглянути її діяльність через реалізацію функцій національної системи управління.

Для повноцінного та повного розгляду всіх питань, пов’язаних із місцем та роллю митної служби України в системі органів державної влади, необхідно виділити три основні напрями здійснення аналізу: функціональний аналіз (розглядаються завдання, закладені у Положенні про Державну митну службу України), аналіз принципів митного регулювання (розглядаються принципи митного регулювання) та аналіз взаємовідносин (аналізуються взаємовідносини між митною службою та іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування тощо).

З метою вдосконалення організаційної структури митної системи, посилення митного контролю, боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, зміцнення виконавської дисципліни співробітників митної системи, відповідно до пункту 15 статті 106 Конституції України, відповідно до Указу Президента України від 29.11.96 № 1145/96 “Про Державну митну службу України” на базі Державного митного комітету України, що ліквідується, було створено Державну митну службу України (далі - Держмитслужба) як центральний орган виконавчої влади.

На даний час Державна митна служба України є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів.

Держмитслужба є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи. У своїй діяльності вона керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, цим Положенням, наказами Мінфіну та іншими нормативно-правовими актами.

Держмитслужба впроваджує з урахуванням результатів застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, і міжнародної практики провадження діяльності у галузі митної справи сучасні методи роботи митної служби, проводить роботу з гармонізації законодавства з питань митної справи з міжнародними стандартами, розробляє та подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо його вдосконалення.

З позиції публічного управління відзначимо, що основними завданнями Держмитслужби є:

- участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики в галузі митної справи;
- забезпечення захисту економічних інтересів України;
- виконання вимог законодавства з питань митної справи, здійснення контролю за додержанням таких вимог митними органами, спеціалізованими

митними установами та організаціями, юридичними і фізичними особами;

- організація і забезпечення здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, удосконалення митних процедур з метою створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

- забезпечення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

- забезпечення своєчасної та у повному обсязі сплати до державного бюджету податків і зборів (обов'язкових платежів), контроль за справлянням яких покладено відповідно до законодавства на митні органи, у разі ввезення (пересилання) товарів і транспортних засобів на митну територію України або їх вивезення (пересилання) з митної території України;

- застосування заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення дотримання передбачених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України;

- організація та проведення у межах своїх повноважень боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил;

- здійснення разом з іншими уповноваженими органами виконавчої влади заходів щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності;

- сприяння у межах своїх повноважень захисту прав споживачів товарів;

- здійснення контролю за діяльністю підприємств, які надають послуги з декларування товарів і транспортних засобів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем, та виконують інші операції з такими товарами;

- забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в галузі митної справи та виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань митної справи, що укладені в установленому законом порядку.

Таким чином, для визначення ролі та місця Державної митної служби України у реалізації державної політики важливо розглянути принципи митного регулювання, адже вони є невід'ємною складовою митної справи [2].

Суттєве значення для теоретичного визначення та практичного використання митного регулювання мають його принципи. Вони є не лише теоретичним відображенням різноманітності та різноплановості митного регулювання, але і потребою практики, проявом функціональної діяльності митних органів та відокремленням важливих сфер суспільного життя, що перебувають під контролем держави.

Оскільки митне регулювання є однією з функцій державного управління, то на нього розповсюджуються загальні (або основні) принципи, які притаманні державному управлінню в цілому.

Таким чином, митні органи України в своїй діяльності взаємодіють з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи, організації та громадяни не мають права втручатися в службову діяльність митних органів України, крім випадків, передбачених законами України.

Список використаних джерел

1. Воротін В.Є., Шевченко А.В. Підтримка міждержавного регіонального співробітництва: інституційні перспективи розвитку єврорегіонів. *Науковий вісник: державне управління: журнал*. 2020. № 3 (5) 2020. С. 22-34.
2. Воротін В. Є., Проданик В. М. Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 1. С. 95–102.

УЛЬЧЕНКО Ю.С.

*магістрантка кафедри публічного управління та адміністрування
Поліського національного університету*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Для підвищення ефективності економічної сфери в сільських, селищних радах та стимулювання розвитку територіальних громад необхідно запровадити інфраструктуру підтримки інноваційного розвитку. Тому, можна запропонувати створити на рівнях районів мережі, в склад яких можуть входити самостійні організації, установи, підприємства і окремі управлінські структури, які будуть співпрацювати та надавати сільському населенню різні послуги: управлінські, юридичні, консалтингові, контрольні, інформаційні тощо. Визначено, що одним зі шляхів розбудови соціальної інфраструктури села є створення фонду розвитку села на базі сільської ради. Метою фонду є акумуляція коштів юридичних та фізичних осіб, державного та місцевого бюджетів для наступного їх перерозподілу на різні види соціальних витрат (фінансування соціальної інфраструктури, благоустрій населених пунктів, вулиць)[1].

Про розвиток повноцінної виробничої системи сільської території за таких умов говорити досить важко, оскільки можемо констатувати, що на практиці для збуту, переробки, зберігання вирощеної продукції ОСГ майже не створено дієвого механізму та не забезпечено достатніми фінансовими ресурсами, в результаті чого гальмується економічний розвиток сільської території. Мережа обслуговуючих центрів – це система обслуговування галузей сільського господарства. Обслуговуючі центри сприятимуть ефективному та раціональному використанню закріплених за приватним сектором сільськогосподарських угідь, поліпшенню селекційної роботи з поголів'ям тварин у приватному секторі

шляхом розгалуження пунктів штучного запліднення тварин, ветеринарної медицини, обслуговуючих кооперативів та кредитних спілок.

Тому обслуговуючі центри в сільських територіальних громадах зможуть вирішити низку соціально-економічних проблем. Для досягнення стабільного економічного зростання і забезпечення високих показників господарського розвитку села чи району загалом, потрібно, щоб особисті селянські господарства, обслуговуючі кооперативи, фермерські господарства, сільськогосподарські підприємства, які знаходяться на їх території, постійно збільшували обсяги та якість виробництва продукції, надання послуг, а відтак масштаби їх реалізації і відповідно зростання прибутків [1].

Користь співпраці громади з обслуговуючим центром виступить гарантом в реалізації сільськогосподарської продукції, тому робота обслуговуючого центру полягає в укладенні договорів на реалізацію продукції протягом року, що у злагодженому механізмі примножить прибутки всіх учасників, а це – зайнятість населення, створення додаткових робочих місць, збільшення податкових надходжень до бюджету, нарощування обсягів соціальних виплат населенню, розвиток сільської інфраструктури, адаптація нових технологій, інновацій та систем менеджменту, нові форми співробітництва, вихід на зовнішні ринки. Фінансування подібних обслуговуючих центрів повинно відбуватись за рахунок державного, обласного бюджету, фонду підтримки індивідуального житлового будівництва на селі, коштів кредитних спілок, кредитів банків, іноземних інвестицій, коштів переробних підприємств та місцевих бюджетів [1].

Водночас визначено, що в основу розвитку сільських територій покладено розвиток аграрної сфери, завдяки створенню аграрних кластерів, що характеризуються наявністю тісної взаємозалежності ресурсних, фінансових, технологічних, інформаційних, інноваційних, інвестиційних зв'язків між виробниками продукції, посередницькими структурами, переробними підприємствами та збутовими організаціями. Соціально-економічний ефект кластеру полягає у створенні додаткових робочих місць, зростанню кількості

зайнятих, інвестицій, збільшення заробітної плати, підвищення рівня освіти та кваліфікації працівників. Взаємодія аграрного кластера підвищить ефективність взаємодії приватного сектору, держави, торговельних асоціацій, дослідних й освітніх установ та прискорить поширення передових технологій у регіональній економіці, що загалом призведе до позитивних структурних змін [1].

Варто також зазначити, що одним із визначальних економічних мотивів розвитку сільських територій є створення сільськогосподарських кооперативів для дрібних виробників сільськогосподарської продукції (особистих селянських та фермерських господарств), усунення монополізму посередницьких комерційних структур у ланцюгу “виробництво-збут продукції”. Окрім цього, кооперативне об’єднання товаровиробників дозволить акумулювати ресурси для реалізації великомасштабних капіталомістких проектів виробництва та переробки продукції, здійснювати безперервний виробничий процес, впроваджувати інноваційні виробничі та організаційні технології.

Соціальними мотивами кооперативної інтеграції товаровиробників є можливість вирішення ряду важливих проблем на сільських територіях шляхом підвищення зайнятості сільського населення, його соціальної інтеграції, розвитку людського капіталу [2].

Щоб забезпечити якісні соціальні стандарти життя сільського населення сучасна система економічної політики має спрямовуватись на розвиток соціальної сфери села. При цьому кожна територіальна громада має розробити власні соціальні програми, програми розвитку з допомогою фахівців – облаштувати дитячі, спортивні майданчики; оновити ФАПи; прокласти водогін, газопостачання.

Для вирішення цього питання необхідно докорінно змінити підходи у розподілі бюджетних коштів, спрямованих на розвиток села, розширити джерела фінансування соціальної інфраструктури за рахунок місцевих податків, місцевих ініціатив, інвесторів, фондів, кредитних спілок тощо.

Таким чином, в сільській місцевості неминуче потрібно створювати дорадчі служби, обслуговуючі кооперативи, маркетингові та інформаційні

системи, громадські організації, які сприятимуть вирішенню соціальних проблем села. При цьому важливо зберегти людський потенціал, поліпшити демографічну ситуацію на селі, створити умови для формування громадянського суспільства, яке за державної підтримки буде розвиватись та забезпечувати соціально-економічну активність територіальної громади. Ця досить тривала і складна справа потребує колосальних зусиль і добре продуманої стратегії й тактики. І тут стратегічною позицією має стати власний досвід та досвід європейських країн. Облаштування соціальної сфери сільських територій необхідно вивести на належний їй рівень, щоб побутова привабливість територіальної спільноти сприяла підвищенню соціально-економічного розвитку.

З огляду на визначені в роботі проблеми управління соціально-економічним розвитком сільських територій, стратегічними пріоритетами державної політики покращення інституційного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій України мають стати:

1. Удосконалення інституційно-правового забезпечення розвитку сільських територій, наближення його до вимог і стандартів країн ЄС, підвищення ефективності реалізації положень програмних документів стимулювання їх соціально-економічного розвитку.

2. Розробка механізмів модернізації інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій, покращення їх дорожньо-транспортної доступності та розбудова інформаційно-комунікаційного сполучення.

3. Підвищення ресурсно-функціональної спроможності органів місцевого самоврядування та створення сприятливого середовища для розвитку інституту територіальних громад на сільських територіях.

4. Формування позитивного інституційно-психологічного базису соціально-економічного розвитку сільських територій, підвищення привабливості та популяризація проживання в сільській місцевості.

5. Покращення бізнес-середовища формування та розвитку інтегрованих

підприємницьких структур, створення міжрегіональних аграрно-індустріальних кластерів та реалізації соціально-економічних проектів на сільських територіях.

Зважаючи на зазначені проблеми, пріоритетами інноваційного розвитку сільських територій слід визнати:

1. Посилення інноваційної спрямованості сільськогосподарського виробництва. Завданнями цього напрямку мають стати органічне землеробство і тваринництво, розвиток “зеленої економіки”, застосування інноваційних засобів захисту рослин і технологій обробки ґрунту, використання сучасних технічних засобів у сільській місцевості.

2. Інноваційний розвиток інфраструктури сільських територій.

3. Реалізація цього пріоритету передбачає формування дієвого організаційно-економічного механізму фінансування інновацій, зорієнтованих на розвиток об’єктів соціальної, комунальної та інноваційної інфраструктури сіл; на реалізацію низки інноваційних проектів у сфері сільської медицини та освіти, будівництва доріг та телекомунікаційних мереж; забезпечення доступу мешканців сільських населених пунктів до мережі Інтернет.

4. Диверсифікацію економіки сільських територій на інноваційній основі шляхом багатофункціонального розвитку сільських територій.

України, є насамперед: ДПП; співпраця з розвитку аграрних кластерів і технопарків; взаємодія державних та місцевих.

Список використаних джерел:

1. Панасюк О. Ю. Особливості управління соціально-економічним розвитком сільських територій: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / О. Ю. Панасюк. Київ – 2016. – 230 с

2. Концепція Державної регіональної політики: Указ Президента України від 25.05.2001 № 341/2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>.

УСТИМЕНКО Т.М.

аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

Суттєвим моментом, що вимагає додаткової уваги до проблеми «зв'язків з громадськістю» є ситуація в сфері державного управління, де відбувається зміна управлінських парадигм. Нова концепція державного управління передбачає насамперед перегляд ідеології взаємодії з громадськістю. Це вимагає встановлення ефективного зворотного зв'язку з населенням, розширення і розвитку зовнішніх комунікацій органів влади.

На сучасному етапі державна влада повинна реагувати на динаміку зовнішнього середовища, враховувати запити і потреби, що змінюються населення, а значить ефективно використовувати такі управлінські технології як «зв'язки з громадськістю» [1]. Стратегія держави, що реалізується в діяльності адміністративних органів, проявляється в тому числі і в певній інформаційній політиці. В даний час ця політика набула великого значення в діяльності органів державної влади, що обумовлено вступом суспільства в нову фазу розвитку - інформаційне суспільство.

Інформаційні процеси впливають не тільки на економічне, соціальне, політичне, науково-технічний і культурний розвиток суспільства, а й на зміну світогляду людей, морально-психологічні та поведінкові аспекти їх життєдіяльності, державний устрій і функціонування державного механізму, в цілому на інфраструктуру міжособистісних, громадських, внутрішньо-і міждержавних відносин. Повнота, якість і достовірність інформації, використовуваної для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управління, визначають правильність, ефективність і дієвість таких рішень.

Оперативність передачі, форма подання визначають стійкість функціонування системи державного управління, функціональну достатність її організаційної структури і надійність взаємозв'язків різних рівнів управління між собою і з суспільством, обслуговування якого повинно бути основною метою державного управління. Таким чином, ніяка реконструкція системи державного управління неможлива без відповідного законодавчого врегулювання питань інформаційного забезпечення діяльності державних органів влади і управління.

Державний апарат виступає в ролі потужного не тільки споживача, але і джерела соціально і економічно значимої інформації. Інформаційна сфера стає одним з найважливіших інструментів державного управління. Необхідно, щоб суспільство адекватно реагувало на прямі регулюючі дії влади і адаптувалося до умов і правил розвитку, обумовленими цими впливами. Для формування відповідного морально-психологічного, морального і емоційного стану суспільства система органів влади повинна постійно здійснювати додаткове інформаційну взаємодію з суспільством, публічно роз'яснюючи свої рішення і дії, а суспільство, його інституційні структури і окремі громадяни повинні мати можливість відкрито висловлювати своє колективне і особисте ставлення до рішень і дій влади [2].

У цих умовах важко переоцінити значимість роботи служб із зв'язків з громадськістю в органах державного управління, причому назви і коло повноважень таких служб можуть бути різними. В цілому PR-діяльність в органах державної влади покликана забезпечувати узгодження загально соціальних, корпоративних і приватних інтересів. До завдань Служби по зв'язках з громадськістю входить регулярно надання інформації про результати діяльності органів влади, плани та прийняті рішення, а також реалізація виховно-інформаційної функції, спрямованої на просвітництво громадськості в сфері відповідальності цих органів. Служби «зв'язків з громадськістю» державних установ дозволяють: акцентувати ту чи іншу проблему в діяльності організації; представляти проблему в потрібному

ракурсі; організувати підтримку урядових починань шляхом використання «голосу громадськості»; формувати громадську думку. Специфіка служб «зв'язків з громадськістю» в органах державної влади і управління визначається не тільки своєрідністю технологій. Необхідною умовою успішного вибудовування громадських зв'язків є визнання пріоритету суспільства, котра домагається обслуговуючої ролі держави, основні функції та завдання «зв'язків з громадськістю» якого полягають в: сприяння розвитку громадянського суспільства, в тому числі налагодження каналів прямих і зворотних зв'язків. інформуванні та роз'ясненні дій влади, вивченні громадської думки, сприяння схваленню і підтримки громадянами політики влади.

Список використаних джерел:

1. Грищенко І.М., Горбата Л.П. Пріоритетні напрями і шляхи забезпечення інформаційної відкритості в органах публічної влади. *Public and municipal administration: theory, methodology, practice: Collective monograph.* Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. 318 p. С. 20—39.
2. Дацій О.І., Гаман М.В., Дацій Н.В. Інноваційна модель розвитку економіки України в умовах глобалізації: монографія / О.І. Дацій, М.В. Гаман, Н.В. Дацій. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 370 с.

ХАРЕНКО В.В.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

За результатами комплексної оцінки розвитку електронного врядування від Організації Об'єднаних Націй, – Україна у 2016 році посіла 62 місце серед 193 країн, що брали участь у оцінці. У порівнянні з рейтингом 2014 року «United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want»²³ (проводиться раз на два роки), – Україна спромоглася піднятися в рейтингу 2016 року на 25 позицій. Це відбулось завдяки істотному поліпшенню показників України в індексі онлайн-послуг. [2]

У той же час, динаміка участі нашої країни в E-Government Development Index, на якому і базується звіт ООН стосовно готовності країн до електронного врядування, – свідчить про певні системні проблеми у багатьох напрямках впровадження електронного врядування в Україні. Динаміка готовності України до електронного врядування згідно з різними рейтингами ООН «E-Government Survey» за 2003–2016 роки Основні очікування при впровадженні електронного врядування. Так, в політичній сфері – це трансформація внутрішніх та зовнішніх взаємовідносин та оптимізація роботи адміністративного апарату держави на основі використання ІКТ. [3]

Основне очікування – це відкритість та прозорість діяльності органів влади з метою зробити їх більш гнучкими, менш ієрархічними та зрегульованими. Зростання рівня залучення громадян до аналізу та прийняття

державних рішень сприятиме збільшенню результативності та ефективності державного управління. Зокрема, в результаті впровадження електронного врядування відбудеться трансформація контролю, який здійснюється з використанням інформаційних технологій. Також організація інформаційної взаємодії між органами державної влади всіх рівнів дасть змогу створити централізовану базу даних та впровадити повноцінний електронний документообіг з використанням електронного цифрового підпису, створити єдину інформаційно-аналітичну систему діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

У соціальній сфері основним завданням є підвищення рівня задоволеності громадян державними послугами. Це сприятиме розширенню можливостей для самообслуговування громадян, спрощуванню та прискоренню адміністративних процедур, практичному зникненню дублювання різних видів робіт, збільшенню можливостей для отримання освіти (дистанційне навчання), зросту технологічної обізнаності та кваліфікації громадянина, довіри до органів влади. Втім стримують втілення цих очікувань цифрова нерівність (не всі громадяни мають рівні можливості доступу до Інтернету через технологічні чи географічні проблеми, або через недостатнє матеріальне забезпечення чи фізичні вади), рівень освіти, проблеми конфіденційності, традиції тощо.

Основний напрямок роботи – це розвиток телекомунікаційних систем і мереж в малих містах і селах, підвищення рівня комп'ютерної грамотності серед населення, впровадження різного роду заохочень та проведення загальних просвітницьких кампаній з метою поступового ознайомлення громадян з ІКТ. У технологічній сфері очікування від впровадження технологій електронного врядування – це створення якісного сучасного ринку інтелектуальних послуг, розвиток інфраструктури телекомунікацій та успішної роботи в конкурентному середовищі з використанням найсучасніших досягнень науки і техніки. Все це буде можливе тільки за умови подолання перешкод, які пов'язані з уніфікацією та стандартизацією

технологій та структур даних, оскільки різноманітність технологічних рішень ускладнює їх спільне використання різними органами влади та організаціями. [4]

Можливості ІКТ для підтримки економічної діяльності суб'єктів господарювання, які вже давно використовуються в бізнесі, стрімко впроваджуються і в державний сектор. Держава зрозуміла, що неможливо інтегруватися в національний та світовий економічний простір, налагодити взаємодію та співробітництво з державними органами зарубіжних країн та міжнародними організаціями, не використовуючи технології електронного врядування.

В економічній сфері зміни відбудуться, в першу чергу, в зменшенні кількості урядових видатків та видатків громадян, і бізнесових структур, оскільки скорочення часових витрат на отримання послуги та кількості звернень прямо пропорційне зменшенню матеріальних ресурсів для її отримання. В результаті ІКТ стане фактором підвищення ефективності різних секторів економіки і, таким чином, виступить у якості рушійної сили загального економічного росту та адаптації державної економічної системи до нових економічних умов.

Можемо виокремити такі наслідки впровадження електронного врядування [1]:

- відкритість та прозорість діяльності органів влади; – значне підвищення якості надання адміністративних послуг;
- забезпечення доступу громадян до інформації органів влади за допомогою сучасних інформаційних технологій;
- економія часових та матеріальних ресурсів урядів, громадян, бізнесу;
- звільнення службовців від рутинної роботи;
- деперсоніфікація взаємовідносин громадян, представників бізнесу у взаєминах з державними чиновниками;
- створення єдиного «пункту контакту» громадян з державними структурами;

- можливість цілодобового отримання адміністративних послуг;
- підвищення рівня демократизації суспільства.

Застосування інструментів електронного врядування сприятиме вирішенню багатьох проблем публічного врядування в Україні, зокрема:

- непрозорість механізмів функціонування та прийняття рішень, відомча закритість;
- корумпованість;
- низька ефективність адміністративних процедур;
- невідповідність якості надання послуг населенню та бізнесу європейським стандартам;
- відсутність демократичного контролю та участі громадян у розробці та реалізації державної політики;
- низький рівень довіри громадян до інститутів публічної влади.

Отже, впровадження електронного врядування неминуче супроводжується серйозними змінами практично у всіх сферах життя суспільства.

Список використаних джерел

1. «Електронне врядування в Україні – ефективна влада для мешканців». – Київ: ПРООН/ МПВСР, 2011. – XX с.
2. Про схвалення Концепції розвитку електронного врядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р від 20.09.2017 р. URL : [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України № 537-V від 09.01.2007 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.11 р. № 2939-VI // Голос України. 2011. № 24.

ХАНИНА О.І.

кандидат медичних наук, докторант кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету м. Запоріжжя

САЗОНЕЦЬ І.Л.

доктор економічних наук, професор, професор кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет» м. Дніпро

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-**19**

Світова пандемія COVID-19 має великий негативний вплив на світові економічні процеси. Ситуація в світі в своєму теоретичному трактуванні навіть породила такий термін як «коронакриза», який є специфічним для економічної кризи сьогодення. Наявна економічна ситуація характеризується негативними тенденціями світового розвитку. Зокрема, ми можемо відзначити непропорційне скорочення сфери послуг, особливо послуг туристичної сфери, готельно-ресторанного бізнесу, транспортно-логістичних операцій, послуг в сфері культури, освіти та фізкультурно-спортивних заходів. Натомість, ще більшими темпами продовжила свій розвиток галузь ІТ та інформаційно-комунікаційні технології. Негативною характеристикою формування економічних реалій в умовах коронакризи є сегментація, обмеження ділової активності. Епідеміологічна ситуація призвела до карантинних заходів, що зумовили скорочення потоків товарів та послуг між регіонами, як в національному, так і в світовому масштабі. Ситуація економічної діяльності в умовах карантину призвела до підвищення значення ємності внутрішніх ринках в країнах, хоча і внутрішні ринки зазнали значних скорочень. Від коронакризи зазнав втрат ринок праці в міжнародному та

національному масштабах.

Однак загострилися не тільки негативні тенденції на ринку праці та трансформувалися форми трудової міграції. Значною мірою змінилось ставлення суспільства до окремих професій. Якщо відношення людей та кон'юнктура ринку праці останнім часом сприятливо складалася для представників ІТ бізнесу, і під час коронакризи ця тенденція значно посилилась, то інші професії, попали у фокус суспільної уваги та набули змін в соціальних та економічних оцінках. До таких професій ми можемо віднести в першу чергу всі кадри, що задіяні у функціонуванні системи охорони здоров'я, та, безумовно працівників сфери освіти, які постійно контактують із великою кількістю молодих людей та дітей, які хоча самі і хворіють в легкій формі, але як розповсюджувачі вірусу є небезпечними для викладачів та інших працівників освітніх установ. Така ситуація в сфері освіти визначила необхідність інституалізації нових підходів у організації роботи освітніх установ.

Необхідно визначити, що шляхом активізації процесів інформатизації, активізації електронного спілкування, пандемія COVID-19 зробила звичайні для людини процеси більш технологічними. В роботі «Вплив COVID-19 на креативні індустрії» Ю. О. Глушкова зазначає: «Можна сказати, що вимушене використання цифрових технологій послужило певним акселератором для виявлення нових можливостей креативного бізнесу, як з економічного, так і з соціального аспекту»[1]. Таке припущення можна зробити і в плані впливу інформатизації на інтенсивність та обсяги наукових досліджень. В таблиці 1 подано основні характеристики впливів коронавірусу за науку, освіту та креативні індустрії.

Таблиця 1

Вплив пандемії COVID-19 на науку, освіту та креативні індустрії

[розроблено автором на основі 1]

№	Сфера діяльності людини	Характеристика впливу
1	Наука	Он-лайн конференції, наради, зустрічі, проведення

		захистів дисертацій, поширення наукової літератури в репозитаріях, робота бібліотек он-лайн, робота на робочому місці, дотримання епідеміологічних норм в процесі проведення дослідів, необхідності очної співпраці
2	Освіта	Проведення он-лайн занять, збільшення частини самостійної роботи, домашніх завдань, трансформація методів оцінювання знань, поширення індивідуальної роботи, робота бібліотек он-лайн
3	Галереї, арт/кластери і музії	Організація виставок на цифрових платформах; розвиток онлайн-медиапроектів; організація Open call-ов
4	Кіноіндустрія	Підвищення попиту на онлайн-трансляції фільмів і серіалів; запуск нових платформ для перегляду кіно в домашній атмосфері; серіали в Instagram TV та інших web-форматах; організація кінофестивалів в онлайн
5	Індустрія музики	Проведення онлайн-репетицій; організація онлайн концертів та концертних майданчиків; зміна запису формату відеокліпів
6	Література/видавництва	Зміна майданчиків книжкової торгівлі на онлайн; популяризація аудіокниг в цифровому просторі і різних подкастів; проведення заходів в форматі відеоконференцій (презентації, поетичні читання); видання літератури тільки в цифровому форматі без використання друкованої продукції
7	Театральна індустрія	Проведення онлайн репетицій; онлайн-трансляції вистав; застосування нових форм в digital
8	Спорт (в тому числі і види спорту, що пов'язані з мистецтвом)	Проведення показових он-лайн тренувань, відео тренування, змагання з додержанням епідеміологічних норм, заочні змагання шляхом надсилання відеозаписів (фігурне катання, гімнастика)

Вітчизняні освітяни та науковці не тільки працюють в умовах COVID-19, але й проводять прикладні наукові розробки, які спрямовані на подолання пандемії[2].

На початку пандемії, у лютому 2020 р., науковці Інституту молекулярної біології і генетики (ІМБіГ) розробили тест-систему для діагностування коронавірусної хвороби, що являє собою набір для кількісної полімеразної реакції (ПЛР). Українська тест-система пройшла реєстрацію, її точність підтверджена на рівні 99,9 %. [2]

Восени 2020 р. в ІМБіГ розробили комбінований ПЛР-тест, який дає змогу в одному аналізі визначити наявність в організмі людини відразу трьох вірусів – SARS-CoV-2 (коронавірусу) та штамів А і В вірусу грипу.

Тривалість проведення такого тесту становить близько шести годин[2].

Команда українських дослідників з компанії «Фармак» й Інституту епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л. В. Громашевського НАМН України під керівництвом А. Мироненко створила ПЛР-тест, що здатний виявляти нові штами коронавірусу. [2].

Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона. Зокрема, минулого року стартував проєкт з розроблення нанокомпозитних полімерних біоматеріалів з ефективною противірусною та антимікробною дією, а також технології 3D-друку виробів з них. [2].

Інституту фізики НАН України спільно з ТОВ «РадіТех» розробили та впровадили у виробництво інноваційну технологію виготовлення металводо-полімерного нанокомпозиту з властивостями антисептика широкого спектра дії. Створені на основі цього нанокомпозиту медичні вироби добре зарекомендували себе не тільки у лікуванні ран та опіків, а і як ефективний засіб захисту від зараження бактеріальними і вірусними інфекціями, серед іншого й COVID-19[2].

Певних успіхів установи НАН України досягли у створенні вітчизняної вакцини проти коронавірусу. Зокрема, такі роботи провадять в Інституті біології клітини НАН України у Львові та в Інституті біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України. До кінця 2021 р. біологи планують створити вакцину та розпочати її випробування на тваринах[2].

З метою поліпшення технології створення лікарських засобів, препаратів, медичного обладнання, методів діагностування для боротьби с пандемією COVID-19 вітчизняні науковці пропонують наступний алгоритм організації цієї діяльності:

1. Виявлення необхідних матеріальних та інноваційно-інформаційних ресурсів.
2. Планування матеріальних та інноваційно-інформаційних ресурсів на довгостроковий період (з огляду на передбачуваний життєвий цикл проєкту).
3. Довгострокове планування матеріальних та інноваційно-

інформаційних потоків, які необхідні для реалізації інноваційних проєктів, а саме планування закупівельної, виробничої, транспортної, складської та інформаційної логістики інноваційного проєкту.

4. Організація матеріальних та інноваційно-інформаційних потоків, які необхідні для реалізації інноваційних проєктів, а саме організація закупівельної, виробничої, транспортної, складської та інформаційної логістики інноваційного проєкту.

5. Стратегічний контроль за логістичними процесами інноваційного проєкту (частота контролю залежить від тривалості життєвого циклу інноваційного проєкту).

6. Стратегічний аналіз матеріальних та інноваційно-інформаційних потоків (частота аналізу залежить від тривалості життєвого циклу інноваційного проєкту)[3].

Важливим чинником існування та трансформації наукового простору, простору знань в умовах пандемії COVID-19 є висвітлення ролі приватних корпорацій, особливо фармацевтичних корпорацій в медичному бізнесі, системі функціонування системи медичного забезпечення та системи охорони здоров'я, як в глобальному масштабі, так і на рівні національних економіки. Глобалізація світового устрою потребує змін діяльності таких компаній, які також переходять на глобальні масштаби виробництва.

Список використаних джерел:

1. Влияние COVID-19 на креативные индустрии. URL: <file:///C:/Users/Admin/Desktop/204/vliyanie-covid-19-na-kreativnye-industrii.pdf>. (Дата звернення: 05.07.2021 р.).

2. Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/nauka/2021/4.pdf>. (дата звернення: 06.07.2021 р.).

3. Посилкіна, О. В. Актуальність упровадження логістичного підходу до управління інноваційною діяльністю при розробці та реєстрації лікарських засобів для лікування коронавірусної хвороби (COVID-19). Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2020. Т. 6, № 3. С. 8-17.

ХАРЕЧКО Д. О.

кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЧНИХ ЗАГРОЗ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Протягом останнього десятиліття в контексті епідеміологічних загроз громадське здоров'я та соціальне благополуччя набули суспільно-політичного значення. Органи державної влади, громадські організації за допомогою політичних і соціальних механізмів намагаються знайти ефективні впливи на індивідуальне та суспільне здоров'я, соціально-економічне забезпечення. Пандемії, інфекційні захворювання представляють загрозу для суспільства і вимагають негайної реакції національних систем охорони здоров'я [2].

До вирішення проблем охорони здоров'я все активніше долучають міжнародні громадські організації, які відіграють роль глобальних учасників політики громадського здоров'я. Соціальна активність повинна спонукати суспільство до здорового способу життя, допомагаючи сформувати правильне уявлення про соціальні ролі та відносини у громадянському суспільстві. Однак, впровадження міжнародних зобов'язань, стандартів, програм в галузі охорони здоров'я у конкретних країнах в значній мірі часто залежить не від практичної доцільності, а також й від локального контексту пандемічних загроз.

Активізація участі уряду та зацікавлених груп у роботі з політичними та суспільними рішеннями стосовно охорони здоров'я ставить питання щодо наявності та доступності лікування, соціально-економічних умов життя широких груп населення. Розглядаючи базові принципи соціально-

економічної політики та основні положення охорони здоров'я, необхідно зупинитися на найбільш застосовуваних управлінських підходах. У період пандемічних загроз найбільш поширені підходи, це організаційний, правовий, медичний, соціальний та економічний. Державні ресурси на охорону здоров'я і соціально-економічну політику повинні бути спрямовані виключно через призму суспільного благополуччя громадян [4].

Соціально-економічна політика і громадянське здоров'я в період пандемічних викликів стали предметом досліджень галузі публічного управління та адміністрування. Нові вимоги до соціально-економічної політики та системи охорони здоров'я пов'язані також із об'єктивними процесами реформування державної політики в цій галузі. Такі сучасні інновації стимулюють глибоке осмислення процесів взаємовідносин між національними інститутами у сфері охорони здоров'я, соціальної політики, сучасних тенденцій управління. У сучасному світі значною мірою актуалізуються проблеми взаємодії між національними та локальними ініціативами для збереження громадського здоров'я.

Суспільно-владна взаємодія, як основа формування такого типу відносин уособлює суспільну реальність, засновану на системі колективних цінностей. У такий час дані цінності змінюються під впливом економічних, культурних та соціальних факторів. Серед цих перетворених значна доля трансформацій випала на соціальні інститути та інститути охорони здоров'я [1]. У цей же час, коли зміни у зазначених інститутах працюватимуть на рівні суспільних взаємовідносин, досить цікаво спостерігати, як буде розвиватися цей новий досвід взаємовідносин через кілька років.

В умовах пандемічних викликів саме громадянське суспільство повинно постійно формувати суспільну думку щодо необхідності трансформації, в той же час, як громадянське суспільство повинно контролювати владу, щоб не дозволити знівелювати саму ідею модернізації. Сьогоднішня система охорони здоров'я може існувати досить довго, але тільки для вдосконалення системи і завдяки сприятливій кон'юнктурі, щоправда в середньому і в

довгостроковому аспекті вона не має історичної перспективи.

Процес трансформації повинен бути сформований саме у внутрішніх структурних взаємовідносинах, його реалізація відбувається в умовах жорсткої конкуренції. Навряд чи потрібно шукати зовнішніх «партнерів» або «донорів» у цьому процесі, хоча це не означає відмову від активного використання можливостей, що випливають з міжнародного економічного, політичного та соціо-гуманітарного співробітництва у різних форматах [3]. Трансформація в практичному плані передбачає у тому числі елементи шокового характеру та здійснення низки реформ у досить тривалих термінах. Тому, коли мова йде про трансформацію розуміється, що це виключає еволюційний процес, який продовжується не одне десятиліття.

Список використаних джерел:

1. Здоровье-2020: основы европейской политики и стратегия для XXI века. Всемирная организация здравоохранения. Европейское региональное бюро. URL: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/215432/ (дата звернення: 15.10.2021).
2. Лехан В.М., Слабкий Г.О., Шевченко М.В. Аналіз результатів реформування системи охорони здоров'я в пілотних регіонах: позитивні наслідки, проблеми та можливі шляхи їх вирішення. *Україна. Здоров'я нації*. 2015. № 3. С. 67-86.
3. Лобас В.М., Шутов М.М., Вовк С.М. Методологія реформування систем охорони здоров'я, за кластерними підходами. *Україна. Здоров'я нації*. 2013. № 2 (26). С. 84-88.
4. Мартякова О.В., Трикоз І.В. Перспективи модернізації охорони здоров'я. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2015. № 4 (32). С. 23-30.

ЦУГОРКА О.П.

кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, ректор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В
УКРАЇНІ**

Україна сьогодні прагне інтегруватися в європейський освітній простір, що певною мірою і впливає на розвиток мистецької освіти в Україні. Відповідно частини 2 ст. 21 Закону України «Про освіту» «мистецька освіта є спеціалізованим видом освіти, що передбачає формування у здобувача спеціальних здібностей, естетичного досвіду й ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття особою комплексу професійних, зокрема, виконавських компетентностей, спрямованості на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості й здобуття кваліфікацій у різних видах мистецтва» [2].

Відповідно – мистецька освіта є специфічною освітньою галуззю, яка також впливає на державотворчі процеси. Саме через мистецьку освіту та мистецтво взагалі забезпечується реалізація актуальних завдань по збереженню духовної спадщини українського народу та формується естетична культура особистості.

Сучасна система мистецької освіти є невід’ємною складовою загальної системи освіти України, повинна бути перш за все орієнтована на учня і забезпечувати всебічний та повний розвиток особистості.

Реформування структури, напрямів, спеціальностей, освітньо-кваліфікаційних рівнів мистецької освіти сьогодні є недостатньо ефективним і потребує вивчення та залучення до цього процесу педагогів-практиків. Основною метою педагога-практика в освітньо-мистецькій сфері є

подальший розвиток мистецької освіти із збереженням її традицій та культури, яка повинна перерости з кількісних показників у якісні.

Мистецька освіти в Україні повинна виховувати справжнього громадянина України та забезпечувати фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку фахівців для яких є важливою потреба у фундаментальних знаннях та підвищенні загальноосвітнього і професійного рівнів.

Тому, сучасні тенденції розвитку мистецької освіти в Україні – це професійне навчання майстерності, яке полягає в індивідуальному навчанні спеціальних дисциплін та груповому навчанні теоретичних дисциплін.

На думку вчених, «сучасна професійна мистецька освіта зазнає чимало реформ і трансформацій. Особлива увага приділяється інноваційним методам навчання, завдяки яким майбутні фахівці відчують на собі «дихання» інноваційної освіти. Оскільки студенти творчих спеціальностей також мають володіти певними компетенціями, у рамках освітнього процесу компетентнісний підхід у навчанні відіграє ключову роль, є методологічною основою в системі модернізації вищої професійної мистецької освіти. Наголосимо також, що у різних напрямках її підготовки — аудіовізуальне мистецтво та виробництво; дизайн (зі спеціалізацій «Графічний дизайн», «Дизайн одягу (взуття)», «Дизайн середовища», «Промисловий дизайн»); образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; хореографія; музичне мистецтво; сценічне мистецтво; архітектура та містобудування тощо) — діють власні професійні стандарти» [1].

Зокрема, Лавринець А.П. зазначає, що «мистецька освіта, яка є органічною складовою системи загальної середньої освіти, знаходиться в процесі розбудови нових підходів до підвищення якості освіти [4].

Так, Світлана Коновець зазначає, що «незважаючи на відчутні теоретичні та методично-практичні здобутки в галузі сучасної мистецької освіти, дотепер актуальною залишається гостра потреба в зміні підходів і власне до змісту навчальної дисципліни «образотворче мистецтво» й

принципових позицій щодо необхідності здійснення його творчо-активізуючого впливу на розвиток кожної особистості, і до якості професійної підготовки вчителів образотворчого мистецтва в українських вищих педагогічних навчальних закладах та інститутах післядипломної педагогічної освіти» [3].

Отже, визначальним для розвитку мистецької освіти в Україні повинна бути концептуальна єдність всього навчально-виховного процесу, що в цілому забезпечить дотримання у навчанні єдиних державних стандартів та критеріїв якості освіти. Все це дасть можливість студентам отримати повний обсяг знань та можливість вільно обирати мистецький заклад освіти для продовження навчання на більш високому освітньому рівні. Важливим для розвитку мистецької освіти повинно бути таке поняття як «здорова конкуренція», яка забезпечить розвиток та удосконалення мистецької освіти за рахунок підвищення рівня професійності професорсько-викладацького складу тощо.

Список використаних джерел:

1. Биркович Т. І., Варивончик А. В., Мазур Б. М. (2021). Особливості навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти. *Питання культурології*, (37), 103–113. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.236008>
2. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text)
3. Коновець С. Особливості професійної підготовки вчителів образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/22/02.pdf
4. Лавриниць А. П. Сучасні тенденції мистецької післядипломної педагогічної освіти. *ScienceRise: Pedagogical Education*, (4 (24), 47–50. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2018.132657>

ЧАЛА Н. Д.

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри маркетингу та управління бізнесом Національного університету «Києво-Могиллянська академія»

ПОПЛАВСЬКА О.М.

кандидат економічних наук, доцент, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПОДОЛАННІ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ ДЛЯ СФЕРИ ОСВІТИ

Світовий Економічний Форум вказує на найбільші втрати внаслідок пандемії коронавірусу – це втрата людського капіталу внаслідок поширення епідемії, впровадження дистанційного навчання і зростання бідності [1]. Для державної влади та місцевого самоврядування втрати людського капіталу є надзвичайно складним викликом, який може загрожувати їх існуванню. Ефективність місцевого самоврядування оцінюється за його спроможністю вирішувати місцеві проблеми та надавати послуги (наприклад, початкова та середня освіта, надання первинної медичної допомоги, інфраструктура).

У 2020 році перед органами місцевого самоврядування постали нові виклики. Дослідження країн Східного партнерства (Вірменія, Азербайджан, Грузія, Республіка Молдова, Україна) показує, що кожна країна запровадила жорсткі карантинні режими, включаючи закриття кордонів, обмеження пересування та закриття роздрібної торгівлі, у тому числі припинила навчання у школах. Світовий банк назвав освіту галуззю, що найбільш постраждала від пандемії [2]. Карантинні заходи та закриття дошкільних, початкових та середніх шкіл збільшили нерівність у доступі до освіти. Перед органами місцевого самоврядування постала проблема організації процесів

дистанційного навчання у дошкільних та шкільних закладах. Перехід на дистанційне навчання призвів до того, що більшість дітей втратили доступ до освіти через брак комп'ютера, відсутність доступу до Інтернету або погані побутові умови чи інвалідність [3].

У карантині також є гендерний аспект. Після закриття навчальних закладів працюючі жінки стали найвразливішою соціальною категорією. Багатьом з них довелося піти у відставку зі своїх посад, оскільки вдома не було кому доглядати за дітьми. Ті, хто був змушений працювати вдома, в кінцевому підсумку витрачали більше часу на роботу по дому та догляд за дітьми.

COVID-19 змусив людей працювати вдома та викрив нові вимоги до інфраструктури, на які місцева влада не звернула належної уваги. Зокрема, розвиток Інтернету та онлайн -доступу до послуг. За даними Світового банку, альтернативні способи навчання (включаючи цифрові платформи), які були розширені у відповідь на кризу в розвинених країнах та країнах із середнім рівнем доходу, ймовірно, залишатимуться важкодоступними у бідних країнах. Технологічний розвиток стане визначальним чинником сталості регіону. Отже, підвищення готовності місцевих органів влади до надзвичайних ситуацій у майбутньому потребує розробки електронних рішень для органів місцевого самоврядування, інтеграції нових технологій, захисту конфіденційності даних та безпеки мережі.

Не зважаючи на те, що світ живе в умовах пандемії коронавірусу вже другий рік, для запобігання подальшим втратам людського капіталу місцеве самоврядування має звернути увагу на належну організацію надання освітніх послуг у громаді в умовах карантинних обмежень, зокрема:

- Організацію процесу дистанційного навчання, що вимагає підготовки вчителів до нових технологій. Такі послуги можуть надаватися через єдиний освітній центр, а на місцях працюватимуть коучі.
- Створення інклюзивної спільноти, де всі члени (включаючи мігрантів, вразливі групи населення, малозабезпечені громадяни тощо) мають рівний

доступ до освітніх послуг, що надаються місцевою владою.

- Розробку нових електронних послуг та створення цифрової інклюзії. Це означає, що необхідно уникати цифрової дискримінації, коли члени спільноти (особливо вразливі групи) не мають доступу до цифрових послуг (наприклад, медична допомога, шкільні послуги тощо) через відсутність комп'ютера, Інтернету чи відповідних навичок.

- Підтримку жінок при організації дистанційного навчання в школах або при закритті дитячих садочків.

Проблеми COVID-19 можна подолати лише за допомогою співпраці місцевої влади, громадянського суспільства та бізнесу. Ті проблеми, які не можуть вирішити місцеві органи влади через обмеженість ресурсів, вирішували громадянське суспільство чи підприємці.

Список використаних джерел

1. The Global Risks Report 2021, 16th Edition, is published by the World Economic Forum . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2021.pdf

2. World Bank Group, COVID-19 Crisis Response Approach Paper. “Saving Lives, Scaling-up Impact and Getting Back on Track.” World Bank Group, 2020. <http://documents1.worldbank.org/curated/en/136631594937150795/pdf/World-Bank-Group-COVID-19-Crisis-Response-Approach-Paper-Saving-Lives-Scaling-up-Impact-and-Getting-Back-on-Track.pdf>.

3. Chala N. Decentralisation and Local Self-government in Eastern Partnership countries – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eap-csf.eu/wp-content/uploads/Decentralisation-and-Local-Self-government-in-Eastern-Partnership-Countries.pdf>

ЧАЛА Н. Д.

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри маркетингу та управління бізнесом Національного університету «Києво-Могиллянська академія»

КИТАЄВ А. С.

керівник Центру енергоменеджменту Національного університету «Києво-Могиллянська академія»

**ІННОВАЦІЙНА ЕКОСИСТЕМА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ-
ЕЛЕМЕНТАРНА ОДИНИЦЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

В сучасному світі невизначеності і переходу від індустріального суспільства до цифрового конкурентоспроможними є відкриті та інклюзивні системи. Саме в таких системах найкращим чином проявляється підприємництво, а відкритість та конкуренція створюють умови для розвитку інновацій. Україна з 2015 року показує стабільні темпи зростання на рівні 2-3% на рік, пандемія коронавірусу суттєво вплинула на економіку, що призвело до падіння економіки. За даними Світового банку [1] наразі ВВП України досяг 155,6 млрд. дол. США, що порівняно з рівнем 2014 року. Отже, Україні не вдається продемонструвати зростання економіки на рівні 7-8% на більш-менш тривалому проміжку часу. Короткотривалі періоди зростання можна пригадати на початку 2000 років і у період 2010-2011 роки. Причиною такої ситуації є те, що за період незалежності не було створено сталої інноваційної моделі розвитку.

Світовий Економічний Форум вказує на найбільші втрати внаслідок пандемії коронавірусу – це втрата людського капіталу внаслідок поширення епідемії, впровадження дистанційного навчання і зростання бідності [2]. Така ситуація загрожує тривалою депресією та дезінтеграцією. Протистояти світовим глобальним ризикам можуть тільки гнучкі відкриті інноваційні

екосистеми, які завдяки своїм механізмам саморегулювання: прозорості, інклюзії, та інш. здатні забезпечити конкурентний розвиток країни.

В Україні тривалий час впроваджувалася модель регіонального розвитку через створення агентств регіонального розвитку з підпорядкуванням Міністерству розвитку громад та територій України. Така модель передбачає утримання адміністративного апарату мережі агентств та погодження на центральному рівні рішень, що можуть бути делеговані за принципом субсидіарності на місцевий рівень. Ця модель показала свою низьку ефективність і повільність прийняття інвестиційних рішень бюрократичним апаратом.

Заходи державної політики регіонального розвитку спрямовано у першу чергу на стимулювання розвитку депресивних регіонів за рахунок спрямування державних капітальних вкладень; сприяння зайнятості населення, забезпечення цільового фінансування програм перекваліфікації; спрямування міжнародної технічної допомоги на розв'язання актуальних соціально-економічних та екологічних проблем [стаття 7, 3]. Депресивність регіонів визначається за показниками ВРП, рівнем зареєстрованого безробіття, населений пункт, на території якого з 1996 року ліквідовані вугледобувні та вуглепереробні підприємства, але не були здійснені в повному обсязі заходи щодо вирішення соціально-економічних та екологічних питань [стаття 9, 3]. Законом визначено порядок визнання територію депресивною, але описаний механізм створює регіони-донори та регіони-акцептори фінансових ресурсів.

Це демотивує місцеву владу шукати інноваційні рішення для розвитку регіону. Крім того, описані механізми створюють умови для розвитку корупції та вразливості як на регіональному, так і на національному рівнях. Отже, описані механізми державного стимулювання регіонального розвитку є не ефективними і не забезпечують сталість. Вирішенням цієї ситуації є розбудова інноваційної екосистеми сталого розвитку регіонів на засадах кооперації, економічного прагматизму та креативності. Це створить

мультиплікативний ефект сталого зростання країни за рахунок підсилення горизонтальних зв'язків та партнерства та формування нових напрямів розвитку. Механізм реалізації наступний: після проведення аналітичного дослідження формуються локальні запити на вирішення проблем для забезпечення інноваційного сталого розвитку. За зібраними локальними запитами розробляються проекти сталого розвитку з яких формується пул. Після цього розробляється бізнес-симуляція інноваційного сталого розвитку. Завдяки запропонованому механізму створення інноваційної екосистеми сталого розвитку країни спрощується; відсутні організаційні витрати на утримання адміністративного апарату; пул проектів формується за принципом децентралізації та субсидіарності, що робить його беззаперечну підтримку на місцях, а самі проекти можуть бути масштабовані в межах країни, що створює мультиплікативний ефект.

Створення інноваційної екосистеми сталого розвитку регіону призводить до того, що при розробці стратегії розвитку регіону враховуються показники сталості конкурентоспроможності (Sustainable Competitiveness Index[4]), які комплексно оцінюють рівень виснаження та ефективність використання природних ресурсів регіону при проведенні господарської діяльності; розвитку соціального капіталу (здоров'я, безпека, свобода, рівність та задоволеність життям мешканців); інтелектуального капіталу та інновацій (здатність створювати багатство та робочі місця за допомогою інновацій та галузей з доданою вартістю), а також ефективність місцевого самоврядування (інвестиції, інфраструктура, структура зайнятості).

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Світового банку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2020&locations=UA&start=1987&view=chart>

2. The Global Risks Report 2021, 16th Edition, is published by the World Economic Forum . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2021.pdf

3. Закон України № 2850-IV від 02.12.2012 р. «Про стимулювання розвитку регіонів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>

4. The Sustainable Competitiveness Index . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/green-competitiveness>

ЧОУДРІ С.

здобувач Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПНОСТІ
МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНИ**

Важливою визначальною рівня доступності медичного обслуговування в Україні, є структура розподілу суспільних асигнувань на охорону здоров'я. Бюджетні можливості фінансування охорони здоров'я обмежені в усіх країнах. Збільшення асигнувань на одну ланку системи охорони здоров'я можливо за рахунок інших його ланок.

Для подальшого поліпшення показників здоров'я і зниження смертності в країні визначені пріоритетні завдання для збереження здоров'я нації і майбутніх поколінь українців:

- зниження рівня передчасної смертності (від серцево-судинних захворювань, злоякісних новоутворень, отруєнь і травм), особливо чоловіків працездатного віку;

- боротьба із захворюваннями, що мають особливу державну значимість у зв'язку з демографічною ситуацією в країні (захворювання, що загрожують репродуктивного здоров'я матері і новонароджених, хвороби старечого віку і літніх людей);

- боротьба з соціально значимими захворюваннями, котрі представляють особливу загрозу для здоров'я нації в цілому (туберкульоз, СНІД, наркоманія, алкоголізм, захворювання, що передаються статевим шляхом);

- ефективна діяльність держави в галузі охорони здоров'я працюючого населення; розвиток профілактики захворювань, системи активного збереження і відновлення здоров'я людини; пропаганда серед населення України цінності здоров'я та втілення її в розвитку здорового способу життя;

- розвиток медичної науки і передових медичних технологій; забезпечення потреби населення в ефективних і якісних лікарських засобах та медичних товарах; формування системи медичної реабілітації та розвиток доступного санаторно-курортного лікування та відпочинку громадян України; поліпшення екологічної ситуації в країні; формування ефективного механізму ресурсного забезпечення пріоритетних напрямків розвитку охорони здоров'я [2, с.101].

В рамках цих завдань визначені пріоритетні напрямки по зміцненню здоров'я українців:

- підвищення фізичної активності громадян: вести пропаганду здорового способу життя в ЗМІ, будувати спортивні комплекси по всій країні, держава повинна сприяти організації фізкультурних заходів на робочих місцях;

- забезпечення українців безпечним і повноцінним харчуванням: необхідно розробити рекомендації щодо поліпшення харчування населення, виключити продукти-напівфабрикати швидкого приготування, так звані «fast food» з раціону дітей для запобігання таких захворювань, як ожиріння, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання; скорочувати дефіцит в їжі йоду, мікроелементів, вітамінів і ін. обов'язкових для здоров'я компонентів; необхідно знизити хімічної і радіаційної навантаження на організм людини за рахунок забезпечення якості та безпеки продуктів харчування [1, с.19];

- знизити куріння: розробка законодавства щодо обмеження куріння в громадських місцях, залучення населення до відповідних акцій, наявність і доступність програм і послуг, які сприяють відмовитися від куріння;

- знизити поширення алкоголізму: профілактика пияцтва і пропаганда здорового способу життя, особливо серед молоді, заборона на рекламу алкогольної продукції; поліпшення психічного здоров'я українців: поліпшення соціально-психологічного клімату в таборі, особливо в великих містах; знизити виробничих травм: забезпечення безпеки і здоров'я громадян на робочих місцях, вдосконалення страхування людей на робочих місцях від

травматизму.

Важливо також встановити пріоритети, які дозволять отримати найбільший соціально-економічний ефект від поліпшення організації системи охорони здоров'я в Україні при реально здійснених фінансових витратах [3, с.76]. На основі аналізу стану системи охорони здоров'я в Україні на сучасному етапі виділено такі пріоритетні напрямки реформування системи охорони здоров'я:

збільшення обсягів фінансування та розвиток амбулаторно-поліклінічної допомоги, заміщення госпіталізації амбулаторним лікуванням і профілактикою захворювань;

впровадження медичних технологій, що дозволяють в амбулаторних умовах досягати якісної діагностики та виявлення захворювань на ранній стадії;

розвиток денних стаціонарів;

модернізація матеріально-технічної бази стаціонарів;

підготовка і перепідготовка сучасних медичних кадрів;

збільшення заробітної плати всім медичним працівникам, а не тільки дільничним терапевтам, педіатрам та лікарям загальної практики та їх середньому медичному персоналу;

збалансованість базової програми ОМС з розмірами єдиного соціального податку і страхових платежів за непрацююче населення.

Список використаних джерел:

1. Камінська Т.М. Про розвиток квазіринкових відносин в охороні здоров'я. *Економічна теорія*. 2006. № 2. С. 17-24.

2. Маличенко В. С. Международно-правовые механизмы обеспечения безопасности обращения лекарственных средств: дис. ... док. юрид. наук: 12.00.10 — Международное право, Европейское право. Москва, 2015. 196 с.

3. Надюк З.О. Механізми державного регулювання ринку медичних послуг в Україні: дис... д-ра наук: 25.00.02 - Механізми державного управління. Запоріжжя, 2009. 208 с.

ЧУРИЛОВ В.В.

здобувач Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Українська практика так само багата прикладами ефективних партнерських взаємовідносин держави і бізнесу. З середини 19 і до початку 20 ст. в нашій країні для залучення інвесторів активно застосовувалися концесійні угоди. Аналіз механізмів публічно-приватного партнерства, що застосовуються в різних країнах, дає нам ясно зрозуміти, що такі партнерства успішно застосовуються в багатьох галузях: транспорт (лідуюча сфера додатків зусиль ППП), соціальна, житлово-комунальна сфера і ін. Однак ми не можемо не звернути увагу на той факт, що пріоритетна сфера додатків зусиль ППП багато в чому залежить від рівня економічного і соціального розвитку держави.

Щодо інших країн світу в державах «великої сімки» лідирує соціальна сфера, представлена охороною здоров'я та освітою, проекти в галузі транспортної інфраструктури знаходяться далеко не на першому місці. Крім того, в кожній з країн можна виділити свою найбільш пріоритетну галузь із застосування механізмів публічно-приватного партнерства: в США це автодороги, в Великобританії - охорона здоров'я та освіта, в Італії і Франції - охорону здоров'я і т.д. Інші розвинуті країни - Австрія, Ізраїль, Греція, Сінгапур та ін. - частіше використовують механізми ППП при будівництві та реконструкції автодоріг, і лише невелика частина партнерських проектів реалізується в соціальній сфері [1, с.65]. Країни, що розвиваються - Індія, Мексика, ОАЕ та ін. - так само пріоритет у використанні механізмів публічно-приватного партнерства віддають будівництва автодоріг та аеропортів, у

великому відриві від них проекти ППП в соціальній сфері. У країнах з перехідною економікою - Болгарія, Хорватія, Україна - пріоритетні проекти ППП з будівництва автодоріг, мостів, тунелів, аеропортів.

Аналіз механізмів публічно-приватного партнерства, що застосовуються в різних країнах, дає нам ясно зрозуміти, що такі партнерства успішно застосовуються в багатьох галузях: транспорт (лідуюча сфера додатків зусиль ППП), соціальна, житлово-комунальна сфера і ін. Однак ми не можемо не звернути увагу на той факт, що пріоритетна сфера додатків зусиль ППП багато в чому залежить від рівня економічного і соціального розвитку держави [2, с.9].

Щодо інших країн світу в державах «великої сімки» лідирує соціальна сфера, представлена охороною здоров'я та освітою, проекти в галузі транспортної інфраструктури знаходяться далеко не на першому місці. Крім того, в кожній з країн можна виділити свою найбільш пріоритетну галузь із застосування механізмів публічно-приватного партнерства: в США це автодороги, в Великобританії - охорона здоров'я та освіта, в Італії і Франції - охорону здоров'я і т.д. Інші розвинуті країни - Австрія, Ізраїль, Греція, Сінгапур та ін. - частіше використовують механізми ППП при будівництві та реконструкції автодоріг, і лише невелика частина партнерських проектів реалізується в соціальній сфері. Країни, що розвиваються - Індія, Мексика, ОАЕ та ін. - так само пріоритет у використанні механізмів публічно-приватного партнерства віддають будівництва автодоріг та аеропортів, у великому відриві від них проекти ППП в соціальній сфері. У країнах з перехідною економікою - Болгарія, Хорватія, Україна - пріоритетні проекти ППП з будівництва автодоріг, мостів, тунелів, аеропортів [3, с.191].

Сьогодні необхідність у використанні механізмів публічно-приватного партнерства виникає, частіше в тих сферах, які традиційно перебувають під відповідальністю держави, - це базові сегменти промисловості (нафтова, газова, нафтохімічна промисловість), об'єкти транспортної, комунальної, соціальної інфраструктури, призначені для загального користування, а також

публічні служби, діяльність яких пов'язана з ремонтом та утриманням об'єктів загального користування, сфера ЖКГ, освіту, охорону здоров'я. Це не безпідставно, оскільки на наш погляд, саме ці сфери потребують швидкого реформування і розвитку.

З точки зору економіки, ППП - це результат розвитку традиційного взаємодії і господарських відносин між державою та представниками приватних структур з метою розробки, планування, фінансування, будівництва і експлуатації різних інфраструктурних об'єктів. З цього цілком правомірно можемо зробити висновок, що в Україні партнерство держави і приватного сектора характеризується, перш за все, як взаємодія на довгострокову перспективу, головна мета якого повернути додаткові джерела фінансування.

Список використаних джерел:

1. Калініченко Л.Л., Сидорова Ю. Р. Аналіз тенденцій розвитку будівельної галузі та будівельної продукції України. *Молодий вчений*. 2017. №4. С. 64–67.
2. Адамська І. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 5. С. 7 - 15.
3. Фісуненко П. А., Лаже М. В. Аналіз факторів зовнішнього середовища будівельних підприємств, що впливають на економічну безпеку. *Бізнес Інформ*. 2016. № 10. С. 189-195.

ШЕВЧУК Ю. Р.

ад'юнкт навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ

ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Посилення взаємних зв'язків, взаємних залежностей і уразливості людей, спільностей і держав в глобальних масштабах є основним об'єктивним змістом феномену глобалізації. Вона охоплює усі основні сфери життя суспільства : економіку, політику, соціальні стосунки, культуру, ідеологію. Глобалізація різко збільшує міру відкритості національних економічних і громадських систем, інтенсифікує взаємний обмін інформацією, людьми, капіталами, товарами і послугами, культурними і духовними цінностями. Вона змінила ступінь свободи особи і окремих громадських груп, розширивши їх можливості брати активну участь в глобальних процесах.

В той же час, глобалізація означає безповоротні якісні зміни в основних сферах громадського життя. Найважливіша зміна — зростаюча значущість знань як рушійної сили економічного зростання в глобальному контексті, інформаційна і комунікаційна революція, поява глобального ринку праці, соціально-політичні трансформації глобального масштабу, поступове формування світового ринку освітніх послуг [3].

Підвищення мобільності кваліфікованих фахівців у зв'язку із скороченням витрат на зв'язок і транспорт, відкриттям політичних кордонів, фактично веде до створення глобального ринку високорозвиненого людського капіталу, найбільш вірогідними учасниками якого є студенти і люди з вищою освітою [1].

Економічна глобалізація проявляється в ринковому змаганні, технологічних змінах і багатонаціональних корпораціях. Торгівля і інвестиції

складають основу міжнаціональних мереж. Не маючи певного управління з боку будь-якої держави, вони полегшують порівнянність, збіжність національних економічних установ і скорочують перешкоди для реалізації взаємних економічних інтересів. Посилення взаємних зв'язків, взаємних залежностей і уразливості людей, спільностей і держав в глобальних масштабах є основним об'єктивним змістом феномену глобалізації. Вона охоплює усі основні сфери життя суспільства : економіку, політику, соціальні стосунки, культуру, ідеологію. Глобалізація різко збільшує міру відкритості національних економічних і громадських систем, інтенсифікує взаємний обмін інформацією, людьми, капіталами, товарами і послугами, культурними і духовними цінностями. Це розширило ступінь свободи особи і окремих громадських груп, розширивши їх можливості брати активну участь в глобальних процесах.

Змінам в системі вищої освіти сприяли технологічні інновації. Дистанційне навчання стало дуже динамічною областю, з розвитком нових інформаційних і комунікаційних технологій. Особливо важливий вклад Інтернету в справу останніх розробок у вищій освіті. Він вніс зміни в процес і організацію третинної освіти і значно полегшив міжнародну передачу курсових матеріалів, звітів, і тому подібне. Це значно розширює межі зарубіжного забезпечення послуг третинної освіти [2].

Ще однією важливою тенденцією стала зростаюча важливість спеціального навчання в широкому спектрі видів діяльності, включаючи послуги в інформаційних технологіях, мовах, тестуванні і корпоративному навчанні. Освітні установи об'єднуються з ІТ компаніями і іншими експертами для створення курсів навчання по ряду предметів. Багато хто з таких курсів призначений для використання в роботі, деякі можна використати в якості заліків на шляху до отримання вченого ступеня. Великі компанії також розробляють освітні і повчальні курси для вдосконалення навичок своїх співробітників і підтримки їх обізнаності про останні розробки і продукти у своїй області. Такі послуги складають зростаючий міжнародний

бізнес, доповнюючий державну систему освіти.

Ці зміни усі більшою мірою виводять послуги вищої освіти і навчання в сферу ринкової економіки і зовнішньоекономічної діяльності. Що стосується інших секторів сфери послуг, те посилення зовнішньоекономічної діяльності і інвестиції в третинну освіту могли б сприяти розвитку цих послуг.

Список використаних джерел:

1. Крук О.В. Механізми державного регулювання міграції кваліфікованих кадрів. *Державне управління та місцеве самоврядування» Днепр.ДРІДУ НАДУ. №1 2020.*
2. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи. URL: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>
3. Університети та бізнес: міжнародний досвід співпраці та перспективи для України. URL: <http://www.cost.ua/news/421-college-business-cooperation>.

ШИНКАРЬОВ А. М.

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук, ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

КОРОБКА І. М.

Командир, льотчик I класу, Спеціального авіаційного загону оперативно-рятувальної служби, Державна служба України з надзвичайних ситуацій

**СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА
ЗАГРОЗАМИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД**

Сучасному світу притаманні швидкі та непередбачувані зміни безпекового середовища, зокрема відомі ефективні європейські та азійські моделі. На нашу думку, саме вони потребують вивчення для подальшого визначення механізмів узгоджених дій для реагування на загрози різного характеру та походження, а також формування та реалізація відповідних заходів в Україні.

Відмітимо, що національні системи оцінки ризиків і загроз можуть бути представлені на різних рівнях - як загальнодержавному, регіональному та міжрегіональному і місцевому рівнях. Катастрофічна ситуація в світі та окремих регіонів, обумовлена поширенням COVID-19 на всіх континентах, актуалізує питання розбудови національних механізмів захисту, формування відповідного законодавства й організаційних заходів, підготовки відповідних фахівців, у т.ч. антикризового управління на всіх рівнях [1].

Ефективне функціонування системи оцінки ризиків і загроз є важливим елементом стратегічного планування та забезпечення формування

розвинених ринкових відносин у кожній господарській системі з притаманній їй системі публічного управління. Зокрема, такі системи називаються національними, оскільки вони функціонують на макро- (державному) рівні, охоплюють процеси, які стосуються забезпечення суспільної безпеки, а також засновані на широкій міжвідомчій взаємодії і співпраці різних суб'єктів управлінських відносин.

Застосування сучасних методів і технологій оцінювання ризиків і загроз у країнах з різним рівнем розвитку ринкових відносин, а також моделювання кризових ситуацій і розробка сценарних прогнозів дозволяють підвищити достовірність отриманих результатів, а також сформувати широку доказову базу для подальшого аналізу. Ці методи використовуються в країнах з різним рівнем розвитку ринкових відносин, зокрема в Великобританії.

У тезах представлені окремі результати дослідження кращих світових практик у цій сфері в європейських країнах, зокрема національних систем Великої Британії. Подальші моделі будуть представлені в наступних статтях і наукових роботах. Системи європейських країн є найбільш комплексними та охоплюють практично повний цикл процесів оцінювання загроз, виявлення вразливостей і підготовки стратегічних рішень на різних рівнях. Приклад Великої Британії цікавий тим, що в цій країні принципи захисту та стійкого розвитку повністю імплементовані в систему забезпечення національної безпеки. Тому оцінювання загроз, моделювання кризових ситуацій і підвищення готовності до реагування на загрози, антикризове управління, відновлення - все це відбувається в рамках єдиного циклу. Саме ця країна цікавить сьогодні фахівців і дослідників в цій сфері.

Організаційно національні системи оцінки ризиків і загроз зазначеної країни представляють собою добре упорядковані формати широкої міжвідомчої взаємодії та співпраці з недержавними суб'єктами. Також ці системи знаходять оптимальний баланс між урядуванням і наукою.

Стосовно провідного європейського досвіду відзначимо, що система оцінки ризиків і загроз **Великої Британії** забезпечує стратегічне планування

в сфері національної безпеки. Зокрема, вона надає можливість Британському уряду оцінити широкий спектр ризиків і загроз національним інтересам у контексті короткострокових і довгострокових перетворень безпекового середовища, визначити стратегію та пріоритети щодо забезпечення національної безпеки і стійкості [2].

На думку фахівців НІСД, система передбачає застосування всеохоплюючого підходу до проведення оцінки ризиків і загроз, якому характерно об'єднання зусиль максимального широкого кола учасників даного процесу на національному, регіональному та місцевому рівнях із залученням сил та засобів міністерств і відомств, профільних установ, органів місцевого самоврядування, наукових і експертно-аналітичних установ, представників бізнесу, громадянського суспільства та ін. Система функціонує комплексно і послідовно в єдиному алгоритмі у рамках циклу стратегічного планування у сфері національної безпеки. При проведенні оцінки ризиків і загроз в ієрархічній структурі управління системи застосовується принцип «зверху донизу», відповідно до якого загальнонаціональна оцінка ризиків і загроз є основою для розробки відповідних оцінок на регіональному та місцевому рівнях [там же].

З цією метою розробляється документ, який призначений для інформування британського суспільства про актуальні ризики, їх прояви та наслідки з метою посилення готовності населення до надзвичайних ситуацій. Національний реєстр ризиків публікується кожні два роки після оновлення результатів Національної оцінки ризиків. Його структура постійно оновлюється та змінюється.

За результатами аналізу Національних реєстрів ризиків у Британії за останні роки встановлено, що основними групами ризиків для країни є такі: надзвичайні ситуації та стихійні лиха (повені, пожежі, землетруси тощо); техногенні катастрофи; диверсії та терористичні акти (у т.ч. на об'єктах критичної інфраструктури, у місцях проведення масових публічних заходів тощо); соціальні ризики (захворювання людей і тварин, акції протесту, масові

безлади тощо). В останні роки аналізувалися також ризики, які мають місце в інших країнах і можуть мати вплив на безпеку держави [там же].

На основі Національного реєстру ризиків проводяться оцінки регіональних ризиків і загроз та формуються регіональні реєстри ризиків у рамках діяльності місцевих структур і королівств Англії, Уельсу, Шотландії, Північної Ірландії. Фактично, Національний реєстр ризиків є своєрідним орієнтиром і методологічним посібником для місцевих громад у даному напрямі. Він забезпечує дотримання цілісного підходу у загальнонаціональній системі оцінки ризиків і загроз на різних рівнях [там же].

Як свідчить аналітична доповідь НІСД, що оцінка ризиків у сфері національної безпеки (National Security Risk Assessment) – це процес оцінки зовнішніх і внутрішніх ризиків для національних інтересів, безпеки та оборони ВБ, який охоплює інтервал їх прояву від п'яти до двадцяти років. Витоки такої роботи є основою для розробки Стратегії національної безпеки та в узагальненому вигляді є додатком до неї. Зокрема, ризики та загрози згруповані за рівнями пріоритетності відповідно до ступеня ймовірності і тяжкості наслідків. Також визначені фактори розвитку безпекового середовища, що сприятимуть актуалізації та зростанню ймовірності прояву ризиків першого і другого рівня у довгостроковій перспективі [там же].

Головну роль в організаційному забезпеченні системи оцінки ризиків і загроз відіграють Офіс Кабінету Міністрів ВБ і Секретаріат з надзвичайних ситуацій. Цей інститут забезпечує координацію та організацію роботи міністерств, відомств і інших учасників при проведенні національної оцінки ризиків і загроз, у т.ч. у цілях розробки проекту Стратегії національної безпеки та Огляду стратегічної оборони і безпеки європейської держави відповідно до рекомендацій Об'єднаного комітету з питань Стратегії національної безпеки. Для забезпечення належної міжвідомчої взаємодії та прозорості в роботі при Секретаріаті з надзвичайних ситуацій утворюється міжвідомча робоча група фахівців.

Важливе значення в системі оцінки ризиків і загроз надається пошуку балансу між наукою та владними інститутами. Так, Урядовий офіс з питань науки бере участь у роботі міжвідомчої робочої групи при Секретаріаті з надзвичайних ситуацій і виконує роль незалежного арбітра з наукових і технічних питань оцінювання ризиків [3]. Наукову експертизу кінцевих результатів оцінки здійснює група наукових радників з питань надзвичайних ситуацій на чолі з Головним науковим радником уряду, який водночас є главою Урядового офісу з питань науки та співголовою Ради Прем'єр-міністра з питань науки та технологій [4].

Крім того, консультативний супровід національної оцінки ризиків і загроз здійснює Партнерство з питань захисту від стихійних лих. Це незалежне співтовариство 17-ти державних органів Британії, створене з метою обміну передовим досвідом і розробки рекомендацій для уряду та регіонів щодо оцінки ризиків надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Valerii Vorotin, Nataliia Vorotina, Olena Antyptseva, Kyrylo Husarov. Formation of a matrix of financial and credit benefits in the system of state / *Scientific and practical international conference: Public Administration in the 21st Century: Problems and Development Prospects. 20 November 2020. Article.*
2. Національні системи оцінки ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України: аналіт. доповідь. К. : НІСД, 2020.
3. Воротін В.Є., Проданик В.М. Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України.* 2019. № 1. С. 95–102.
4. Воротін В. Є. Модернізація сфери освіти та науки як об'єкта державного управління: конкурентні переваги для України / В.Є. Воротін /

Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України, 2017. - № 6. – С. 153-160.

ЩИРІН О.Л.

здобувач магистратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

**ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ
ЗАСТОСУВАННІ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Розглядаючи питання механізмів державного управління, що застосовуються для реалізації державної політики у соціальній сфері доцільно розглянути питання досягнення остаточної цілі, для якої створювався певний механізм державного управління.

Варто зазначити, що успішна реалізація державної політики залежить від багатьох факторів серед яких можна виділити наступні:

- підтримка проекту з боку державних посадовців вищої ланки;
- наявність демократичної, а головне правової держави і розвинутого громадянського суспільства;
- довіра населення держави до державної влади;
- наявність дієвої інформаційної інфраструктури;
- готовність та вмотивованість до впровадження державної політики державних службовців та інших причетних осіб;
- достатність ресурсів і їх ефективне та раціональне використання;
- узгодженість процесів впровадження державної політики з наявним адміністративним ресурсом;
- наявність необхідного масиву нормативно-правових актів;
- наявність ефективної організаційної системи державного управління та насамперед відповідних механізмів державного управління.

Як вже зазначалося у попередніх розділах механізми державного

управління це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на будь-які суспільні відносини з метою досягнення поставлених цілей. Механізм державного управління може бути відображений за ланцюговою схемою відповідно до якої спочатку визначаються цілі та завдання, виробляються рішення та впливи, визначаються дії та результати.[1]

Механізм державного управління створюється для реалізації певної мети у визначеній сфері суспільного розвитку. І реалізація механізмів державного управління неможлива без контролю кінцевих результатів такого механізму.

В Україні вперше запроваджена процедура верифікації або перевірки державних виплат - пенсій, допомог, пільг, субсидій, стипендій, інших виплат, що здійснюються за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування. Це стало можливим у зв'язку з прийняттям Закону України «Про верифікацію та моніторинг державних виплат».

Отже, можна сказати, що верифікація тобто перевірка державних виплат це такий механізм державного управління в якому суб'єкти державного управління досягають певної цілі, а саме здійснюють перевірку правомірності та адресності таких виплат.

Верифікація це комплекс заходів щодо збору та перевірки достовірності інформації, що визначена законодавством для призначення, нарахування та/або здійснення державних виплат і впливає на визначення права на отримання та розмір таких виплат, а також виявлення невідповідності даних у автоматизованих інформаційних системах, реєстрах, базах даних. Законодавство з питань верифікації та моніторингу державних виплат базується на Конституції України та складається з Закону України «Про верифікацію та моніторинг державних виплат» та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органу, що здійснює верифікацію та моніторинг державних виплат, органів, що здійснюють державні виплати, та

інших суб'єктів надання інформації, актів Кабінету Міністрів України, а також міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.[2]

Тобто, при здійсненні верифікації визначена мета такої перевірки, суб'єкти державного управління їх повноваження саме при здійсненні таких дій. При цьому, повноваження суб'єктів державного управління визначення не тільки положеннями про ці органи, а й Законом України «Про верифікацію та моніторинг державних виплат».

Зокрема, за Законом України «Про верифікацію та моніторинг державних виплат» завданнями органу (Міністерство фінансів України), що здійснює верифікацію та моніторинг державних виплат, є:[3]

- здійснення верифікації достовірності інформації, поданої реципієнтами під час призначення, нарахування та/або здійснення державних виплат, що впливає на визначення права на отримання та розмір державних виплат;

- забезпечення функціонування інформаційно-аналітичної платформи електронної верифікації та моніторингу і забезпечення захисту інформації, що накопичується, обробляється та аналізується в цій платформі, відповідно до вимог законодавства;

- проведення моніторингу державних виплат, що здійснюють відповідні органи, стосовно кожного реципієнта;

- узагальнення практики застосування законодавства з питань державних виплат, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення;

- надання органам, що здійснюють державні виплати, рекомендацій за результатами проведення верифікації державних виплат;

- проведення аналізу врахування наданих рекомендацій органами, що здійснюють державні виплати.

В свою чергу органи, що здійснюють державні виплати, мають такі повноваження:

- проводити додаткові перевірки інформації, наданої реципієнтами під

час звернення за державними виплатами та опрацювання рекомендацій, наданих органом, що здійснює верифікацію та моніторинг державних виплат;

- надсилати запити для отримання інформації, що впливає на право реципієнтів на отримання державних виплат;

- приймати рішення щодо припинення або продовження державних виплат реципієнтам за результатами опрацювання рекомендацій, наданих органом, що здійснює верифікацію та моніторинг державних виплат;

- здійснювати передбачені законодавством заходи щодо повернення та/або стягнення сум неправомірно отриманих державних виплат.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 р. № 810/98 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text>

2. Державно-владні відносини // В.А. Шахов // Київ // видавництво НАДУ // 2004

3. Державне управління // підручник у 2 т. // ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. // Київ; Дніпропетровськ // НАДУ // 2012. – Т. 1. http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/5d5407e7-f2ef-4ec4-8f8a-42c075c9ffc9.pdf (21.01.2020)

ЩИРІНА К.В.

здобувачка магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Згідно із Законом України № 2002-19 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань охорони здоров'я», реорганізація державних та комунальних медичних закладів передбачає зміну правового статусу, і надає їм змогу змінити постатейний кошторис доходів та витрат на працю на основі контраクト-договору про публічну закупівлю медичних послуг, що входять до гарантованого державою пакету медичних послуг. Цей пакет закуповують розпорядники відповідних бюджетів для потреб своєї громади, а формує Національна служба здоров'я України та затверджує Кабінет Міністрів України [5]. Таким чином територіальні громади можуть самостійно вирішувати необхідність зміни власності медичних закладів, при цьому існуюча мережа лікувальних установ не скорочується та не підлягає приватизації [6]. Процес реорганізації всіх рівнів медичних закладів в Україні триватиме до кінця 2020 року.

При перетворенні закладу медичної сфери на комунальне некомерційне підприємство рекомендовано використовувати Методичні рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ на комунальні некомерційні підприємства [4]. Вони передбачають нову модель взаємовідносин для створення комунального некомерційного підприємства (КНП) внаслідок перетворення вже існуючого закладу, враховують правове

регулювання діяльності КНП та механізми фінансування. Перетворення ЗОЗ у комунальні некомерційні підприємства сприяє збільшенню господарської та фінансової автономії (самостійності) та управлінської гнучкості комунальних закладів охорони здоров'я, формуванню у них стимулів для поліпшення якості медичного обслуговування населення і водночас підвищення економічної ефективності використання активів, а також запобігає можливому надмірному податковому навантаженню на комунальні ЗОЗ та виключає можливість їх банкрутства і скорочення існуючої мережі комунальних ЗОЗ [5].

Існують особливості процесу перетворення ЗОЗ у КНП:

- перетворені комунальні ЗОЗ не можуть бути приватизовані, оскільки це заборонено нормами;
- процес перетворення ЗОЗ із бюджетної установи у комунальне некомерційне підприємство може тривати від 3-х місяців;
- трудові відносини з працівниками реорганізованого ЗОЗ продовжуються, а звільнення можливе лише у випадку скорочення штату;
- процес перетворення не призводить до виникнення негативних податкових наслідків, а створене КНП не буде платником податку на прибуток й податку на нерухомість;
- джерелами фінансування можуть бути як бюджетні кошти, так і кошти юридичних та фізичних осіб [5].

Переваги перетворення ЗОЗ із бюджетної установи у комунальне некомерційне підприємство:

- керівник ЗОЗ, що діє у статусі підприємства, отримує значно більшу, ніж це можливо в умовах статусу бюджетної установи, свободу у розпорядженні активами, фінансами та формуванні кадрової політики ЗОЗ, визначенні внутрішньої організаційної структури закладу;
- ЗОЗ (підприємство) має можливість самостійно встановлювати будь-які форми оплати праці працівників, що допускаються законодавством;
- фінансування ЗОЗ зі статусом підприємства здійснюється не за

постатейним кошторисом витрат, а на основі власного фінансового плану, що дозволяє такому ЗОЗ бути більш гнучким та самостійним у прийнятті рішень порівняно із суб'єктами, що мають статус бюджетної установи;

- право ЗОЗ (підприємства) утворювати об'єднання підприємств з іншими ЗОЗ, які також діють у статусі підприємства, з метою перерозподілу функцій між ними та спільної оптимізації використання матеріальних, людських та фінансових ресурсів ЗОЗ – членів об'єднання;

- ЗОЗ (підприємство) може наймати за цивільно-правовими договорами лікарів фізичних осіб-підприємців, які зареєстровані та одержали відповідну ліцензію на здійснення господарської діяльності з медичної практики [4].

Відповідно до стратегії, цілей та завдань КНП, оптимізація витрат диспансеру у якості КНП здійснюється за наступними напрямками:

1. Оптимізація персоналу, облік завантаженості персоналу;
2. Оптимізація забезпечення медикаментами – скорочення витрат на медикаменти та виробу медичного призначення, що досягається правильним плануванням потреби в ліках, щоб уникнути накопичення їх залишків або списання зіпсованих або прострочених медикаментів;
3. Оптимізація адміністративних витрат – якісний і об'єктивний управлінський і фінансовий облік витрат за центрами відповідальності з метою скорочення нераціональних витрат;
4. Оптимізація використання ліжкового фонду (збільшення показника обороту ліжка);
5. Оптимізація роботи денного стаціонару;
6. Використання для управлінських цілей правильної управлінської статистики по кожному лікарю (персоніфікований облік);
7. Поліпшення якості медичних послуг (відмова від неприбуткових послуг, поліпшення якості медичних послуг, зростання задоволеності населення, зменшення скарг на медичне обслуговування, впровадження системи оцінки діяльності закладу його пацієнтами);
8. Контроль за раціональним використанням всіх ресурсів медичного

КНП та інші заходи щодо підвищення ефективності його діяльності [5].

Список використаних джерел

1. Голованова І. А. Значення приватної медицини в системі охорони здоров'я України. *Економіка і право охорони здоров'я*. 2016. № 1. С. 22-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eprozd_2016_1_6 (дата звернення 22.03.2021).
2. Дудка В. В. Переваги приватної медицини та вигоди держави у підтримці розвитку приватного сектора системи охорони здоров'я (до проблеми державного регулювання здоровоохоронної сфери). *Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_1_4 (дата звернення 22.03.2021).
3. Рябець Д. М. Державне регулювання сфери охорони здоров'я: принципи, механізм та інструменти. *Економічні горизонти*. 2018. № 4(7). С. 164–174. DOI: 10.31499/2616-5236.4(7).2018.212757 (дата звернення 22.03.2021).
4. Карпишин Н. І. Медичне страхування у контексті модернізації фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 11. С. 156–162.
5. Король А.В. Аналіз досвіду державного управління наданням екстреної медичної допомоги у республіці Польща та можливість його використання в Україні. *Pressing problems of public administration*. 2019. № 1(55). С.175-179.

ЯКИМЧУК А.Ю.

доктор економічних наук, професор, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна,

ЯКИМЧУК Ю. О.

студент ПУА-21, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна,

**ФОРМУВАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТІВ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ЇХ РОЗВИТКУ ТА
БЕЗПЕКИ**

В процесі децентралізаційної реформи територіальні громади набувають певної фінансової самостійності. Звісно, що попри отримання коштів із бюджету, кожна громада має забезпечувати власні надходження. Для цього необхідно, аби на території ефективно працювало виробництво, розвивалася місцева економіка, що дозволить отримувати податки місцевому бюджету. Саме тому принагідно постає питання яким чином влада громади може збільшити бюджет своєї території [1-6].

Класично у загальній структурі витрат успішної територіальної громади, витрати розподіляються таким чином: до 30 % становлять витрати на освіту, 10-15 % на охорону здоров'я, 7-10 % на утримання апарату управління, утримання дорожнього господарства – 2-3%, культура 3-4%, спорт 3-5%, ЖКГ – 5-7%, соціальний захист 1-3%, тобто на розвиток, капітальне будівництво зазвичай коштів не вистачає. В таких умовах, якщо ситуація не зміниться, то територіальні громади при фінансуванні обсягом 90-98% на соціальну сферу, матимуть бюджети «проїдання», але не розвитку. Це може змусити громади укрупнюватися і втрачати ті основоположні принципи децентралізаційної реформи, які були закладені у її основі [2-4].

Тому вже сьогодні депутати мають задуматися над тим, які є законні шляхи збільшення дохідної частини територіальних громад. Як свідчить успішний досвід децентралізаційної реформи Республіки Польща, де уряд провів інвентаризацію майна та земель кожної територіальної громади і створив реєстр такого майна [1]. На жаль, в Україні не проведено донині таких заходів. Така безгосподарність вплинула на те, що якщо громада не має власності, то вона не матиме можливості ні формувати бюджет, ні економічно розвиватися. Тому недоотримання коштів впливає негативно на наповнюваність бюджету, не дозволяє територіальним громадам стати фінансово спроможними. На проведення інвентаризації майна також потрібні кошти, що ще більше ускладнює процеси оцінювання майна та земель ТГ.

Другий важливий аспект Польської децентралізації полягає у тому, що в кожній громаді було запроваджено посаду проєктного менеджера, який опікувався питаннями наповнення бюджету, розробленням і запровадженням грантових проєктів і розробок, як додаткового джерела фінансування [1]. Отже, бідність громади зумовлена не відсутністю грошей, а саме відсутністю знань як її економічно розвивати та правильно наповнювати бюджет. Такі знання дозволять збільшити надходження на 10-20 % від кожного джерела.

Насамперед, варто провести аналіз дохідної частини бюджету ТГ. Усі ТГ мають найбільші надходження від трансфертів, субвенцій і дотацій з державного бюджету (до 50 %) – які регулювати не можна, оскільки вони прописані і встановлені на загальнодержавному рівні. А ось власні надходження можна регулювати, збільшувати їх законними методами. До власних надходжень належать податок з доходів фізичних осіб (ПДФО), що є найістотнішим серед інших видів податків, його частка коливається у межах 30-40%. Наступним за розміром податком є рентна плата за використання природних ресурсів – сплата податків надрокористувачами, де недооблікованими лишаються сотні мільйонів гривень несплачених податків, наприклад від «Укрнафти», інших компаній. Надрокористувачі наносять шкоду природним ресурсам і іноді не компенсують громаді розбиті дороги,

зруйновані або спотворені ландшафти. Третє місце належить акцизним податкам на ввезену продукцію, паливо. Мізерні надходження від податку на майно у вигляді єдиного податку (земля і нерухомість) є результатом безхазяйності місцевої влади. Польща збільшила їх на 15-20 % завдяки відкритому реєстру майна ТГ, чим дохідна їх частина значно зросла. Відмітимо, що надходження від туристичного збору зазвичай несуттєві, як і від екологічного податку, неподаткових надходжень від комунальної власності. Тому голова і влада ТГ повинні зосереджувати свою увагу на найбільш вагомим надходженням від податків. Поки в громаді не наведено порядок з надходженнями від ПДФО, податку на землю, майна, надрокористувачів, суттєво вплинути на розмір бюджету не вдасться. Тому потрібно визначити пріоритети, зосередити увагу на найістотніших податках, скласти алгоритм дій повернення мільйонів гривень до бюджету ТГ. Збільшення таких типів надходжень дозволить збільшити розмір бюджету у 2-3 рази [4-9].

Висновок. Кожна ТГ повинна вибудувати нову модель міжбюджетних відносин, застосовуючи методи стимулювання задля досягнення стратегічної мети свого розвитку. Впровадження зазначеного механізму не лише не вимагатиме значних бюджетних витрат, але й навпаки, сприятиме раціональному використанню коштів, ресурсів, спонукатиме сумлінних працівників до бездоганного виконання покладених на них функцій задля ефективного наповнення й використання бюджетних коштів. Найбільш дієвим є такий інструмент, як прозорість надходжень коштів, в першу чергу від ПДФО, податку на майно, рентної плати землекористувачів, що є пріоритетними податками, які здатні суттєво збільшити бюджет кожної ТГ на засадах сталого розвитку та безпеки.

Список використаних джерел:

1. Пігуль Н. Г. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 9. С. 684 - 688.

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91) Про добровільне об'єднання ... | від 05.02.2015 № 157-VIII (rada.gov.ua). м. Київ 5 лютого 2015 року № 157-VIII.

3. Gawron K., Yakymchuk A., Tyvonchuk O. The Bankrupt Entity's Assets Valuation Methods: Polish Approach. Perspectives in Management : International research Journal. Volume 16 2019, Issue № 3, pp. 319-331. Symu: LLC «СРС «Business Perspectives», 2019. Scopus <https://businessperspectives.org/investment-management-and-financial-innovations/issue-327/the-bankrupt-entity-s-assets-valuation-methods-polish-approach>.
[http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.28](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.28).

4. Yakymchuk A.Y. Assessment of Energy Potential of Agricultural Plants as a Basis of Bioenergetic Management Development in Ukraine. A.Y. Yakymchuk, O. V. Pakharenko, S.V. Shturkhetskyu. Problems and Perspectives in Management : International research Journal. – Volume 16. Issue № 2. – Symu : LLC «СРС «Business Perspectives», 2018. – P. 331-340. Фахове видання. Scopus. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(2\).2018.30](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(2).2018.30).

5. Ткачук А., Кашевський В. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

6. Якимчук А.Ю., Кардаш О.Л., Постельжук О.П., Якимчук О.Ф. Оцінка показників соціальної безпеки України у контексті національної безпеки держави задля досягнення цілей сталого розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 13-14. С. 75–80. DOI: [10.32702/ 2306-6814.2020.13-14.75](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.13-14.75).

7. Якимчук А.Ю., Кардаш О.Л., Якимчук О.Ф. Оцінювання стану екологічної безпеки України на основі таксономічного аналізу Вісник НУВГП, № 2, 2020. С. 340-351.

8. Семенова Ю.М., Якимчук А.Ю. Аспекти економічного регулювання природокористування промислових підприємств в Україні у 2020 році. Наукові перспективи: журнал. Київ: 2020. № 1 (1) 2020. С. 135. С.

76-86. ISSN (print) 2708-7530 DOI: [https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-1\(1\)](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-1(1)).

9. Сохнич А.Я., Якимчук А.Ю., Казаченко Л.М. Управління земельними ресурсами: оцінювання кредитоспроможності інноваційних проєктів. Вісник економічної науки України, 2019 р., № 1. С. 128-132.

ЯРОШИК Г.О.

здобувач магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Законодавство України про охорону здоров'я базується на Конституції України і складається законів та інших прийнятих нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я. У Верховній Раді на розгляді знаходиться проект Закону України Основні засади діяльності у сфері охорони здоров'я. [1] Цікавий він тим що передбачає що:

галузь охорони здоров'я - сукупність закладів, установ та органів управління охороною здоров'я, працівників, які безпосередньо забезпечують надання послуг з охорони здоров'я населенню;

вища медична (фармацевтична) освіта - рівень освіти, який здобувається особою за напрямом "Охорона здоров'я" у галузі знань "Медицина" ("Фармація") у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті і завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації;

госпітальний округ - об'єднання закладів охорони здоров'я що надають вторинну (спеціалізовану) медичну допомогу в межах адміністративних районів та/або міст обласного значення, що створюються відповідно до типових нормативів, затверджених Кабінетом Міністрів України;

доступність медичного обслуговування - можливість отримання

громадянами необхідної, відповідно до медичних показань, медичної допомоги незалежно від їх соціального та матеріального стану, місця проживання або перебування;

ефективність медичної допомоги - співвідношення результатів, одержаних у процесі надання медичної допомоги, та витрат ресурсів, здійснених для досягнення цих результатів;

заклад охорони здоров'я - юридична особа різних форм власності, яка має відповідну ліцензію та акредитована в установленому порядку і основним видом діяльності якої є надання населенню медичної допомоги;

здоровий спосіб життя - усвідомлена поведінка людей, спрямована на збереження та зміцнення власного здоров'я;

здоров'я - стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, при якому відсутні хвороби і фізичні дефекти;

індикатор якості надання медичної допомоги - показник, що використовується для оцінки якості надання медичної допомоги, стосовно якого існують докази чи консенсус щодо його безпосереднього впливу на якість медичної допомоги.

Крім того дає визначення ще таким важливим поняттям у сфері охорони здоров'я як: клінічний протокол - документ, розроблений з урахуванням клінічних рекомендацій та затверджений центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я, який визначає вимоги до діагностичних, лікувальних, профілактичних та реабілітаційних методів надання медичної допомоги та порядок реалізації етапів надання медичної допомоги; клінічні рекомендації - це систематизовані положення, розроблені на основі визначеної методології, які спрямовані на допомогу лікарю і пацієнту у прийнятті рішення про надання раціональної медичної допомоги в різних клінічних станах; лікар - особа, яка у встановленому законодавством порядку здобула повну вищу медичну освіту; лікар загальної практики (сімейний лікар) - лікар, який має професійну підготовку за спеціальністю "загальна практика/сімейна медицина" і забезпечує надання індивідуальної

первинної медичної допомоги для окремих осіб, сімей і населення незалежно від віку, статі або виду захворювання; лікар-спеціаліст - лікар, який має підтверджену у встановленому законодавством порядку спеціалізацію в одній або кількох інших, ніж "загальна практика/сімейна медицина", офіційно визнаних державою медичних спеціальностях; лікування - діяльність медичних і фармацевтичних працівників, що спрямована на досягнення позитивних змін у здоров'ї пацієнта, порушеного в результаті хвороби, іншого патологічного чи фізіологічного стану; медичне втручання - дія медичного працівника із застосуванням методів діагностики, профілактики, лікування, пов'язаних із впливом на організм людини. Медичне втручання включає у себе фармакотерапію, медичні процедури, медичну реабілітацію та медичні консультації; медико-санітарна допомога - комплекс спеціальних заходів медичного забезпечення, спрямованих на сприяння поліпшенню здоров'я, підвищення санітарної культури, запобігання захворюванням та інвалідності, проведення ранньої діагностики, лікування осіб з гострими і хронічними захворюваннями, реабілітації хворих та інвалідів тощо.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації усіх форм власності, посадові особи, громадяни та об'єднання громадян зобов'язані забезпечувати пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності, не заподіювати шкоди здоров'ю населення і окремих осіб, у межах своєї компетенції надавати допомогу хворим, інвалідам, потерпілим від нещасного випадку та у разі надзвичайної ситуації, сприяти працівникам закладів охорони здоров'я в їх діяльності.

1. Основними принципами функціонування сфери охорони здоров'я в Україні є:

1) забезпечення ефективної роботи закладів охорони здоров'я, що є пріоритетом діяльності держави, одним з основних факторів сталого розвитку суспільства;

2) рівність громадян та забезпечення їм справедливого доступу до безоплатної медичної допомоги, зміцнення, відновлення та підтримання

здоров'я;

3) пріоритет профілактичної діяльності;

4) наступність та безперервність;

5) комплексний медико-екологічний, медико-соціальний міжгалузевий підхід до розв'язання проблем охорони здоров'я;

6) централізація державного управління у сфері охорони здоров'я;

7) професійна автономія медичних працівників та розвиток самоврядування закладів охорони здоров'я;

8) поєднання необхідності дотримання державних соціальних гарантій у сфері охорони здоров'я із заохоченням розвитку підприємництва, конкуренції та регульованого ринку товарів і послуг, пов'язаних із забезпеченням охорони здоров'я;

9) використання науково обґрунтованих і таких, що базуються на доказовій основі, методів профілактики, лікування та реабілітації;

10) інформаційна відкритість діяльності у сфері охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Проєкт Закону України «Основні засади діяльності у сфері охорони здоров'я», електронний ресурс, режим доступу <https://ips.ligazakon.net/document/JF3WE00A?an=3>

АБРІНІ Архума Мохаммед Ахмед

аспірант Міжрегіональна Академія управління персоналом

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ПРАВОВИХ СПОРІВ

Багатосторонність суспільного життя зумовлює виникнення, існування та припинення величезної кількості конфліктів, певна частина з яких трансформується у правові спори. При цьому слід зазначити, що підґрунтям для всіх конфліктів в більшості випадків є обмеження, позбавлення або недотримання відповідних правових норм.

Їх вирішення є одним із основних завдань будь - якої держава. Ця функція покладається на органи судової влади, однак як свідчить вітчизняний і зарубіжний досвід, лише суд не може забезпечити ефективне функціонування системи вирішення правових спорів. Для демократичної держави важливе значення має наявність альтернативи, суб'єкт права повинен мати можливість самостійно обирати способи вирішення правових спорів.

Державне судочинство та альтернативні способи вирішення спорів істотно відрізняються за своєю сутністю, ознаками, принципами функціонування. Альтернативний спосіб вирішення спорів не може замінити судовий порядок розгляду правих спорів. Судочинство - це основний інституційний елемент системи вирішення спорів, тому кожна держава у своєму законодавстві самостійно визначає, які спори можуть бути вирішені виключно судами, а які – застосовуючи альтернативні способи вирішення спорів.

Суб'єкти правовідносин можуть скористатися способами альтернативного вирішення спорів як додатковим варіантом захисту своїх прав, відстоювання інтересів. Така можливість є особливо доречною у

зв'язку з неефективністю функціонування судової влади, зростанням кількості справ у провадженні судів, чи наявності інших чинників об'єктивного або суб'єктивного характеру. Широке впровадження способів альтернативного вирішення спорів в Україні, їх належне правове регулювання, розширення кола спорів, які можуть бути вирішені за допомогою способів альтернативного вирішення спорів - це крок у напрямку вдосконалення механізму забезпечення доступу до правосуддя, що є одним із пріоритетних завдань на сучасному етапі державотворення.

Будучи елементами системи вирішення правових спорів, альтернативні способи вирішення спорів та державне судочинство перебувають у взаємозалежності та своєрідній конкуренції. Взаємозалежність полягає у тому, що альтернативні способи вирішення спорів можуть передувати судовому розгляду правового спору (наприклад, переговори сторін) чи доповнювати його (до прикладу, укладення медіаційної угоди на етапі виконання судового рішення). Теза стосовно конкуренції зазначених підсистем може бути сприйнята критично, адже їх потенціал і можливості абсолютно різні, кожна з них має свої переваги та недоліки. Проте практика вирішення правових спорів органами судової влади та із застосування способів альтернативного вирішення спорів свідчить про наявність такої конкуренції. Вирішення правових спорів є своєрідною послугою, замовниками якої є учасники спору. Зазвичай, хто краще надає послугу, до того й звертаються.

Альтернативні способи вирішення спорів можуть застосовуватися у різних галузях права, це залежить від мети сторін. Спори, які вирішують за допомогою альтернативного вирішення спорів, вражають як за суб'єктивним складом, так і за сумами. Інституції, які надають послуги у сфері альтернативного вирішення спорів, зацікавлені у власному розвитку, турбуються про свій авторитет, а тому постійно удосконалюють правила ведення процесу (зокрема щодо прискореної процедури), рекомендації щодо конфлікту інтересів, збору доказів, застережень у договорі, забезпечувальних

заходів. Вони дбають про власну репутацію, підтвердженням цього є, наприклад, те, що за весь час діяльності Міжнародного арбітражного суду при Міжнародній торговій палаті (International Chamber of Commerce International Court of Arbitration) не було жодного випадку звинувачення арбітрів у корупційних скандалах. Отже, альтернативні способи вирішення спорів та державне судочинство в умовах своєрідної конкуренції мають постійно вдосконалюватися, від чого виграють суб'єкти права. Загалом це сприятиме покращенню системи вирішення правових спорів в Україні.

У науковій літературі існують різні визначення альтернативного вирішення спорів [1]. Юридичний словник «Black's Law Dictionary» [2] визначає альтернативні способи вирішення спорів як процедуру для вирішення спорів іншими способами, відмінними від судового, такими як медіація та арбітраж [2].

Словник Швейцарської арбітражної асоціації визначає альтернативні способи вирішення спорів як:

- 1) необов'язкове дружнє вирішення спору третьою стороною, не включаючи арбітраж (у Європі);
- 2) будь-яке вирішення спору, яке включає третю сторону, за винятком судового процесу, включаючи арбітраж (у США) [3, с. 6].

Інший юридичний словник визначає альтернативні способи вирішення спорів, як об'єднуючий термін, який описує методи, які сторони можуть використовувати, окрім судового, включаючи переговори, медіацію та багато видів арбітражу [4]. Один із найвідоміших електронних словників визначає альтернативні способи вирішення спорів, як спосіб вирішення спору не звертаючись до суду.

Однією з причин наявності великої кількості підходів до розуміння альтернативних способів вирішення спорів є те, що науковці та практики включають до нього різні способи вирішення спорів. Так, дехто не вирізняє арбітраж як альтернативний спосіб вирішення спорів у зв'язку з його обов'язковістю для сторін, інші зазначають, що переговори не є

альтернативні способи вирішення спорів через те, що під час переговорів присутні юристи сторін і відсутня третя сторона. Як зазначає Лорд Вульф, основоположник реформ англійського цивільного процесу, основними формами альтернативних способів вирішення спорів є арбітраж, адміністративні трибунали, псевдосудовий розгляд, омбудсмен та медіація. Водночас багато дослідників адміністративні трибунали та омбудсмена не відносять до різновидів альтернативних способів вирішення спорів [5].

Особливо важливими є питання альтернативних способів вирішення спорів в цивільно-правових відносинах.

Н. Вознюк визначає, що альтернативні способи вирішення господарсько - правових спорів - це засоби не судового впливу на спір, що виникає у процесі здійснення господарської діяльності, метою яких є усунення суперечностей між сторонами, його вирішення або мінімізація негативних наслідків для учасників за мінімальних витрат часу і коштів [6]. Варто зауважити, що альтернативні способи вирішення спорів не завжди є менш витратними, аніж судовий розгляд. Окрім цього, вони застосовуються не лише для вирішення господарських спорів. За допомогою арбітражу, медіації, переговорів можуть бути вирішені й інші види спорів. Завдяки універсальності альтернативні способи вирішення спорів дають змогу вирішувати більш широке коло спорів, аніж національні суди.

В. Конусова пропонує визначити альтернативні способи вирішення спорів як «недержавні процедури урегулювання цивільно-правових спорів», акцентуючи увагу на одній із головних ознак альтернативних способів вирішення спорів - не державності [7].

Зазначається, що вирішення спорів – це застосування (наприклад, третейським судом) правових норм і ухвалення обов'язкового для сторін рішення, яке ґрунтується на законодавстві та інших можливих джерелах права. Метод «вирішення спору» застосовується при зверненні до таких способів альтернативного вирішення спору, як третейський розгляд і міжнародний комерційний арбітраж.

На відміну від «вирішення спору», метод «врегулювання конфлікту» заснований на досягненні компромісу шляхом ведення конструктивних переговорів сторонами самостійно або за сприяння незалежного спеціаліста (посередника, медіатора тощо). У результаті «врегулювання конфлікту» сторони доходять компромісу – укладають угоду про врегулювання конфлікту, яка за своєю природою в більшості випадків є новим цивільно-правовим договором (новацією).

При використанні методу «вирішення спору» проблема вирішується стосовно існуючих прав та обов'язків сторін (правовідносин сторін), а в разі «врегулювання конфлікту» сторони прагнуть узгодити свої інтереси і досягти взаємоприйняттого припинення конфлікту. Таким чином, вирішення спору і врегулювання конфлікту є принципово різними методами, які використовуються в альтернативному вирішенні спорів.

Загалом підтримуючи тезу щодо необхідності розмежування понять «врегулювання конфлікту» та «вирішення спору», вважаємо, що деякі твердження є дискусійними. По-перше, спір між двома компаніями може бути вирішений як за допомогою переговорів, медіації, так і за допомогою арбітражу; по-друге, угода може бути укладена не лише при врегулюванні конфлікту. Для вирішення спору за допомогою арбітражу сторони також повинні укласти арбітражну угоду або внести арбітражне застереження до вже існуючої угоди.

Проведений аналіз дає підстави, що можна визначити спільні риси альтернативних способів вирішення спорів та судового розгляду, зокрема:

а) мету – вирішення спору (розв'язання конфлікту);

б) системність (спори розглядаються системою органів судової влади відповідно до встановленої юрисдикції, а також існує система альтернативних способів вирішення спорів (різні види альтернативних способів вирішення спорів, різні інституції, які діють у цій сфері – міжнародні організації: Міжнародна організація інтелектуальної власності, ЮНСІТРАЛ, Міжнародна торгова палата та ін.);

в) незалежність (спір розглядає уповноважена особа, яка незалежна від конфлікуючих сторін та діє неупереджено);

г) множинність сторін (дві і більше);

д) можливість залучення експертів та спеціалістів.

Список використаної літератури:

1. Black's Law Dictionary. 9 ed., 2009. 1920 p.
2. Blake S., Browne J., Sime S. A practical approach to alternative dispute resolution. Oxford: Oxford University press, 2014. 595 p.
3. Alternative dispute resolution. URL: [http://www.nolo.com/dictionary/alternative-dispute-resolution-\(adr\)-term.html](http://www.nolo.com/dictionary/alternative-dispute-resolution-(adr)-term.html).
4. Підвищення ролі процедури альтернативного вирішення спорів в Англії та в Уельсі. URL: <http://www.realllook.com.ua/4863/pidvishhennya-rol-i-proceduri-altemativnogo-virishennya-sporiv-v-angli%D1%97-ta-v-uelsi/>
5. Вознюк Н. Альтернативні способи вирішення господарсько-правових спорів. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/urykr_2013_10_15.pdf.
6. Glossary of Arbitration and ADR Terms and Abbreviations. Geneve: Swiss Arbitration Association, 2009. 48 p.
7. Конусова В. Негосударственные процедуры урегулирования гражданско-правовых споров: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Астана, 2010. 29 с.

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції (29 жовтня 2021 року)
«Реформування процесів публічного управління в сфері освіти та науки
України у глобалізаційному та інформаційному суспільстві»

ВИДАВЕЦЬ

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Кафедра публічного управління та адміністрування

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників.
У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація,
запропонована учасниками.

Дизайн обкладинки: В.В. Коцур

Комп'ютерний набір: Б.Г. Яценко

Комп'ютерний набір та верстка: Я.М. Домбровська

Адреса редакції: вул. Сухомлинського, 30 м. Переяслав Київська обл. 08401

Підписано до друку 05.11.2021

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 5.1. Наклад 50 прим. Зам. 233.

Виготівник ФОП Домбровська Я. М., Свідоцтво про державну реєстрацію ДК
№ 6366 від 22.08.2018 р. 08055, Київська обл., Макарівський р-он., с. Вільне,
вул. Чапаєва 16а. e-mail: devis519@ukr.net